

KLASSIEK

LETTERKUNDIG

PANTHÉON.

KORENBLOEMEN

VAN

CONSTANTIJN HUYGENS,

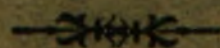
Ridder, Heere van Zuylichem, Zeelhem, ende in Monickeland; Eerste Raed en Rekenmeester van Sijne Hoogheid, den Heere Prince van Orange.

Met inleiding en aanteekeningen

VAN

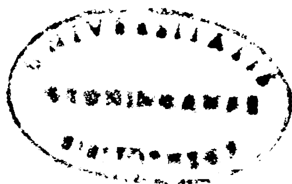
Dr. J. VAN VLOTEN.

Derde en Vierde Deel.

ZUTPHEN,
W. J. THIEME & Cie.

KORENBLOEMEN.

KORENBLOEMEN.

NEDERLANDSCHE GEDICHTEN

VAN

CONSTANTIJN HUYGENS,

Ridder, Heere van Zuylichem, Zeelhem, ende Monickeland;
Eerste Raed en Rekenmeester van Sijne Hoogheid,
den Heere Prince van Orange.

MET INLEIDING EN AANTEEKENINGEN

VAN

J. VAN VLOTEN,

Hoogleeraar te Deventer.

D' UYTLANDIGE HERDER, 'T KOSTELICK MAL,
'T VOORHOUT, MENGELINGH (1618--1643),
EN DAGH-WERCK.

DERDE en VIERDE DEEL.

TWEEDE DRUK.

SCHIEDAM,
H. A. M. ROELANTS.
1884.

TER INLEIDING.

Den Heere A. D. SCHINKEL,
in Den Haag.

't Kan u niet vreemd dunken, veelgeachte Heer en Vriend! dat ik mijn kort woord van inleiding op deze Gedichten van Huygens, liefst tot u persoonlijk richt. Ieder „kent" (gelijk gij zelf u voor een twaalftal jaren uitdrukte) uwe „ingenomenheid met alles, wat dezen onzen beroemden landgenoot betreft", en ieder (mag ik er bijvoegen) waardeert ook de onbekrompen wijze, waarop gij, als met uw andere kunstschatten, vooral ook steeds met alles wat u van Huygens eigen werd, gehandeld hebt. Gij behoort inderdaad niet tot die „liefhebbers," die „zoo als de gierigaard zijn goud, hunne schatten gaarne in 't verborgen afgodeeren"; gelijk, vóór meer dan twintig jaren reeds, een bekend letterkundige, bij 't bespreken van dat belangrijkste wellicht uwer lettergeschenken, Huygens' Cluyswerck, schreef 1). Uw grootste vermaak — en wie, die er meer dan ik proefondervindelijk van getuigen kan — is het, om, met uw vrienden en bekenden of ook andere belangstellenden, uwe kunst- en letterschatten te doorsnuffelen, en er uit op te delven en in 't licht te geven, wat voor 's lands letter- en kunst-geschiedenis van aanbelang mag geacht worden. En niet minder is u dan voorzeker de vereerder van Huygens' Muze dank schuldig, voor zooveel als gij omtrent dezen uwen tijd- en landgenooten reeds ten beste gaaft. U zelf moet het echter, in uw zoo welgeplaatste liefde voor den Haagschen dichter, niet

1) In den Gids voor 1842, I. bl. 162.

minder genoegen doen, de pogingen tot steeds meerdere verspreiding en bekendmaking zijner pitrijke en puntige verzen, onder zijn hedendaagsche landgenooten, met het beste gevolg te zien bekronen. Of mag het daar niet een blijk van heeten, wanneer — gelijk de ondernemende drukker dezer schandekoope boekjens mij mededeelde — de beide eerste door hem uitgegeven deeltjens der Korenbloemen nagenoeg uitverkocht zijn? Hij stelde mij tevens voor, er, bij tijd en wijle, eene nieuwe uitgave voor hem van te bezorgen, en voorloopig reeds een derde en vierde te laten volgen, de bepaling van welker inhoud en volgorde hij aan mij overliet. In beide eerste had hij de oorspronkelijke rangschikking der Korenbloemen eenigzins verbroken, en verplichtte daardoor ook mij thans, eene andere aan te nemen. Ik meende mij daarbij echter best èn aan een bepaald tijdperk te houden, èn de gedichten zelf, zooveel doenlijk, naar tijdsorde in 't licht te geven. Het gereedelijkst deed zich daartoe de eerste tijd van 's dichters optreden, en die van zijn onvolprezen, maar helaas! kortstondig echtgeluk voor. Zoo begeleiden wij hem hier in zijn Engelsche uitlandigheid, zijn vriendschappelijk en dichtverkeer met Leidsche, Dordsche, Haagsche, Amsterdamsche en Muider vrienden en vriendinnen, zijn liefde voor, zijn vereeniging met, zijn hartroerend afscheid van zijne onvergetelijke Levens-Ster, de schoone en begaafde Suzanna. Wij zien er hem tevens, met al de kracht van zijn mannelijk gemoed, tegen alles wat verwijfd en gemaakt, al wat laag en onedel, met al de degelijkheid van zijn godsdienstzin 1) tegen al wat wuft en ijdel is, met al het vernuft van zijn scherpen maar beminlijken geest, bij al wat hij tot vrienden of vijanden richt, optreden. En zoo vertegenwoordigt hij ons, in al zijn doen en dichten, „de schoone vereeniging van een degelijk hoofd met een gemoedelijk hart." Ons beider vriend

1) Niemand bevreemde zich over deze uitdrukking in mijnen mond; een degelijk ongeloof alleen is in staat een degelijk geloof wel te verstaan, en op zijn waren prijs te schatten.

Alberdingk Thijm moog hem wat hard vallen over zijn al te onverbloemde Onroomschheid 1), zelfs tegenover zijn beide Katholieke vriendinnen, wij houden het den innigen ernst van zijn gemoed gaarne ten goede, wat hij onzen meer verdraagzamen — of onverschilligen? — dagen daarin te kort mocht schijnen te komen. Ons heeft hij 't volste recht van zich te roemen, wij stemmen 't hem volkomen toe, wat hij, in 't „bezit" van „zijn volle jeugd", uit Engeland, tot beide meisjens en Hooft zegt:

Hij voert een rappe ziel, een onverlemde reden,
In 't onverroest gespan van leemtelooze leden;

een getuigenis, dat hij zich ook vijftien jaar later, in zijn Daghwerck, nog met dezelfde gerustheid geven kon, als hij er zich nog altoos

Het leemteloos gebruik
Van gezonde lijf en leden

toekent. — Den 4den September 1596, uit den Secretaris van den Staatsraad Kristiaan Huygens en Suzanna Hoefnagel geboren, werd hij reeds van zijn vroegste jeugd in velerlei talen, kunst en wetenschappen geoefend, maar verwaarloosde daarbij ook die van 't lichaam niet 2). In 1613 ving hij, met zijn broeder Maurits, bij zijn oom den Raadsheer Zuerius, de studie van 't Romeinsche Recht aan; drie jaar later (20 Mei 1616) vertrokken beide broeders voor een jaar naar Leiden, om er hunne studiën voort te zetten. De gemoedelijke bede, door hun vader toen in zijn Dagboek uitgestort: „God wil ze wijsheid geven en bewaren!" werd ten volle aan hen vervuld. In 1618 ging hij met den Engelschen gezant en vriend van 't vaderlijke huis, Carleton, naar Engeland, leerde daar steden en menschen kennen, en werd, teruggekeerd, al spoedig door de uitnoodiging des Heeren Aerssens van Sommelsdijk verrast, hem op zijn gezantschapsreis naar Venecië te vergezellen. In 't laatst van April 1619 aanvaardde hij de reis,

1) Zie laatstelijk nog zijn Dietsche Warande IV, 5 bl. 468.

2) Men zie daarover zijn eigen mededeelingen De Vita propria, in Loosjes' vertaling bl. 5—25.

en kwam, naar 's vaders aant. in zijn Dagboek, den 1sten Aug. „gezond en wel, Godlof!" in huis terug. Inmiddels had hij, in dit en 't voorgaande jaar, reeds enkele der in deze deeltjens opgenomen versjens gedicht, en zou die een paar jaar later van meerdere, èn uitgebreider èn belangrijker doen volgen. Van 1620 treffen wij hier alleen de hartelijke Toespraak aan Hooft en beide Visschers, na 't overlijden van den ouden Roemer, aan. In 1621 zien wij deze en andere vrienden (Van der Burgh, Brosterhuyzen, Doublet) Huygens' nieuwe „Tocht met de Ambassade naar Engeland" (Dec. 1621) bezingen, en in 1622 en 23 richt hij uit Londen aan hen, aan D. Heinsius (die hij te Leiden had leeren kennen), aan Cats, die toen te Dordrecht woonde, en anderen, verschillende gedichten, waaronder d'Uytlandige Herder, en 't Kostelick Mal, die deze deeltjens openen. Daar dichtte hij, naar 't schijnt, ook grootendeels zijn, in 1622 voor de eerste maal uitgegeven Voorhout. In 1623 vinden wij hem in Den Haag terug, hooren hem het Bestand bezingen, een ongenoemden aanrander die even warme als bondige, gedwongen verantwoording doen, zien hem Tesselschades Bruiloft vieren, en daar niet ongestraft de nadere kennis der bevallige Machtelt van Kampen maken, over wie hij zijn gunstige meening en getroffen hart zoo onbewimpeld voor de jonge vrouw bloot let. Den 7den Febr. 1624 verloor hij zijn vader door den dood, die, in zijn betrekking van Raads-Secretaris, reeds een maand te voren, door zijn oudsten zoon Maurits vervangen was. In 1625 gaf hij, onder den titel vaa Otia of Ledige Uren, zijn eersten dichtbundel in 't licht, waarin hij zijn tot dusver uitgegeven korter of uitgebreider gedichten, met zijn onuitgegeven losse verzen, en een aantal Latijnsche, Fransche, en Italiaansche van zijn maaksel bijeenbracht; maar tevens, gelijk zijn gansche volgend leven door, de waarheid der opmerking reeds bewees „dat ware oorspronkelijkheid ook onder de veelzijdigste beschaving niet te loor gaat." In 't zelfde jaar bezong hij Prins Maurits' dood en zijn broeders komst tot het Bewind, met die vermakelijke en tevens even be-

zielde als bezielende Scheepspraat over Mouringh en Mooi Heintjen, met welke hij zeker wel het best zijn eigen nieuwe loopbaan, als Secretaris van den laatste, aanvaardde; een loopbaan, die hij vervolgens ook onder zijn kind en kindskind, even zelfstandig als trouw, bleef bewandelen. Een anderhalf jaar later zijn wij van zijn Vrijerij getuige, en worden, door een reeks van zijner Sterre gewijde verzen, het best ter waardeering vóórbereid van 't huwlijksheil, dat hem verbeidde, en dat helaas! na tien jaren reeds, en bij de geboorte van zijn vijfde kind en eenigst dochtertjen, zoo plotseling en wreed een einde nemen zou. Buiten dat dochtertjen, Suzanna, had zijne gade hem vier zonen, Kristiaan, den beroemden wiskunstenaar, Constantijn, Lodewijk, en Filips geschonken. Hunner te vroeg gestorven moeder stichtte hij, in zijn halverwegen afgebroken Daghwerck, een gedenkteeken zijner en harer waardig. Deze deeltjens besluiten daarmede, en geven ons, op de voorafgaande bladzijden nog ettelijke verzen, die van zijn voortgezet vriendschappelijk verkeer met den Muiderslotkring getuigen, en dien bondigen huwelijkskout bij twee ongepaarde handen op een Clavecimbel.

Ik behoefde dit alles natuurlijk niet voor u hier te vermelden, maar, hoe van *a* tot *z* aan u bekend, kon het u — bij uwe liefde voor den beminlijken dichter — niet verdrieten, al werd het u hier, ten dienste van anderen, kortelijk nogmaals voor den geest gebracht. — Neem met dat gevoel van hartelijke vriendschap mijn onaanzienlijk, maar inhoudrijk boekgeschenkjen aan, dat ik, sedert nu omstreeks vijftien jaar, bij u steeds voor mij gevonden heb, en waarmede ook ik zelf mij thans, als altijd, teeken

geheel de Uwe

Deventer, 26 Febr. 1864. VAN VLOTEN.

D'UYTLANDIGE HERDER;

AEN DEN HEERE

Daniël Heins 1),

Over het Belegh en Ontset van Bergen op Zoom 2).

Aan de blancke Britter stranden,
Daer de Son ten Zuyden blaeckt,
Daer de vlacke Vlaender-landen
Eertijds lagen aengehaeckt
(Kan de gissingh overwegen 3)
Van de leeper 4) letter-liên,
Die van voor deu grooten Regen 5)
In de Werelds wiege sien);

Onder aen die krijtte rotsen,
Die den heeten water-draf 6)
Van de Noorder golven trotsen,
En haer siltigh op en af,
En haer lochte, vochte 7) sprongen,
En haer' kabbelend' geweld,
Lagh een Hollandsch Herder-jongen
Droeffelick ter neêr gevelt.

---

1) De Leidsche Hoogleeraar en dichter; over wien zie laatstelijk de aantt. van den Heer Angillis in de *Dietsche Warande*. 2) In Sept. en Oct. 1622. Zie het gedicht van Starter bij dezelfde gelegenheid, *Friesche Lusthof*, bl. 341 der nieuwe uitgave. 3) *gelden, doorgaan*. 4) *scherpzinniger* (eig., naar Bilderdijks juiste opmerking, van 't toegenepen oog der sluwheid en schranderheid). 5) Versta: den zoogenoemden Zondvloed. 6) *branding*. 7) Thans in den verlengden vorm *luchtig* en *vochtig*.

't Jeughden-pack 1) van minne-perten 2)
Had sijn Ziele niet gelaên,
Onder dusend jonge herten
Had hy altijd vry gegaen,
En 't oogh was noch ongeschapen
(Emmers noch te vinden was 't),
Daer hem 3) 't sijn' aen sou vergapen,
Eer 't den 3) Hemel hadd' gepast 4).

Scherper oorsaeck dan genuchten,
Dan vermakelick verdriet 5),
Kapte sijnen aêm in suchten,
Smolt sijn oogen in een vliet;
Die de weeld' haer' tranen leenen,
Proncken garen met haer' pijn,
't Is quaed mallen en met eenen
Stille-swijgens 6) droeve zijn.

Klachten van verijlde 7) koppen,
Stenens kunst, verweende 8) sangh,
Tranen van gemaeckte droppen
Soecken allesins 't gedrangh;
Hy was rijckelick te vreden
Met de tuygen 9), die hy vond,
Van sijn ongeveinsde reden,
Son en Hemel, Zee en Grond:

„Ebbe," seid' hy ('t gingh van ebbe)
„Dubbel-daeghse water-beurt,
Die ick lief en liever hebbe
Om de kielen, die ghy beurt,
Met de Westelicke vlagen,
Naer de deuren 10) van den Rhijn,
Die nu sesmael sestigh dagen
Mijnes onbevaren zijn";

„Als ghy daer mijn overburen
Naeste reis 11) genaken sult,

1) Versta: 't pack door de jeugd gedragen. 2) *kwellagiē*. 3) Thans *zich* en *de*. 4) *beschikt had*. 5) Gelijk dat der min. 6) *onder stilzwijgen*, *stilzwijgend*. 7) *ijdeltuitige*. 8) *verwijfde*. 9) *getuigen*. 10) Voor *monden*. 11) *den volgenden keer*.

En haer bancken overschuren,
Die de drooghte uu vermult 1),
Segght hun, Ebb': op mijn bevelen,
Hoe 't haer ballingh-borger gaet,
Hoeder 2) in sijn vochte schelen 3)
Stadigh 't volle springh-Ty staet";

„Hoe sijn' sorgen, altijd wacker,
Hoe sijn' suchten, altijd vers,
's Vaderlands bebloeiden acker
Overwandelen van verrs 4);
Hoe sijn rusteloose nachten
Mijmeringen sonder end,
Knoopen zijn van werr-gedachten
Schilderijen van ellend";

„Hoe de Son hem dunckt te grijsen 5)
Die van over 't 6) Schelde komt,
Met gevaren en afgrijsen
Droeffelicken overmomt 7);
Hoe hy in haer wolckigh wesen,
Op het Zuydste van den dagh,
All' de grouwelen kan lesen,
Die sy rijsende besagh";

„Hoe de Donder, hoe het Weêrlicht,
Daer sijn Vader-erf af 8) beeft,
Daer hy over Zee ter neêr light,
In sijn hersenen herleeft:
Hoe hy al de eere-graven
Met sijn tranen overtelt,
Hoe sijn ziele wordt begraven
Daer een borger wordt gevelt."

„Seght hun, Ebbe!" — maer de platen
Lagen meest te Zeewaert blick 9);
Soo besnoeiden hy sijn praten
Met een opgekropte snick;

1) *verzandt, bestuift.* 2) *Hoe er.* 3) *oogleden.* 4) Voor *verre, ver.* 5) Versta *verduisteren.* 6) Verscherpt voor *de;* verg. *school, venster, beest, feest,* enz. 7) *bedekt, overstelpt.* 8) Thans *van.* 9) *glad, effen, bloot.*

't Snicken broght hem weêr aen 't stenen,
Dat hy weêr betranen most,
Soo voleinden hy met weenen,
Die met schreyen had begost 1).

Doen hem 't redelick beschamen
Achterhaelden onbedacht,
En het mannelick betamen
In bedencken had gebracht,
Viel hy schielick aen 't beduchten,
Aen 't besichten 2) langhs het gras,
Offer van sijn vrouwigh 3) suchten
Geen getuygh' om her en was.

Eenigheit had alle paden
Allom dubbel veil 4) besett,
Stilte doock in tack en bladen,
All' de winden in haer 5) bed.
Die dry vredige gesellen,
Die hy vond en niet en sagh,
Porden hem aen 't overspellen 6)
Van sijn onvollend beklagh.

Over sijn' gekruyste kuyten
Lagh sijn' Haeghsche' Herder-tromp 7)
Sijn volmaecktheit van geluyten,
Sijn beruchte rammel-romp 8),
Sijn bespraeckte schapen-darmen,
Sijn van ouds verechte 9) bruyd,
Sijn behaegelickst omarmen,
Sijn beval 10), sijn boel 11), sijn Luyt:

„Speel-genoot, mijn soet bekommer!"
(Sprack hy 't doove klinck-hout aen)
„Die met my, in Son en lommer,
Soo veel' gangen hebt sien gaen,
Soo veel' hielen hebt sien lichten,
Daer men op uw maten spronghh,
Mog'lick snaren hebt sien swichten,
Daer ick door uw ribben songh";

1) Voor *begonnen*. 2) *bezichtigen, nagaan*. 3) *vrouwelijk*. 4) *veilig*. 5) Thans *hun*. 6) *hervatten*. 7) Voor *fluit*. 8) *doedelzak*. 9) *verbonden*. 10) *behagelijke*. 11) *lief*.

„Doet die vrolickheit vertragen,
Kleedt die toonen in den rouw,
Tempertse met lange slagen,
Soo 1) ick voor met suchten houw:
't Zijn de konstelicke grillen,
't Zijn de krabbel-grepen niet,
Die my lust te sien bedrillen 2),
'k Vergh u heel een ander lied";

„Hebben oyt mijn' drooge longen,
Heeft mijn schrale gorgel oyt
Hemel-yverigh ontsprongen,
En uw hulp te baet genoyt 3),
Om den Schepper aller wesen,
In sijn dreigende gerecht,
Met het smeecken te belesen
Van sijn Herder-Konigh-knecht 4)";

„O! beleidt noch nu de schichten,
Die ick derwaert steig'ren doe;
Vleugelt mijn' ontleende Dichten,
Swiertse tot de Vierschaer toe,
Daer het ziel-berouwigh karmen
Noyt vergeefs en wierd gestort,
Daer het loon-recht en 't erbarmen
Ponds-gelijck 5) gemeten wordt."

„Mog'lick of wy 't oore boorden 6),
Dat den uytgepersten sangh
Van de ballingh-harpers hoorden,
Daer sy, onder vyands dwangh,
Aen den Babylonschen oever,
Trage snaren deden gaen,
Hoe bevallicker hoe droever,
Op den drop van Zions traen."

„Mog'lick, of die groote Goedheit,
Dat oneindigh Over-al,

1) *Gelijk.* 2) *be-trillen, in klanktrilling uiten.* 3) *genood, genoodigd.* 4) Even als in 't volgende koplet, zinspeelt hij op zijn Psalmvertalingen. 5) Versta: *bij gelijkmatige deelen.* 6) Versta: *troffen.*

Dien mijn ziele voor de voet leît,
Sijn genadigh wel-geval
Quam te willen laten dalen
Op sijn waerdeloosten Worm,
En mijn treurigh 1) te bestralen
Door eijn' heetsten toren-storm 2)";

„Mog'lick, of 't dien Eeuwigh-trouwen
Sijner kudde heugen mocht,
En der geesselingh berouwen
Die se t' onder heeft gebrocht;
Mog'lick, of hy langer 't storten 3)
Sijner weesen niet en droegh,
En sijn lemmer quam te schorten,
Metten vreê-roep: 't Is genoegh!"

„Luystert dan, bewogen wolcken!"
(Met 4) ontschorden 5) hy sijn keel,
Om sijn handen 6) te vertolcken)
„Naer mijn waterigh gequeel;
'k Tap het uyt veel dieper' gronden,
Dan van onder tongh en tand,
't Zijn de wieken uyt de wonden
Van mijn zeerigh Vaderland":

„Hoe lijdelicker leed voltraenden onse oogen,
Doe 's Werelds blinder deel sijn bijtende gebas
Op sijns gelijcken sleet, en 't menschelick medoogen
Het sorgeloos verdriet van onse zielen was;
Hoe smettelicker 7) smert verettert nu de leden
Van Dijn Gesalfde, Heer! nu die gespreide wolck
Dijn erve, Dijn besit, Dijn lot, Dijn eigenheden
Verstolpet 8) met een Zee van Mis-geloovigh Volck!
Dijn Heiligh Heilighste, Dijn' Heiligheits vertooning,
Dijn Zielen-offer-huys leght op en over-smett
Van hare grouwelen; Dijn uytverkoren wooning,
Dijn Hooftstadt, steen op steen te morselen verplett.
De wrakeloose moord van Dijne Dienaer-vrinden
Verslaet den heeten dorst van hare wreedtheit niet,

1) Voor *treurigheid.* 2) *toorn.* 3) Rijmshalve voor *vallen, sneven.* 4) *Tevens.* 5) *verhelderde, verruimde.* 6) Versta: *het spel zijner vingeren.* 7) Zoo leze men; niet (met Bilderdijk) *smertelijker.* 8) *Overstelpt.*

Sy werpense ter proy den vogelen te slinden 1)
En Dijn begunstighde den Dieren te geniet.
  De bloed en etter-beeck, getapt uyt hare wonden,
Stroomt om de vestingen, al waer 't een water-runn 2),
En onder allen een en wordter niet gevonden
Die hun het laetste bed van onder aerden gunn'.
  Wy, wy, wel eer Dijn' roem, wy, leden Dijner eeren,
Wy sitten spottelick den schimperen te praet,
Wy zijn der buren jock, en waer wy 't voorhoofd keeren,
Wy sien, wy hooren niet dan vingeringh 3) en smaed.
  Hoe lang, gestoorde God! hoe lang verachtst Du 't schreeuwen
Van Dijner kind'ren onuytschreeuwelick ellend?
Bewaerst Du Dijnen toorn voor aller eeuwen eeuwen,
En vlamt Dijn yver-vyer van nu af sonder end?
  Laet liever dese Brand de Volckeren verslinden,
Die Dijn' Almachtigheit al siende niet en sien,
Die aen Dijn Willekeur haer willen niet en binden,
En d'eere Dijnes naems haer plichten niet en biên.
  Soo hebben sy verdient, met *Jacobs* achter-erven,
Trots Dijn bekommeringh, te smelten in verdriet,
Met sijne wooningen ten gronde te verderven,
Met sijn besittingen t'on-timmeren 4) tot niet.
  Laet Dijn gedachtenis Dijn wraeck niet vergelijcken
Met onser Vaderen misdadige wel-eer,
Maer Dijn barmhertigheit voorkomen ons beswijcken;
Ons' krachten leggen doch wanhopelick ter neêr.
  O, onser saligheits hoop, heul, en Heiland, Heere!
Reick ons Dijn hand en hulp in desen harden stuyt 5);
Wy hebbense verbeurt, maer, om Dijns names eere,
Wasch ons het swarte vuyl van overtreedingh uyt.
  Waeromme soudst Du ons de smaetheid laten dragen
Van de versmaderen van Dij en dijn Gebod,
En waerom ongestraft ons laten achter-vragen 6):
Waer is haer toevlucht nu, en waer is nu haer God?
  Laet sulcke lasteraers Dijn Al-Om-zijn ontmoeten
In Dijne wraecks te-recht-bestede vinnigheit,
Soo dat sy voor het bloed in ons gesichte boeten,
Dat Dijner dienaren door hun vergoten leît.

---

1) Voor *verslinden*. 2) *loop*. 3) Voor *vingerwijzing*, *bespotting*. 4) *sloopen*. 5) Voor *hort*, *stoot*, *botsing*. 6) *schimpend*, *lasterend vragen* (verg. *achter-klap*).

Laet der gevangenen versuchten uyt haer banden
Tot voor Dijn aengesicht door Wolck en Hemel slaen;
Laet Dijnen grooten arm behouden en omhanden 1),
Die op deu dorpel-treê van doods-verhuysen staen.
Tel onse buren toe de sevenvoud vergeldingh
Van 'tgeen sy ons, o Heer! oit hebben aengedaen;
Vul hun de schooden 2) op met all' de selve scheiding 3)
Die Dijne heiligheit van hun heeft uytgestaen.
En wy, Dijn eigen volck, de kudde Dijner weiden,
Wy sullen Dijnen naem de Wereld maken kond,
Ter eeuwen eeuwigheit Dijn roem-gerucht verbreiden,
En stadigh leven doen in kinders-kindren mond."

Op het uyterst oversnaren
Van sijn heiligh-droeve lied,
Docht hem (wat gedaente baren
Omgeroerde herssens niet?)
Dat den Hemel witter lachte,
Dat de Son, die klarer scheen,
Ongehoopter 4) maren brachte,
Dan sijn wielen langh bereên 5):

„Spreeckt, beleefde al-verwarmer!"
Riep hy 't snelle-dagh-oogh toe;
„Troost een troosteloosen karmer:
Isser troost? en waer? en hoe?"
Hoe, en waer, en offer troost was,
Geen en werd hem kond gedaen;
't Licht, dat schier in 't over-Oost was,
Weigerden hem 't stille staen.

Dus vol vreesens, vol genoegens,
Vol beduchtens, vol besluyts,
Vol verdeelens, vol vervoegens,
Vol bedaerens, vol gemuyts 6),
Schongel-vlotigh 7) van gemoede,
Trad hy, armen Herderguyt!
Soo hy naer sijn mackers spoedde,
Ruggelingh te veldwaert uyt.

---

1) *omvatten*. 2) Versta: *schooten*. 3) *schimp, smaad* 4) Versta: *blijder*. 5) Rijmshalve, maar min gelukkig voor *meêvoerden*. 6) *woeling*. 7) *geslingerd, ongedurig*.

Grooten Heins, mijn hooghst verwond'ren!
Soet besitter van mijn hert,
Die 't van bijs 1) hebt hooren dond'ren,
En de dreuningh uyt geherdt
Van uw aengerande buren,
Als het Spaensche solfer-schut
T' samen hun bedoodde muren
En uw bolsters heeft geschudt; —

Oordeelt, wat verhaeste brieven
Dese Voerman 2) had gelaên,
Die hem tot des Knechts gerieven
Konden weeren te verstaen 3);
Was het dat hem 't hert herlusten,
En sijn posten dubb'len hiet 4),
Nae de Lauwer-waerde kusten
Die hy 's mergens achter liet?

Of verijlden 5) hy sijn stralen
Nae de Wester slapens uer,
Om sijn boden-brood 6) te halen
By der Mooren over-Buer 7),
Om hem 't nieuws te gaen verkonden
Van de vroom *geberghde* 8) Stadt,
Hoe sijn heir met neus en monden
Hare wallen had gevat?

Of soud' yemand derven raden,
Op 't verhitten van sijn as,
Op 't verscheemren van sijn' raden
Datter kans van weddingh was,
Dat hem winnens-lust te luchter
Over vier-voet dede vliên,
Om een Genoueeschen vluchter 9)
Vliedende den hiel te biên?

Amen, Heins! op al dit gissen
Heeft den Hemel ja geseit,

---

1) *nabij*; verg. boven, blz. 12, aant. 4. 2) Nam. *de Zon*. 3) *stil te staan*; eig. *zich of zijn tijd te verstaan*. 4) *beval*, *noopte*. 5) Voor *vermelde*. 6) *loon*. 7) Nam. de Spanjaart. 8) Klankspeling op den naam der ontzette stad. 9) *Spinola*, als van Genua herkomstig.

D' Ondersoecker der gewissen,
D' Eeuwigh-een-almachtigheit,
God den onomvanckelicken,
God in Israël gelooft,
Sy voor eeuwigh danckelicken
Sijner wonderen gelooft!

Sijnder luyder Trommel-dichten,
Isser langer Nassau-lied
Uyt te roepen, op te dichten,
Wacht het van mijn handen niet;
Waer' mijn ziel, van vreughden holler 1),
Weinigh lochter overtast,
Mog'lick waer' mijn tong èn voller
En bequaem tot sulcken last.

Waer' mijn hert gevrijdt van sticken,
't Waer' luydruchtiger verheught:
Maer nu kropt het aen het slicken
Van een' onvoorsiene vreughd;
Over-vol belet te leken,
Over-droef druckt tranen in,
Over-bly verbiedt te spreken,
Schielickheit stremt sangh en Sin.

Lust u doch dit vlies 2) te scheuren
En onttoovren mijn gemoed,
Lust u bly te hooren neuren,
Die nu vrolick swijgen moet; —
Vriend! alleen aen uw gevallen
Hanght het quicken 3) van mijn hert;
Wilt ghy aen den voor-sangh vallen,
'k Sie mijn herssenen ontwert.

Op, geluckigh Rei-geleider
Van de Christen letter-jeughd!
Op, triomfelick verbreider
Van des Hemels barens-vreughd!
Die ons van den Heil'gen jongen,
Van 't gesalfde Maeghden kind,

1) *lediger*. 2) Versta: *het stremmende dekvlies*. 3) *levendig kloppen*.

't Baker-lied hebt voor gesongen 1),
Dat sijn gade 2) niet en vind.

Roert nog eens die soete Trommel,
God en Eng'len te geval,
En wy sullen haer gerommel
Voederen met snaren-schal;
Spreidt noch eens die helle galmen
Over Son en onder Maen,
Achter uw' Victorie-Psalmen
Sullen wy ten autaer gaen.

Daelt dan oock uw overdencken
Uyt den Hemel Wereld-leegh 3),
Op een oogenblicks herwencken
Staen wij u ten dienste dweegh 4);
Vlecht Oragnen in Laurieren
Om de horens van den Rhijn;
Onse Luyten, onse Lieren
Sullen uw gespelen zijn.

Onder dusend medgesellen,
Rondom herr te hoop gehaelt,
Sult ghy oock den Ballingh tellen,
Even dus door my vertaelt 5);
Komt hy sijn gevolgh te weig'ren,
Vreemdelingh van 's Vaders kust,
'k Sal sijn weêr-wil oversteig'ren
En doen deinsen daer 't my lust.

'k Sal hem Hollandsch doen herworden,
'k Sal hem in mijn boeyen doen,
In mijn eigen gordel gorden,
Gespen in mijn eigen schoen;
'k Sal hem, door mijn eigen oogen,
Waer hy uyt en henen moet,
Met mijn eigen vinger toogen 6),
Dragen op mijn eigen voet;

---

1) Zinspeling op Heynsius' Lofzang Christi. 2) *weêrgâ*. 3) *laag*. 4) *gedwee*. 5) *vertolkt*, *voorgesteld* (verg. het oude *taal-man* voor *advocaat*). 6) Thans tot *toonen* (d. i. *toogenen*) verlengd.

'k Sal hem mijnen aêm doen halen,
Spreken heeten door mijn stem,
'k Sal sijn wandeling bepalen
Met de zoomen van mijn hem 1);
'k Sal hem doen sijn handen recken
Op mijn eigen snaren-ry,
En mijn rechter sal niet trecken
Of sijn' slincker stopt er by.

Vraeght my niet te weet-begeerigh 2),
Waer ick dit gesagh op bouw,
Hoe ick my, dus over-heerigh,
Op mijn even-landsman houw:
Vraeght niet, waer ick aen 't gehoor in
Sijn geheimenissen rocht 3),
Daer hem geen geschapen oor in
Vreese van verklicker brocht.

Yeder Mensch, van Vrouw genomen,
Schijnt een erffelick gequel
Metten adem aengekomen
Voor sijn' dagelicksche Hel:
Tanden-dolligheit, graveelen,
Zenuw-slagen, swijmel-val,
Gichten 4), hopeloos van heelen,
Zijn van 't schrickelick getal; —

Desen is te deel gevallen
't Ongeluck van mijn versel 5);
Daer hem niet en schort met allen,
Is mijn byzijn sijn gequel:
Sit hy, 'k sit hem in 't gesichte,
Spreeck ick, hy beroert syn' tongh,
Swicht 6) hy wederom, ick swichte,
Singh ick, hy verhaelt sijn' longh;

Wandelt hy, ick reck mijn beenen,
Overgaen ick, hy wordt moê,
Warmt hy hem, ick sengh mijn scheenen,
Spiegel ick, hy wenckt my toe;

1) Voor *hemd*, en dit voor *kleed*. 2) Rijmshalve voor *weetgierig*. 3) *raakte, geraakte*. 4) *Jichten*. 5) *gezelschap*. 6) *Zwijgt*.

Eet hy, ick verslijt mijn kaken,
Drinck ick, hy spoelt keel en tand,
Kust hy, mijn mond moet het raken,
Vry ick, 't is tot tot sijnent 1) brand;

Krijt hy tranen, ick schrei stoopen 2),
Schetter 3) ick, hy seevermondt 4),
Wordt hy oud, mijn jaren loopen,
('t Is ten naesten 5) een verbond
Als ten eersten was gebonden
Tusschen d' eersten Man en Wijf,
Eer sy, in sijn rib gevonden,
Wierd ontschakelt uyt sijn lijf);

Droomt hy, ick verwerr' mijn sinnen,
Schrijv' ick, hy verkladt mijn' int,
Mommelt 6) hy, ick praet van binnen,
Zeil ick, hy vervanght 7) den wind;
Peilt hy trappen 8), ick schiet Sterren,
Ancker ick, hy stopt sijn Ty 9),
En, wat drolliger verwerren!
Vaer ick voor, hy vaert voor my.

Heet ghy my het raedsel uyten,
Vraeght ghy noch wie is dit? HEINS!
'k Sal 't u met den grond ontsluyten
Van mijn ernstiger gepeins:
Helpt my 's Hemels less' toe wenschen
Daer ick noch soo raw in ben 10),
't Is de mensch van alle menschen
Dien ick 't aller minste ken;

't Is het hert, dat in mijn' aêren,
In mijn' geesten leît en stooft;
't Is de knoop van 't Zenuw-garen,
't Is het onbevallick hoofd,

---

1) *te zijnent, bij hem.* 2) *kannen.* 3) *Schater.* 4) *kwijlt.* 5) *ongeveer, ten naastenbij.* 6) Anders *mompelt.* 7) *vangt weg.* 8) *graden.* 9) *stremt zijn vaart, blijft liggen.* 10) *zelfkennis.*

Daer mijn' herssenen in woonen;
't Is, of ick en ben het niet,

Die hem eewigh rap sal thoonen
Onder 't spoor van uw gebied.

C. H.

'T KOSTELICK MAL;

AEN DEN HEERE

Jacob Cats,

Pensionaris der Stadt Dordrecht.

Een op-gesnoeide 1) Broeck, een sackende 2) Bragoen 3),
Een holle Harnasch tip, een door-gekapte 1) Schoen,
Een averechte Teil 4), dack-decksel van de luysen 5);
Een op-gekrulde Strop 6), om ratten in te huysen;
Een om-geworpen 7) Hemd. spijt Waschters blooten arm;
Een om-geworghde 8) Kuyt, spijt Beulingh-maeksters darm,
Een overlintte voet, spijt Doffers ruyge pooten;
Een steile stelten-hiel 9), spijt Satyrs spitsche kooten;
Een swaeyende Kappoot 10), meer hinderlick dan nut,
Meer vlagge dan verdeck, meer ballast dan beschut! —
Ghy lacht, geleerde *Cats!* ick gunn' u dat vermaken,
Die milte-kittelingh, die oeffeningh van kaecken;
Maar siet wat achter om, deinst 11) eens tot op den dagh
Die ons gemeene Vaêr 12), eerst aengesien, eerst sagh:
O! die dien nieuwelingh, dien onbedreven 13) spitter
Dat maeksel had getoont, hoe dwars, hoe wrangh, hoe bitter

1) *opengesneden.* 2) *wijde, losse.* 3) *broek;* 't Italiaansch *bracone.* 4) *omgekeerd bord.* 5) Versta: *hoofddeksel.* 6) Voor *kraag.* 7) Versta: met *omgeslagen* mouw. 8) *omwrongen.* 9) *hooge hak.* 10) *mantel* (van 't Spaansche *capote;* verg. nog ons *kapot-jas*). 11) *keer terug.* 12) Adam. 13) *landbouwer,* naar *Gen.* III: 23.

En hadd' hy 't niet beloert, hoe hadd' hem 't nieuwe hoofd
Gedraeit in 't over-slaen 1), wat beter waer' gelooft,
Of dat het sijns gelijck den sesten 2) was geboren,
Of met het zee-gediert een' Sonne-reis 3) te voren!
Waer hadd' hy 't woord gesocht (hy die se all' kost vinden,
Om al dat voor hem stond aen tongh en tael te binden)
Waer hadd' hy 't achter-haelt, en in wat herssen-hoeck,
Om dit herschapen dier in 't aller dingen boeck 4)
Te plaetsen op sijn' ry? En ghy, ontleende lenden!
Gebroken Adamin uyt die u sagh en kenden
En keurden voor sijn vleesch, en noyt en hadd' gekent 5)
Groot-moeder, die ons all' gebaert hebt en geschent!
Die u naer 't ongeval van 't sondigh appel-slocken
Voor oogen hadd' gebrocht twee op-getoomde locken,
Een over-meelden top 6), spijt molenaren kruyn,
Een dubbel backhuys-vel 7), spijt spijtigen ajuyn,
Twee sinnelicke 8), meer dan sienelicke, brauwen,
Een uyt-gewortelt 9) paer, trots 't konstige benauwen
Van d' oud-beroemde streep (is Grieckenland geloof:) 10)
Die eens getrocken wierd en ander-mael geklooft;
Een over-laden Oor met oude-moeders 11) beenen,
Met verr en diep-gesocht, en daerom waerde, steenen;
Een om-gebanden hals, trots eenigh Brack-gespan;
Een schuynsche rimpel-kraegh, trots aller Boeren wan;
Een rondom staelen 12) arm, trots aller Krijghsluy vonden;
Een open Memmen-hol 13), trots wind en winters wonden;
(Treft' eener 14) niet te recht dit onbeschaemde moy:
„Zijn d' Hoenders niet te koop, wat doen sy uyt de koy?")
Een stege Walvisch-romp 15), plat achter, spits van voren;
Een op-getroste krans 16), trots eenig Klocken-toren;
Een om-gehoepte pack 17), trots eenig Keernen-vat 18);
Een, 'k weet niet langer hoe, al wist ick langer wat.

---

1) *overwegen, nagaan.* 2) Nam. *dag,* 3) *dag.* 4) *boek der natuur.* 5) Versta: *nooit had moeten kennen, beter nooit gekend hadde.* 6) met meelpoeyer bestrooid hoofd. 7) *geschilderde, geblankette huid.* 8) *tastbare.* 9) aan den uitgetrokken wortel gescheiden. 10) De in Griekenland geprezen verbinding der wimbraauwen. 11) Versta: *der aarde.* 12) door den armband. 13) *vrouwenboezem.* 14) De Spaansche gezant in Engeland, gelijk Huygens hierbij aanteekent. 15) *baleinen-keurslijf.* 16) *hoog kapsel.* 17) *hoepelrok.* 18) *karn-* (d. i. *draai-*)*vat.*

Hadd' u dit Wereld-spoock, dit schielickst 1) aller dingen
Niet wel uw' huyden-rock 2) of uw huyt doen ontspringen?
Hadt ghy niet wel geschreeuwt, met een verschrickten keer 3):
„Wegh, Zielen-moorder! wegh, ick eet geen appels meer?"
  Maer oock, verleidde schaep, Stiefmoeder aller wijven!
Stond' kinders kind'ren toe met Beste-moêr te kijven,
My dunckt, ick u voor al, in rechtelick 4) beklagh,
De klad van onse schuld licht op te pleiten sagh.
Wie toond' u 't Vijgen-blad? de Schaemte. Wie het schamen?
Ervarentheit van 't quaed. Wie leerd' u 't quaed beramen?
Een soet getonghde beest. Wie bond u aen haer 5) woord?
Mijn ongebonden keur. O smettelicke moord!
O struyckel, die, met dy 6), soo menigh eeuwen-erven
Geruckt hebst in 't verdriet van Werden, Zijn, en Sterven,
Uyt d'aller heilen 7) hooghd' 8) in 't aller quaelen dal,
Daer galle groeit in 't hert, en 't hert broeit in de gal!
Vervloeckte snoepery! naar dijn verboden beten
Besueren wy de dood van 't gulsigh Willen-weten;
Die wortel heeft in ons by tacken voort-gebracht
Koûw, Schaemte, Kleederen, Begeerlickheit, en Pracht.
  Die 't lecke Schip beschreit, zeilt daerom niet te dichter:
Die onder 't pack versucht, draeght daerom niet te lichter:
Leent schouders, al dat leeft, elck lijde voor sijn deel;
Noyt sagh ick zeer in sucht, noyt wond in traenen heel.
  Mijns deels, vernaemde 9) *Cats!* ick swicht en duyck en draegh het;
Soo veel een ander draeght, ick sie, belach, beklaegh het:
't Beklagh is broederlick; en 't waer te herden hert,
Dat geen gevoel en trock van sijns gelijcken smert;
't Belacchen lichtelick sal yemand min genoegen,
Als of verdriet en vreughd in een gespan te voegen,
Onhebbelicker leeck, dan 't Henxt-peerd by de Meer 10),
Onlijdelicker neep als 't knippen op een sweer.
  Die 11) hoore mijn verschoon: van duysent ongevallen,
Die ick door-delven sie gesontheits teêre wallen,
Komt myder 12) een te voor, dat beid' Stadt en Casteel
Der Kleine-wereld 13) treft, beid', neêr en opper-deel:

---

1) *onverwachtst.* 2) *beestenvel.* 3) *afwering.* 4) *gerechtelijk.* 5) Nam. *van 't beest*, 't Lat. *bestia*, eerst later door verscherping der *d* schijnbaar onzijdig geworden. 6) Thans *u.* 7) Voor *zaligheden.* 8) Thans *hoogte.* 9) *vermaarde.* 10) *merrie.* 11) Nam. *die iemand.* 12) *mij er.* 13) Versta: *den mensch* (als *Microkosmus*).

De Sieckte 1), die 't gedruys van haer' versufte toonen
Kan opwaert stijgen doen, tot daer de sinnen woonen;
Wat apelicker pert 2), wat spottiger gelaet
Sien wy niet dagelicks aen dit gemeene quaed?
(Gemeen? meer als gemeen: als 't allesins geweten,
En niet vermomt en wierd' by die het heeft beseten.)
Sulck stelt sich boven reick van aller staten top,
Spreeckt hooge, treedt niet laegh, spant borst en buyck en krop,
Is dunkend'-Heer 3) van al, maeckt van 't Oost sijnen setel,
Sijn' voet-banck van het West, noemt de Zee sijnen ketel,
Het Sonne-licht sijn vyer, 't Gevogelt sijn gebraed,
Het Mane-rond sijn' toorts, den Sterren-pad sijn' straet,
Den Donder-draf sijn woord, de Winden sijn versuchten,
Den Regen sijn gequijl, den Blixem sijn verluchten,
Wijst Princen uyt haer goed, praet Vorsten van de banck,
Velt Keysers met een wenck, brenght Koningen in dwanck.
Wat is hy in der daet? vraeght die hem sien en hooren,
Een broodeloose bloed, een bedelaar geboren.
Sulck schept sich eenen schrick van alle dat hem naeckt:
Wat let hem? 't is van glas al wat men aen hem raeckt;
De stoelen zijn sijn' dood, het bedde doet hem beven,
Daer vreest hy voor den bil, hier sal hem 't hoofd begeven;
Daer grouwt hem voor een soen, daer trilt hy voor een knip,
Als een verlegen schip voor 't stooten van de klip.
En, noch meer (ô die 't saeg' aen 't meerendeel der menschen!),
In die doorluchtigheit sal sijn wil, sal sijn wenschen,
Wat hy hoopt, wat hy haat, wat hy mint, wat hem quelt,
Voor al dat oogen heeft, ten thoone zijn gestelt.
Sulck laedt sijn aengesicht met een versierden snevel 4),
Daer hem noch boom, noch staeck, noch mast, noch spriet, noch gevel
By te verlijcken dunckt. Een ander, die ick gis,
Van allen menighmael minst buyten gissing is,
Buckt waer hy staet of sit, vreest Kercken-stijlen leeghde 5);
Want of sijn hoornen kruyn de welfselen beweeghde,
't Gebouw mocht struyckelen. Een leste (mogelick
Niet altijd buyten twist van recht of ongelijck)
Liep liever eeuwigh bloot, dan nae den hoed te hooren;
Hoe soo? bedeckt hy 't hooft, wat raed met d' Esels-ooren?
'T Zijn droeve teeckenen van een' gequetsten geest,
Toe-gangen, zoo het schijnt, des menschen tot de beest,

1) *waanzin*. 2) *apenstreek*. 3) *Acht, denkt zich Heer*. 4) Voor *snavel*. 5) *laagte*.

Verdrieten sonder paer 1), dat opper-stuck der leden,
Dat edel reden-huys soo leêgh te sien van reden.
Wie isser evenwel soo kittel-doof, soo steegh,
Die 2) al dit mymeren niet eens aen 't lacchen kreegh?
Die, kijcker van dit spel, sich niet en liet ontvallen:
„Wat drolliger verdriet, wat droeffelicker mallen!"
Hier licht de reden, *Cats!* waerom my dunckt, ick magh
Noch altijds zijn verknocht aen d'eene Wijsens lach,
Noch aen des anders traen, in 't aansien oft vertalen 3)
Van 's Werelds siecke vreughds belacchelicke quaelen.
 Hoe menigh lippen-beet 4) en heeft my niet gekost
't Ontmoeten van een Dier, dat ick ontmoeten most
Met een gebogen hoofd, om dat het korts sijn leden
Met dier-gedoopte 5) Wol, met versche 6) Linnen-sneden,
Met nieuwe Wormen-web versierlick had bevracht!
En, als ick somtijds dan mijn stralende gedacht
Door die gewaeten 7) drijf, en stelle my aen 't tellen
De 8) stucken, die ick weet 9) met die gevoeghde vellen
De konst verborgen heeft; wat hatelicker lucht,
Wat schandiger gesicht, wat dompiger gerucht
Daer onder zijn gehuyst; (vergeeft my, Joffer-dieren!
Ick ken mijn herte vry van schimpelick versieren 10)
Het lacchen berst my wel tot seeverens toe uyt,
En heeft my menighmael doen spreken over-luyd:
„O mensch gelijcke list, o dicht-doortrapte trecken!
Hoe verr-voorsichtelick gaeft ghy den raed van decken,
Dat mogelick ondeckt 11) noch oor, noch hand, noch mond,
Noch oogh, noch neus belust om te genaecken vond,
En nu, als ongesien, by 't meerendeel gepresen,
By velen wordt geacht een heiligdom te wesen!
't Nootsakelick verdeck waer noch verschoonens waerd;
De Winter leert 12) soo wel de Kleêren als den haerd;
Bloot Indiën den buyck, wie sal het Holland vergen?
Dat ginder oorboor 13) heet, waer hier de sieckte tergen:
Maer Holland, oude roem van slechte 14) deftigheit!
Waer halen wy een' schild voor uw gerechtigheit
In 't smettelick 15) behael 16) van d'over-zeesche prachten,

1) *wederpaar*, *weêrga*. 2) Thans *dien*. 3) *vertellen*. 4) Om zich van laden te onthouden. 5) *geverwde*. 6) *nieuwe*. 7) Thans *gewaden*. 8) Voor *van de*. 9) Versta; *weet*, *dat*. 10) *verzinnen*, *verdichten*. 11) *ongedekt*. 12) Voor *leert kiezen*, *doet aan de hand*. 13) *nuttig*. 14) *eenvoudige*. 15) *zondig*, *verderfelijk*. 16) *binnenhalen*.

Die uwen kindschen reuck in haren stanck versmachten,
Uw mannelicke sweet in haer geschrabde smeer 1),
Schaemd' haer mijn penne niet, ick noemden uyt wat leêr?
De tweede Opper-vooghd van 't machtigh Seven-bergen 2),
De groote Wereld-vorst 3), die middernacht en mergen,
Middagh en avond-stond in eenen Lauwer vlocht,
En dry-maal d'ys're deur aen 't vredigh sluyten brocht
Des achter-ooghden Gods 4), waer zijn de wevers-touwen 5)
Die hy door-sleten heeft? Sijn huys, sijn' Suster-Vrouwen,
Sijn eêl verwante bloed besteedden hem den dagh,
Daer hy de vruchten van sijn lenden decken sagh,
En anders geen en sagh. Hoe maecken 't onse tijden?
Gebreeckt ons decksel stof, daer moet de Turck voor lijden,
De Persch, den Indiaen, en al dat spinnen can;
Heel Vlack-Italiën 6) beslommert Vrouw en Man,
Ontlommert Wijn en Terw, ontbladert struyck en boomen,
Om 't ydel altijd-nieuw van ons' versierde zoomen:
(Verfoeyigh kleedt nochtans, sints eene 7) die het sleet,
Naer 8) d'hooghste levens-vreughd, het leeghste 9) sterven leed!)
't Onschuldigh wolle-vee van 't machtigh Engel-Eiland 10)
Besuert ons' hoovaerdy; daer groeit gebreck van weiland
In ons' begeerlickheit. Nu spreeck ick in mijn geest:
„Hoe dickmael raeckt de wol van 't een op 't ander beest!"
Het opper-schepsel mensch, het wonderlickste wonder
Van die den hemel deckt, daer voor, daer om, daer onder
Al dat leeft leven heeft, daelt van dien hoogen trap,
Duyckt onder 't wolle warm van een' gevilden lap,
Verciert sich met den buyt van een' gestolen pis-ziel 11),
Daer meê den eigenaer soo onlanghs in de mis 12) viel,
Soo onlanghs hoornen droegh, soo onlanghs hooren deê,
Dat al sijn' Grieckschen tael was voor en achter B 13).
Doch 't decksel van die vleck is by 14) de Konst gevonden,
Help, sap en kruyderen 15)! het bloed van uwe wonden
Moet onsen dorst verslaen, de tobben van uw nat
Zijn onses overdaeds behaegelickste bad.

---

1) *vet* (van de civet-kat, gelijk H. aanteekent). 2) *Rome*. 3) Keizer *Augustus*. 4) Janus. 5) Voor *weefgetouwen*. 6) Lombardije. 7) Versta: de rijke man uit het Evangelie. 8) Thans *na*. 9) *laagste*. 10) Versta: 't Eiland der Anglen, Engeland. 11) Zooveel als *pis-rok*. 12) *mist, mest*. 13) Redeloos geblaat. 14) *door*. 15) Voor *kruiden*.

De nooddruft staet van kant 1), de koude met de schaemte
En zijn geen reden meer: ons stinckende geraemte
Vereischt yet meer als warm: Wy sperren 't oogh om hoogh,
't Verheugelicke licht van 's hemels Water-boogh
Bekittelt onsen lust. Sou daer het rood staen blaecken
In 't geel, in 't blaeuw, in 't groen; en in ons mantel-laecken,
In onse rocken min? Neen, mensche! lijdt het niet;
Waer voor heet ghy den aep, die na-maeckt wat hy siet?
Knoopt aen den naem de daed. Daer moet de wol verdrincken,
Daer moet de zijd' in 't sop, daer moet het Lijnwaet stincken
(Men pleit noch op 't geschil, welck schoonst te noemen zy)
Of naer den geelen rijs 2), of naer den blauwen bry.
Wie sou sich in 't gewaet met één verw laten paeyen,
Daer 't soo breed' weiden is? een' Aeckster by de Kraeyen
Is veel te schoonen Dier; wat is 't swart van de Kauw
By 't glimpen van een' Specht, by 't vlammen van een Pauw?
  Siet seurer, die my leest! 't zijn grouwelicker sweeren
Die ick ontplaestren 3) gae: De schilders van de kleeren
Verstouten op het werck; men valt er aen de huyt,
Die drinckt verw en vernis meer dan een nieuwe Luyt:
„Die wangen zijn te doods, sy moesten anders leven;
En wat raed, Pieternel?" „Me-vrouw! 't pinceel sal geven,
Dat de natuer vergat; weest meester van uw vel,
Wat soud' u hinderen? die, die, die doet het wel!"
„Die tanden zijn te geel, wie sou het decksel soenen
Van sulcker peerlen doos? Wat raed?" „men moetse boenen."
Dat waer den Moor gezeeot, 't is aen-geboren vuyl,
De verw is door-geweickt." „Ruckts' uyt den wortel-kuyl!"
„Houdt 4)! beter geel' als geen'." „Hoort, sonder my te melden,
Een nieuw Yvoor-gebit sal d'oude schaê vergelden."
„By Venus, dat's een konst die Venus waerdigh is!
Maer wat raed met dit Haer, die sweeterige kliss?
Hoe raeck 5) aen 't lieve blond, dat mijn misdeelde tuyten 6)
Van boven is benijdt?" „De drooge Koeyen-kluyten,
Daer Cypers loosen Boer sijn' weiden van ontmest,
Verstuyven in een stof 7), daervan de fijnste rest
De trouwe toe-vlucht is van wan-geschapen vlechten;
Door-saeytse met dat meel, men sal hem noch bevechten,

1) *staat ter zij, is uit den weg.* 2) *hout.* 3) *blootleggen* 4) Anders in Hoogd. vorm *halt!* 5) Voor *raak ik.* 6) *vlechten.* 7) *Cypersch poeyer* (gelijk H. aanteekent).

Die s' anders keurt als blond." „Oh! 't is te laet gesaeyt,
Daer 't lange jaeren-mes soo vinnigh heeft gemaeyt.
Ben ick niet voor hoofd schier van d'oogen tot den neck toe?
Verwt eens dat niet en is!" „Swijght, daer 's een nieuwe treck toe:
Daer groeyt niet 1) te vergeefs; dat's wijsheit eerste less;
En daer uyt dit besluit: Behelpt u met de bless 2)
Van uw' Nicht, van uw' Snaer 3), van uw' Meid, van uw kennis,
Die 't doncker droeve pad van d'algemeene schennis
Te vroegh betreden heeft, en met die blonde kuyf
De wereld is ontruckt, gelijck een suere druyf:
Is 't waer dat d'eene mensch tot voordeel van den and'ren
Het leven is gegunt, hoe souden sy malkand'ren
Een gifte weigeren, die, maar aen 't Graf gerooft,
De doô mist sonder schaê, de locken van sijn hooft!
O wettelicke konst, die met der Docht'ren sterven
De Moeders menighmael haer' naeste goed doet erven,
Konst, aller konsten bluf, die d'Eeuwigheit beduydt,
En eeuwigh leven doet een sterffelicken tuyt!"
Die pop is op-getoyt; wie salse nu geleyen?
Vier henghsten na de kerck. Wat salse daer doen? Schreyen.
Wat let haer? 't Sonden-pack. O! Schepper, die Dijn' kerck
Vervuylt siest 4) met den hoon van Dijn verfoeide werck!
Straelt het genadigh oogh van Dijn' bermhertigheden
Door dese grouwelen? slaest Du acht op de reden
Van Dijn' verachteren? bekommert Dy de traen
Van een verbastaert oogh? gaen Dy de klachten aen
Van een geverwde lip? bewegen Dy de slagen,
Die een verhoerde borst berouwigh schijnt te dragen
Van soo vervloeckten hand, die dagelicks Dijn' macht,
Dijn onbegrepen 5) werck begrijpende 6) veracht?
Mijn' reden is verhuyst, of 't stinckt voor alle reden,
Gebreck en overdaed gelidt-gelijck te treden,
Als mede-bedelaers. Wat doet ghy, hemels spijt,
Schand-vlecke van 't geslacht! is 't ootmoed of verwijt
Dat u lip dav'ren doet? of zijn sy 't beid' te gader?
Verworpens-waerde kind! eischt ghy brood van uw' vader,
En smart sijn heiligh oogh met uw' vermetelheit?
Behangen met den roof van die daer leit en schreit

1) *niets.* 2) Voor *haarlok.* 3) Thans verfranscht tot *schoondochter.* 4) Thans verloren tweeden persoons-vorm enkelvoud, door Huygens, in zijn gebeden en andere toespraken tot God steeds gebezigd. 5) *onberispelijk.* 6) *veroordeelende.*

Voor uw' verstockte 1) deur, en over 't jaer soud' teeren
Op 't kostelicke mall van uw Lint en uw' Veêren;
Die uyt uw' Lobben-krul twee hembden recken sou,
Vier mantels uyt uw' rock, dry broecken uyt uw' mouw;
Die uyt het Oorgewicht van uw' gereckte lellen,
Dry Renten, eenen Koop, vier Hueren sagh te tellen;
Die met het ringh-geraes 2), dat uwe hand begraeft,
Sijn uyt-gequijlt 3) gesin van spinnen saegh ontslaeft?
Ey, kan 't geen schaemte meer, laet reden u verstommen!
Hier sitt ghy voor 't gerecht, daer dicht-bedochte mommen 4)
Doorluchte glasen zijn, daer een Al-wetenheit
Siet dat men niet en hoort, hoort dat men niet en seit;
Daer ghy die klachten sendt, staet voor de School geschreven:
Leent daer de nooddruft maent, houdt nimmer op van geven,
Soo langder eischers zijn; ontgrendelt hand en hert;
My stickt der armen dorst, my steeckt haer honger-smert;
Ick sitter 5) van haer' koud', my doen haer wonden bloeyen 6),
Ick ben de vreemdelingh, ick hincke naer haer boeyen,
Ick druyp van haren traen, my maeckt haer stenen mat;
Die hun de deure wijst, keert my het schouderblad,
Die hun het oore stopt, heeft soo van my te wachten;
Leent, laeft, salft, huyst, verlost, breeckt suchten, lindert 7) klachten,
Ick spreke voor de schuld, ick borge voor 't gelach,
Voor 't dubbel woecker-loon op weinigh' jaren-dagh."
Wel op, berouwen 8) ziel! laet dat berouw eens blaecken;
Gaet, jaeght een milde scheer door all' 't verschimmelt laecken,
Daer uwe kist af berst, ontlast u van 't verrot,
Versorght geen tafels meer, het zy voor muys of mot;
Uw broeder vast er nae; hebt ghy vier nieuwe rocken,
Het paer behoort hem toe; beswaeren u de brocken
Van lecker' overvloed, verschoont uw' swacke maegh;
Een' uyt-gehongerde, die mogelick van daegh
Van u gehandgift wordt, sal 't overschot vertieren 9),
En leven van uw' kruym. Bedroeven u de gieren 10),
Die om u koortsigh bedd' den lesten ademtocht
Van uw' verrotte longh, van avond uyt-gekrocht
Verlangen wel soo lief, als uytgestelt tot mergen,
En achter uw' gordijn een vrolick oogh verbergen,

1) Anders *doove, gesloten.* 2) *gerammel.* 3) *uitgemergeld.* 4) *maskers.* 5) Hoogd. voor *sidder.* 6) *bloeden.* 7) Hoogd. voor *lenigt.* 8) *berouwhebbende.* 9) Voor *verteren.* 10) *hebzieke erfgenamen.*

Daer 't ander over u weemoedigh hanght en druypt,
En met een' scheeven swier uw' kisten overluypt 1);
Ontkommert uw gemoed, gunt hoeffelicker 2) erven
Den onbespieden buyt van uw geruster sterven;
Schudt pack en ballast uyt, ghy die op 't vliegen staet,
Geeft dat onhoûbaer is, gaert schatten daer ghy gaet,
En spreeckt dan opwaert aen, met ongeveinsde voncken: (ken."
„Kroon, Heer! Dijn eigen werk; schenk, Heer! ick heb geschonc-
Hoe heb ick 't, waerde *Cats!* hoe raeck ick hier om hoogh?
Wat heeft my dus vervoert uyt aller oogen oogh,
Daer d' oogen schemeren, daer wasch en wiecken smelten?
Of loert 3) my weer ter hand òf kort my dese stelten;
Ick struyckel op het land, wat maeck ick in de lucht?
Het kruypen is my konst, wat maeck ick in de vlucht?
Siet, noch een vrolick pad staet my met u te treden,
Door 't dickste van den drangh van 's werelds ydelheden,
Om eene boven al, die ick te noemen plagh
Het redelickst Waerom 4) van ongeveinsden lach.
Waer noch de Broecken-vorm, de Rocken-maet gevonden,
Daer oud en jonger eeuw voor eeuwigh aen gebonden,
Voor eeuwigh onder kroop; stond noch de Kap, de Kraegh,
Of nu als gisteren, of mergen als van daegh;
Kost noch de nieuw April sijn buer-maent Mey bewegen:
„De Hoeden, die ick vorm, staen immers soo ter degen,
De Mutsen, die ick ploy, soo onbekommert net,
Mijn Mantels soo besnoeit, mijn Schoenen soo beset;
Aanvaerdt eens goed voor goed, weest eens met wèl te vreden;
Eens reden is 't altijd, eens goed is altijd reden;
Staet oock twaelf broederen van een' gelijcken staet
Yet loffelicker toe dan een gelijck gewaet?"
Noch waer 't dan lijdelick, 't zy men de Poolsche Lutsen,
't Zy men dèn Franschen Pot, 't zy men de Sweedsche Mutsen,
't Zy men of 't Engels geel, of 't Hollands blaeuw verkoos,
't Waer maer half sottigheit, die 't eens waer voor altoos? —
Maer verr' van dese Strand verzeilen onse lusten;
Dat Geest heet in den mensch vindt ongemack in 't rusten,
Rust in 't veranderen, lust in de nieuwigheid;
Dry dagen zijn de maet van ons gestadigheit:
't Schijnt ons de Maen-loop leidt, of (zal ick 't naerder raecken)
't Schijnt ons het Maen-licht terght, en ons versnippert laken

1) *overgluurt, gluipt.* 2) *behoeftiger.* 3) *lokt* (gelijk den jacht-valk). 4) *verstandigste reden.*

Met sijn verscheppingen gelijck 1) verscheppen doet.
Nu prijst sy Kap en Rock, nu looft hy Broeck en Hoed:
Besoeckt 2) eens beide weêr, eer thien-mael Hoed of Rocken,
Eer thien-mael Kap of Broeck des avonds uyt-getrocken,
Des morgens aen-gepast, sijn meester hebb' gedeckt,
Begeckt my eeuwelick, soo hy se niet begeckt;
Soo sy se niet verfoeyt, en beid' u liegen heeten,
Dat emmer haer vernuft die lengde 3) met die breedten,
Die ploy, die pluys, die planck, dat snoer, die sneê, die snebb',
Dien tuyt, dien tip, dien top voor fraey verkoren hebb'.
Dus hadden wy te deel dien onverdienden segen
Des wreveligen Volcks 4), dien brood en quackel-regen
De lasterige lip tot swijgen brengen most,
Waer 't onse wollen-draed het slijten niet en kost,
Waer 't onse webben oock in dry-mael vijfthien jaren
Altijd nieuw, altijd oud, en beide noyt en waren,
Wy smoorden onder 't pack van stadigheits ellend,
Wy stickten in 't verlangh van veertigh jaren end,
Den Hemel liep gevaer van averechts beklagen,
Dat daer genade was, waer hier den hals vol slagen.
Dan, danck hebb' Scheer en Verw! verslijtens taeye stond
Vergolden wy te minst met menig schoonen vond
Van Schilderyen-vreughd, van snipperen, van kerven,
Tot op den laetsten draed; want decksel-loos te sterven,
Is op geen thiende mijl genaeckelick verlet 5),
By 't lecker kittelen van nieuwigheits verset.
Staet dan uw regel vast, getrouwe Princen-hoeder,
Mis-loonde Keiser-voogd 6)! die met uws meesters moeder,
Onnoosel, onbehaelt 7), getuyge zijt geweest,
Wat een onmenschlick mensch gemeens heeft met de beest;
Heeft dan u leere grond, dat wijsheits eigen wesen
In d'altijd eene wil en weêr-wil staet te lesen,
Wat roey 8) verdienden wy in uwe scholen niet,
Die voor en achter-noen 9) deselve 10) selden siet?
Hoe, buyten ongelijck, hadt ghy van ons besloten:
„Wat gaet het rader-werck van binnen uyt de koten,
Daer buyten-op de hand soo wispel-uerigh wijst!
Wat poelen moeten 't zijn, daer sulck en schuym af rijst!"

1) *tevens*. 2) *Beproeft*. 3) Thans *lengte*. 4) Dat van Israël in de woestijn. 5) *hinder*. 6) Seneca, als Nero's leermeester. 7) *ongerept*. 8) *tuchtroê*. 9) Verouderd voor *middag*. 10) Thans *dezelfden*.

Dan luystert, groote Man! noch wil men met u dingen,
Noch vint het zeer sijn salf: „Wat reden sal my dwingen?”
(Dus praet eens Koninghs Wijf, dus pleit eens Vorsten Vrouw)
„Wat wettelicke wet sal my mijn muts, mijn mouw,
Mijn harnas, mijnen hoep, mijn tuyten-krol beletten,
Leegh, los, langhs, over dwers, Noord-oost, Zuyd-west te setten,
En anders alle daegg? De minste van den hoop,
Daer ick by 't jaeren-tal den Joffer-dienst afkoop,
Stroopt my de hielen schier, treedt soo naer 1) op mijn treden,
Dat licht een vreemdelingh sijn opgepronckte reden
Onrecht besteden sou, en, buyten 2) onderscheid
Bestuypen 3) voor mijn hoofd het backhuys van mijn meid.
Besnoeyt my nu de macht van nieuwigheits verkuypen 4),
Waer vind' ick noch een pad om desen hoon t'ontsluypen?”
De Vrouw heeft schier gelijck; maer leent eens 't ander oor
Aen 't meiskens weder-klacht: „De slechtste Joffer-sloor
Die over straet-steen treedt, pronckt met mijn nieuwe vonden
Verbijstert 5) mijn gewaet, behangen en bebonden
Al 6) waer sy mijner waerd, die met mijn ed'len bil
Een Princelicke Koets dus dagelicks bedril 7).”
Wel, soete Joffer-sloor, waer haelt ghy uw verschoonen?
„De lompste Borger-deer 8), die oit van melck en boonen
Te gader wierd' gepapt, siet Sondaeghs als een Ick,
Die aen Patrijsen-bout, die aen Faisanten stick,
Die walge van de Snep en haer bedreckte soppen,
Die selden anders swelgh als Spaensche druyven-droppen;
(Getuygh 't geluckigh Vat daerin ick my ontlast,
Daer van de soete geur op 't lecker voedsel past) 9)
En sal my yemant noch onstadigheit verwijten,
En kostelicker boord verbieden te verslijten,
Dan hier een scheele Truy, dan daer een leepe 10) Trijn,
Die soo verr van den trap 11) van mijn *meriten* zijn?”
Waer 't Vleesch de wortels waerd, noch luste my 't verweeren
Van die Trijn, van die Truy, geduldigh te vereeren
Met een vernedert oor; maer Wijven-pleitery
Loopt op te langen rol, en ongeluckigh hy,
Die tusschen hangens keur of Vrouwen-rechter wesen
Vertwijffelt staet en beeft, en dry-mael valt aen 't lesen,

1) Thans *na.* 2) *zonder.* 3) *Met buigingen begroeten.* 4) *veranderen.* 5) *Beschaamt, verdonkert.* 6) Thans *als.* 7) *betril;* verg. boven blz. 14, aant. 2. 8) Voor *deerne.* 9) *overeenkomt met.* 10) *druipoogige.* 11) *graad, hoogte.*

En dry-mael 't worgen kiest, en dry-mael 't Rechter-ampt,
En dry-mael op de strop, en weêr op 't leven vlamt.
Soo diep doorgrond ick 't pit van all' die holle reden,
Dat die den Dageraet van gisteren en heden
Te samen hadd' geknoopt, en all' den middel-tijd
Aen dit gekraey besteedt ('t genuchelick verwijt
Van eertijds houdt noch steê: Dat, naer den Spraecken-toren 1)
Noyt tongeloose Vrouw van Vrouw en wierd geboren)
Noch stond hy halver wegh, en buyten allen schijn
Van noch de naeste weeck ten einden pijns te zijn.
Wat middel middel-tijds 2)? waer sal men 't vonnis strijcken
Van 't overdadigh nieu? elck weet den slagh t'ontwijcken,
Elck deckt sich met de huyck van min en minders dwangh
(Dat's 't oude vijgen-blad van *Man*, en *Vrouw*, en *Slangh*);
Daer dan een volle vloed van op-gejaeghde baren
Den acker overstelpt, en schielick 't schip doet varen,
Daer noch de versche klauw van 't greppel-yser staet,
Wat golve, seggen wy, doet hier het meeste quaed?
Of die de voorste loopt, of die de voorste voor 3)-douwt,
Of die de tweede stoot, of die de derde door-stouwt?
Hadd' ick stem in 't gerecht, dus trad ick tusschen tween:
„De schuld hoort allen toe, en 't ongelijck aen geen."
Maer, jocken buyten boort, om 't wijse woord te spreken,
De Reden komt te laet om 't ongelijck te wreken,
Dat haer gewoonte doet, en eertijds yd'le toy,
En eertijds overdaed is nu gedwongen moy.
Is doch het ydel oogh met ydelheit te locken,
Rijst doch de menschen-merckt na 't prijsen van de rocken,
Wordt doch 't schip na de vlagh, 't pit na de schel gelooft,
Wie sal een' Volcker-vorst, soo veler hoofden hooft,
Of 't kraeckende geblick 4) van door-gegoude zijden 5),
Of 't flickerend behangh van steenen schat besnijden?
Wie kan hem op de leest van alle man beslaen?
Hoe past een Reusen-voet in 't schoentjen van een Naen 6)?
Wie sal een Pleiter-vos sijn hoogh-geleerde Mouwen,
Wie sal een Rechter-heer sijn Tabbaerd-eer onthouwen,
Een spijtigh Spies-gesel sijn schrickelicke Veer,
Sijn wreeden Sluyer-lap 7), sijn leeuwelick geweer?

---

1) *Na den toren van Babel.* 2) *onderwijl, intusschen.* 3) Thans *voort-*. 4) *geschitter.* 5) *met goud doorweven zijde.* 6) *dwerg* ('t Fransche *nain*, en Lat. *nanus*. 7) *sjerp.*

O uer, plaets, en waerom! omstanders aller saecken,
Die steeds sijn gissingen op uw gety' kan maecken,
Wat leeft hy boven 't peil van 't menschelick gemeen!
Wat scheelt 1) hem luister-eer en hoovaerdy van een!
Hoe scheidt hy wijsselick, met verr'-verscheiden naemen,
't Lichtveerdigh poppen-fraey van 't staetelick betaemen!
Hoe stelt hy, over 't stier 2) van syn genegentheit,
Een altijd even-streecks bewogen stadigheit!
O welkom, waerde deughd! helpt my de strengh 3) bedwingen
Van jonckheits weder-wil; laet my noyt my ontspringen;
Blindt my 't begeerigh oogh in 's werelds vodden-kas,
Geleidt my drooge-voets door prachten modder-plas,
Daer d' eeuw af over loopt; en, sullen oyt mijn dagen
't Uytmuntende gewaet noodsakelick verdragen,
Stremt altijd mijnen lust; laet nimmer mijn gemoed
Bekladden met de gist, die 't lichaem swellen doet:
Laet selver dese huyd vermarm'ren onder 't streelen
Van 't lecker zyden-zacht van vleyende fluweelen,
En dragen vreughdeloos het op-gedrongen pack
Van 't noodige soo veel 4) als onnut ongemack.
Dat soo mijn vrye ziel van slijckerigh beslommer
Haer selven in haer self, om haer alleen bekommer',
Besorg' haer eigen proncks behoeffelick gewaet,
Hoop-wiecken, scheidens-lust, sond-grouwel, wereld-haet;
En altijd even graeg, om 't witte kleed te gorden,
Om t' samen desen romp vereeuwight te sien worden
Met haer vereeuwigen, den lesten dieven-nacht
Bestendelick bedenck', verlangende verwacht'.
Te langh misbruykte *Cats!* wacht naer geen voorder 5) Ende;
Al duerden uw geduld, mijn wijsheit is ten ende;
En is 't schier niet genoegh van 's werelds droom verhaelt,
By 6) die selfs noch soo diep in 't droom-bed leit en maelt?

LONDINI, Martio, 1622.

---

1) *verschilt.* 2) *roer.* 3) *leidsel.* 4) *even.* 5) *verder.* 6) *Door.*

BATAVA 1) TEMPE 2),

'T VOORHOUT VAN 'S GRAVENHAGE,

't Sonnen-rad begint te stooten
Tegens Noorder Kreeften beck 3),
En die kromme krauwel-pooten
Slepen 't naer den Leeuwen-neck 3);
Daer met gaen de daeghjens krimpen,
Die men langer hoopt als heit 4);
Hey! wat's al de Werelds glimpen 5)
Min als 6) tegenwoordigheit!

Daer met ydelen 7) uw schauwen,
Haeghs-Voorhoutsche Joffrou-rack 8),
Daer met gaet uw groente graeuwen,
Monick-tuyntje 9), Blader-dack;
Daer met naeckt uw jaerigh 10) sterven,
Linde-toppen, weeldrigh hout,
En dat nootelick 11) verdreven,
Als ghy weder groenen soudt.

Sterven? neen, noch sult ghy leven,
't Zy de Somer blaeckt of swicht;
't Leven sal u niet begeven,
Isser leven in mijn Dicht!
Koude mach ons oogh berooven
Van uw stoute lommer-loof;
Maer ons' oore te verdooven
Sluyt ik buyten Jaren-roof.

Als uw' tacken sullen duycken
Onder 't vlockigh Winter-meel 12),
En uw' bladerloose struycken

---

1) *Bataafsch* voor *Hollandsch,* ouder gewoonte. 2) *Tempe,* het bekende Thessalische lustdal der Oudheid. 3) In den Dierenriem, wel te weten. Huygens wil zeggen, dat de zomer op handen is. 4) Naar de volksspraak voor *heeft.* 5) *al de glans der wereld.* 6) Thans *dan.* 7) *dunnen.* 8) *juffer-dreef.* 9) Als door de Predikheeren-monniken aangelegd. 10) *verjarend;* maar hier voor *jaarlijksch.* 11) *noodelijk, noodzakelijk.* 12) Versta: *de sneeuw.*

Proncken met den blooten steel,
Dan zal noch uw bloessem bloeyen;
(Lustigh, Vrijsters een en acht 1),
Helpt mijn stramme Rijm aen 't vloeyen!)
In den 2) Hagenaers gedacht.

Dan sal noch een grijse dutter 3),
Met de schenen voor de vlam,
Met de tanden in de butter,
In den beulingh, in de ham,
In de Nieuwe-jaersche weggen 4),
T' mijner eeren spreken: „Maer,
Maer, hoe ken 't 5) die Vryer seggen,
't Gaet al offet 6) Seumer 5) waer!"

Vreemdelingen, die de bochten
Van 't gebulte Wereld-pad,
Onder allerhande lochten,
Over 't drooge, door het nat,
Hebt begaen, berolt, bevaren,
Hebt uw yver-vier 7) gekoelt,
Tot hier onder in de baren,
Daer de Son haer' peerden spoelt;

Komt, laet uw' gedachten deisen 8),
Daer het lichaem eertijds was,
Laat uw' sinnen over-reisen
Al des ronden bodems 9) plas;
Niet en haeck ick meer te hooren
Dan soo schoonen Tempes naem,
Komt u ergens een te vooren,
Die mijn Linde-ly 10) beschaam'.

Dunckt u, dat het zy te vinden
In de groote Papen-stadt 11),
Daer de Vagevyers-gesinden

---

1) De negen Muzen. 2) Voor *de*, om de volgende toen niet uitgesproken H. Versta: *de gedachte van den H.* 3) *droomer.* 4) *broodjens* (gelijk nog in Overijssel krente*weggen*). 5) Naar de Hollandsche volksspraak voor *kan* en *zomer*. 6) *of het.* 7) *vuur.* 8) *deinzen, teruggaan.* 9) Versta: *den aardbol.* 10) *lindelaan.* 11) *Rome.*

Van een mensch een heiligh Vat,
Van een Visscher, knecht der knechten,
Maecken een almachtigh man 1),
Die der 2) Keiseren Recht rechten 3),
En op Kroonen treden kan?

Neen, och armen! woeste mueren,
Schaduw' van uw' ouden glans!
Eertijds hooft van uw' gebueren,
Nu nauw bloem van haeren krans!
Gaet uw' schoonheit elders paeren;
T' onsent gelt sy weinigh meer,
Al uw luyster zijn uw' jaeren,
En uw schimmel al uw' eer.

Is het mogelick te soecken
In het prachtige moras 3),
Daer Antenor quam besoecken 4),
Wat het ballingh-leven was?
Neen, bedompte water-dallen 5)!
Marmer-kaden, weeldrigh slijck!
'k Vind in allen niet met allen
Dat mijn' Linde-laen gelijck'.

Sal ick dan te rugge ryen
Naer de Fransche Scepter-stadt 6),
Naer de trotsche Panneryen 7),
En soo menigh spitse pad,
Eertijds moedig 8) op de schreden,
Grooten *Henrick* 9)! van uw' voet,
Eer hem Clotho 10) dede treden
Daer het al in treden moet?

Sal ick 't weder Noordwaert wenden
Naer het witte 11) Britten-land,
En mijn' overdenkenckingh senden
Naer de rijcke Teemse-Strand;

1) Eerst „haren ziel-tyran." 2) Eerst „de" en „bevechten." 3) *Venetiën.* 4) *beproeven.* 5) Voor *grachten.* 6) *Parijs.* 7) Het paleis der *Tuileries.* 8) *trotsch.* 9) Hendrik IV, in 1610 vermoord. 10) De Schikgodin, die naar de Grieksche legende, 's menschen levensdraad doorsneed. 11) Later „blanke."

Sal ick daer, als op-getogen,
Staen aenschouwen 't lange rack 1)
Van de vier en veerthien bogen,
Met haer' fellen water-smack?

Sal ick 't eindelick noch strijcken 2),
Schelde-diepten! *an u werf* 3)
Die ick allen vergelijcken,
Ja, voor allen stellen derf?
Of en soudt ghy 't niet verdragen,
Averechte Masten-woud 4)!
Wonder-weelde van ons' dagen,
Veen vol steenen, sack vol goud?

Wel. ick lov' u alle t'samen,
Swijge wat een yeder feilt,
Roem uw eere, vier uw namen;
Maer waerom soo wijd verseilt?
Moet ick wederom vervallen
Op mijn' eerst bedorven 5) smaeck;
Noch en vind ick niet in allen,
Dat mijn' Linde-laen genaeck' 6).

Linde-laen, mijn soet versinnen 7)!
Waer ontginn' ick uwen roem,
Aen uw schorsse, taey om 8) spinnen,
Aan uw stam, uw blad, uw' bloem?
Schors, en stam, en bloem, en blad'ren,
Yeder eischte sijn verhael;
Laet my een uyt allen gadren,
Als u eigen altemaal.

Sal de Vinder niet bekennen
Van de tweede Blixem-slagh 9)

---

1) De Londensche brug, toen nog de eenigste over den Teems. 2) Nam. *het zeil.* 3) *Antwerpen,* met klankspeling op de vermeende herkomst van den naam. *Ant* staat wel voor *aan* met tusschengevoegde *t*, maar 't geheel geeft een *aangeworpen, aangeslibde* grond te kennen. Verg. Van Dales aant. in zijne en Janssens *Bijdragen,* enz. I. 4) *Amsterdam.* 5) *slechte, verwende.* 6) *nabij kom.* 7) *gedachte.* 8) Thans met dubbel voorzetsel *om te.* 9) het buskruit.

Die Vulcaen van uyt sijn' dennen,
Maer benijdende, besagh,
Dat sijn geele Solfer-kruymen,
Dat sijn snelle flicker-Sout 1),
Loot of yser 2) niet doen 3) ruymen
Sonder uw verkoolde hout?

Sal de Kruyden-kieser seggen,
Dat hy oyt, op rauwe wond',
Soeter Balsamen te leggen,
Dan uw blader-knauwsel vond?
Sal hy 't jaergety verwinnen
Van de sware Struyckel-sucht 4),
En gereeder baten vinnen 5)
Dan de geesten 6) van uw' vrucht?

Sulcker tacken, sulcker blåren,
Sulcker stammen, soo gelaên,
Vind ick tweemael twintigh paren
Over eene lenghde 7) staen.
Knoopt nu all' uw' Marmer-bogen,
Roomen! in een Regel-ry,
Noch en sal ick niet gedoogen 8),
Dat het sulcken rye zy.

Laet ick dan mijn ooge weiden
Over d'een of d'ander kant,
'k Vind er altijt-groene weiden,
Met gestichten om-geplant;
Yemant sal my konnen thoonen
Of meer huysen, of meer houts,
Maer waer sagh men oyt bewoonen
Soo veel Stadts, in soo veel wouts?

Schoone spitsche gevel-toppen,
Die uw flickerende ley 9),
Die uw' weder-wijze knoppen 10),
Als een' jonge Joffer-rey,

---

1) *salpeter*. 2) *geweer-* of *kanon-kogel*. 3) Eerst: „selden loot of yser." 4) *vallende ziekte*. 5) Voor *vinden*. 6) *aftreksel* (van linde-bloesem). 7) Thans *lengte*. 8) *toelaten, toestemmen*. 9) *lei-dak*. 10) *weêrkundige*, (wind-wijzende) *spitsen*.

Neffens eene 1) siet staen glimpen,
Laet my groeten in uw roy 2)
(Tegen 't boose laster-schimpen)
't Opper-puyck van al uw moy:

Welkom dan, herstelde stijlen,
En wel eer *Mis*-bruykte vloer 3),
Tot het knarssen van de Vijlen
Op het grove Blixem-roer,
Op den fellen Menschen-moorder,
Op de snelle Slinger-slangh,
Beenen-maeyer, Mueren-boorder,
Donder-doover, Duyvel-sangh.

Welkom, vry-gesproken mueren
Van de swarte slaverny!
Even lange moet ghy dueren
Als de Werelt Werelt zy,
Lancksaem moet u wedervaren
't Slijtigh knagen van den Tijt;
Lange blijven uw Pilaren
Vrede-stammen, Ketters-nijt 4);

Lange moeten in u dond'ren
Wetten, woorden, waerheit, eer,
Straf, genade, wercken, wond'ren
Van den Eenen aller Heer;
Lange moeten u begeven
Schande, scheuringh, hoon en spijt;
Lange moet ghy staen en leven,
Lange wesen dat ghy zijt!

Maer mijn Peerd ontloopt sijn toomen,
't Is te langh de straet bepraet,
Daer soo dichten huys van boomen,
Daer soo soeten weide staet;

---

1) Voor *een, naast elkander*. 2) *overzicht*. 3) De Kloosterkerk, die aan den Roomschen eerdienst onttrokken, eerst voor arsenaal gebruikt, maar toen door Maurits aan de Contra-remonstranten verstrekt was. 4) Versta: de Remonstranten.

Nu wel aen, gevlochten spruyten!
Eer my weêr mijn' hand ontvaer',
Laet ons uwen roem ontsluyten
En besluyten met het jaer 1):

LENTE.

Wat en komt my niet te vooren
In 't herdencken van den Tijdt,
Die ghy even als herboren,
In uw' kindschn stonden, zijt:
In de drymael dertigh dagen,
Als des hemels Kandelaer 2)
Over 't Bockgiën 3) wordt gedragen
Naer den Stier en 't Kinder-paer 4);

Als de Locht begint te lauwen,
D' aerde opent schreef by schreef,
't Weeldrigh Vee begint te kauwen,
Daer het Schuytjen onlancx dreef; —
'k Sie uw' bolle botgiëns 5) bersten,
'k Siese baren elck haer blad,
Als een vruchtjen, dat haer persten,
Doe 6) 't in 's moeders darmen 7) sat:

'k Sie die onlanghs doove 8) struycken
En soo menig' schralen tack,
In een' oogenblick ontluycken,
Weinigh min als onder dack;
„Onbegrijpelick vermogen!"
(Spreeck ick dan den Hemel aen)
„Hoe veel meer besien de 9) oogen,
Dan de 9) herssenen verstaen!"

Maer oock dalen mijn' gepeinsen
Somtijdts uyt de locht in 't slijck
(Wie kan heel den mensch ont-veinsen,
Dat hy nergens uyt en kijck?):
„Nieuwe spruytjens van der aerde!"
(Heb ick menighmael geseit)

---

1) Versta: in den loop der vier jaargetijden. 2) Versta: de Zon. 3) Versta: den Ram in den Dierenriem. 4) De Tweelingen. 5) *knopjens.* 6) Thans: *toen.* 7) Voor *ingewand.* 8) *doffe, verstijfde.* 9) Later „ons."

„Hoe veel hooger is uw' waerde,
In uw' jonge weinigheit!"

„Waerder 1) altijd sulcken dierte 2)
In de Haeghsche Vryer-schaer,
En 't gerage 3) Broeck-gedierte
Niet soo dicht gesaeyt en waer';
O! wat sou't er op een woelen
Om soo menigh Vryer gaen,
Die sijn waerde nu moet voelen
In de menighte vergaen!"

Somtijdts heb ick weêr gaen singen,
Soo ick 't nieuwe loof besagh:
„Ey! hoe soet zijn 's werelds dingen
Op den eersten nieuwen dagh!
Maer, o lichte schaduw-vreughden!
Hoe vervalt ghy in 't verslijt,
Hoe kan alle nieuw ontjeughden,
Met het grijsen van den Tijdt!"

„Hebben niet de jonge jaren 4),
Die ick van den Hemel houw',
Menigh haestigh paer sien paren
Met een 's anderdaeghs 5) berouw?
Waer uyt mocht de wortel spruyten,
Die het mis-genoegen 6) gaf?
't Vonnis kan sijn selven 7) uytten:
't Jonge lieve nieuw was af."

Jonge, lieve, nieuwe blaertjens,
Schepseltjens van eenen nacht!
All' uw' aêrtjens, all' uw' haertjens
Zijn ons nu in eer en acht 8);
Maer hoe milder ghy uw tacken,
Met uw breeder groente vult,

1) *Ware er.* 2) *duurte, schaarste.* 3) Voor *grage, begeerige.* 4) Huygens was in 1596 geboren, en gaf zijn Voorhout in 1622 uit. 5) *van den volgenden dag.* 6) Voor *misnoegen, ontevredenheid.* 7) Thans *zich zelf*, nu dit laatste niet meer als zelfst. n. w. wordt opgevat. 8) Versta: *achting.*

Hoe uw eere meer sal sacken,
Hoe ghy minder gelden sult.

SOMER.

Dan 1) de reden sal my leiden
Tegen stroom van 's werelts waen,
En uw waerde doen verbreiden,
Beid' in 't groeyen en 't vergaen:
Siet, den Hemel is aen 't branden,
En sijn Lichter 2) op het hooghst;
Spouwt de Land-man in de handen 3),
't Is op hope van den Ooghst.

Dry-mael dry en seven uren
Sien 4) ick Titan 5) op de jacht;
Qualich seven kan hy duren,
Tot het nutten van den Nacht;
Minnen-yver doet hem loopen
Naer de Vrijster die hy siet,
(Blinde Minnaer! staeck uw loopen,
't Is het Lauwer-meisken 6) niet!)

Wie wil nu het Bedde ruymen
En het klamme peuluw-sweet,
Wie wil met my uyt de pluymen,
Daer ick hem te leiden weet?
Op, mijn Hagenaers! mijn Vrinden,
Dit's te langen Somer-nacht;
Beter buyten, in de Linden,
Naer den dageraed gewacht.

Morgen-stond.

Hier is alle Dier ontslapen 7),
Hier is 't Krekeltjen aen 't gaen,
Hier begint de Spreeuw te gapen,
Hier is 't Quackeltjen aen 't slaen,
Hier de Nachtegael aan 't neuren,
Hier de Distel-vinck in swangh 8),
Hier de Tortel-duyf aen 't treuren,
Hier de Lijster aen den sangh;

1) Thans *maar*. 2) *zon*. 3) Ter voorbereiding tot den arbeid. 4) Voor *zie*, om den volgenden klinker. 5) Voor Febus. 6) *Dafne*, naar de Grieksche legende in een laurier veranderd, toen zij door Apollo werd nagezet. 7) Versta: *uit den slaap verrezen, ontwaakt*. 8) *aan den gang*.

Hier is Kauw en Kraey aen 't reppen,
Hier de Reiger in de lucht,
Hier den Oyevaer aen 't kleppen,
Hier de Swaluw in de vlucht,
Hier de Koeckoeck aen het stuyten 1)
Over yemands ongeval,
(Isser yemant die sijn fluyten
Leeren moet, of leenen sal?)

Kan u 't hooren niet betrecken 2),
Gunt het ooge sijn vermaeck;
Siet de Dagh-bodinn' haer 3) recken,
Recht al 4) schoot sy uyt de vaeck?
Kost haer grijse boel 5) verjongen,
'k Wedd', hy hadse noch te bedt,
Daer s' hem is al lang ontsprongen,
Kap en tuyt 6) en al geset:

Kap en tuyt, als gulde stralen,
Ooge-lichten als Robijn,
Wangh en lippen als Coralen,
Is haer dagelicksche schijn;
Vryers, al uw jonge leven,
Op het schoonste schoon verhit!
Komt, en helpt het vonnis geven:
Isser schoonder schoon als dit?

Komt, en helpt my opwaerts kijcken
Langhs der Linde-toppen Goud,
Daar sy 't nat gaet over strijcken,
Dat haer Broeder 7) stracx ontdouwt 8),
Hy, als Bruydegom 9) behangen
Met cieraten over hoop,
Hy, als Prince vol verlangen
Na de voor-eer van den loop.

Op, gesellen! naer de Linden,
Op, mijn mackers! op, mijn mans!

1) *stoffen, brageeren.* 2) *bekoren.* 3) Thans *zich.* 4) Thans *als;* men wachte zich echter wel dit, met Bild., voor 't oorspronkelijke te houden. 5) Tithon, Aurora's grijze bedgenoot. 6) *haarvlecht.* 7) De *zon.* 8) als dauw wegneemt. 9) Naar de bekende voorstelling van Psalm XIX.

Die hem reedst te veld' sal vinden,
Spaer ick noch een buytenkans:
Laet ons ooge soo wat weiden,
Misselick waer 1), by de straet,
Deur of Venster, of van beiden,
Hier of ginder open gaet:

Sulck een Venster mocht er klappen,
Sulck een Deurtje mocht het zijn,
Sonder yemant te besnappen,
't Waer een tweede Sonne-schijn;
Hemel! laet u niet mishagen,
Voert ghy schooner lichten twee 2),
Dieder 3) duysent met hun dragen,
Hier beneden isser meê.

Sulck een Venster mocht'er luycken,
Sulck een Deurtje gapen weêr,
't Waer wel voor een baeck te bruycken
In het klippigh Minnen-meer:
Kostelicker minnen-balsem,
Quam daer nemmermeer in 't licht,
Dan getempert met den alssem
Van een nuchteren gesicht.

's Morgens raekt men aen de waerheyt,
Wat het Meisken voor gestel,
Wat voor haer, en ofs' oock haer heit,
Wat gedaente, vleesch, of vel;
's Morgens, eer de lippen kleven,
Eer de plaester 5) staet te pronck,
Eer de poeyer-doosen geven,
Dat den Hemel noyt en schonck.

Eer de Lobben, eer de Bouwen 6),
Eer de Kragen, eer de Kant,
Eer de Wiecken 7) eer de Mouwen,
Eer de Ketingh, eer de Want 8),
Eer de Boorden, eer de Banden,

1) *Mogelijk dat.* 2) Een tweetal (zon en maan). 3) *Die er.* 4) *sluiten.* 5) *pleister.* 6) Thans verouderd voor 't uit Japan herkomstige *japon* (d. i. eig. Japonsche kleed). 7) *watten,* tot opvulling. 8) *handschoen.*

Eer de Reepen 1), eer de Rock,
Eer de Moffel 2), eer de Randen,
Eer de Vlechten, eer de Lock,

Eer de Tippen, eer de Knoppen,
Eer de Steenen, eer de Veêr,
Eer de Wrongen, eer de Doppen,
Eer de Peerel, eer de Speer 3),
Eer de Tuyten, eer de Quikken,
Eer de Krullen, eer den bras 4),
Eer de Linten, eer de Stricken
Geven, datter noyt en was.

Ginder salder een staen geeuwen,
Herwaert staeter een en niest,
Beid' behangen 5) als de Leeuwen,
Die men voor de schoonste kiest,
Beid' bedot 6), bedoeckt, befommelt,
Beid' de mutsen over 't oogh,
Beid' besweet, begroeyt, begrommelt,
Beide — zedig, niet te hoogh!

Siet, mijn Vryers! siet, mijn quanten!
Siet, mijn' hersseloose maets!
Dit zijn menighmael de Danten 7),
Die u kosten soo veel praets,
Soo veel pronckens, soo veel cierens,
Soo veel vleyens, soo veel doens,
Soo veel eerens, soo veel vierens,
Soo veel strijkens, soo veel schoens.

Oh! wat rijsen my de haren
In 't bedencken van den dagh,
Als'er twee te bedde garen 8),
Daer noyt Hy de Sy en sagh;
Daer een slechtaert is bevangen
Met de Veêren voor de Huyt,
Met de Verwen voor de Wangen,
Met de Kleêren voor de Bruyd.

1) *stroken*. 2) *mof*. 3) *haar-* of *borst-speld*. 4) De gansche Santenkraam. 5) met hunne lokken. 6) met *dotten* bedekt. 7) Thans *dametjens*. 8) *vergaren, paren*.

Hola, Meisjens! buyten jocken,
Noode bouw ik op 't geval;
Deckt men soo veel met de rocken?
Beter buyten Holland mal;
In de warme Zuyderlanden
Gaet het vryen wel soo vast,
Op een anders oogh en handen,
Op een anders trouw en tast.

Maer de Vroegh-tijd is verloopen, **Middagh.**
Naer ik 't aen mijn praten peil,
En de Sonne schier verkropen
Op den kant van 't Zuyder-steil 1);
Daer begint de straet te leêgen
Van haer morgestonds-gewoel,
Daer ontvolckeren de wegen,
Daer is alle man in 't koel.

My en sult ghy niet verjagen,
Felle Straelder van om hoogh!
Snelle Meter van ons' dagen,
Jaeren-passer, Rond-om-oog!
Dampen-trecker; Somer-brenger.
Dagh-verlenger, Vruchten-baet,
Beesten-bijter, Vel-versenger,
Blond-bederver, Joffer-haet!

Wolcken-drijver, Nacht-verjager
Maen-verrasser, Sterren-dief,
Schaduw-splijter, Fackel-drager,
Dief-beklapper, Bril-gerief,
Linnen-bleicker, Tuyten-krollêr,
Al-bekijcker, Nummer2)-blind;
Stof-beroerder, Hemel-roller,
Morge-wecker, Reiser3)-vrind

Laet uw vlammen elders blaecken,
Over 't onbeboômde vlack 4);
My en sullen sy niet naecken

---

1) Voor *hoogte.* 2) Voor *nimmer.* 3) Thans door t verlengde *reiziger* verdrongên. 4) Versta: *de zee.*

Door 't gesloten Linden-dack;
Hier beroep ik 't bitste 1) bijten
Van uw meer als dollen Hondt 2);
Maer hy souw zijn' tanden slijten
Eer hy my te vatten vond':

Jae, vergadert all' de dompen 3),
Daer het vochtigh Veen af 4) sweet,
Laetse t' samen nederplompen
In een dichte droppel speet 5),
Noch en ben ick niet verlegen,
Noch en schrick ick niet voor 't nat:
Koel in hitte, droogh in regen,
Sit men onder 't Linden-blad.

Wat en had ick niet te spreken
Van de soete Zephyr-sucht,
Die door 't loome loof komt breken,
Met een ruysschende genucht,
Met een flauwe Somer-soelte!
Ah! wat heb ick dick 6) geseit:
„Sit ick in een' groene koelte,
Of een koele groenigheit?"

„Koele Cloris! wreede Marmer!"
(Hoord' ick onlanghs hier ontrent
Suchten een door-schoten 7) karmer
In siju weelderigh ellend):
„Koele Cloris, al mijn hopen!
Die my mijn getrouwigheit
Soo veul hooger doet bekoopen,
Als sy boven d' uwe leit:

Heeft u 't sweeterige bangen 8)
Van den doffen Somer-brant,
Nu soo dickmael doen verlangen
Naer den dichten Linden-pant 9),
Hebt ghy sijn' gewenschte lommer

1) *bijtendst, felste.* 2) De Hondster. Versta: de hitte der hondsdagen. 3) *dampen* (verg. nog ons *roer-domp*). 4) *van.* 5) *spuit, bespuiting.* 6) Thans *dikwerf.* 7) van de Min. 8) *benauwen* (eig. *be-engen*). 9) *streek.*

Nu soo menighmael gebruyckt,
En de laffe middagh-kommer
Hier soo menighmael ontduyckt,"

„Sonder emmer t' overwegen
In uw over-aerdts 1) verstand,
Hoe hem 't herte-pack moet wegen
Die gestadelicken brandt;
Die de stralen niet moet dragen
Eener Sonne verr' om hoog,
Maer van bijds 2) de flikker-slagen
Van uw een en ander oogh?"

„Een en ander Oogh, de tortsen
Van mijn bind-gehockte 3) jeughd,
Vonck en voedsel van mijn' kortsen 4),
Mijn verschricken en mijn' vreughd!
Oogeu, die my doet beswijcken
Onder 't hitsigh strael-fenijn,
Sult ghy Cloris noyt doen kijcken,
Hoe ick smeltende verdwijn?"

„Sal sy nemmermeer ontdecken,
Door uw' gittige Crystal,
Dat my ééne sucht kan trecken
Uyt het bitter ongeval
Van mijn' altijd versche wonden?
Cloris brandt al wat sy siet,
(Ondoorgrondelicke gronden!)
Datse brandt, en siet sy niet."

't Liep hoe langhs hoe meer op 't mallen
Met de bloed sijn' kinder-tael 5);
Dan den avond is aen 't vallen,
't Waer te langen nae-verhael.
Vryers! wilt ghy dieper delven,
Daer ick willens blijve stom,
Daelt een yder in u selven,
Dat en erger gaet er om.

1) *bovenaardsch.* 2) *nabij.* 3) *verblinde* (van 't *blindhokken* der kalveren). 4) *koortsen.* 5) Naar de gewone spreektaal voor *de kindertaal van den bloed.*

Avond-stond.

Dauw en doncker zijn aen 't sacken,
Son en Hoenderen te koy,
Alle gevels, alle taken,
Alle Meisjes even moy,
Alle kaeckjens even bloosigh,
Alle ooghjens even gauw 1),
Alle lipjens even roosigh,
Alle mondtjens even nauw.

Achter 2) nu, verkeerde wijsers,
Die de waerheit lede-breekt,
Hard-gehoofde logen-prijsers,
Die voor reden noyt en weeckt,
Die soo werckelicke stralen,
Als de keerssen van den Nacht 3)
Over heel den mensch doen dalen,
Al gevoelende veracht.

Komt de Minnen-moêr 4) niet blincken
Even als de Dagh verspaeyt,
Even als de Wielen sincken,
Daer de Sonne-kar' op draeyt?
Zijn oock niet de Avond-stonden
Altijd-soeter als het licht,
Altijd handiger bevonden
Tot de vrye Vryer-plicht?

Menigh Sletgiën ongehavent 5)
Menigh onbesneden 6) Sloor,
Sal bekennen dat den Avend
Decksel is van alle goor 7);
Datse met dien slimmen gevel 8),
Met dat muffe snot-verlaet,
Met dien spitschen sneppe-snevel 9),
's Avonds op haer schoonste staet.

Maer, om lack by lack 10) te stellen,
Menigh Kalver-jonge maet,

---

1) *levendig.* 2) *Weg.* 3) Versta: *de sterren.* 4) Venus, als Avondster. 5) *havenen* werd eertijds in goeden zin gebruikt. 6) *ongekuischte, slordige.* 7) *vuil.* 8) *vuilen neus.* 9) *snippige snavel.* 10) *vlek bij vlek.*

Menigh knechjen soud' ick tellen,
Dat den Avond niet en haet;
Dat de duysterheit doet breken
Door het bloode schaem-verschiet,
Dat den doncker meer doet spreken,
Dan het licht hem dencken liet.

O! de malle mijmeryen
Die een Minnen-alvar 1) stort,
Moeten veel geladder 2) glyen.
Daer hy niet gesien en wordt;
Maer oock in een' jongen schromer
Heeft het reden en bedied 3),
Emmers is hy altijd vromer 4),
Die sijn' vyand niet en siet.

Hier uyt groeyt het jeughdigh krielen
Nae 5) der Linden duysterheit,
Hier uyt kittelen de hielen
Met als 't Klockje „Negen" seit;
Hier uyt is het niet te houwen
Al wat op het vryen staet,
Hier uyt moeten Broek en Bouwen 6)
Met de Vleêr-muys op de straet.

Linde-blaedjens! luystervincken
Van soo menig' apen-klucht,
Van soo menigh traen-verdrincken,
Van soo menig' sotten sucht!
Helpt my tuygen, wat een karmen,
Wat een stommelend gelaet 7),
Wat een blindelingh om-armen
Onder u niet om en gaet:

„Trijntgiё!" sey daer lestmael 8) eenen,
„By men 9) eer, ick hebje lief,

1) *dwaas* (van 't verouderde *alf* of *elf*, naar 't welk nog nommer *elf* als 't gekkennommer beschouwd wordt). 2) *gladder*. 3) *beteekenis*. 4) *kloeker*, *dapperder*. 5) Thans *naar*. 6) Mans- en vrouwlui. 7) *gebaar*, *houding*. 8) Eerst „seyt daer somtijds" en „hoor." 9) *mijn*.

Van de kruyn af tot de teenen
Staen iek onder you belief;
Laet me draeven, doet me loopen,
Heet me stappen as een' Tel 1),
Doet me schencken, hiet 2) me koopen,
Siet, wat ickje weygre sel."

„Dirckgiën!" (hoord' 3) ick strack een' ander
„Sel 't dan nummer wese, kind?
Smackje 4) staegh een oogh op Sander,
En mijn' woordgiës in de wind?
Staet sijn mutsje soo veul trotser,
Soo veul vlugger as het mijn?
Hanght mijn rockje soo veul schotser 5),
Soo veul loomer 6) as het sijn?"

Weêr een ander van ter zyen!
„Nouw, men Troosgië, stoor je niet,
Liever as ick Griet souw vryen,
Liever as ick you verliet,
Lagh ick levendigh bedolven
Daer ick jegenwoordigh treê,
Liever in de groene golven
Van de Schevelinger zee."

Weêr een ander: „Wel, Angnietje!
Wel, men hartje! wel men longh!
Hoe beviel je 't leste liedje,
Dat ick gister avond songh?
Heer! wat stond ik nat bedropen
Voor je deurtgiën in dat weêr,
Daer jy dichtgiës laeght ekropen
In de lodderlicke Veêr!"

Noch een ander, op een banckje:
„Wel eseyt, mijn' soete moêr!
Jouwenthalven 7), ick bedanckje,
Maer hoe ist met Vaêr en Moer?

---

1) *telganger*. 2) *beveel*. 3) Eerst: „seyt daer somtijds" en „hoor." 4) *Sla-je*. 5) *schever* (verg. ons *schots* en *scheef*), van *schieten*. 6) *achteloozer*. 7) *wat je zelve betreft*.

Wat! se mochte 1) soo lang grollen,
'k Sou ons raeye, met ons tweën,
Op en wagentje t' ontrollen
Al dit moeyelicke Neen."

Weer een ander aen een Boompje:
„Dat 's nouw al men Moertjes goed;
Maer dan heb ick noch een Oompje,
O wat ist en rijcken bloet!
Met sen bogert, met sen weuningh,
Met sen Koren, met sen Ooft;
Claer! je Vryer is en Keuningh,
Al dit hanght hem boven 't hooft."

Noch een ander van 't gebroedsel
Dat of Pen of Degen voert:
„Mijn *soulas* 2), mijn vreughden-voedsel,
Ah! *quitteert* U. E. *la Court?*
Sult ghy eeuwigh *absenteeren?*"
('k Schat de Meid naar Leiden voer) 3)
„Wilt mijn *flammes obligeeren*
Met een *expedit retour.*"

En noch een van sulcke Veeren:
„Wel *bizarre* van *humeur!*
Sult ghy my *sans fin traineeren*
Met *ideën* van *faveur?*
Neen, *revesche!* neen, *volage!*
Dus en magh 't niet langer zijn!
Mesmpriseert ghy myn *servage,*
Aussi fayje ton desdain 4)!"

Dese zijn de soete vruchten
Van de vry Vrydoms vreughd;
Dese zijn de puyck-genuchten
Van een ongebonden 5) jeughd;
Al dit wonderlick vertellen
Volgh ick met een vrolick oor,
En wie souder derven stellen
't Selver seggen voor 't gehoor?

---

1) Plat Hollandsch voor *mochten, konden.* 2) Fransch voor *troost.* 3) *met de schuit*, ouder gewoonte. 4) *Ik van's gelijken jou minachting.* 5) Voor *ongedwongen.*

O! daer gaen ick vleugelspreyen
Als een henne-loosen haen,
Lachen in eens anders schreyen,
Baden in eens anders traen;
Niet dat ick my soeck te blijden 1)
In mijn even-broers verdriet;
Maer noch vindt hy vreughd in 't lijden,
Die het sonder lijden siet.

Hooger, hooger mijn Gedichte!
Uyt de laeghten op 't geberght:
Ginder krijgh ick in 't gesichte,
Dat u all' uw krachten verght;
Ginder is een wolck aan 't drijven
Van een over-volckig 2) Volck;
Maer wie sal uw Volck beschrijven,
Volle Volcken-rijcke Wolck?

Pronckt op 't schoonste, Linde-toppen!
Reckt soo verr uw groente reckt;
Soo veel soo-veel-waerde koppen
Hebt ghy nemmermeer bedeckt.
Sien ick niet voor henen stappen,
Bhemer-vorst 3)! uw eigen Voet,
Die noch 4) Arenden 5) betrappen,
Noch 4) vertrappen sal of moet?

Sien ick niet uw hand geleiden
't Waerde Britten-lands Juweel 6),
Dat de Hope noch doet beiden
Naer een dubbel Scepter-deel? 7)
Door-en-door gesifte Zielen,
Die, in weinigh jaren-tal,
Teenen hebt gesien en hielen
Van het slibberigh geval;

---

1) Verkeerdelijk voor *verblijden*. 2) in overgrooten getale. 3) De ongelukkige (zoogenoemde Winter-)koning Frederik van Bohemen, die zich hier als balling ophield. 4) Thans *nog*, al heeft ook de uitkomst dat deerlijk gelogenstraft. 5) Den Duitsch-Oostenrijkschen. 6) Zijne echtgenoot, de Engelsche koningsdochter Elisabeth. 7) Dat van Schotland en Engeland nam., het eerst onder haar vader Jacob I tot Gr. Brittanje vereenigd.

Moete 1) noch de spruyt herbloeyen
Van uw vroegh-besnoeyt gebied,
Soo 2) ghy 't Linden-loof hergroeyen
Nae sijn jarigh 3) snoeyen siet;
Weere noch des hemels segen
Swaerder onweêr van uw bloed,
Soo 2) hy van u Son en regen,
Onder dese bladers, doet.

Maer, getrouwe Leeuwen-hoeders!
Spangiëns uyterste gevaer,
Oud' en Jonger *Nassau*-broeders 4),
Onverwinnelicke Paer!
O, twee van de wonderheden,
Die de wereld in haer siet!
Geeft my toe een vrye reden:
„Dese gangh en past u niet!"

Soecken wy u dan t' ontrecken
't Nutten van dit Somer-padt?
Neen, maer wenschen u te decken
Onder een verdiender 5) bladt;
Emmers waer u niet te thoonen
Halven Hollands yver schier,
Waer al yeder tack een kroon, en
Yeder Linden een Laurier.

U alleen, ontbonden Schapen!
Joffer-volgers, Haeghsche jeughd!
Minne-kinders! u te rapen,
U vermaen' ick dese vreughd.
Vat de dagen by haer veêren,
In haer bloeyen, op haer puyck,
Eer der na vier vijftien keeren 6)
Naeckt haer droevigh ongebruyck.

HERFST. Dan sal dack en tack staen schreyen
Met een vochten Herfsten-traen,

1) Thans *moge* ('t welk toen nog voor *kunnen* in gebruik was.) 2) *Gelijk*. 3) *jaarlijksch*, zie vroeger. 4) Maurits en Frederik Hendrik. 5) Voor *meer verdiend;* hij bedoelt den helden-lauwer. 6) Versta: na zestig dagen.

Dan sal stof in slijck verkleyen,
Dan sal dauw in mist vergaen,
Dan sal yeder blaedtjen spreken
Dat het Linden-rijs ontswaeyt:
„Meiskens! leert den hooghmoed breken,
Alle schoon-in-'t-oog verwaeyt!"

„Waer is 't groen dat noyt en dorde
Onder 't nijpen van de Tijdt?
Soo ick ben, staet ghy te worden,
Onlanghs was ik, dat ghy zijt;
Hier in zijn wy t'ongelijcken 1):
Dat ick hadde, wacht ick weêr;
Maer uw luyster-schoon gaet wijcken
Buyten hoop van weder-keer.

Schoonheid! plaester van gebreken,
Oogh-verleidster, schaduw'-schim!
Wordt ghy Boomen vergeleken,
Oordeelt niet het oordeel slim 2);
Soo magh uwe glans beswijcken
Met der jaren Winter-keer,
Linde-tacken te gelijcken
Waer u t'onverdienden eer.

Laet eens ouderdom doorgroeven
Dat geladde 3) velle-veldt,
Dat geen spiegel laet behoeven,
Die sijn rimpels geeren 4) telt;
Laet eens dry verbleven stijlen
Van den eertijds Tanden-trap
't Bleeke lippen-hol doen quijlen
Op de kinderlicke pap;

Waer op sult ghy schaê-verhalen
Nae soo grondeloosen val,
Waer ist, naer 5) soo diepen dalen,
Dat u aengenamen 6) sal?
Zijn 't de silver-hare vlechten
Daer ghy eindelich op swilt 7)?

1) Versta: *kunnen wij niet vergeleken worden.* 2) *slecht, verkeerd.* 3) *gladde.* 4) *gaarne* (daar hij 't wel hen tastende kan). 5) *na.* 6) *vergenoegen.* 7) *over opgeblazen wordt, roemt.*

Neen, sy sullen u verslechten,
Daer ghy noch op stoffen wilt.

WINTER. Maer, laet Maend en Jaer verouwen,
Laet verdorren al dat groeyt,
Laet het lochten-vack 1) verkouwen,
Laet verkorsten al dat vloeyt;
Noch al pleit ick voor mijn Linden,
En haer winter-grauwe rijs 2),
Sonder oyt ververwt te vinden
Schoonder groen in schoonder grijs.

Lust en hoop van sien en leeren
Hebben my wel eer geruckt,
Daer men, boven alle leêren 3)
Naer de hooghste hooghten buckt 4)?
Daer den onervaren reiser 5)
Bergen ziet en wolcken zeit 6);
Daer u, Roomen! van uw Keiser 7)
's Werelds maecksel selver scheidt.

'k Heb die eeuwigh-witte steilen
Beid' bekeken en beschrijdt 8)
(Feil ick, Liefde help' my deilen
Onwaerachtigheits verwijt;)
Maer, besneeuwde Linde-kruynen!
Noch verwacht ick te verstaen,
Waerin die bevrosen duynen
Boven uwe waerde staen:

Spitsen sy haer Hemel-hooghte
Op uw neder-daligheit,
Duystert weêr haer altijd drooghte
Met uw nemmer-schraligheit;
't Schoon ven 't Alle staet in 't scheelen 9),
Nergens woont het heel in een,

---

1) *luchtruim*. 2) *tak, hout*. 3) *ladderen*. 4) *Alle hoogten overschrijdt*. Hij bedoelt de Alpen, bij zijn gezantschapsreis naar Venetië overschreden. 5) Thans tot *reiziger* verlengd. 6) *zegt*; versta ze voor wolken houdt. 7) Die van 't Duitsche (of anders H. Roomsche) rijk. 8) Voor *beschreden*. 9) *verschillen*.

Die het maeckte wilde 't deelen
Veel in allen, al in geen.

Wat gewenschter erve-looten
Heeft Sijn' hand u toe-gesomt,
Half-gepresen Lindepooten 1),
Daer men t'einde prijsens komt,
't Zy ick op 's jaers kinder-dagen,
't Zy ick op sijn jeughde-kracht,
't Zy ick op sijn vochte vlagen,
't Zy ick op sijn sterven acht!

O! dien eeuwigh, buyten kommer
Van ontijdelick verlet,
Onder 't spelen van uw lommer
Af te leven waer' geset!
O! die eeuwigh, als gevangen,
Binnen dese palen laegh!
Wat veranderlick verlangen
Voerden hem uyt uwen *Haegh?*

Maer, o Wiege van mijn leven!
Voester, Minn'- en Baecker-moêr 2)!
Wilt my, Vaderland! vergeven,
Wensch ick buyten 't reden-snoer;
Noch en legh ick soo begraven
In mijn lecker' lusten niet,
Ick en wistse wel t' ontdraven
Daer 't my uw begeerte riedt.

Emmers dat ick adem-suyge,
Dat ick vocht en voedsel treck,
Dat ick tongh en leden buyge,
Dat ick lijf en leven streck;
Emmers hoort u 't half bedingen
Deser gaven vruchten toe,
Emmers hebt ghy half te dwingen
Wat ick ben, en kan, en doe.

---

1) *plantsoen* (van daar nog de naam van de *Poot* te Deventer, en beide de *Poten* in den Haag). 2) *Minnemoêr* en *Bakermoêr* waren de oorspronkelijke vormen van 't thans afgekorte *min* en *baker*.

Isser dan òf doen òf kunnen
Of bedencken binnen mij,
Houd ick van des Hemels gunnen.
Dat uw gunste waerdigh zy;
Heet 1) my uyt uw boesem scheyen,
Heet my vluchten met een wenck,
Moet ick strack in sout verkeyen 2),
Daer ick maer te rugge denck.

Heb ick eens de krijtte Stranden 3)
Westewaert voor u beseilt,
Heb ick eens der Zuyder-landen
Steilste spitsen afgepeilt 4);
Noch die hand, om eer te winnen,
Noch die voet, om verder gaen,
Noch dat herte, noch die sinnen,
Bieden u haer plichten aen.

't Waer te wijvelicken sorger 5),
Die niet allen Wereld-grond,
Aller 6) menschen medeborger,
Vaderlands gelijck en vond;
Die niet even achten konde,
Of hem Noord of Zuyden sagh,
Of hem 't beddegaen 7) besonde,
Of het rijsen van den dagh.

Is doch 't Vaderland te minnen
Boven al dat min-verleidt 8),
Stijght dan hemelwaert, mijn sinnen!
Daer uw Vader-erve leit;
Ziele! streckt uw trage vlercken,
Daer ghy her-gesonden 9) zijt,
Leert op 't sonder ende 10) mercken,
Eer uw endelick 11) verslijt!

---

1) *Beveel, laat.* 2) *versteenen* (gelijk Loths vrouw.) 3) Van Engeland. 4) Bij zijn reis naar Venetië, in 1620. 5) *onmanlijke tobber.* 6) Versta: *als aller,* enz. 7) *'t ondergaan der zon.* 8) *die verleiding der liefde.* 9) *herkomstig.* 10) *oneindige.* 11) *eindige.*

Leert het stof uw stof bevelen,
Leert ontstrammen eer ghy loopt,
Leert u van uw selven stelen,
Leert genaecken dat ghy hoopt;
Maer oock, Heer! om Dijner eeren,
Eeuwigh Eén en eenigh Goed!
Leert haer uyt Dijn Leere leeren,
Wat sy leeren leeren moet.

Gedicht op het genoeghelicke Haegsche Voorhout.

Die steeds noch rennen heen Naer Room' of naer Atheen
Of andre vreemde hoecken,
Om door de soete clangk Van over-Waelsche sangk
Een eerencroon te soecken,
Misbruycken hun verstand, Nu Huyghens by der hand
In 't Haegjen, onder Linden,
Voor deure, met ghemack, In 't groene Joffrou-rack,
Lauriertjens weet te vinden.

I. Luyt.

MENGELINGH.

1618—1643.

Aen mijne Vrienden in Zeeland,
met Van Als 1).

(1625.)

Nachtegalen, helle keelen,
Stercke Luyten, snelle Veêlen,
Die de mijn', van schimmel klam,
Van verwesen tot de vlam,
Van versleten in de motten,
Van vergeten in 't verrotten,
Hebt verheven en verstelt,
Dat s' er noch af 2) wordt gemeldt
(Al misstaet my 't eigen stûyten 3))
Onder middelbare Luyten,
Luyten die men geerne terght,
En het nieuwe Liedgiën verght; —
Vrienden, die my, t' uwen luyster 4),
Uyt het onbenijde duyster
Hebt getogen, daer ick stae
T' aller tongen ongenaê;
Daer ick, verre buyten 't grijpen
Van 't moedwillige begrijpen 5),
Van mijns meerders quaps 6) verwijt,
Van mijns minders quellick 7) spijt,

---

1) *van alles, allerlei.* 2) *van.* 3) *roemen.* 4) *naar, in uw glans.* 5) *gispen, berispen.* 6) *misselijk, vies.* 7) *kwelling, kwellende.*

Beide 't Kostelicke 1) Mallen,
En 't Voorhoutsche wandel-kallen 1)
Met de waerheit, die ick daer
Heb geslingert by den haer,
Binnens lips kon overmomm'len,
Sonder my te laten tromm'len 2)
By der 3) Straet, aen Kerck en Poort,
Als een nieuwe wan-geboort; —
Vrinden, evenwel noch Vrinden!
Die my maer te wel besinden,
Doe het smooren van mijn geest
Vriendengonste waer' geweest;
Noch aenvaerd ick 't wel-genegen,
Overvriendelick bewegen
Van 't recht ronde Zeeuwsch gemoed;
By 4) de meeningh acht ik 't goed,
En de gunst-gemeende schade
Voor genadig' ongenade,
En dé weldaed sonder daed,
Om 't wel willen, nemmer quaed.
  Voor die daed en beter willen,
Daer ghy mijn misvallen grillen
Meê gevroêvrouwt, meê geluert,
Door de Wereld hebt gestuert,
Ken 5) ick schuld van lange jaren,
Zedert ick de Noorder baren
Uyt den Westen oversagh 6),
En verbonden ballingh 7) lagh,
Daer my verr verscheiden kommer
Van der Musen louwe lommer
Had vermoddert in den poel
Van 't besmoddert Hoofs gewoel.
Voor die schuld, soo heet om koelen
Dat mijn hert senght aen 't gevoelen,
Vind ick, na den langen dagh
Van uw minnelick verdragh,
Onder mijn verdufte 8) schatten
Geen betalingh, of de Ratten

---

1) Zie boven, blz. 23 en 37, 2) *met de trom uitbazuinen.* 3) Thans *langs de.* 4) *Naar, om.* 5) *Erken.* 6) Uit Engeland nam.; zie boven, blz. 61 reg. 10 v. b. 7) Aldaar. 8) *duf geworden.*

Klagen voor haer jongeren 1)
Over nood van hongeren,
En vervolgen my voor dief
Van haer eigen tand-gerief.
'k Gaese niettemin ontrieven,
En haer avondmael ontbrieven,
En ont-inten 2) haer' ontbijt;
Siet, de brocken gaen sy quijt,
Die ik uwe gunst moet vergen
In de schaduwen te bergen,
Daer de rest van eener leest
Soo ter schaduw heeft geweest.
Vindt ghy dan de regel-tippen
Hier uw' ademen t' ontslippen,
Daer te stuyten, eer ghy docht
Dat de voet-maet waer' volbrocht;
Vindt ghy onderbleven Rijmen,
Dier 3) men ses aen seven lijmen
En voor een doen gellen 4) sou,
Die ten nauwsten tellen wou;
Vrijdt 5) mijn Penne van 't verwijten,
En verhaelt het op het bijten
Van mijn gasten, die voortaen
Na den vasten-avond gaen.
Maer sal oock mijn spå betalen
Sijn vergevingh by u halen?
Ja het, mijn vertrouwen leit
Op de Zeeuwsche soetigheit 6).
Schoon men wille my verraden
En met woecker-loon beladen,
'k Stae den vrecksten maner schoon,
'k Segh hem: „Hier is woecker-loon."
Emmers, Vrienden! all' de Duyten
Die mijn rekeningh hier sluyten
Zijn all' Duyten uyt de Munt,
Die ghy 't gelden hebt gegunt;
Maer die eerste stempels dragen
Meest maer tweederhande slagen,

---

1) Rijmshalve voor *jongen*. 2) *ontschrijven*. 3) *Van welke*. 4) Rijmshalve voor *gelden*. 5) *Bevrijdt*. 6) *vriendelijkheid, heuschheid, goedhartigheid*.

Soo wat Vroeds 1) en soo wat Mals;
Hier is beid, en noch VAN ALS.

Harderschlachte,

in dewelcke Thirsis vertoont den Heere Jacob van Wassenaer, Heere tot Warmont, beclaghende het drouvich ongeval, sijne bruyd (wijlen Maria van Matenes, dochter van den Heere tot Haserswoude), in den jare* 1618, *door ijsbraecke over-gekomen.

Doe Thyrsis machteloos den droeven oeverboord
Al schrickende gevat, al schreyend' had bekropen,
Daer 't schielick IJs-bedrogh sijn wenschen en sijn hopen
Sijn hert en al verdronck in Phyllis' herde moord,
En voelde sijn gebedt ten hemel onverhoord,
En voelde sijnen schat sijn eigen hand ontslopen,
En voelde sijn gemoed in tranen overloopen,
„Wel," seid' hy noch voor 't lest (en Wanhoop voerde 't woord),
„Wel, mijn' gedaelde Son! uw sterven wil ick achten
Soo 2) ick u leven deê. Versiuckt ghy in het nat?
Daer soeck ick oock mijn dood, maer in een tranen-badt,
Soo sult *ghy* dan beschreyt, *ick* schreyende versmachten;
Als emmers d' een soo wel als d' ander smooren doet,
Wat kan een koude stroom meer als een heete vloed?

---

1) *wijs.* 2) *Gelijk.*

YET BOERIGHS,

Aen den Vryheere van Asperen 1), aengaende Joff. Anna Visschers.

(1619).

Roomsch gespan 2), Veneetsche berders,
Tweede vrijster van ons Herders,
Haeghsche maecksel, Fransche kropp,'
Fransche stellingh, Haeghsche kopp,
Haeghsch-Veneetsche-Fransche spanen 3),
Luyt! getuyge van mijn tranen,
Luyt! getuyge van mijn vreughd,
Van mijn onbevleckte Jeughd;
Luyt! toekomende verblijden
(Emmers 4) wil 't den Hemel lijden)
Van mijn dorren ouderdom;
Luyt, mijn stille Treves-trom;
Luyt, myn Fluyt, mijn doove Trompen;
Luyt, mijn Feest, mijn druyvendompen;
Luyt, mijn heusch, onnoosel spel,
Mijn vermaeckelick gequel;
Luyt! mijn voorspraeck by de Meisjes,
Die wel ses, wel seven reisjes,
Seven knechtjes wel-gepaert.
Om een boompje hebt vergaert;
Luyt! mijn sleutel totte kamers 5),
Daer men sonder gouden hamers
Selden in geraeckt of niet;
Daer men 't Volckjen niet en siet,
Dan gedoken in den doncker,
Daer het Manne-volck heet Joncker,
Daer de Vrijster Joffer 6) heet,
Daer men altijd suycker eet;

---

1) De bekende dichter en letterlievende edelman Rutgers Wessel Baron van den Boetselaer, aangehuwde neef en schoonzoon van Filips van Marnix. 2) *van snaren* wel te weten; versta: de Italiaansche vedel of viool. 3) *planken*, *hout.* 4) *Zoo 't althans.* 5) *van het hof* nam. 6) Thans zou men *freule* ('t Hoogd. *Fräulein*) zeggen.

Daer de deuren en de muren
Met fluweele lange luren 1)
Zijn behangen en bedeckt;
Daer men mette Boeren geckt,
Daer het altijd is vol reucken,
Recht als in een kermis-keucken,
Daer de leêren wanten-duym
Steeckt vol muckes en parfuym
Daer de mantels en de kragen
Soo veel vreemde kleuren dragen,
Dat het in een mensch sijn oogh
Flickert als een Regenboogh;
Daer men heele winter-nachten
Met het bloote hooft moet wachten,
Om een handjen vol gewins,
Op een Hertogh of een Prins; —
Luyt! mijn eerste wegh-bereider
Totten 2) grooten Menschen-weider 3)
West by 4)-Noorden 't Noorder Meer
(Japick 5), dunckt my, hiet den Heer),
Die sijn hoogh-geleerde ooren
Om den Herder-tramp 6) te hooren
Die ghy hem te wille sloeght,
Goedertieren heeft gevoeght.
Luyt! by Luyten vergeleken
Die voor Luyten noyt en weken,
Luyt! die uwes Trampers 6) naem
Kondigh maeckt en aengenaem;
Tweemael seven Jaer geluystert,
Meer bevochten dan verduystert,
Luyt! te veel geprezen Luyt,
Stopt uw snaeren, *Anna* 7) fluyt.

Uyt was de Boeren-deun, soo haest het Herder-wicht
Sijn *Anna*, sijnen schrick, kreegh naerder in 't gesicht,
En sagh haer 't Fluytjen vast van alle kanten klaren,
En sagh een jonge Rei rontsom haer lijf vergaren,
En sagh het soet geswell van d' een' en d' ander' koon,
Daer mede, soo hem docht, sy peilden na den toon.

1) *lappen.* 2) *Tot den.* 3) Den koning van Engeland. 4) Anders be-N. 5) Jacob I. 6) *tromp* en *trompers.* 7) *Anna Roemers.*

Ghy, die het Roemer-lied aen uwe kroon gehangen 1),
Geluckigh Heer Poëet! gehoort hebt en ontfangen,
Ghy die verstaet hoe verr' een Amsteldamsche fluyt
Verketelt en verdooft een Haegsche Herderluyt;
Spreekt vonnis tusschen tween, of niet de lompe Jongen
Sijn schrale darmgeschrap voorsichtig heeft bedwongen,
Daer *Annas* keel verscheen; of 't niet is, soo hy meent:
Best tijdelick geswicht, eer schandelick verbeent 2).

Op het Diamant-stift van Joff. Anna R Visscher.

(1619.)

Ghy, die den snellen treck op het gelasen 3) blad
Van 't Visscher-Meiskens hand siet slingeren en wenden,
En nauwlick merken kont waar 't ende sal belenden,
En van soo vremden werck de reden niet en vatt,
Hoort watter onder schuylt: de penne die sy had
En over 's Roemers ijs 4) soo wonderbaerlick menden
(Dit 's een veranderingh die Naso 5) noyt en kenden)
Was een bevrosen drop van Hippocrenes nat.
Gaet vreemdelingh! veracht ons koude Noorder landen,
By 't heete vruchtbaer sand van uw versengde stranden,
Beschuldight onzen Vorst 6) van weinig vrucht of geen;
Heeft China, heeft Peru, heeft Indiën vernomen,
Uit sijnen warmen schoot te weten voortgekomen
Oyt kostelicker nat, oyt konstelicker steen?

---

1) Anna's bekende vers aan den Baron van Boetselaer (in de uitgaaf van haar en haar zusters Gedichten, bij Bosch en Zoon, bladz. 109). 2) *verstijfd*, *verbijsterd*, *beschaamd*. 3) *glazen*. Zie over Anna en Tesselschades kunstrijke glazen Schinkels welbekende, kunstkeurige mededeelingen. 4) Versta: *kristal*. 5) De Lat. dichter P. Ovidius Naso. 6) *winterkoù*.

Op de Fabel van Venus ende Adonis.

(1619.)

I. *Tegen de Vrouwen.*

Wie hadde Venus doch soo snellen fellen schicht
Gedreven in de borst? Haar eigen blinde wicht.
Maer was hy niet haer kind, en was sy niet sijn moeder?
De lecker 1) en verschoont noch bloed-verwant noch broeder.
Maer was sy selver niet Voogdinne van sijn hand?
Meestersse 2) van het vyer, maer slave van den brand?
Maer was sy niet Goddin om sijn geweld te weeren?
Geen Goddelicke maegh kan dat fenijn verteeren.
Oh, sterflick Vrouw-gediert, Doel-witten van de min,
Ontstekelicke waer! nu komt my in den sin,
Kost Venus, noch als Moêr, noch als Vooghdin sijn banden,
  Noch als Goddin ontgaen sijn kinder-pijl-geweld,
  Wat moet het grouwelick tot uwent zijn gestelt,
Die eens al watter smoockt mocht luchterlaegh 3) sien branden!

II. *Voor de Vrouwen.*

Was Venus broecke-broeds 4), wie kan daer uyt besluyten,
Dat Vrouwen in 't gemeen of niet of weinigh stuyten?
  Al was sy haest in brand, dat hadde 5) sijn waerom:
  Wie bijt de Duyvel eer dan dieder meê gaet om?
Waer wordt het lichter nat dan in de vochte plasschen?
Waer maeckt men lichter vyer dan in de gloeyend' asschen?
  Wat souse zijn als vonck, die heel de Wereld braeyt?
  Wat souse zijn als Hoer, die all' de koppels 6) draeyt?

---

1) *deugniet.* 2) Later, met verfranschten uitgang, *meestresse.* 3) *lichterlaaie*, d. i. met *hellen gloed.* 4) *mansgezind.* 5) Thans *had.* 6) *paren.*

Aen den Heere Drost Hooft,

ENDE DE JOFFROUWEN

Anna ende Tesselschade Visscher,

Op 't overlijden van haer Vader 1).

(1620.)

De *Visscher* die men *roemt*, dat nemmer schier en miste,
Die uit den *Poppen-sin* de *Sinne-poppen* 2) viste;
De *Roemer*, daer Natuer haer schatten in verschonck,
Daer al dat mondigh was ziel-wateren uyt dronck,
Was eindelick gevelt, en die Orak'len swegen,
Met als den Tempel-bouw ter aerden was gelegen;
Wijs' *Anna* sagh bedroeft, schoon' *Tessel* stond verbaest:
„Ah!" seide d'een, „dus vroegh!" en d'ander: „ah! dus haest 3)!
Dus jongh en Vaderloos! O mijn' bestorven 4) dichten,
Waer is de Sonne nu die u behoort te lichten?
Waer is 't begeerigh oogh, dat uwer voeten pas
En altijd vierigh volghd', en altijd gierigh 5) las?
En ghy, gepresen Stift 6)! en ghy, vernaemde Naelden 6)!
En ghy beroemde Pen 6), die mijn gedachten maelden
By tijden op den Doeck, by buyen op 't gelas 7),
By beurten op 't papier, als 't ernst en yver was;
Waer is de blijde hand die lievers niet en raeckte,
Dan daer van uwer dry 8) yet bleeck, yet blonck, yet blaeckte?
Troost'loose Weesen-hert! waer is de wijse mond
Die t'uwer onderwijs noyt toe, noyt stil en stond?
Waer is?...." De voorder' 9) klacht wierd schielick wedersproken;
De diepst geschapen sucht in sijnen traen gebroken
Door een bekende Stem; het droeffelickste woord
Soo tijdelick gestopt als minnelick gesmoord.
Der Princen Taelman *Hooft* (die 't Nederland ter eeren,
Den Koningen sijn spraeck, den Keiseren doet leeren,
Roept eeuwen achterwaerts, brenght landen in sijn land,
Sleept Steden in sijn Stad, dwinght Scepters in sijn hand)

1) Roemer Visscher. 2) Zinspeling op Roemers *Sinnepoppen*. 3) *zoo spoedig*. 4) *verweesde*. 5) *gretig*. 6) Zinspeling op 't snij-, borduur- en schrijf-werk der beide begaafde zusters. 7) *glas*. 8) Namelijk *pen*, *stift* en *naald*. 9) *verdere*.

Beweeghde dit gekerm: „Stelpt die verloren tranen,
O een' en ander Maeghd!" (begon hy te vermanen)
„Vermeestert uwen rouw; wat schaedt één ancker quijt,
Soo langh het Schip in Zee noch op een ander rijdt 1)?
De Vader die ghy mist belet ick u te derven,
Mijn leven zy voor u in plaetse van sijn sterven;
In 's Werelds drooge diep en ongebaeckte sand,
Belov' ick u mijn hulp, mijn hersenen, mijn hand.
De dagen mijner jeughd en onbevleckte nachten,
In deughden toegebrocht en ernstige gedachten,
In wetens-gierigheit sorghvuldelick besweet,
In Tael en wetenschap geluckelick besteedt,
Bested' ick weêr voor U; de lang verleden jaren
Van 's Werelds maecksel af, en soo veel' holle baren
Als zedert tot op nu daer over zijn gejaeght,
En zijn my niet ontkent; ick hebb' het al doorknaeght,
En al tot uwer baet; soo verr u lust te maeyen,
My lust soo goeden grond van 2) 't mijne te besaeyen:
Op 't sluyten van een Sin in rijmende gedicht
(Hoewel daerin u hand voor niemand niet en swicht)
Verstae ick ruym mijn deel, en mogelick wat vonden
Uyt mijnen koker u by wijlen sullen monden;
Wy konnen 't al niet al; de groote Gever geeft
Aen eenen menighmael, dat yeder niet en heeft."
't Was te gewilden waer om langer aen te prijsen;
Der Maeghden bly gelaet begonde te verrijsen,
De droeve Wolck verdween, de Sonne scheen verheughd,
Strack schreid'er twee van rouw, strack loegh'er dry 3) van vreughd.
O meer als echte knoop geluckelick gebonden!
O dryhoeck van de Deughd van boven af gesonden!
Volmaeckste Zielen-band van all' die Holland siet,
Wat vruchten wachten wy, wat vruchten van u niet!
Geluckigh *Hooft*-Poëet van all' die Holland baerde
En Holland baren sal! O, onder de vermaerde
Vermaerdste Sophoclist 4), waer was 't U mogelijck,
't En hadde hier geweest, te vinden Uws gelijck?
't En hadde hier geweest, waer was het U te raden,
Dat swangere vernuft soo mildelick t'ontladen?

---

1) *beeft*, *schudt*, naar de oorspronkelijke beteekenis in 't verlengde *rillen* (voor *ridelen*) nog bewaard. 2) Versta: *met*. 3) Nam. beide zusters en Hooft. 4) Voor Treurspeldichter.

Gesegent Suster-paer, der Amstel-Nymphen eer!
Verarmt den Hemel u of segent hy u meer?
Neen, hy ont-oudert u, maer wil u niet ontrieven;
Dus moet ghy t'eener tijd verliesen en verlieven,
Dus geeft Hy nemende (dat's Hemellijck gerooft)
Hier soo verwaerden kop, daer soo vermaerden *Hooft*.

Op de Vertalinge van „De eerste Weke der Scheppinge 1)" van den Heere van Bartas, door den Baron van Asperen 2).

(1621.)

Brandt u het herte noch in weten 3)-giericheid?
Hollander! grage geest naar ouderdoms 4) bescheid;
Spoelt ghy uw lusten noch in 't grondsopp aller iaren,
In d'oude-jonge Weeck, die 't al in haer sagh baren,
All uyt haer baren siet; loopt niet soo willigh meer
Besoecken op sijn erf den Franschen Lely 5)-Heer,
Loopt niet soo willigh meer tijd, middel, moeyte wagen,
Om d'aller-dingen-jeughd den vreemden af te vragen;
Neemt *Boetzelaer* te hulp; hy weet een naerder pad,
En toont u t' *Asperen* de Wereld's Baeckermat.

Naem-verset van Joffw. S(usanna) D(e) V(ogelaer).

(1621.)

Een jeughdigh Amstel-dier 6) vol ongemeene vlams,
Wat meer als Waterlands, wat meer als Amsterdams,
Ontliet haer schoone twee bewegelicke kranen,
En deckte met een vloed van ongeveinsde tranen

1) Door den Heer Du Bartas; verg. mijne aant. op Vondel 1, bladz. 163. 2) Zie boven, bladz. 67. 3) Maatshalve voor *weet-*, 4) Voor *oudheid*. 5) Die van 't Fransche wapen. 6) Amstelsch meisjen.

Den eertijds lieven romp van haer's gelijcken Een',
Die 't aller zielen pad te vroege moest betreên;
Doe nu de selve druck, die haer beval te spreken,
Het spreken haer benam, al sprekende besweken
Sprack 1), sluytende met-een 2) haer noyt besloten lied:
„O! Leven, as van gras, en meer en zijt ghy niet!"

Klinck-dicht van den Drost Hooft.

(Jan. 1621.)

Men voed' 3) *Achilles* op met Mergh uyt Leeuwenschoncken,
Dies siedend' oorlogh-sucht reed 4) door sijn leden rap;
Van rusten wierd hy mat, van woelen frisch, en schrap
Stond hy veel liever, dan hy stack in lust versoncken.
Maer Huygens' inborst, die voor soch heeft opgedroncken
Der Ed'ler Konsten klaer en sinne-suyv'rend sap,
Vlamt op het eerlick 5) fraey, waer nae sijn vrijerschap
Uyt allen yver rent geprickt met heil'ge voncken.
Dies luystren nu sijn luyt, sijn stem, sijn streelend dicht,
Na wetten van die geest, op alles afgericht;
Na dese schikt haer 't puick sijn'r uytgelesen zeden.
Doch dit's maer voorspel; t'hans de welvaert van sijn land,
En vry gevochten volck, aenstellen wil haer trant
Op maetslagh eenes ziels, soo vol van Rijm en Reden.

Antwoord.

Ick by den heldt gestelt, die uyt der Leeuwen schoncken
Den oorlogh-yver soogh en 't Leeuwelicke rap,
Die *Troyen* hielp in d' asch, en stelden *Hector* schrap!
Soo diep en legh ick niet in eigen waen versoncken,
Soo veel en hebb' ick niet uyt *Lethe* opgedroncken,

1) Versta: *sprak zij*. 2) *tevens*. 3) Thans *voedde*. 4) In zijn oude beteekenis van *trillen* en *rillen* (dat er slechts de herhalingsvorm van is). 6) Thans *heerlijk, glansrijk*.

Dat ick 's 1) my weerdigh kenn'; al paert het vloeyend' sap
Van uwe Hoofsche pen 't onwetend vryerschap
Van een' rond' Batavier by d' edel' Grieckche voncken.
Wat kan hy waerdigh zijn, die noch op Stem noch Dicht
Ervaren, noch op Luyt magh heeten afgericht,
Veel minder op het puyk van uytgelesen Zeden?
Dies vind' ick in uw Dicht, puyck-Dichter van ons land!
Konst, jonst, genegentheit, maet, rijm, en regel-trant,
(Vergeeft my 't redelick ontkennen) maer geen reden.

Weder-antwoord van den selven.

Niet by, maer boven selfs *Achilles* grove schoncken
En domme-krachtigh hert, stel ick de geesten rap
Dien niet 2) opkomen kan, of flux en staense schrap,
Die noyt in 't welsand 3) van de suffery versoncken.
Granaedsche wol had noyt het gloeyroodt bet 4) gedroncken,
Daer 't voeder verwer is, aen groene Kruyden sap,
Als kennis heeft gegrijst uw groene vryerschap,
Waer aen men werdt gewoon soo Goddelicke voncken.
Maer looft *Musæus* om sijn ziele-sleepend' dicht,
Amphions vingers, tuck ter luyten afgericht,
Of *Orpheus*' sangh, die 't wilt inscherpte tamme zeden;
't Is ydelhoofts bestaen, gewaecht door yeder landt,
Van 't geest-verleiden, steens-voeghsaemheid, boomen-trant 5);
Het mijn oock yver is, beken ick, en geen reden.

Mijn besluyt aen den selven, tot afscheid, staende om te vertrecken naer Engeland.

Danck hebbe 't Leeuwen mergh en grov' *Achilles* schoncken,
Die mijn verkleumde hand, van kramp-stijf, maeckten rap,
En stelden tegen 't Hooft der hoofden hoofstuck schrap,
Daer sy te voren lagh in schimmel-schae versoncken 6).

---

1) *des, daarvan.* 2) Thans *niets.* 3) Anders *drijfzand.* 4) *meer.*
5) *wandeling, wandeltred.* 6) Versta: *werkeloos. beschimmelde.*

Och, had ick éénen drop op *Helicon* gedroncken
  Van dat daer boven heet het Henxte-klauwen 1) sap,
  En onder 't groene hout van 't vochtig vryerschap
Een blaeckend' vier gestoockt in plaets van dese voncken!
  Wat had ick langh mijn stem, mijn danckbaerhertigh Dicht,
  Mijn snaren op den toon van uw lof afgericht,
Daer nu mijn onmacht is de regel van mijn Zeden.
  Vaert wel, volhersend Hooft! mijn Schipper wil van land;
  Daer gae ick springen heen op *Thetis* baren-trant 2);
Ick gev' U d'eerste eer, gunt my de leste reden.

Op den selven trant,
door Joffw. Anna Roemer Visschers.

Dit heb ick noch gelickt uyt d'uytgesopen 3) schoncken,
  Daer van mijn stram verstand en stijve pen werdt rap;
  Niet, weerde Vrienden! om mijn selfs te stellen schrap
Tegen u lieden geest; dan lagh ick laegh versoncken
In diepe hovaerdy; maer om dat ick gedroncken
  Van suyver vriendtschap heb het smaeckelicke sap,
  Soo ben ick bly dat ick de groene vryerschap,
Met rijpe manheid, heb in vrientschap doen ontfoncken.
  Gelijck mint sijns gelijck: beî zijt ghy door u Dicht
  Vermaert, en beide in geleertheid afgericht,
Ook beid' uytmuntend in verstandt en brave zeden.
  Waer vintmen sulcke twee in 't gansche Nederland?
  Want soo de eene speelt, soo gaet den aêr sijn trant;
Dat ghy dan vrienden zijt is (dunckt my) meer als reden.

Noch op den selven trant,
door Joffw. Tesselschade Roemer Visscher.

Hoe wel ick noyt en soogh pit uyt der Leeuwen schoncken,
  Soo voel ick evenwel mijn geesten werden 4) rap,

---

1) Min gelukkig voor *hoeven,* als door den hoef van Pegasus uit de rots geslagen. 2) *golfslag.* 3) *uitgeslorpte.* 4) Thans *worden.*

Gemoedight door u Rijm, hun krachten stellen schrap
Om 1) kanten tegen 't luy dat d'yver hield versoncken.
U suyghlingh, als vermint 2), lagh overstalligh 3) droncken
In weeldens vette schoot, en soogh het suchtigh sap
Uyt Coppers boesem, daer de quixe 4) vryerschap
Uyt blusten met hun vier als water uwe voncken.
Noch hield ghy d'overhand: dies stel ick uw gedicht
Veer boven Heltery 5) ten oorlogh afgericht:
Die dwingen met geweld, *ghy* met beleefde zeden.
Moetblasers alle bei van 't luckigh Nederland!
Al wat van voeten weet, moet dansen na uw Trant
En welgetroffen galm, op sleutel van de Reden.

Noch op dens. trant, door J. van Brosterhuysen.

Kost ick, ick maeckt' een Fluyt van d'uytgesopen schoncken,
Waer op ick speeld' u lof met vingers, wis en rap,
Ghy geesten, die uw Naem set tegen d'eeuwen schrap,
En al wat haest sal zijn in *Lethes* vloed versoncken.
Maer 'k heb noyt (dat ick weet) uyt d'Heingstenbron gedroncken;
Dit dicht ick, door een swier van 't sinneroerend sap
Uws werckelicken dichts beweegd 6); wat vryerschap
Hoe luy, en 7) souw daer door in yver niet ontfoncken?
Doch yver isser maer te speuren in mijn Dicht,
Dat noch op wetenschap noch kunst is afgericht,
Dies niet op lof van Ziele-slepend' eêle Zeden.
Singt selver uwen lof, als Hooftdichters van ons Land!
Soo neury' 8) ick u na, en houw soo wat den Trant
Van uw geleerde Rijm en welbeleyde Reden.

Noch op den selven trant, door G. R. Doublet.

Kreegh maer *Achilles* eens een slurpjen uyt de schoncken
Soo dickmael nu herschaft, hy wierdt van dood weêr rap;

---

1) Thans *om zich te.* 2) *door de minnemoêr overladen.* 3) *over en over.* 4) *levendige.* 5) Voor *Heldendom.* 6) Thans, voor de oorspronkelijke zwakke verbuiging, *bewogen.* 7) Ontkennend. 8) *neurie.*

Hij steldeu tegen Hel en al sich selven schrap,
In wiens geweld hy leît soo dom 1) en diep versoncken.
Want schoon hy heeft nu langh uyt Lethe opgedroncken
Die al-vergetens vocht 2), dat sinne-sluym'rend sap,
Sijn dood-vervrosen herts manhafte vryerschap
Sou door dat pittich mergh weêr heel van nieuws ontfoncken,
En lichtlick wierd' hy, beid' in sterckt' en soet gedicht,
Op swaerd en pen daerdoor gelijck-lick afgericht;
Soo dat sijn wreed gemoet, gestemt door macker zeden,
D' herschaffers van dat mergh, Puyck-hoofden van ons Land,
Danck weten sou, dat sijn wildwoesten oorloghs-trant
Verselt wierd met vernuft, met geestigheid, met reden.

Omnibus hoc vitium est.

Behouden reis naer Engeland.
Door den Drost Hooft aen my.

Trompetter van Neptuin! heb ick op U een bêe,
Rondt met 3) de wangen, en te wercke leght uw' longen;
Op dat de stijven aêm, ten horen uytgewrongen,
Doe luystren weêr en windt, en kundight over Zee,
Uyt uwes Koninghs naem, soo trouwe vaste vrêe,
Als wordt gevierd wanneer d' IJsvogel is in 't jongen.
Sijn Volck, Oost uytgeseîdt 4), houd' Æol al bedwongen,
Soo langh tot *Huygens* heb beseilt gewenschte Rêe.
Oft draelt ghy, en wilt eerst uw' Meester oorlof vragen?
Geen noodt oock; Schipbreuck kan Arion niet vertsagen:
Dien de Dolfijn, als 't nauwt, moet dienen tot een schuyt.
Sijn sangh sal baren bats 5) en luytruftige buyen
Licht, tegen eigen aerdt van tochten woest, opruyen,
En maken Zedigh Zee en Stormen met sijn Luyt.

Omnibus idem.

---

1) Versta: *ingedompt.* 2) *dat nat der vergetelheid.* 3) *Blaast op.* 4) *op den Oosten-wind na.* 5) *hortende, stootende baren.*

Daer op ick:

Arions Swanen-treur 1) en Dood-bereide beê,
  Het uyterste gepoog van sijn geleerde longen,
  Heeft het hem 't leven oock den Rooveren ontwrongen?
  Neen, een beleefder Visch 2) ontvoerden hem de Zee.
Hoe? by de Menschen vrees, en by de beesten vreê?
  Fy, grijse logen-eeuw! Komt, leert het bij de jongen,
  Wie Water, Wind en Weêr al singend' heeft bedwongen,
  Tot sijn gescheepte Vriend bezeilde Jacobs 3) Reê.
Ick geve vol bescheid op 't ongeloovigh vragen,
  Ick, Thetis' toren 4) laetst, der Schipperen vertzagen,
  Ontswommen op de kiel van Hoofts bewenschte schuyt 5).
Corinthen! hoort en wijkt: Noord-westelicker buyen
  Te dempen met een woord, Zuyd-Ooster op te ruyen,
  Dat kan een Hollands lied meer als 6) een Grieck sche Luyt.

MUYDSCHE REYS.

Aen Joffw. Tesselschade Visscher.

(1621.)

„Vochtigh Zuyen!
Schort uw' buyen
Over Muyen
Eénen dagh,
Dien ick garen
Sonder baren,
Stil, en klaer, en
Drooge sagh."

„Noorder' vlagen!
Laet u dragen,
Daer de dagen
Nachten zijn;
Daer de nachten
Noyt en lachten,
Noyt en wachten
Sonne-schijn."

„Helder Oosten!
Uw vertroosten
Tegen 't roosten
Vierigh-droogh
Kan ick missen,
Naer mijn gissen
Uyt het pissen 7)
Van om hoogh."

---

1) *treurzang*. 2) De verplichtende Dolfijn. 3) Koning Jacob I van Engeland. 4) *toorn*. 5) Zie het volgende gedichtjen. 6) Thans *beter dan*. 7) Het woord zou ons thans zeker wel wat onkiesch dunken, maar in Huygens' dagen zag men zoo nauw niet.

„U, voor 't leste,
U, voor 't beste,
Groeyigh Weste!
Roep ick aen;
Leent uw laeuwheid,
Dat geen graeuwheid
's Hemels blaeuwheid
Mogh' beslaen."

„In gevallen
Geen van allen
Kan bevallen
Mijn gebed;
Valt aen 't blasen,
Valt aen 't rasen,
Als vier dwasen
Zonder wet:"

„Al uw koelen,
Al uw kroelen,
Al uw woelen
Over 't Y,
Al uw buyen
Voert my huyen 1)
't Hooft 2) van Muyen
Niet voorby."

„Hooft beloert my,
Lust beroert my,
Liefde voert my
Over Zee;
Zijnder 3) Winden
Die my binden 4)
Van myn vrinden
Een, en twee?"

Æol 5) hoorden
Dese woorden,
En ontstoorden 6)
Sijnen sin;
Huygens ruste,
Waer 't hem luste.
Op de kust te
Muyen in.

Maer hy naeckte,
Maer hy raeckte,
Daer hy haeckte,
Niet soo ras,
Hy en 7) leerde,
Wat de weerde
Van de eerde-
Vreughden was:

„Soete ueren!"
(Ginck hy trueren 8))
„Moght ghy dueren
Sonder vaert 9);
Wat begeerden,
Onverseerden,
Overweerden,
Nut en waer 't 10)!"

„Maer, verblijden!
Ghy zijt lijden,
Nu ghy glijdt, en
Staende gaet;
Kan hy leven
Sonder beven,
Die beneven
't Sterven staet?"

---

1) Voor *huiden*, *heden*. 2) Klankspeling op Hoofts naam. 3) *Zijn er*. 4) Rijmshalve voor (*door banden*) *weêr houden*.. 5) De Windgod *Æolus*. 6) *bevredigde, bracht tot rust*. 7) Thans *of hij*. 8) Thans *treuren;* men plaatste namelijk vroeger die *u* en *e* vaak willekeurig dooreen. 9) *vlucht*. 10) Thans *ware het niet*.

„Langh verbeiden,
Schielick scheiden,
Een van beiden
Waer' te swaer;
Waerom gaet ghy,
Waerom laedt ghy,
Waerom slaet ghy
Beî te gaêr?"

„Moet ick suchten
Na genuchten,
En noch duchten
Daerse 1) zijn,
En mijn wijnen
Sien verdwijnen
In fenijn, en
Scheî-azijn 2)?"

„Moet ick haecken
Na 't vermaecken,
En geraecken
Taey daer in,
En 't genieten
Sien vergieten,
Sien vervlieten
Eer ick 't vin?"

Meer en konden
Scheidens-wonden
Niet vermonden 3)
Sonder pijn;
Hoe 't begoste,
Suchten koste 4),
Suchten moste,
't Ende zijn.

Tessel-schaedje!
Kameraedje,
Die dit praetje
Uyt mijn hert,
En van binnen,
Uyt het spinnen
Van mijn sinnen,
Hebt ontwert;

Hebt het, hout het,
Sluyt, ontvouwt het,
Siet, aenschouwt het
Als belooft;
Maer, bewogen
Uyt meêdoogen,
Sonder d' oogen
Van uw *Hooft!*

AEN DE JOFFROUWEN

Anna ende Tesselschade Visschers,

MITSGADERS DEN HEERE

P. C. Hooft, Drost van Muyden.

Van over 't Noorder-nau 5), daer Roomen, buyten slinger 6),
't Vervloeckende gedreigh van sijn verachten vinger

1) Die *genuchten.* 2) *Zuur-, droefheid* van 't scheiden. 3) *uitbrengen, uitspreken.* 4) *kon.* 5) Het Kanaal. 6) Versta: als buiten zijn bereik.

Voor doove deuren sendt, daer aen den heil'gen diss
Onoverlichaemt 1) Brood der zielen voedsel is,
Besoeckt u deze Groet; vereert haar met den opslag
Van een goedwilligh oogh; al waer 't dat *Roemer* 2) opsagh,
Getrouwer vrienden hand en reickten hy u niet,
Dan daer ghy in dit wit 3) het pennen-spoor af siet.
Is u den inckt ontkent 4), vertwijffelt u 5) de Schrijver?
't Is *Huygens*, die 6) 't geswel van langh-verspaerden yver
Komt perssen, daer hy gist 7) van uw gedachtenis
Of weinigh overschots of geen gedacht en is;
Die *Huygens*, die 't geluck van mee-genoot in jaren
Groot, *Heins* en *Cats* te sien, niet al en derft paren
Met uwer vriendschaps gunst; die *Huygens*, die de print 8)
Van uw dry-waerdigheit afwesende bemint,
Af wesend' by sich draeght, af wesende doet vieren
Door al dat na de dood soekt leven in Laurieren;
Die *Huygens*, die den Top van 't konstig hoeven-vocht 9)
Soo menigh-mael besucht, soo selden heeft besocht,
Soo menigh-mael den boord van uw verheven pluymen 10)
Verslagen aen-gesien het wolcken-water schuymen,
En mogelick het vyer ontleenen van een Sterr'
Uyt aller veeren 11) reick, uyt aller oogen sperr' 11)
Terwijl hy, worm-gelijck, met sijn gewicht verlegen,
Neerlastigh, wieckeloos, de diepe slobber-stegen
Van 's werelds slijck door-kroop, en by uw vlijtigh hoogh
Niet wist te naerderen 12) als met een spijtigh oogh.
Heeft noch vergetenheit in geene van uw borsten
Het vriendelicke murw soo dick-diep doen verkorsten,
Of 't vragen naer uws Vriends Hoe, Wat, Waer en Wanneer,
Verstreckt u noch een vreughd; hy leeft, en vry noch meer,
Hy voert een rappe Ziel, een onverlemde Reden,
In 't onverroest gespan van lemteloose leden,
Besit sijn volle jeughd, en midden in 't gedrangh
Van jeughds verdorventheit, en midden in 't gesangh
Van menighmalen meer betreckende 13) Mallooten,
Dan daer de Griecksche Vos 14) in 't oor van sijn Pilooten

---

1) Naar 't Onroomsche Kerkbegrip. 2) Roemer Visscher. 3) *papier.* 4) *onbekend geworden.* 5) *zijt gij onzeker omtrent.* 6) Thans *dien.* 7) Versta: *gist*, *dat.* 8) Versta: de afbeelding. 9) Verg. boven, bl. 76, aant. 1. 10) Versta: *wieken.* 11) *gezichtsperk.* 12) Thans *naderen.* 13) *bedriegende.* 14) Ulysses, tegenover 't gezang der Sirenen.

Het stopsel voor bedocht, en selver in een bast 1)
Sijn wanckel-willigheit ded' steunen op sijn mast,
Doet stadigh dat hy doet, streeft stadigh door het stooten
Van Ebb' en Vloeds ontmoet, en, als de minder Booten
Gekabelt 2) aen den rugh van die haer vorens gaen,
Beslaet, als meêgesleept 3), een eerlick achter-aen
Aen 's Vader-lands pinas 4), dat aen de Teemsche stranden
Dry en twee reisen nu den Maen-ringh sien ontranden
Vijf mael sien vullen heeft, en onverduldigh wacht
Op 't eindelick en wel ontladen van sijn vracht.
O 's Gravesander-spits! O Brielsche boet 5) en baeoken!
Wat soeter Æols kind 6) sal sijn beleefde kaecken
Ontswellen op dit zeil, en in uw Mase-mond
Doen kiesen op de reê den ouden ancker-grond?
O Scheveninger Duyn! o Haagsche boter-weyen!
O *Voor* en achter7)-*hout*, mijn Myrt-, mijn Lauwer-meyen 8)!
Wanneer sal *Huygens* weêr, ontballast van 't gewicht
Van hoofs bekommeringh, in uw gewenscht gesicht
Sijn sorgeloos gemoed doen baden in gepeinsen,
Daer van wraeck, van bedrogh, van dubbelsin, van veinsen
De smet niet aen en kleeft, maer vreê, maer eerbaerheit,
Maer jock, maer Gulden-eeuws herboren slechtigheit 9)?
Wanneer sal wederom 't gerommel van sijn Snaren,
Verdommelt met sijn keel, tot over Haerlems baren,
Tot over 't prachtig Veen 10), tot voor de blauwe poort
Van Hollandts Zuyder-diep, te Muyden, zijn gehoort?
Te Muyden, daer hy weet de *meer* en *min* 11) der boden,
Het schuymende gevolgh van Wind- en Water-goden,
Soo menighmael omher te luyster 12) zijn geweest,
Om Floris' droeve spoock 13) en Velsens wrevel-geest,
Op Amstellands tooneel gevoorderd en beschreven
Door *Hoofts* geleerde kracht 14), van nieuws te sien herleven,

---

1) *koord*, waarmeê hij zich aan de mast liet binden. 2) *Gebonden*. 3) Als Secretaris aan 't Gezantschap toegevoegd. 4) *vaartuig* ('t Spaansche *pinaza*). 5) *vuurboet*, *vuurtoren*. 6) *gunstige wind*. 7) *'t Haagsche bosch*. 8) Voor *-boomen* in 't alg. 9) *eenvoud*, *onbedorvenheid*. 10) *Amsterdam*. 11) Zinspeling op de *meerminnen*, die Hooft en zijne dischvrienden zich steeds op de Zuiderzee dachten. 12) *aan 't luisteren*. 13) De geest van graaf Floris V; verg. later Huygens gedicht op de Spookkamer. 14) In den Gerard van Velzen.

Van nieuws betrapt te sien, beticht, beloont, geslacht,
Den eenen in sijn kuyp, den and'ren in sijn gracht;
Te Muyden, daer de Geest van *Hoofts* gesogen lessen
Gevat wordt en gegaërd in suyvre *Roemer* 1)-flessen,
En *Anna* toebetrouwt, die 't geestelicke nat,
Vermaeghdt, verlieffelickt de Wereld over spat;
Te Muyden, soet vernacht 2), daer, op de dicke dijcken,
Die Goyland borge staen voor 't wijcken en beswijcken,
De jonger *Visscher* 1)-meyd het drijvende gedruys
Van menigh Amsteldamsch van huys gesonden huys 3)
Besegent en bewenscht, en: „Vaert wel, vlugge rompen!
Vaert," seght, „gevareloos! Van kerven en van pompen
Houd' u den hemel vry, en mergen of van daegh
Van 't schadelick geval, daer ick 4) den naem af draegh!"
Dry zielen, drymael dry, en noch dry drymael waerdigh,
Die 't wijs en 't aengenaem, die 't letter-rijck en 't aerdigh
Te trouwen hebt gebracht 5), en selver handt-gemeen
U dryen hebt verwant met all' en yeder een,
Dit 's d' opgehoopte som van uws Vriends t' achterheden:
Boogh uw meëdoogen oyt voor ongeveinsde reden,
Buyght, soete willen, buyght, rept uw' rots-roerens kracht,
Uw' steenen-slepens konst, uw' Orpheus-lijcke macht;
Hy 6) kneedde 't herde hert van d' emmer-onbewogen
Besitters van de ziel 7), en 't onder-aerds vermogen
Vermocht geen weigeringh op 't smeken van sijn snaer;
Wat kan u hinderen de minder Goden-schaer
Van 't hoog' eu middel-huys 8) naer uwen toon te draeyen,
Die 't Winden wind-aes 9) dwinght, mijn zeil te doen bewaeyen
Met een West achter in; die 't Water-werck beleidt
En all dat boven drijft en all dat onder leit,
Mijn kielen gae te slaen, mijn ancker-tand te hechten,
Mijn roer te redderen, mijn baren-baen te slechten 10),
Geen onversiene golf, geen onvertrouwigh 11) slijck
Te rollen daer ick vlot, te schuylen daer ick strijck;
Die 't Wapen-huys bestiert, mijn' vlaggen te verschoonen,
Mijn laken en mijn touw, Oostende 12) niet te kroonen

1) Zinspeling op Anna en Tesselschade. 2) *nachtverblijf.* 3) Versta: *schip.* 4) Tessel-*schade.* 5) *in trouw vereenigd, gepaard hebt.* 6) *Orfeus.* 7) *beheerschers der onderwereld.* 8) *hemel en aarde.* 9) *windas, windgedraai.* 10) *effenen.* 11) *Onbetrouwbaar.* 12) Dat toen nog steeds in Spaansche handen was.

Noch met mijns pacx gewin, noch met mijns levens buyt,
En all om 't soet gewelt van uw geleerd geluydt?
Wat kan u hinderen 't vreedsamige begeeren
Des Britschen Onder-Gods tot Hollandsch baet te keeren,
Tot Hollands vrienden vreê, tot Hollands haters trots?
Oh, murruwt ons dit stael! oh, roert ons dsse rots!
De Grieksche hoeren-soon 1), die singende den steen dwongh,
En 't vrolicke gebouw van Thebes muer aen een songh,
Sal eeuwelick den lof verdienen van zijn lied,
Maer boven den Laurier van *uw* verdiensten niet.

Uyt LONDEN; 15 Mei, cIↄIↄcxxii.

Klachten.

Vrinden
In den
Haegh!
Staegh
Klaegh ick:
„Laegh' ick
Weêr
Neêr
In den
Linden 2)
Die
'k Sie,
Waer ick
Vaer, ick
Gae,
Stae,
Handel',
Wandel',
Blijf,
Lijf,
Tanden,
Handen
Roer,
Voer!
Soû de
Koude
Vorst-
korst
Zee en
Reeën
Weêr
T' eer
Sluyten,
Buyten
Tijd
Spijt
's Menschen
Wenschen,
En
Den
Armen-
's Karmen 3),
Met
Het
Vleyigh,
Schreyigh
Traen-
Slaen,
Daer ick
Swaerlick 4)
Af
Laf 5)?
Och Heer!
Noch eer
Ick
Stick,
Of ver-
Stof, verr
Van 't
Land,
Daer de
Aerde
Mijn
Pijn 6)
Soeten 7)
Moet, en
All
Sal
Sluyten,
Huyt en
Haer
Naer 8)
Lange,
Bange
Klacht; —
Lacht 9)
Weder
Neder,
Schort
Kort

---

1) *Amfion*. 2) Die van 't Voorhout. 3. Versta: het kermen van den arme. 4) *met aandoening*. 5) *van spreek, meld*. 6) *leed*. 7) *verzoeten, stillen*. 8) Thans *na*. 9) Nam. gij Heer! — zie 22 regels vroeger.

Uwe
Ruwe
Roê,
Moê
Treffens 1)!
Zeffens 2)
Sal
't All
Sonder
Wonder
End' 3)
End,
Singen,
Springen,
Wat
Dat
Gaende,
Staende
Leeft,
Beeft,
Binnen
Sinnen,
Leên,
Been,
Van dijn
Man, dijn
Knecht,
Recht
Houw en
Trouwen
Hals;
Vals,
Steligh,
Heligh,
Loos,
Boos,
Sluypigh,
Luypigh,
Snood
Noot.

LONDEN. *mæstissimus* 4). 1622.

Aen de vrye Nederlanden.

Ten einde van het twaelfjarigh Bestand.

Laegste Landen 5), hooghste roem
Van der Landen luyster-bloem!
Straet van Steden, Stadt van Dorpen
Die den anderen beworpen 6);
Hooge heckens 7) van den Leeuw,
't Wonder-dier van menig' eeuw;
Leert u kennen, weelde-weiden!
Leert u selven onderscheiden
Van u selven, na den tijd,
Die ghy waert en die ghy zijt;
Leert uw oogen ondervragen
Na de doncker' donder-dagen,
Na de nachten sonder Maen,
Die u over zijn gegaen;
Doe de Sonne-paerden stickten
En haer ooge schemer-blickten 8)

---

1) *Moê van 't slaan.* 2) *Terstond, Met een.* 3) Thans *en.* 4) D. i. Uit Londen, in bittere neêrslachtigheid. 5) De „*lage* landen by der Zee" was van ouds de naam der daarmeê eensluidende *Nederlanden.* 6) Thans *bewerpen* (hier voor *raken, zich aansluiten*); verg. ons *worden* tegenover 't oude *werden.* 7) Thans *hekken,* daar 't enkelv. zijn laatste lettergreep verloren heeft. 8) Voor *blikte.*

Door de smokerige wolck,
Die, van midden uyt uw volck'
En haer' opgeschroeyde wonden,
Na de Sterren werd gesonden,
Die de verre vlugger geest
Langh te boven was geweest;
Doe de Huysman van uw velden
In sijn Mutsaerden 1) ontgeldden
Dat hy 't menschelick gebod
Van een Opper-onder-God 2),
Die sijn Schepper scheppen 3) konde,
In de Tafel niet en vonde
Die der Heiligen gewis 4)
Waerheit, Wegh, en Leven is;
Doe het opgestolde swieren
Van uw droevige Rivieren
Waer' verschapen in een vloed
Van vergoten Borger-bloed,
Hadden sy den zilten regen
Van uw tranen niet gekregen,
Die se vochtigh overstolp 5),
En de dorpels over holp;
Eenigheit trad door uw straten,
Die de Roover had verlaten
Aen de Moll en aen de Muys;
Grouwel sat in 't heiligh Huys,
En de Priesters leerden scholen 6)
Onder hagen, onder holen,
Met de harpen, buytens vest 7),
Aen de Willigen gevest 8).
Vreemdelingen, die het sagen,
Konden in 't voorby gaen vragen:
„Wasser emmer in dit sand
Timmer 9), Tuyn, of Menschen-plant?"
Teêre Maget 10)! soo vol wonden,
Soo verslingert, soo verslonden,

1) *brandstapels.* 2) Versta: *Opperkerkvoogd, Paus.* 3) Onroomsche zinspeling op de Roomsche avondmaalsleer. 4) *voorzeker.* 5) Voor *overstelpte.* 6) *Zamenscholen, vergaderen.* 7) *buiten de stad.* 8) Rijmshalve voor *gehangen.* 9) *Gebouw.* 10) Die van Nederland.

Leeft hy noch in uw gedacht,
Die u uyt de flauwte bracht?
Wel hem 1) in het eeuwigh rusten,
Wilhem was het die u kusten,
Wilhem, die u uyt het sand
Steunden op sijn' trouwe hand;
Die u Vaderlick omarmde,
Die uw aderen 2) verwarmde,
Diese, selver afgevoed 3),
Voedde met sijn Herten-bloed.
  Met begont gy 't hoofd te stijgen,
En de wangen weêr te krijgen,
Die soo menigh Bueren-Vorst
Vlammende beloeren dorst.
  Maar hoe werd u weêr te moede
Met de nieuw-gepluckte roede,
Die den Hemel op u sleet,
Doe ghy weder 't swarte kleed,
Weder Wees' en Weeûw geworden,
Om de siecke lenden gordden,
En ow Vader, en uw Held 4)
Voor uw' voeten saeght geveld?
„Hemel!" sprack in u 't benouwen,
„Is u 't groote werck berouwen 5),
En 't geluckige begin
Mijner Vryheit uyt den sin?
Ben ick uyt de diept' gekommen,
En ter halver hoofd' geklommen,
Tegen 't feller ongeval
Van soo veel te dieper' val?
Eeuwigh Rechter! zijn 't Dijn rechten,
Daer mijn Borgeren, Dijn knechten,
Spade voor ter walle staen,
Vroege voor ten trommel gaen,
Eed' en sulstu 6) hunne dagen
Noyt ontwolcken van de plagen
Die sy wel verdienen, Heer!
Maer Dijn vyanden noch meer?"

---

1) Klankspeling op den naam Willem. 2) Zoo lees ik voor *ademen.* 3) *gespeend.* 4) Willem de Zwijger, in 1854. 5) Thans *berouwd.* 6) Thans, in meervouds vorm, *zult gij.*

Sulcke waren Zions klachten,
Doe de Goddeloose machten
't Heiligh Heir en eigen lot 1)
Van den onverwonnen God,
Van de Philistiner stranden
Voor sijn poorten quamen vanden 2),
Met het briesschende gelaet
Van een' anderhalf Soldaet 3).
Maer hoe slaetst-du op de rotsen,
Die Dy met de hooghde trotsen,
Hooge Rots van Israël!
Werd hy niet tot kinderspel
Die de Mannen dede beven?
Most dat harde hert niet sneven
Voor het onverstaelde scherp
Van een teêren slinger-werp?
Min en saeght ghy niet gedijden
In uw ongesienste tijden,
In 't bedompste van uw brand,
Overblixemd Vaderland! —
Die 4) de weeldrighste gewesten,
Rijck ten *Oosten*, *rijck* ten Westen,
Buyten u alleen besat,
Spagnen van der aerden plat 5)
Over 't Reusen-peil gewassen,
Quam uw kleinigheit verbassen,
En uw swaerste tegenweer
Docht hem wegen als een veêr.
Maer uw trouwe Broeder-Borgers,
Vaderlicke toeversorgers,
Hadden noch haer' hoop geplant
Op een teêre *Davids* hand 6);
Teêr en onbedreven beide,
Soo sy van de memme 7) scheide,
Die Sijn stollende 8) gebeent
Van de Moeder had gespeend.
Op die kinderlicke voeten
Gingh Hy Goliath ontmoeten;

1) *erfdeel, erfvolk.* 2) *bezoeken.* 3) Den reus *Goliath.* 4) Versta: Hij, *die.* 5) *vlak.* 6) Den jongen Maurits. 7) *voedster;* versta: de hoogeschool. 8) *vaster wordende.*

Israël stond, hals en oogh
Hert en handen naer om hoogh.
Lijdt 1) geen' vreemdeling te vragen
Na de voorbaet 2) van de slagen;
Vragen 't spruyten van uw bloed,
Daer ghy Spagnens haet in voedt,
Sendtse na de Moore-mannen,
Die de Henxten in sien spannen,
Daer de Sonne-karr na rent,
Sendtse naer het Avond end,
Sendtse door de Zuyder Enghde,
Achter om de ronde lengde
Van den gulden Wereld-kluyt
Tot soo ver de Naelde stuyt;
Midden uyt der menschen monden,
Dien de Menschen-bouten monden 3)
Dien de buyck tot graf-steê dient
Voor een afgestorven vriend,
Sullen hun de hooge maren
Van Oragnen wedervaren 4),
En het welbeleid geweld
Van soo fieren Leeuw te veld.
Soo verr hebben Hem de slagen
Van sijn Trommelen gedragen,
Soo verr heeft de Zee geschudt
Voor en achter sijn geschutt,
Soo verr telde men de voncken,
Die sijn' ijs're vuysten kloncken
Uyt het Arragonsche stael,
Op het bloedigh middagh-mael,
Daer Hy Spagnen leerde dencken
(Turnhout 5) sal 't hun doen gedencken),
Dat den Hemel door den slagh
Van een slinger al 6) vermagh.
Soo verr sullen sy de baren,
Die het Vlaender-vlack bewaren
Ebbelingh vertogen 7) sien,
Om de tegenstaende Liên 8),

1) *Duldt, laat toe.* 2) *voordeel.* 3) *Dien 't menschenvleesch lust, smaakt.* 4) *kenbaar worden.* 5) Het ruitergevecht bij Turnhout, in 1597. 6) *alles.* 7) *door de ebbe afgevloeid.* 8) Versta: de Tegenvoeters.

Die in onsen Winter sweeten,
Tuygende 1) te helpen weten,
Hoe Hy daer sijn Vorsten-hand
Aen den voorslagh 2) had verpand,
Doe hy daer Sijn Macker-mannen
Tusschen Nieupoorts grauwe pannen,
Tusschen Vyand, tusschen Zee,
Mannelick wanhopen deê;
Hoe hy 't Noorder-nat verenghde,
En sijn bobbelen versenghde 3),
En sijn stranden, vloed op vloed,
Deê verstremmelen in bloed;
Bloed den oogen uytgetogen,
Die Hem dorsten weder-oogen 4),
Daer hy noch de wraeck af trock
Van den overjaerden wrock,
Die een Albert 5) most ontgelden,
Of hy al dry eeuwen telden,
Zedert Nassau neder lagh
Door een Oostenrijcker slagh.
  Roeptse wederom ten lesten
Naer de Vaderlicke vesten,
En de laetste wonderen
Sullen 't eerst verdonderen;
Toont hun daer de vaste borgen
Van Sijn' onvervaeckte 6) sorgen
In den afgeronnen trots
Van soo menig' aerden rots 7),
Daer de Wolven achter schuylden
Die uw Lammeren behuylden,
En ontgrabbelden uw Vee;
Tot Hy hun het dubbel wee
Met den woecker ging betalen,
En vereerden hare palen
Met Oragnens vlagge-swaey,
Die der eeuwigh over waey'!
Daer 8) ghy nu de snelle klaerheit

1) *getuigende.* 2) anders *voor-* of *overhand*, *overwinning.* 3) door zijne schepen. 4) *in 't aangezicht zien*, *weêrstaan.* 5) De Spaansche landvoogd, en de wederstander van keizer Adolf van Nassau in 1296. 6) *door geen slaap afgebroken*, *onverdroten.* 7) *vestingwal.* 8) Thans *waar.*

Van des Hemels helle Waerheit,
Onder 't vredige gebied
Van de Vryheit, schijnen siet;
Daer men van de stroye toomen 1),
Die 't belacchelicke Roomen
Om de vrye Zielen slaet,
Vry en onbenepen gaet;
Daer de bosch-gelijcke 2) Reeden
Rondom uw gekropte Steden,
Die de Welvaert overstroomt,
Cingelen met swart geboomt;
Boomen, die om vruchten varen
Na de dubb'le Somer-jaren,
En bedruypen u te huys
Met het all-vermogend' gruys 3);
Met de noodelicke schijven
Daer uw Zenuwen af stijven,
En uw Vyand, sonder pijn,
Ongewoon te derven zijn 4).
Vaderland! 'k verhef mijn' tonen,
't Schoonste staet u noch te toonen;
Toont all' die 't verheugen magh
Wat u eeuwigh heugen magh;
Thoont hem, waer het ruchtig 5) roncken 6)
Van Castiljen is gesoncken,
Hoe die hooge Reusen hooghd'
Voor uw' David heeft gebooghd 7);
Hoe de klingen, die haer' scheeden
Tegen-klingen vreesen deden,
Tegen sijn gesegend lood
Stomp gestooten zijn en dood;
Hoe de vuysten, diese dreven,
Voor de Sijne quamen beven,
Doe s' haer trotse tongh gevelt 8)
Tot een: „Vrede, groote Held!
Vrede, Vrede, vrye Volcken!"
Niet en schaemde te vertolcken 9),

---

1) Rijmshalve voor *banden*. 2) door de vele masten. 3) Versta: het *goud*. 4) Versta: *en die uw vijanden niet wel kunnen ontberen*. 5) Versta: *luidruchtig*. 6) *snorken*, *pochen*. 7) voor *bogen*. 8) *vernederd*. 9) Bij 't 12jarig Bestand.

Daer der knyen holle bocht
't Nederighst gebaer toe brocht.
  Laet dan alle Trommel-schriften
Door de nauwste keuringh siften,
En wy willen noch den dagh
Doorstaen van een' swarer slagh,
Was oyt weker 1) schuyt de baren
Van een' holler Zee ontvaren,
Sagh haer oyt een sulcke macht
Van een sulcke 't onderbracht.
  Maer de rust is omgekomen 2),
Mannen, Borgers! komt u 't schromen
Tegen d' onrust in den sin?
Moedigh, moedigh, aen 't begin,
Die het ende t' uwer eeren,
T' uwer baten hebt sien keeren.
Siet, de Hoofdman van uw wacht
Staet u weêr voor uyt en wacht!
Sluyt de seven trouwe handen,
Die de twee en acht 3) vermanden;
Sluytse, datter wind noch dagh
Door de klemmen heen en magh;
Konnen sy de swaerste Schatten,
's Hemels Waerheit, t' samen vatten,
En betrouwen haer geweld
Diese t' samen heeft gestelt,
Eeuwigh winnen, eeuwig blijen,
Min en kan u niet bedijen
Lage Landen! buyten roem 4)
Aller Landen luyster-bloem!

1623.

GEDWONGEN ONSCHULD.

Mynen vyand vrede.

(1623.)

Die t' uwen ondienst noch sijn tonge noyt en repte,
Die met gedachten u noch d' uwe noyt belepte 5),

1) *zwakker, ranker.* 2) *voorbij.* 3) De 10 Spaansch gebleven gewesten. 4) *zonder te roemen.* 5) *bevuilde.*

Die u voor onbekend tot noch toe aengeschouwd,
En daerom alle deughd onwetens heeft betrouwd,
Die sich noyt toe en schreef den roem van uwe kenniss',
Veel min de vreese van uw onverdiende schenniss',
Groet u met desen int, die dicker loopen souw,
Hadd' hy de tranen niet te hulpe van den rouw,
Die uw misgunstigheit uyt mijn' onnoosel' 1) oogen
Met golpen heeft geperst, met bobbelen gesogen.
Vriend! (soo u dese naem het herte niet en breeckt),
Waer bouwt ghy 't seggen op daer soo veel gals in steeckt,
Waer op de lasteringh, die ghy mijn groene dagen,
Gelijck een Somer-vyer, getracht hebt op te jagen?
Heeft u des Werelds gunst op harer eeren steil 2),
Soo sachten stoel gestelt, soo verre boven 't peil
Van mijn onwaerdigheit, en kont ghy noch de stralen
Van uw verheven spijt op mijne hut doen dalen?
En gaet het u noch aen, hoe nu mijn voet het pad,
Het lage pad betreedt, dat ghy wel eer betradt?
En treckt hy noch ter hert wat in mijn' armoed omgaet,
Die na den geldsack hinckt en na de weelde krom gaet 3)?
Die ick soo weinigh gund' (ick gun het niemand niet),
Die wild' ick van mijn oogh het uyterlick geniet,
Soo wel als van mijn' hert het innerlick besnijden,
Mijn kenniss en mijn gunst gelijckelick benijden.
Maer seggens siecke sucht vervoert u buyten 't pad
Van redens middelmaet. Of hebt ghy mis-gevat,
En anderen haer schorft 4) mijn lenden overspogen?
O, emmers 't hooge hert wordt my of opgelogen,
Of onvoorsichtelick mismeenens 5) toegedacht;
Mijn eigen onverdienst en machteloose macht
Beschuldight mijn gemoed van al te lagen waerde,
Om hooger op te sien dan 't water-vlack der aerde,
Om yemand smadelick te hoonen onder my,
Die velen achter loop 6) en weinige voor by.
Maer druyven-overdaed 7) en, die malkander volgen,
Spel, twisten, en gevecht, na dat men, vol geswolgen,

---

1) *onschuldige.* 2) *op de hoogte, het toppunt harer eer.* 3) Versta: *gij, dien de zwaarte van den geldzak hinken, de weelde gebukt doet gaan.* 4) Versta: *den smaad, het kwaad van anderen.* 5) *misvattend, in misverstand.* 6) Versta: *bij velen achtersta.* 7) *misbruik van den wijn.*

Tongh, voet, en vingeren beroerende nae giss,
Het halve herssen-huys geen meester meer en is,
En heb ick noyt gevolght; de vuyle Vrouwen-kenniss'
Die velen deser eeuw een onversust 1) gewen is,
Een kondigh tijd-verdrijf, een openbare vreughd,
Heb ick afgrijselick, in 't heetste van mijn Jeughd,
Gevloden en verdoemd, en altijd ruyme wegen
Gepresen voor 't gesluyp van achterweeghsche stegen,
En altijd overend 2) getreden, voor het oogh
Der deughdelicken hier, des Heeren van om hoogh.
Dus, by die hei'ge hand van midden uyt het perssen
Des Werelds drangh geruckt, en stond my 't spijtigh knerssen
Van menig' nijders tand niet lichtelick t' ontgaen;
De boose meestendeel, en die haer' wegen gaen,
Verdoemen alle, die haer toomeloose wetten
In 't averechtsche blad van 's levens eere setten.
't Is quaed het quaed te doen, en prijsen die het schouwt 3),
Gods huys t' ontimmeren, en eeren die het bouwt;
Dit heeft my vyanden berockend, daer ick vrinden
Te hulpe heb gehaeckt, te loon gehoopt te vinden;
Hier heb ick menighmael 't verwijten om gehootd
Van trots, van eigensin, en menigh spitscher 4) woord.
Dan dat u evenwel, dien rijpigheit van jarsn
Gestijft heeft en gecierd met reden en ervaren,
Dat u de blinde stroom ter dwalingh hebb' vervoerd,
En valt my niet in 't hert. Daer wordt wat meer geroerd,
Dat my van hovaerdy tot uwent doet betichten:
't Schijnt of ick onverhoeds, op 't leste Sonne-lichten,
Op 't grauwen van den dagh, uw deftigheit ontmoet,
Of niet òf wat te laet de kruyne van mijn' hoed
Ten aerden heb geswierd, en, buyten alle reden,
Gedeckt en sprakeloos voorby u heen getreden.
Och, vriend! hoe past ghy dit op 't andere verwijt
Van mijn gelasen oogh 5), daer ghy soo bits in bijt,
Daer med' ick yeder eens geheimen, naer uw schampen,
Sijn gaen, sijn doen, sijn' mond, sijn' letselen, sijn' rampen
Door heen te boren tracht, veel minder dan 't behoort
Te vreden met het geen een yeder siet en hoort?
Oh! die my hier beklapt, leent liever uw meêdoogen
En broederlick beklagh: twee groote flickeroogen,

1) *ongestild, onverzadigd.* 2) *rechtop, met opgeheven hoofde.* 3) *schuwt.* 4) *scherper.* 5) *kijker.*

Die in mijn aengesicht te wachte staen geplant,
Voldoen haer plichten niet; een ingesoncken sand 1)
Bekommert my de strael, die 't uyterlicke blincken
Der dingen van hun ruckt, en met een schielick wincken
Den Sinnen thuys bestelt, soo dat ick ôf van bijds 2)
't Gesicht beklemmen moet, ôf in een' wijle tijds.
Kan yemands reden nu gerechtelick begrijsen 3),
Soo ick somwijl een' vriend gebreke 4) te bewijsen
't Geen ick hem schnldigh ben, soo ick somwijlen oock,
Met een geleende hulp, strael door den dicken roock,
Die my allom ontmoet, en, om den haet te schouwen,
Mijn oogh verbonden heb mijn' handen te betrouwen?
Van lesens gulsigheit, en menigh middernacht
In 't Boeck en uyt het bedd hardneckigh toegebracht,
Van menig' smallen stip, van dusend smalle streken 5)
Getogen 6) en besternt 7), beërv' ick dees' gebreken,
En draeghse met geduld, dewijl ick seker ben,
't Is Godes geesselingh, die ick my waerdigh ken.
Hy heeft mijn oogh verlicht, Hy sal 't my niet bedecken,
Kan 't eenighsins ter eer van Sijne grootheit strecken;
Wordt Hy mijn langer sien of oock mijn leven moê,
Wat wil ick worstelen? Sijn Schepsel hoort Hem toe.
Maer ô ghy, wie ghy zijt, soo moet 8) ghy noyt gevoelen,
Hoe hard de slagen zijn in 't allerteêrst gevoelen;
Bespot geen' kreupelen, soo emmermeer sijn voet
Hier komt te struyckelen of daer een mistreê doet:
Benijdt hem noch veel min 't ellendige besteig'ren
Van een' gedwongen' krick 9), daer hem sijn' beenen weigren;
't Zijn Gods bestellingen, en sulcke spott'er met 10),
Hem wacht de selve plaegh of arger in sijn bedd'.
Noch schiet ghy feller schicht, en wilt my heeten vreesen,
Noyt Vaderlands bewind te sullen deeligh 11) wesen,
Noyt op den eeren-trapp verhooght te sullen staen,
Daer mijn' hooghertigheit schijnt heen te willen gaen.
Des 12) ben ick met u eens, wanneer ghy alle menschen
Aen u verbonden hadt tot éénen wil en wenschen;
Maer lieve! leeft gerust, noch mogelick in langh

---

1) Versta: *een ingesprongen zandkorreltjen.* 2) *nabij.* 3) *begrijnzen, berispen.* 4) *in gebreke ben.* 5) Versta: *schrijfletters.* 6) *getrokken.* 7) *betitteld.* 8) Thans *moogt; moget.* 9) Anders: *kruk.* 10) Versta: *en wie er meê spot.* 11) *deelachtig.* 12) *Daarin.*

Siet ghy mijn schouders niet in Staten-volgers drangh;
Ick kense veel te teêr, en 't kopstuck, dat sy dragen,
Te groen, te licht, te hol om Land-sorgh op te wagen.
Hebb' ick de slechte gift van mijn' genegentheit
Mijn Vaderland nu eens, nu drymael voorgeleît 1),
't Is buyten's huys geweest, en onder 't wijs beleiden
Van sulcken, als ick wensch noyt van te mogen scheiden:
Die hebben met geduld mijn rouwe 2) trouw omhelst,
Mijn' swacke groenigheit gebogen als een Elst 3),
En op de baen gestelt daer van ick, met het roeren,
Gelijck de Sneeuwen-kluyt, ervaringhs schat vervoeren.
En Werelds wetenschap in Holland brengen mocht.
Heb icker in uw oogh soo weinigh afgebrocht 4),
Als u soo hopeloos van my kan heeten hopen,
Bruyckt lijdsaemheit en wacht; mijn langh en langer loopen
Belooft noch beteringh dat een mensch hier bespringht,
Bekruypt een ander daer: de hand die alles dwinght
Vertiert 5) verscheidelick haer' afgesonden' giften;
Giets' hier met tobben uyt, verstuyftse daer met siften:
Waer d'eênes 6) onverstand den anderen een pijn,
Geen' armer Schepselen, dan die minst beesten zijn.
  Soo doch in 't lange lest mijn' opgeploeghde jaren
Noch pluckens waerde vrucht, noch bloessem-bloem en baren,
Noch sal ick éêne deughd betrachten aller macht 7):
Noyt meer mijn' zenuwen te vergen dan haer' kracht,
En eigen baets gewin veel liever sien versincken,
Dan Land en Luyden eer naer mijnen dienst te hincken 8).
  Gewin ick oock 't gerucht van nut of aengenaem,
En 't allerliefste lof van Waerde Burgers naem,
Dewijl 't der kinderen ter scholen eerste leer is
Dat wel-doens eigen loon alleen en al de Eer is,
Wat reden kan my noch doen spenen van de hoop
Die allen eigen is, een kroone voor den loop,
Een spade, toebetrouwd, om binnen Hollands hecken
Een' struyck te wortelen 9), een ongewas te trecken 10)?
Die my ter Wereld heeft gevorderd en geteeld,
Heeft aen de selve Ploegh sijn vingeren vereeld,

1) Eens te Venetië, tweemaal in Engeland. 2) *ruwe, onervaren.* 3) Voor *elzentak.* 4) *van meêgedragen.* 5) *verspreidt, verdeelt, brengt in de wandeling.* 6) Voor *des eenen.* 7) Voor *met alle macht.* 8) Voor *doen hinken* of *dan — dat hinken.* 9) Voor *doen wortelen.* 10) *uit te wieden.*

En menig' hagel-stoot, en menig' middagh kommer
Beslapen buyten dack, bearbeid buyten lommer;
Waer' dit het vreemst geval, daer Holland oyt af 1) sprack,
Van een goedaerdig' 2) Boom eens sijns gelijcke tack?
  Verdien ick oock mijn loon, en word het my onthouwen,
Ontloopen, of ontnijdt, noch sal 't my niet berouwen
Mijn' Manne-jaren kracht, mijn' Kindertijd, mijn Jeughd
Te hebben afgerend in d' oorlogh van de Deughd.
Die 't ende 3) van sijn reis, verbijsterd in het gissen,
Ten ende van sijn reis, verdrietigh komt te missen,
Heeft emmers by den wegh de reisens-vreughd gehadt,
En, loopt de rest te niet, het onderweg' 4) is wat.
(Oh! dien, met dat bespreck, uw' buerige landouwen 5),
Verschimmeld Roomens puyn, gebeuren moght t' aenschouwen,
En van den Meester-knecht 6) van heil'ge Pieters School
Noyt Kroon, noyt Kruck 7) te sien, noyt Visschers ringh, noyt Sool!
My sal men mede soo vergist sien en te vreden,
Verstooten en getroost, noyt spijtige gebeden,
Noyt wraecke-Vloecken doen op 's Vaderlands bestier,
Daer ick misdeeld in ben; noyt een suer ooge schier
Besteden op den rugh van die ick sal bekennen
Voor kruyschers 8) van mijn wegh, voor stuyters van mijn rennen;
Neen, selver niet op U, die my, dus jongh gedreight,
Een hert ontsloten hebt misgunstigh toegeneight.
Neemt tot versekeringh van mijn gemoeds bedaertheit
Dees' onberoerde Pen, die uwen naem gespaert heft
En willens overslaet, dat yemand, min geterght,
(Daelt in uw selfs en swicht!) beswaerlick had geberght.
Eén deughdelicke wraeck sult ghy alleen besueren:
Mijn lijf, mijn leven my te moeten soo sien stueren,
Dat uw beschuldigen, van Zijn en Schijn beroofd
By yeder een verdacht, by niemandt werd' geloofd. —

---

1) *van.* 2) *deugdelijke.* 3) *het doel.* 4) *het onderwegzijn.* 5) De Roomschgezinde Zuidergewesten. 6) Eerst *valschen baes.* 7) Voor *staf.* 8) *dwarsdrijvers.*

Op een mis-luckte Muydsche reise, vermits het afwesen van den Drost.

(1623.)

Muyder Slot, ont-Hoofde 1) Romp!
Zedert u de glimp 2) ontglomp,
Zedert ghy de stercke stralen
Westelick saeght van u dalen
Van het Sonne-licke *Hooft*
Dat de sterckste Sterren dooft;
Stomme Steen, bedaeghde mueren!
Hebt ghy van de suycker-ueren,
Van den halven honigh-nacht
Noch een schemerigh gedacht,
Die ick, minste van het gilde 3),
Binnen uw bepalingh 4) spilde,
Doe het Son-rad om sijn as
Drymael buyt'lens t' achter was;
Delft in uw' bedolven bogen
Dese weinig' adem-togen,
Die mijn half-gebelght gemoed
Onder u betrouwen moet;
En soo ras ghy weêr 't gereutel
Sult vernemen van den Sleutel,
Daer uw' Vry- en Veiligheit
Onder is te pand geleid,
Segt Hem 5), die hem in 't bewind heeft,
Dat hy bet en bet 6) bemind leeft,
Van de waerdelooste Vrund,
Die hy emmer heeft begund 7);
Dat die, ses en soo veel weken,
Heeft gehongert na sijn spreken,
Sints hy, deser zijde 't Nat,
Hollands oever jonghst betrad;
Dat hy dien geswollen yver
Docht te lossen in een vyver
Van genietens volle vreughd,
Naer 8) hem d'Amstelandsche Jeughd,

1) Door Hoofts afwezen. 2) *glans*. 3) *het gezelschap*. 4) *grenzen*. 5) d. i. Hooft. 6) *meer en meer*. 7) *zijn gunst geschonken*. 8) Thans, *na*, *nadat*.

Met het moeyelicke melcken
Van haer opgedroncken kelcken,
Moê gepijnight, moê gequelt,
Vry en vredigh had gestelt;
Dat hy onder dat vertrouwen,
Sonder achterdencks berouwen,
Van het honck geweken is,
Daer hy eerst gebleken 1) is;
Daer hy, boven 't aengeboren
Blinde Vaderlands bekoren,
En dat kinderlick Gewoon,
Aller schoonheit schoonste schoon,
Aller Hagen soetst behagen,
Aller wagens dichtsten Wagen,
Aller lanen liefste Laen,
Waerdeloos heeft laten staen;
Graeger nae de ziele-spijsen
Van sijn tuchtigh 2) onderwijsen,
Dan bekommert met den toy
Van het onnut Haeghsche moy.
Doe hy nu sijn pijl sagh staken 3)
Eer hy Doel-witt kon genaken:
Doe hy nu sijn afscheit las,
Eer hy half ten ancker was;
Dat men hem sijn ooren-lellen
Op sijn schouders heeft sien vellen;
Even als de Droomer placht,
Die sijn slaeperigh gedacht
Met de swarte nacht-pinceelen
Heeft Paleisen, heeft Juweelen.
Heeft een onvertelbaer geld
Opgeschilderd, opgeteld;
Tot hy endelick, de knoopen
Van sijn mijmeringh ontkropen,
Door de venster van sijn oogh,
Vindt sich, van dat blijde hoogh,
In de droeffelickste dallen
Van vergiste vreughd gevallen,
Ongeluckigh des 4) alleen.
Dat hy korts geluckigh scheen.

1) *aan den dag gekomen.* 2) *leerzaam.* 3) Zie in Hoofts Antwoord, regel 52 en vv. (bl. 103). 4) *dáárdoor.*

Grauw gebouw, vereeuwde Wallen!
Soo en moet ghy nemmer vallen,
Soo en moet ghy nemmer sien,
Die Oragnen tegen dien' 1);
Kluystert dese klamme klachten,
Tot ghy wederom uw' Nachten
Dagen sult geworden sien;
Mogelick of 't kon geschiên,
Dat sy onder uyt uw kelder
Donderlick, soo hol als helder,
Voor het voorhooft mochten slaen
Dat uw *Hooft*-Heer heeft gelaên 2);
Mog'lick of s' uyt sijn bewegen
Yet meêdoogentlicks verkregen;
Mog'lick of s' hem seggen deên:
„Onverdiende blauwe scheen 3)!
'k Ben onschuldigh aen uw' buylen;
En dat huylen, en dat pruylen,
En hat Hagelick beklagh,
Sal ick noch, een witter 4) dagh,
Met een heuchelick onthalen,
Achterstel en al, betalen."

Sijn' Antwoord.

Wegh ghy, die voor beuselingen
Houdt het wonderlicke zingen,
En geen dichten toevertrouwt,
Dat zy ooren maken 't woudt,
Ooren maken harde klippen;
Vaeck hoord' ick (dat's meer) de lippen,
Van gewoont, die steilen steen,
Kallen nae gerijmde reên.
Mensehen woorden hoord' ick vaecken
Bauwen na, van lajen 5) daecken;
Kalck oock en gebacke klaj
Soo langtonght zijn als de laj 5).

---

1) Versta: in krijgsdienst tegen Oranje staat. 2) op zijn hals *draagt*. 3) *vergeefsche reis*. 4) *helderder, gelukkiger*. 5) *leien, lei*.

Bergh en dalen stadigh souwen
Snatren, konden sy onthouwen
Hun gehoorde les, soo fraey,
Als een Spreeuw oft Papegaey.
Hy die *'t Moye mall* 1) soo kluftigh 2)
Loofde, vondt'er soo vernuftigh,
Dat's hun' les onthielden langh
Drie maetslagen van een' sangh.
Vasthart 3) meen ick. 't Was ten tijde,
Als hy Golf sijn' Bruydt ontvrijde
En het huwlick maeckte klaer,
Tusschen Ocean en haer 4).
Trouwe 5) sijne reden snerpen,
Soo weet hy 't hun in te scherpen.
't Komt niet staegh by leerlinghs geest,
Dickwijls is de meester 't meest.
Maer wie dacht, dat hy sijn klagen
Soud' doen heugen, veertien dagen 6),
Aen die groote, grove romp,
Dien'er menigh schouwt voor 7) plómp?
Aen dien stapel, ruw van moppen 8),
Dien de baren d'ooren stoppen,
Baren van het Zuyder zout,
Dat daer op sijn spijt uytspouwt.
Meer, nochtans, als t'halver wege,
Van 't onsichtbaes Bos 9) gelege
Met sijn toppen averecht,
Hoord ick roepen over Vecht,
Heftelicken voor het weenen
En het stenen van de steenen,
Tegens windt en tegens stroom,
My te moet aen Diemer zoom.
Daer verhaelden sy van *Vasthart*
Woordjes zoeter als de Bastart 10).

---

1) Zie boven bladz. 15. 2) *kluchtig. vermakelijk.* 3) Zinspeling op Huygens voornaam en leus: *Constantijn* en *Constanter*. 4) Waarschijnlijk bedoelt Hooft zijn reis naar Venetië. 5) Thans *trouwens.* 6) Hooft was dus 14 dagen, na Huygens' bezoek, zelf op 't slot gekomen. 7) *beschouwt als.* 8) Anders *klinkers,* gebakken steenen. 9) Amsterdams onderbouw. 10) Nam. *wijn.*

Zoeter als de nieuwe most,
Dien de Duyts 1) te Dordrecht lost.
Daer verhaelden sy sijn deunen,
En sijn kermen en sijn kreunen,
Met een opgesteken klok 2),
Hallef errenst oft heel jock;
Om dat, eer sijn jacht de schooten
Streeck, het sagh sijn steeven stooten,
En moest varen over stuyr,
Groetende, van verr, den muyr,
Daer de Velser ongedulden
Hollands Overheer 3) onthulden 4):
En hoe dese bijstre ramp
Overmits mijn af-zijn quamp.
Vasthart! weet ghy met uw stemmen
Soo te streelen, soo te kemmen
Eenen steenhoop wild en woest,
Tot sy 't hebben ȍvernoest 5)
Met uw klachjes uit te schild'ren?
Weet ghy met uw sangh t'ontwild'ren
Steen, die staegh, met hun geroes 6),
Waet'r en wind den kop maeckt kroes?
Lichtlijck soudt ghy dan den zinnen
Van de Zuyder Meereminnen
Leggen 't vyer soo na, met moy
Singen, dat's al 't was van 't Goy
Op deȇn, om uw' woordjes buyten
Het bekoorbaer oor te stuyten,
Als die drogh 7), vol kattequaedts,
Eertijds leefde met sijn maets.
Ick, verleckerd op uw vleyen,
Voel de vreese voor verleyen
Staen in mijnen boesem stil.
Uwe keel heb al haer wil.
Maer is 't reȇn 8), dat ick sal moeten
Tegens uwe belghsucht, boeten 9)

---

1) de Hoogduitscher. 2) voor *stem.* 3) Graaf Floris V. 4) voor *onthuldigden.* 5) *volijverig.* 6) *gedruisch;* verg. (met Bild.) ons *geroezemoes.* 7) *bedrieger*, (nam. Ulysses). 8) *billijk.* 9) *betalen.*

Breucken 1), die des Noodlots raedt
Oft het reukloos 2) Luck begaet?
'k Was verzeild aen Circes haven,
Die, met haer vergifte gaven,
Bey bedaeghtheid ende jeughd,
Wentelt in een verkensvreughd,
Tuysschen 3), teemen, slempen, slapen
Is het oorloogh daer. Dat wapen
Ick en leerde t' geener tijd
Voeren, en in sulcken strijdt
Had ick noyt oft hart oft handen.
Bet 4) mijn ooren watertanden
Na de leckerny van een
Kort ontbijten uwer reên,
Als na wat men op kan setten
In een bruyloft, in bancketten,
Bruylofts staerten, die soo wel
Menigh mesten uyt sijn vel.
Maer wat is 't? des Werelds winden
Zijn in geenen sack te binden.
Beter, somtijds loopen aen,
Daer sy drijven, als vergaen.
Waert ghy my in tijds verscheenen,
Vaste star! ick had daar heenen
Daer ghy leide, loop gewendt,
En is 't, dat ick hier ontrent
U een reis magh sien geresen,
Dan sal 't die goed' avondt 5) wesen,
Daer uw sangh van heeft gerept; —
Ondertusschen veel danck hebt!

OMNIBUS IDEM.

Op 't H. te Mujden. cIↃIↃcxxiii.

---

1) *boeten.* 2) *onverschillig.* 3) *spelen.* 4) *Meer.* 5) den „witter dag" van Huygens' laatste versregels, bl. 98.

Weder-Antwoord.

Ja, danck hebt, beleefde Moppen!
Die my uw' bepuynde kropp, en
Niettemin bespraeckt gesteent,
Soo gewilligh hebt geleent;
Trouwer tuygen van mijn weening 1),
Trouwer Tolken van mijn meening
Dan het klapperachtig riet,
Dat den Koningh 2) *Ezel* hiet.
Maer vergeeft my, klare klinckaert!
Mijn vertrouwen op uw klinck-aerd
Was geen toegedochte 3) klanck,
Maer een toegedichte sanck;
Recht gelijck de minnaers plegen,
In de wilderniss verlegen
Om een oogh, en om een oor,
Om een tuygende gehoor,
Struycken, ongezielde lijven,
Ziel en adem in te lijven,
Om de Wanhoop van de min
Yet te scheppen van versin 4).
Sie ick nu mijn enckel jocken
In een dubbel ernst betrocken,
Sie ick leven 't geen' ick docht,
Amy! of het leven mocht;
Soo wel eer de Grieckschе Luyten
Van de marmer-hacker 5) fluytten 6)
Die de Vrijster van syn sneê 7)
't Leven insoogh met sijn' beê?
Welkom dan en welkom, klinckers!
Welkom luyster-leepe 8) linckers 9),
Welkom wel-belesen tras,
Welkom rijcke letter-kas!
'k Wil van nu af niet meer dagen 10),
Die uw dagen moet doen dagen
Met het stijgen van sijn Son,
Die ick onlanghs onder 11) von;

---

1) *weenen, tranen.* 2) *Medas.* 3) voor *toegedachte.* 4) *afleiding.* 5) den beeldhouwer der Grieksche legende, Pygmalion. 6) Rijmshalve voor *zongen.* 7) voor *snijkunst.* 8) *luister-sluwe.* 9) *ondeugden.* 10) *ter verantwoording* nam. 11) *ondergegaan.*

'k Houw my ruym en vol te vreden
Metten romp der holle steden,
Die de schaduw van uw Heer
Somtijds met haer volheit eer'.
Hebben u mijn krancke knepen
't Leven uyt de borst genepen,
Bauwt ghy door den flauwen galm
Van mijn klachten, over 't kalm
Van de vlacke Zuyder-ebbe,
Die ick maer besien en hebbe,
Doe ick van te voren las,
Dat mijn reis verloren was;
Wat en kan ick niet begrijpen
Van het krachtige beknijpen
Van sijn dagelicksche stem:
Hoe haer krakende gehem
Door uw lagen heen moet boren;
Wat ghy tongen, wat ghy ooren,
Wat ghy ramm'lens in 't gebeent
Van hem leert en van hem leent;
Wat hy uw vermurwde schoncken
Leer en leersaemheids geschoncken,
Wat hy letters monde-vol
Heeft vergoten in uw hol!
'k Weet het kalck! ick weet het, steenen!
Dat ghy leent, dat kont ghy leenen,
En, soo veel ghy berght en draeght,
Veilen 1) die 't u verght en vraeght;
'k Sal 't u vragen, 'k sal 't u vergen,
'k Sal nw weêrklanck komen tergen,
'k Sal, als in een' Bijen fuyck,
Komen smodd'ren 2) in het puyck
Van de Goysche Honigh-raden 3),
'k Salder mijn' begeert' in baden,
En mijn snacken 4) in verslaen,
Sonder seggen, op 5) het gaen,
Dan: „danck hebt, beleefde moppen!
Die my uw bepuynde kropp, en
Niettemin bespraeckt gesteent,
Soo gewilligh hebt geleent!"

1) *Veil hebben voor, geven aan.* 2) *smullen, mij vergasten.* 3) Rijmshalve voor *raten.* 4) *haken, hijgen.* 5) *bij.*

Door J. van der Burgh.

(1624.)

Pronck der wenschelicker 1) menschen!
Soo op menschelicke wenschen
In den Hcmel werdt 2) geacht,
Meerder heil en meerder segen
Als oyt mensch hier heeft gekregen,
Bid ick, dat je van my wacht.
Vasthart! soo het mocht gebeuren,
Dat mijn rijm u quam te steuren,
Soo versoeck ick wat gedult:
Wie en souw geen rijmer wesen
Als men 't uw' eens heeft gelesen?
Denckt, het is mijn eigen schult.
Wasser niet meer in uw dichten,
Als dat nu de Dichters stichten,
'k Had dit rijmen niet bestaen;
'k Had mijn tuych wel t'huys gehouwen;
't Moet nu voort, al sou 't my rouwen:
Rijmpjes! loopt, ick laetje gaen;
Gaet dien Haeghschen Dichter vinden,
Die dat rack van dichte Linden 3)
Voor het dorren heeft bevrijdt,
En, door kracht van sijn gedichten,
Weet de strengheid te doen swichten
Van de straffe Winter-tijdt.
Gaet, ick moet hier noch wat beiden
In het letter-rijcke Leiden,
Korts noch leidster van mijn jeughd 4);
Laes! daer nu niet valt te kijcken,
Als de straet besaeyt met lijcken 5),
En de luyden sonder vreughd.
Maer wat sal de tijd weêr seheelen,
Als ick weêr sal mogen deelen
Van 6) het goddelick geluyt,

1) Thans *wenschelijke*, *gewenschte*. 2) Thans *wordt*. 3) het Voorhout. 4) Van der Burgh, te Leiden geboren, had daar in 1611 en vv. gestudeerd. 5) door de pest, in 1624; zie later. 6) *In, deel hebben aan.*

Dat met smekelicke 1) tonen,
Dieder in sijn vingers wonen,
  My den Hemel schier ontsluyt.
Als dat zielvervoerend trecken
Onse blijdschap op sal wecken,
  In die dommelende spraeck,
Opgepronckt met gulle woorden,
't Leven geeft aen doode koorden 2),
  Dat der rotsen schier vermaeck'.
Dan sal alles zijn vergeten;
Wie sou dan van droefheid weten?
  Alle sorgen zijn ten endt,
Even alsmen siet verdwijven
Nevel voor het Sonne-schijnen,
  En de Winter voor de Lent.
Maer indienje wel mooght lijen
Vasthart! datw' ons eer verblijen,
  Soo versiet ons maer te leen
Met dat wonder geurich roosiën 3),
Dat Lycoor' gaf sulcken bloosiën,
  Datse selfs een roosiën scheen.
Ey, vergunt ons dit vermaken!
Kan mijn wensch den Hemel raken,
  Werdt 4) u weêr van my gegunt,
Oock van Brosterhuysens 5) wegen,
Meerder heil en meerder segen,
  Als ghy selver wenschen kunt.

Antwoord.

(1624.)

Dobb'len danck, beleefde menschen!
Voor uw dobbel-soete wenschen,
  Menschen, die ick dobbel acht
Om het dobbel deel van segen,
Dat ghy van Hem hebt gekregen
  Daer men 't al van hoopt en wacht.

1) *vleiende* (naar de oude beteekenis van 't woord). 2) *snaren*. 3) „Soo wil hy noemen een Italiaansch Madrigal van mijn maecksel, beginnende *Donò Licori à Batto.*" (Huygens). 4) Thans *wordt*. 5) zijn stadgenoot, dicht- en studievriend; zie vroeger en later.

Mocht my dagelicks gebeuren
D'eere van soo soeten steuren 1),
  'k Droegh uw af-zijn met geduld;
Maer, ô kort-geluckigh wesen!
'k Heb uw schielickheit gelesen,
  In 't betalen van mijn schuld.
Konnen dan mijn doove Dichten
Sulcken klinckaerts helpen stichten
  'k Wil het menig mael bestaen;
Half gehackelt, half gehouwen,
Uyt den ruygen, uyt den rouwen
  Sullen sy van 't aenbeeld gaen.
Mocht ick maer de ooghjens vinden,
Ronde Rapenburger 2) Linden!
  Die u Buerigh Borger 3) vrijdt;
Oh! wat souden mijn Gedichten
Al de Dichtery doen swichten
  Van mijn laetsten winter tijd!
Nu benijd' ick u sijn beiden 4),
Letter-moêr, papierigh Leiden!
  Nu misgun ick u sijn jeughd,
Die hem weet te houden kijcken,
Door het laken van uw Lijcken,
  Naer de Leid sterr van sijn vreughd.
Kijcker! spaert uw oogen-schelen 5),
Om den vrienden met te deelen,
  Die haer wekelick geluyt,
En nu onvergaerde tonen,
Van den anderen 6) sien wonen,
  Tot ghy d'uwe weêr ontsluyt.
Konnen u de tamme trecken
Van mijn darmen nijpers wecken,
  Doorgedommeld door mijn spraeck;
Houdt, hier zijn de Roose-woorden,
Die ick op mijn voose koorden,
  Heb gewijdt tot uw vermaeck.
Als ghy dese wilt vergeten,
Komt er hier weer nieuwe weten 7),
  Mijn getramp en neemt geen end.

---

1) *stoornis, afleiding.* 2) Te Leiden. 3) Verburg zelf. 4) *vertoeven, verblijven.* 5) *oogleden;* hier voor *oogen.* 6) *van, uit elkander.* 7) *vernemen.*

Komt dan haast, ghy mocht verdwijnen
Door het al te stadigh schijnen
  Van die Sonne van uw Lent!
'k Magh meêdoogentlick wel lijden,
Dat mijn vrienden sich verblijden,
  Dan ick geefse maer te leen;
En, met oorlof, Leidsche Roosjen!
Uw Lycorelicke bloosjen
  Springht te langh voor onse scheen.
En ghy. droncken in 't vermaecken,
Die soo taey 1) van daer kont raecken,
  Schad' en wordt u niet gegunt,
Hoort van veler vrienden wegen,
Komt, ontfanght der vrienden segen,
  Maer komt dobbel 2), soo ghy kunt.

Aen Tesselschade onder Trouw.

(Oct. 1625.)

Tesselschade!
Die uw' Gade 3)
Niet te spade,
Niet te vroeg
Hebt gevonden,
En verbonden
Van de wonden
Die hy droegh:

Weest te vreden
Met de reden,
Die my heden
Seggen doet:
„Bruylofts lusten!
Laet my rusten,
Daer ick rust, en
Rusten moet."

Stuersche buyen,
Die sich ruyen
Tegen 't Zuyen,
Tegen 't West,
Hoor ick schreenwen
Door het sneeuwen:
„Somer-spreeuwen!
Houdt uw' nest!"

Swacke leden
Moê geleden,
Moê gestreden
Tegen 't mes,
En de slagen,
Van de plagen,
Doen my klagen;
Dit's mijn les:

Had de Son en
Lucht begonnen,
Weêr te gonnen
't Soet gelach
Van de hagen,
En te tragen 4)
't Wintrigh jagen
Van den dagh; —

---

1) *traag.* 2) met zijn lief nam. 3) Allart van Crombalch. 4) *vertragen.*

'k Waer geschapen,
Uw beslapen
Te begapen,
En uw Feest,
En het proncken
Van uw loncken,
Tot ontfoncken
Van mijn geest;

Maer 't benijden
Deser tijden
Moet ick lijden
Met geduld;
't Zijn geen treken
Om te wreken,
Woord te breken
Sonder schuld.

Oh! hoe vliegh ick.
Hoe bedriegh ick,
Hoe beliegh ick
Mijn gemoed!
'k Wilder wesen,
Alle vreesen
Zijn geresen
Uyt mijn bloed.

Swackheid, lijden,
Winter tijden,
Die ick mijdden,
Staet van kant!
Wech! vervaren
Voor het baren 1)
Van de baren,
'k Wil van land!

Ga ick? sta ick?
Neen ick? ja ick;
Emmers ga ik;
Neen ick noch;
Ja ick, meen ick;
Weêr versteen ik;
Ga ick? neen ick;
Ja ick, toch.

Op de selve Bruyloft reise.

(*Over Haerlem*).

Winter-dagen!
Die de slagen
Van de vlagen,
En de macht
Van de winden
Schijnt te binden,
Daer men in den
Haegh op wacht;

Sendt het rasen
Van dit blasen
Over Maes en
Over Scheld:
Laet de Veeren
Van de Meeren 2)
T' mijner eeren
Ongequeld.

Laet de schuren
Onser Buren
Wat besuren
Van uw koû;
Laetse lippen
Tanden klippen 3)
Mette slippen 4)
In de schouw 5).

Onderwijlen
Sal ick ijlen,
Als de pijlen
Na den Doel,
Afgesonden
Na de gronden
Van den Ponden-6)
rijcken Poel 7);

Daer my 't singen,
Daer my 't springen
Sal bedwingen 8),
Toe te staen 9),

1) *getier*. 2) 't Haarlemmer en verdere, waarover hij naar Amsterdam moest zeilen. 3) *kleppen, klapperen*. 4) der kleeren. 5) *onder den schoorsteen, bij 't vuur*. 6) *geld*. 7) *Amsterdam*. 8) voor *dwingen*. 9) *stemmen*.

Datmen garen
Door de baren
Na sijn karen 1)
Hoort te gaen.

Zijn uw' ooren
Niet te booren
Tot verhooren
Van mijn beê?
Soud' ick sollen
Tegen 't rollen,
Tegen 't grollen
Van de Zee?

'k Sal uw baren
Eer ontvaren;
Danck hebb' Sparen
En het pad 2),
Dat den wagen
En de slagen
Kan verdragen
Van het rad.

Van dat hooge,
Dicke, drooge,
Sal mijn ooge
Met genucht
Neder vloeyen
En bevroeyen 3),
En verfoeyen
Uw gerucht 4).

„Blauwe straten 5)!"
Sal ick praten,
„Die verlaten
Best Behaeght,
Schudt de hielen
Van de kielen,
Met de Zielen,
Die ghy draeght."

„Wel te vreden
Ick, met reden!
Die mijn leden
In den ban,
En 't verachten
Van uw krachten,
Sonder wachten,
Houden kan."

VIER EN VLAM,

Aen Joffw. Tesselschade Visschers,

NIEUW-GETROUWDE;

om voorspraeck by Joffw. M. van Kapnem 6).

(1623).

Teêre leerlingh van de Trouw!
Onlancks Maegd, en onlancks Vrouw,
Tesselschade! die uw gade
Hebt gevonden niet te spade,
Hebt verbonden niet te vroeg,
Van de wonden die hy droegh;
Heeft u noch in 't nieuwe leven
D' oude vriendschap niet begeven,

---

1) *vrienden*. 2) *den rijweg*. 3) *overdenken*. 4) *geraas*. 5) *waterwegen*. 6) D. i. *Machteld van Kampen*.

Huyst ghy noch in uw gedacht,
Die die huysingh, als gepacht,
In uw vriend'lickheit besaten,
Doe ghy, eenigh by der straten 1),
Eenigh t'huys, en om uw bedd'
Met de eenigheit beset,
Spotte met de Jongens 2)-toortsen,
Die u doch, met sijner koortsen
Onafbiddelicken brand,
T' uwer beurten 3) heeft vermant;
Zijt ghy noch bedenckens machtigh,
Hoe de Herten, heet en jachtigh,
Na de beeck te koelen gaen,
Die de min ten doele staen;
Leent my dry der toover-woorden,
Die soo menigh oor bekoorden,
Dry aen 't schoone Lauren 4) Hooft,
Dat het mijne van my rooft;
Daer ick 't een en 't ander baecken
On-voorsiens heb derven naecken;
Of 5) het vyer dat blaecken most,
Blaecken sonder branden kost!
Seght haer — „Wie?" — Oh, vraegt niet verder!
Seght haer, hoe een Haegsche Herder,
Hoe een overrompeld knecht,
Min op 't minnen afgerecht
Dan sijn lammeren op 't vliegen,
Vry en vredigh van der wiegen 6),
Onbewogen voor de vonck
Van soo menig Minne-lonck,
Loncken, die hy sagh haer punten
Op sijn wederliefde munten,
En belodderen de sijn'
Om van hun beloncket te zijn,
Endelick de fierer schichten
Van haer ongemeene lichten
Heeft onmogelick gesien
D' onverwonnen borst te biên:

---

1) *langs den weg.* 2) *Cupido.* 3) Thans *op uwe beurt.* 4) Thans *Laura's*, gelijk hij (waarschijnlijk naar Petrarcha) zijn aangebedene hier noemt. In de eerste uitgave der *Otia* van Huygens is de naam echter weggelaten. 5) *Alsof.* 6) *van de wieg af.*

Daer sijn hersenen af dav'ren,
Even als de langste klav'ren,
Of de Helmen 1) om den Haegh,
In een dichte Noorder-vlaegh,
Daer hem nu sijn korte nachten
Swart' historiën van klachten,
En sijn dagen sonder schijn
Nachts-gelijck geworden zijn;
Daer hem nu de wijdste wallen
Aen den Amstel nauw om vallen,
En de ruymste kaden schaers,
En de bruggen voll gevaers;
Soo beduyz'len hem de roocken,
Die den Herten-brand ontsmoocken,
Soo en zijn sijn oogen schier,
Soo en sien sy niet als vier;
Soo en kan hy niet bepeisen,
Schoon ten ende van sijn reisen,
Schoon by 2) Zuyden 't Zuyder Meer
Met den voorsten voet op 't veer,
Wie hem van het Y gsscheiden,
Overtooverd 3) heeft tot Leiden,
En de Schipper, die hem bracht,
Staet en bedelt om sijn vracht:
„Veerman!" seght hy, „weest tevreden;
Loon voor arbeid staet in reden,
Maer de reden maeckt geen schuld,
Vóór den arbeid is vervuld;
Schaemte weigert 4) u, te wenschen
Heele vracht van halve menschen,
En de Mensche, dien ghy siet,
Ben ick half, en daerom niet;
Gaet de beste weêrhelft soecken,
Daer haer 't lieffelick bevloecken 5)
Van den soetsten nederslagh,
Die oyt oogh in oogen sagh,
Uyt de borst heeft heeten scheiden;
„Herte!" seght, „komt voort na Leiden,
't Gelt my noch een' halve vracht,
't Gelt hem 't leven die u wacht."

1) *op 't duin.* 2) Thans *be-*. 3) *onmerkbaar overgebracht.* 4) *verbiedt.* 5) *betooveren.*

Schaedtgen 1)! segt ghy dat ik mijmer?
Dat vergeeft men aen een' Rijmer;
Kont 2) ghy 't, met een suer-besien,
Aan een Minnaer ook verbiën?
Voeght 3) het Rijmen en het Minnen,
En mijn ongebaerde sinnen,
En mijn onbejaerd gemoet,
En mijn onbedaerde bloed,
En mijn' onervaren oogen;
Dunckt u, dat hy min meêdoogen
Kan verdienen, dan verwijt,
Die alleen van allen 4) lijdt?
Maer bedenckt 'er by, Vriendinne!
Waer toe quam 't u in den sinne
D' onbedacht' onnooselheit
Van mijn' tegenwoordigheit
Uit de veile 5) rust te halen,
Daer ghy sulcke, sulcke stralen
Om uw' houwelicksen troon
T' uwen luyster hadt ontboôn?
Uw' beleeftheid doet my sterven;
D' eerste steen van mijn bederven
Heeft uw' gunstigheid geplant.
Vyand-vriendelicke hand!
Hebt ghy d' eerste deur ontsloten
Om mijn' broose borst te blooten 6);
Hebt ghy d' eerste Bijl gestelt,
Die mijn' vryheid heeft gevelt;
Laet u d' eerste sorge lusten,
D' eerste plaester toe te rusten
Over d' eerste Minne-kneep,
Die my eerst tot uwent neep,
Oh! of oock die hooger' 7) stralen
Tot meêdoogen wilden dalen,
En de voedster van mijn' pijn
Mijn' geneester konde zijn!
Seght haer, soete voorspraeck! seght haer,
Soo sy nijdigh 8) onderrecht waer,

---

1) Verkort voor *Tesselschade.* 2) *kunt.* 3) *denkt bijeen.* 4) *die allen, dat alles.* 5) Thans *veilig.* 6) *slaan, treffen.* 7) *verheven, goddelijke.* 8) *gaarne.*

Wetens-willigh 1), wie sich stout
Soo veel dervens heeft betrouwt;
„'t Isser een," seght, „van de jaren
Die, geburen van 't bedaren,
En de statelicke vreughd,
Palen aen de tweede jeughd 2);
'T Welgeval van schoone leden
Schreef hem niemand toe met reden,
Aen het bruynen van sijn' huyt
Kijckt de Haegsche Herder uyt;
Maer hy dunckt sich selfs te blosen,
Als de morgenstondsche rosen,
Zedert hy den wederslagh
Van haer oogh in 't sijne sagh;
Soo verlicht der sonnen 3) luyster
Aller wegen alle duyster,
Soo is heel den Hemel schoon
Om het by-zijn van de Goôn.
Over-wight van gulde schijven,
Die 't ter Wereld al bedrijven,
Meer als noodelicke 4) munt
Heeft sijn' sterr hem niet vergunt;
Weinigh maeyeu, weinigh ploegen,
Klein besit in groot genoegen,
En dat middelmatigh veel
Zijn gevallen tot sijn deel;
Maer sijn' nieuwe Min 5)-gedachten
Heele dagen, halve nachten,
Zijn sijn' schatten in 't gemoed
Daer hy rijck af 6) heeten moet.
Voorraed van gegeten lett'ren,
Om geleerde t' overschett'ren,
Schuilt er weinigh in sijn hooft;
Waer het evenwel geklooft,
'T Waer vol letteren te vinden,
Letteren die herten binden,
Maer met hope van gena,
Soete lett'ren M. V. K.

---

1) *nieuwsgierig*. 2) Huygens, in 1596 geboren, was thans ruim 27 jaar oud. 3) Thans tot *zon* afgekort. 4) *noodige, noodzakelijke*. 5) Eerst: „Kapnemsche." 6) *van*.

Sterrestocken 1) aen te stellen,
Om de Fackelen 2) te tellen,
Om de keerssen 2) ga te slaen,
Die het Hemel-hol begaen,
Zijn gesifte wetenschappen
Die sijn' herssenen ontsnappen,
En de geesten van sijn oogh
Weigeren haer vier soo hoogh;
Maer twee helderer Planeten
Zijn de doelen van sijn weten,
En de sterren die hy schiet;
Hooger' Hemel kent hy niet.
Stemmen-streelingh, snaren-krabb'ling,
Is een' konstelicke brabb'ling 3),
Die sijn' handen en sijn' keel
Niet en kennen als ten deel;
Maer, al stinckt het eigen roemen,
Laura 4) kan sijn' keel niet noemen
Of sy staeter af en trilt 5)
Als een Eicken-rijs in 't wild;
Snaren kan sijn hand niet raecken,
Die wat Lauras 4)-achtigh kraecken,
Of sijn' vingers gaender af
Als een viervoet 6) naer een' draf;
Daer dan hand en keel vergaren,
Laura 4) seggen al de snaren;
Laura 4) kort en *Laura* 4) langh,
Zijn de Noten van sijn' sangh.
Verr en versch-geraepte Rijmen
Regel dicht aen een te lijmen,
Hooger sweven als 't geberght,
Is sijn pen te veel geverght;
Kruypen kan hy, gaen, en springen,
En gelijcks der aerde 7) singen;
't Water 8), dat de Rijmers maeckt.
Heeft sijn' lippen noyt geraeckt;
Maer de welgevoeghde giften,
Die den Hemel, door de siften

1) *fakkels.* 2) *sterren.* 3) *mengsel.* 4) Eerst: „Kapnem." 5) Naar de gewone, thans verouderde woordvoeging: *staat er van te trillen.* 6) *paard.* 7) *met de aarde gelijk.* 8) De Hengstebron van den Parnas.

En het keurlick onderscheid
Van een' milde gierigheid,
Over haer' beminde kuyven
Nederwaerts heeft laten stuyven,
Kittelen sijn' aendacht nauw;
't Vliegen wordt hem wel soo gauw,
Als de best-gewieckte vliegers
(Dat 's Poëtelickste liegers),
En sijn afgevlogen Dicht
Rijst hem selver uyt 't gesicht."
Seght haer dan: „hy heeft den segen
Van de schoonheit niet gekregen,
Noch de geestelicke gonst
Van gesogen Letter-konst;
Sterren kan hy niet beroemen
Van de seven één te noemen;
Op de Noten is hy schor,
Op de Snaren vinger-dor;
Rijmens is hy onervaren,
Als de Ploeger in de baren,
Als de Zeeman in de Terw,
Als de blinden in de verw;
Evenwel, 't bevalligh wesen,
't Rijck, het ruym-gelettert wesen,
't Spelen, dat by geen en lijckt,
't Singen, dat maer 't uwe wijckt,
't Rijmen, dat hy self kan achten,
Houdt hy al van uwe krachten;
Kont ghy 't schepsel van uw' sin
Min vereeren als uw' Min?" —
Schijnt sy na de Min te hooren,
Vatse vaster by die ooren,
Seght haer dan, als 1) *Alard* 2) sei,
Doe 3) sijn krachtiger gevlei
Perste door de koele korsten
Van uw' overvrosen borsten,
En uw eis-lijck' ongena
Dede doyen in een Ja. —
Dese zijn de scherpste pijlen,
Die wy t' samen konnen vijlen;

1) *gelijk*. 2) Allard van Crombalch. 3) *Toen*.

Soo haer dan de tegenstand
Van een herder 1) Hert vermant;
Tesselscha! hoe sal ick 't herden?
Ghy vergeefsche Tolck te werden,
En, oh armen! ick, en ick
Proye van mijn eigen strick!
Sullen niet mijn eigen schachten,
Met den woeckerloon van krachten,
Keeren op het broose bloot
Van de schutter, diese schoot?
Oh! ick spel het langh te voren,
Lieve Tolck! ick sal 't besmoren;
'k Heb geen' Lauwer, om de muts,
Tegen sulcken blixem-bluts.
Wils' haer dan in bloed vermaecken?
Ja sy, 'k sie de dood genaecken;
Neen sy, 't is geen' Maegden-deughd;
Ja sy, 't is onnoosel' vreughd;
Neen sy, 't mocht haer namaels rouwen;
Ja sy, Droefheid kan verkouwen;
Neen sy, 'k heb het niet verdiend;
Ja sy, om een' liever' vriend.
Oey! daer waggelt mijn vermoeyen,
Tesselscha! om tijd te spoeyen,
Korte moeyt voor langh bediet,
Vraeght haer: of sy wil of niet? —

GRILL.

(Bos-Dicht).

(*Raptim* 2), 1623).

Echo! leden-loose Geest,
Dien soo menigh Minnaer vreest,
Om de waerheid niet te hooren,
Die hem 't hert breeckt door sijn' ooren;
Kreet ghy niet om Thisbes dood
En haer lieven Min-genoot? Noot 3).

---

1) *harder*. 2) D. i. *in haast*. 3) Voor *nooit*.

Herde hoer! kont ghy verachten
Soo meêdoogentlicke klachten; — 'k Lachten,
Kont ghy lacchen, vinnigh vel!
Om een ander mans gequel? — Wel.
Die de Min veracht, die slaetse,
Quellingh vindt alom haer plaetse. — Laet se.
Was dan Pyrams sterven soet
In sijn' Thisbes arm en bloed? — Armen bloed!
Daer meê komt u, kan ick hooren,
Weder d' oude Min te voren. — Min te voren.
Doe Narcis uw' hand ontwoey,
Hoe was doen uw hert te moey? — Oey!
Waer, waerom, wat henen quam hy,
Welcke wegh van sterven nam hy 1)? — Amy!
Doet u nu de smalte weêr
Van sijn schoon gestalte seer? — Al te seer!
Emmers uyt sijn bard meêdoogen
Quam somtijds een soen gevlogen? — Logen.
Wild' hy nemmer nader treên,
Quamt ghy nemmermeer aen een? — Neen.
Wasser dan in bosch en velden
Altijd een, die hem verselden? — Selden.
Soo gebeurde'r, als ick segh,
Altemet wat by den wegh? — Wegh!
Altijd leêt de waerheid achter,
Of de vleyery versacht'er. — Sachter.
Was sijn hert soo dick verloodt 2),
Quam hy nemmer ongenoodt? — Noot.
Isser van hem niet gebleven
Soo veel, als hy was in 't leven? — Even.
Vergelijckt ghy dan een' knecht
By een' bloem in 't veld gerecht? — Recht.
Wat is dan de schoonheids waarde,
Of s'al schoonheid noyt en paerde? — Aerde.
En wat wint hy, diese vindt,
En wat vindt hy, diese wint? — Wind.
Sietme'r veel' naer Blommen loopen,
En na wind en aerde hopen? — Hoopen.
Waert gy niet van 't selve sogh
Droncken doe, of zijt ghy 't noch? — Och!

---

1) Spreek uit *nammie*, gelijk nog in de spreektaal, en overeenkomstig het rijm. 2) *bezwaard.*

Hoe ontwaeckt ghy dus vroegh 's mergens,
Of verwacht ghy yet van ergens? Nergens.
Of bemint ghy onverspiedt
't Eerste, dat ghy hoort of siet? Yet.
Of de Satirs nu eens quamen,
En u in haer' koten namen? Amen.
Sult ghy eeuwigh 't minne-lied
Singen, en verlaten niet? Laten niet.
Soudt ghy'r voor u daeghs geneeren
Meer dan 't half dozijn begeeren? Geeren.
Houdt 1), ghy eigen-schande bel!
Kondt ghy swijgen, al waer' wel. Vaer wel.

Aen de Heeren
Van Asperen, Liere, Mansart, ende Calvart.

(1623).

Lieve LIEVEN!
Die, door 't lieven
En 't believen
Van de Jeughd,
Alle sinnen
Kont verwinnen
Tot beminnen
Van uw' Deughd;

En ghy, MANSART!
Vrolick Mans hart,
Die een Lansart 2)
En een Held
Tracht te wesen,
Daer het vreesen
Is verwesen
Uyt het veld;

En ghy, puycken!
Die tot struycken
Gaet ontluycken
Van de eer:
ASPREN, LIERE!
Waerde viere,
Die ick viere,
Minn', en eer':

Kameraden,
Die, van gaden
Onbeladen,
Vry en los
Door de Steden
Gaet vertreden!
Als de Reeden 3)
Door een Bos;

Deser dagen
Wech gedragen
Uyt den Haeg en
't Soet gequeel
Van de Dieren 4),
Die 't vercieren
Doet vertieren 5)
Meestendeel;

Verr' verscheiden
Van de weiden,
Die ons leiden
Na de *Wijk* 6),
Daer de *Rijsen*
Moedigh rijsen
Om den wijsen
OOSTERWIJCK.

---

1) *Stil* ('t Duitsche *halt!*) 2) *Lansert, krijgsman.* 3) Min gelukkig voor *Reeën.* 4) *meisjens.* 5) *aan den man brengt.* 6) *Rijswijk.* Zie voorts het opschrift en 't eerste couplet van 't volgende gedicht.

Menig' reisen
Ga ick peisen
Onder 't reisen:
„Soeten Haegh!
Schoone stranden!
Lieve Landen!
Die uw' sanden
Weder saegh!

Maer, o Vrinden
En beminden!
U te vinden
Haeck ick meest;
Uw geheugen 1)
Heeft 't vermeugen
Van 't verheugen
Van mijn' geest.

Als 't gevoelen
Waer' te koelen
In het woelen
Van de vreughd,
k' Waer u allen
Langh ontvallen,
Door het mallen
Deser jeughd.

Maer de stuypen,
Die het suypen
Doet bekruypen
Hert en hoofd,
Heb ick, binnen
't Overwinnen
Van mijn' sinnen,
Noyt gelooft;

Onbewogen
Door 't vermogen
Van de togen,
Onberoert
Door het rasen
Van de glasen,
Dat de dwasen
Van haer voert 2),

Ga ick leven
Stadigh, even,
Stil, en even
Als ick schier
In den Hage,
Alle dage,
Sit en klage
By den vier' 3).

Ja, 't benouwen
Van verkouwen,
Door de rouw' en
Wreede lucht,
Komt mijn spelen-
Gaen vervelen,
En bestelen
Mijn' genucht.

Soo en acht ick;
Soo en tracht ick,
Soo en wacht ick,
Uyt het kruys,
In 't vermaecken
Niet te raecken,
Als door 't naecken
Van mijn' thuys;

Daer my weder
't Schoone weder
Op en neder
Volgen sal,
En mijn' kaecken
Stadigh kraecken 4)
Door vermaeck en
Welgeval.

Soete Menschen!
Helpt my wenschen
In een' Rensche 5)-
Nieuwe Pint,
Dat die tijden
Haest gedijden,
Tot verblijden
Van uw' vrind,

C. H.

Medelijden; aen Heer Willem van Liere,

HEERE VAN OOSTERWIJCK, ETC.

Over de dood van sijnen oudsten Soon.

Gaet vernachten,
Mijn' gedachten
En mijn' klachten!
In de *Wijck*,
Daer de *Rijsen*
Droevigh rijsen,
Om den wijsen
OOSTERWIJCK.
Doet hem weten,
Dat de beten
Van 't vergeten
In mijn hert

---

1) *herinnering.* 2) *buiten zich zelf brengt.* 3) Thans *het vuur.* 4) *Van lachen.* 5) *Rijnsche.*

Niet en bijten,
Meer als 't slijten
Van den tijd en 1)
Slijt sijn' smert;

Dat het ruchten 2)
Van sijn suchten
Mijn' genuchten
Soo verr af
Heeft verslagen
En doen dragen
Half de plagen
Van sijn' straff';

Dat mijn' oogen
Van meêdoogen
Selden droogen,
En, gelijk
Losse kranen
Stadigh staen, en
Stadigh tranen
Op sijn Lijck;

Lijck by lijcken
Te verlijcken 3)
Die van kijcken
Lijden doen,
Doen de pijnen
Eigen schijnen
Elck van sijnen
Naestens schoen:

Dat de schroomen
Van mijn' droomen
Selden komen,
Ick en 4) sie
Sijnen gaven,
Doe soo braven 5),
Nu begraven
Emmery;

Dat mijn dagen,
Noyt en dagen,
Sy en 4) dragen
Meer of min
Van de klachten,
Die de nachten
Niet en smachten 6)
In mijn' sin;

Dat mijn' pennen
Niet en rennen
Naer 't gewennen
Van mijn' hand,
Dat my 't eten
Blijft geseten
Ongebeten
In den tand;

Dat mijn' Luyten
Haer' geluyten 7)
Niet en sluyten
Op mijn' stroot;
Dat mijn' Veêlen
Niet en spelen,
Sy en 4) quelen
Naer de dood:

Al van dencken
Op het krencken
En verdrencken
Van sijn' geest,
Sints sijn jongen,
Lieven Jongen
Hem ontwrongen
Is geweest.

Maer, gedachten!
Wilt niet wachten
Na de klachten,
Die hy weêr
Mochte baren
En vergâren,
Tot verswaren
Van sijn zeer;

Wil hy neuren
Naer uw treuren,
Gaet ghy deur, en
Stuyt hem kort;
'k Hoef het weenen
Niet te leenen,
Die 't aen geenen
Traen en schort.

Maer met eenen
Voor de Steenen,
Daer de beenen
Van het Wicht
Onder pletten,
Zult ghy letten
Op te setten
Dit Gedicht:

„Buyght u naer de
Droeve waerde
Deser aerde,
Leser, vrind!
Hier in woonen
Moeders koonen,
Vaders kroon, en
Maer een kind."

Lond. 1624.

---

1) *niet*. 2) *geluid*. 3) Voor *vergelijken*. 4) Thans *of ik* en *of zij*. 5) *wakkeren*. 6) *smoren, doven*. 7) Rijmshalve voor *geluiden, tonen*.

Deun 1).

(1624.)

't Lusten een' belusten Geest
(Utrecht is sijn thuys geweest),
Malle menschen te vermaken
En met schande wijs te maken;
Daer toe veinsden hy 't bedrijf
Van de Maeghden vijf en vijf,
Die'r de vijf mallooten waren,
In verthooningh te verklaren,
Naer hy 't in de letter vond
Van 't Genadiger 2) Verbond.
Stijlen ded' hy weinig' stellen,
En daer berderen 3) op vellen
Toegespijckert, toegehaeckt,
En 't stellagië was gemaeckt;
Maer de ruymte vry benepen,
Vry ondienstelick begrepen,
Daer sich niemand aen en stiet,
Oft sijn hooft om achter liet.
Vensters, luyven 4) daken, deuren
Dreighden onder 't pack te scheuren
Van het opgedrongen volck;
Onder dreef het als een' Wolck,
Die de witte Winter-buyen
Uyt den Noorden jaeght in 't Zuyen;
Die daer niet te sien en was,
Hiet 5) men doot of min te pas.
Maeghden boven alle vrouwen
Warender niet uyt te houwen,
Maeghden sagh men waer men stond,
Of bedriegh ick mijnen mond?
Meiskens saghmen waermen heen sagh;
Mog'lick ofm'er een' van tween sagh,
Mog'lick offer thien gevraeght
Hadd' gesworen: wy sijn Maeghd.

---

1) D. i. *grap. boert.* Zoo in de eerste uitgave, 1625. Later *Klucht.* 2) Het *Nieuwe.* 3) *planken.* 4) *luifels.* 5) Thans *heette.*

Van den Middagh tot den Duyster
(Kleine dingen krijgen luyster
Van der keerssen kleine vlam)
Sat men, eer men yet vernam;
Somtijds roerde'r yet van binnen,
En men riep er: „Sy beginnen!"
Seî den eenen door een' spleet:
„Wacht, de thiende wordt gekleedt,"
And're swoeren door de klampen:
„'t Sal hem gelden, 'k sie de lampen."
Dien het wachten viel te bangh,
Vond vermaken in 't verlangh.
Na verlangen en verwachten,
Na veel' onverdulde 1) klachten,
Komt de Baes voor uyt getreên,
Met de Roll van dese reên:
„Vrienden minst, en meest Vriendinnen,
Die ons geerne saeght beginnen,
Dat oyt niemand en begost,
Daer sijn volck niet staen en kost;
Wilt gy sien thien Maegden hand'len,
Daer geen' vijf en konnen wand'len?
Lieve, siet eens rondom my,
Hier en is geen' plaets voor dry;
'k Sie u 't onverstand bekennen,
En beschuldigen uw rennen,
Op den roep van nieuwigheid,
Sonder schaduw' van bescheid;
Maer een' ander' hoor ick klagen
En, tot aller onschuld 2), vragen
Waerom hebt gy, die ons laeckt,
Niet een' ruymer plaets gemaeckt?"
't Is niet qualick opgenomen
Al en is 't niet over-pluys;
Want, de mis-slagh uytgenomen
Van het onbequaem raduys 3),
Al de dwase zijn gekomen,
En de wijse blijven thuys.

---

1) Voor *onver-* of *onge-duldige.* 2) *verontschuldiging.* 3) *vertrek* ('t Fransch *reduit*).

AEN J. VAN DER BURCH.

Olla Podrida 1).

(1624).

Je n'ayme pas
Het langh relaes
De vostre escrit:
'k En ken my niet
Dihne du los,
Die u soo los
Part de la main;
't Is all fenijn,
A la Jeunesse
Soo soeten flesse
Luy faire boire,
In plaets van hoore
Ce qui messied,
Dat niemand weet,
S'il ne l'apprend
Van vrienden hand.
Autre 2) *langage:*
Verburgh! wat raesje
De nous venir
Besoecken hier?
N'estoit la belle 3)
Die u moet quelle',
Je vous croirois
Nu als altoos:
Mais la cher' Ame
En lijf te same,
Qui vous detient
Te langh ontleent,
Ne peut entendre
Tot uw verand're
De là icy,
Nadat ick sie.
Mauvaise Fille!
Waerom en wilje,
Que peu ni part
Van 't knechtjes hart
Nous accompagne?
Waerom en spanje
Pas si long temps
Aen and're mans?
Anzi, gentile,
Lost hem sijn' hiele',
Manda lo quà,
Die nu of na
Lasciarti deve,
En met ons leve'.
Non si à noi
Soo wreed als moy;
Basta per lui
Soo fellen roey 4);
Sentala pure,
Sy magh hem roere',
E far pensar
Om eens van daer
Voler partire:
Laet hem dan tiere'
E lamentar
Het halve Jaer;
L'altra metade
Magh hy sijn' Gade
E rivedere,
En sonder kleere
Far gambettar,
En werden Vaêr.
Pues que su buelva,
Eer 't hem soo wel ga;
Yo promettrè,
Dat hy weer reê

1) Spaansch voor *Mengelmoes.* 2) Eerst *changeons.* 3) Met zijn lief namelijk. 4) *roê, roede.*

A tu la malle
Voor uwe traelje
Parecerà,
En noyt daer na
Querrù dexarte;
Maer all' uw' smartè
De coraçon,
Gelijk de Son
Tinieblas hiere,
Sal doen verteere',
Y puede ser,
Sijn eigen zeer.
Sed loquoir ventis,
Daer sy gewent is
Te possidere,
En noyt 't' onbeere',
Nec ipse tu,
Al wouw sy nu,
Redire velis.
Doch soo 't te veel is,
Geminâ peste
Noch eens op 't leste
Correptum esse,
Aenvaerdt mijn' lesse,
Et serva te
Van een' van twee.
Es sint kein sachen
Om met te lacchen;
Wer weis was nach
Gebeuren magh?
Das leib verlieren
Voor Vrouwe-Dieren
Ist schand und schad'
En weeldrigh quaed,
Ohn lohn und ehren,
Die'r vele geeren
Durch g'winnen sollen.
Scheid dan van 't hollen
Und wend euch her,
En vrijdt van verr.

Your loving paine
Sal sachter zijn,
If that her eyes
Somtijds een' reis
From farther of,
Door mist en stof,
Upon you look,
Daer u een Boeck,
A ball, a string,
En ons gesing
Shall make forget
Wat dat u let:
Till both at Leiden,
Om noyt te scheiden,
One day shall meet,
En uw verdriet,
Your sighs, your tears,
Voll vreugds, voll eers,
Kissing requite
Veel' jaren tijd.
Ou fainei gar
Soo grauw van haer,
Hooste se dein
Soo haestigh zijn
Pros te gamein,
Die lange pijn!
Vien donc, vien,
Of alleen,
O con ella
Dien soo wel, na
El dezir
's Volcks alhier,
Scis placere,
Dat sy geere
Werd verstehn,
Om eens een
To make with her
Haren Bidder.
Errooso;
'k Wensch u soo.

Aen den selven. Tot Leiden.

(1625).

Vrind
In 't
Pest-
Nest 1),
Daer de
Waerde
Naer de
Aerde
Heen
Treên,
Met
Het
Slechte
Wech te
Voeren
Boeren-
Bloed;
Spoedt
Doch
Noch
Buyten
Uytten 2)
Vuylen
Kuylen,
En
Den
Grond,
Rond
Van den
Handen,
Beenen,
Teenen,
Leer,
Smeer,
Speck,
Dreck,
Armen,
Darmen,
Nieren,
Pieren.
Leert,
Eer 't
Spa
Ga,
Straten
Laten,
Lijcken
Wijcken.
't Is
Wis,
Wie
Die
Plagen
Jagen,
Vinden
Winden 3),
Daer
't Haer 4)
Van
Kan
Komen;
't Schroomen
Vatse,
Datse
Daer
Naer 5)
Eer
Neêr
Raecken,
Braecken,
Naecken
't Laken,
Om,
Stom
Doot,
Noot 6)
Vrinden
In den
Hage,
Na ge-
meen
Reên,
Te
Be-
soecken;
Boeck, en
Luyt, en
Fluyt, en
Bal
Al-
tijd
Quijt,
In de
Blinde
Mollen-
Hollen.
O,
Soo
Dan 7),
Van
Lange,
Bange,
Sware,
Nare
Lucht,
Vlucht
Dra,
Na
't Oude,
Koude,
Vrije,
Blije
Sand;
Want
Heel
Veel'
Menschen
Wenschen
Naer den
Waerden
Vrind
In 't
Pest-
nest.

---

1) Zie boven, bladz. 107, aant. 5. 2) *Uit den*, thans *uit de*. 3) *Luchten*. 4) Thans *hun*. 5) Thans *na*. 6) *Nooit*. 7) *Aldus*.

SNICKEN.

De malis minimum 1).

(1625).

Siet
Niet
Na den
Quaden
Sang-
gang,
Leser!
Deser
Sucht-
klucht.

'k Vouwse,
'k Houwse
Kort;
'k Schort 2)
Seven
Teven 3)
Daer
Maer
Van der
Ander'

Een 4)
't Been
Souwen
Vouwen.
't Zijn
Mijn'
SNICKEN:
Ick en
Kan
Van

't Quade,
Na de
Reên 5),
Geen
Minder
Hinder
Aen
Slaen.

Aen J. van Brosterhuysen,

Op sijn verlangh naer 't uytkomen mijner Dichten.

(1625).

Waerom gaept ghy, Brosterhuysen!
Als de Waterlandsche sluysen,
Naer een' vingerhoed vol nats,
Offer 6) vry een' Zee vol schats
Uyt mijn' dorre pen sou storten?
't Is de drinckensvreughd verkorten,
Die soo wijd sijn' wangen reckt,
Dat hy noyt verlangh 7) en leckt,
Maer de gal slickt sonder raecken,
En den Honigh sonder smaecken,
Even als een' Steuren-fuyck
't Grondelingh 8) in heuren buyck.
Wacht my wat met 9) enger' lippen,
Daer ick tusschen in mogh' glippen,

1) D. i. *het kleinste kwaad.* 2) *'k Bind.* 3) *honden* of *rijmen.* 4) *van de twee een.* 5) *in billijkheid.* 6) *Alsof er.* 7) *'t geen hij verlangt.* 8) Voor *katvisch* in 't algemeen. 9) Men zou genegen zijn *met wat* te lezen.

Als een palingh door een' kloof,
Daer sijn jongh door henen schoof,
En myn' anders doove netlen
Sullen uwe nauwte ketlen,
En mijn' anders dom geluyt
D' oore die ten naesten sluyt.
'k Sal mijn' Zetter onderwijlen
Met sijn' Letter wonder ijlen 1),
'k Sal mijn' Drucker slaven doen,
En van stappen draven doen;
'k Salse beide, met haer sweeten,
't Water-warmen sparen heeten;
'k Sal den Binder voor een blad
Rijgen heeten wat hy vat,
'k Sal den Wagenaer 2) na Leyen
Dobb'le sweepen heeten breyen,
En doen rennen met de meer 3),
Als waer' Phaëthon op 't veer!
'k Sal het pack met *Cito's* 4) decken,
En den Brieven-drager recken
En doen rucken aen uw' bel,
Dat de Meid sal roepen: „wel!
Wel, wat gaet den Bengel over?"
Daer op sal hy, soo wat grover,
Soo wat holler uyt die stroot,
Die bebierde Mengel-goot,
Ripsen, voor de reedste antwoord:
„Hier, jou varcke! reickje hand voort,
'k Heb eloope met dit pack
Tegens stoep en luyf en dack,
Offer heel Breda na vaste;
Helpme van den bras ontlaste,
Haelme geld, stap héne, drá!
Brosterhuysen wacht er na."
  Zoo ghy dan het zegel-pluysen,
En de vellen door te luysen,
Niet soo haest en hebt begost,
Of ghy klaeght: „wat laffer kost!
Foey, de Bergen zijn verlost

---

1) *haasten.* 2) *voerman.* 3) *paard,* (*maar, merrie*). 4) Thans zou men *spoed* zeggen.

Van belacchelicke Muysen;
'k Hael mijn wenschen door den hals,
All' mijn' gissingen zijn vals!"
'k Sal niet 1) weder2)-spreken, als:
„Waerom gaept ghy? Brosterhuysen!" —

Scheeps-praet, ten overlijden van Prins Maurits van Orange.

(1625).

Mouringh, die de vrye Schepen
Van de seven-landtsche buert
Veertigh jaren, onbegrepen 3),
Onbekropen heeft gestuert;
Mouringh, die se, door de baren
Van soo menigh tegen-ty
Voor de wind heeft leeren varen,
Al en was 't maer wind op zy;

Mouringh, Schipper sonder weergaê,
Die sijn' onverwinlickheit
Waer de Sonn op, waar sy neêr ga,
T' aller ooren heeft gepreit:
Mouringh, die de Zee te nauw hiel
Voor sijn zeilen en sijn wand,
Die de vogelen te gauw viel
Al beseilden hy maer 't sand 4).

Mouringh was te koy ekropen,
En den endeloose slaep
Had sijn wacker oogh beslopen,
En hem Leeuw gemaeckt tot Schaep;
Reeêrs en Matroosen riepen:
„Och! de groote Schipper, och!
Wat sou 't schaên, of wy al sliepen,
Waeckte Schipper Mouringh noch!"

---

1) *niets.* 2) *tegen-.* 3) *zonder weêrspraak, onberispelijk.* 4) In den zeilwagen van Simon Stevin.

„Schipper Mouringh! maer je leghter,
Maer je leghter plat'evelt,
Stout verweerer, trots bevechter,
Bey te Zeewort 1) en te veld.
Kijck, de takels en de touwen,
En de vlaggen en het schut
Staen en pruylen in den rouw, en
Altemalen in den dut!"

„Dutten?" sprack moy Heintgje 2), „dutten?
Stille, Maets! een toontje min 3);
Dutten? wacht, dat most ick schutten 4),
Bin ick angders dien ick bin;
'k Hebb' te langh, om Noord en Zuyen,
By den Baes te Roer estaen,
'k Hebb' te veul gesnor van buyen
Over deuse muts sien gaen."

'k Selt hun lichtelick soo klaren,
Dat ick vlaggen, schut, en touw,
En de maets, die met me varen,
Vryen sel van dut en rouw.
Reeërs, (jouwerliefde 5) mien ick
Die van vers 6) op 't kusse vicht)
Wiljer an? kedaer! jou dien ick,
Jou allienich, by dit licht."

„Weeran!" riepen de Matroosen,
„'t Is een man oft Mouringh waer!"
En de Reeërs die hem koosen:
„Weeran, 't is de jonge Vaêr 7)!"
Heingtje peurde strack an 't stuer, en
Haelde 't ancker uyt de grond,
'k Scheepje ginck door 't Zee-sop schueren,
Offer Mouringh noch an stond.

---

1) *zeewaart, op zee.* 2) Frederik Hendrik. 3) *lager.* 4) *weren, voorkomen.* 5) *uwe liefden*, oude betitelingsvorm. 6) *ver.* 7) Willem I.

Op de Heere Hoofts Historie van Henrick de Groote.

(Maart, 1626).

't Berouwt my van eertijds; 'k beklage mijn onthouwen,
En wenschte 't Lely 1)-loof en waer' my noyt ontvouwen,
't Naest-jonghste Lely-loof, dat op de blancke blaên
't Laurierige 2) bedrijf van *Henrick* heeft gelaên.
Soo hadd' ick ongebuckt, soo hadd' ick ongebogen
Na 't lager woorden-peil van platte penne-togen 3),
De geens-gelijcke Print van uwen Sonder-gaê 4)
Soo verr de Sonne rijst tot waer sy onderga
Eerst over end gevat; noyt *Henrick* min begrepen,
Dan of hy *Henrick* waer; mijn' oogen noyt benepen
Om 't Hemel-aerdigh saed te vinden onder 't volck,
Om *Henrick* oyt soo laegh te soecken als een' wolck:
Maer, veêr- en vlucht-gemeen met uw' verheven toonen,
De toppen van sijn' eer beklommen daer sy woonen'
En, door uw' fixe penn', dat seggen en dat doen
Sien rijmen over een, als voet en leest en schoen.
  Noch wensch ik averechts, en dat berouw berouwt my;
Hooft-schrijver van mijn Land! uw' waerde wederhouwt my,
De waerde van die penn', die my in twijffel stelt
Of *Henrick* meer verdient, of die hem *soo* vertelt.
'k Vergaep my aen den treck van 't schilderen soo gierigh 5),
Dat mijn Gedencken 6) klaeght: mijn oog was veel te vierigh,
Mijn opmerck veel te koel. De toon verleidt mijn oor,
Soo dat ik naer den sin maer stucksgewijs en hoor.
Vergeeft hem, Groote Vorst! ghy hebt hem danck te weten,
Die soo veel arbeids heeft op uwen roem gesleten;
Maer nu de tijd uw' doen met u begraven heeft,
En uw' rapier alleen in dese penn' herleeft,
Deelt hy diep in uw' eer, die soo veel groote daden
Sluyt in soo weinige, soo kostelicke bladen;
Ja, springht de reden van de Wis-konst niet te kort,
't Begrijpende is wat meer, dan dat begrepen wordt.

---

1) Men herinnere zich de drie leliën van 't Fransche wapen. 2) *lauwer-waardige*. 3) *-trekken*. 4) *ongeëvenaarde*. 5) Voor *gretig*. 6) *Herinnering*.

Begonnen Ontschuldinge aen den Heere Hooft, Tot een proeve van Gemeten Onrijm.

(Aug. 1626) 1).

Muyden! ick legg te bedde gevelt veel platter als yemand,
  Die mette vallende sucht d' aerde van achtere kust;
Koortsige kolen, in helderen brand voor lange verandert,
  Doen my den anderen dagh vreesen en vieren nochtans.
Seght het uw' Heer, oft weet ghy niet meer van tale, van antwoord,
  Dien 't wel eer' door uw' Heer beter als andere stond,
Laet u geschiên 'tgen' u noch mogelick van dage geschiet is,
  Laet mijn smalle Gesant door uwe grendelen in.
En ghy, Gesant! staet stille voor hem, laet u kerven en houwen,
  Geeft hem een' opene borst, soo tot de vrienden behoort.
Seght dan: die my besond is Huygens, alle de dagen
  Van syn leven uw vriend, alle de dagen uw knecht.
Wijt hem 't woord-breken niet, hy was noyt schuldigh aen ontrouw;
  Maer sijn sieckte verrast beide sijn' yver en eed;
Yver, al langh ter borste gevoedt; eed, lange gesworen,
  Soo men vrunden be-eedt, handen in handen geklemt.
Staet daer Tessel omher, sy sal dat sweeren gedencken,
  En my daerom mogelick werpen het eerste verwijt.

Ander Proeve 2).

Muyden! ick kom; hergunt my de gunst die 'ck lange geleden
  Van uw beleefden 3) Heer, van u Heerinne genoot.
Hadd' ick, van harten verhardt, hun weldaedt konnen vergeten,
  Hadd' ick, als sonder verdienst, sonder gevoelen geweest,
Ghy soudt buyten de vrees, en uw meester 4) buyten gevaer zijn,
  Bey van de selv' ongenucht, beide van 't selve verdriet,

---

1) Verg. Hoofts Brieven I, bladz. 270 v. 2) Blijkens het meêgedeelde in Hoofts Brieven I, bladz. 446, werd deze reeds in 1623 „tusschen Haerlem en Amsterdam" gedicht. Wij geven ze hier naar de daar bewaarde, oorspronkelijke terug. 3) Later: „uwen aerdigen" (verg. 't Hoogd. *artig*). 4) Later: „heerschap."

Bey van de sorgh, en bey van de pijn, en bey van de quellingh,
  Bey van de moeyt, die u bey met mijn genaken genaeckt:
Maer hun onthael was te soet, en, moet ick 't nauwste bekennen,
  'k Waer mette 1) toespijs alleen, sonder hun 2) spijse, verleydt.

Vryery.

Ick doolde buyten 's weghs in 't swartste van 't onseker,
In Twijffelmistigheit, in Schrick, den herten-breker;
In Hoop, de wispeltuer; in Vrees, de vroege pijn;
En wenschten om wat lichts van meer of minder schijn,
Of 't Sterre-vier, of Sonn, of Maendagh mochte wesen.
Met vongh mijn oogh een' Sterr 3); (want dat vergulde wesen
En paste maer een' Sterr) en noch en was 't er geen';
Foey, oogen! tast ghy mis? en emmers was 't er een';
„Goed' oogen, dobb'len danck!" soo spraken doe mijn' voeten,
En stonden elck op 't rapst, om my te helpen boeten
Verlangens holle vrucht met hebbens volle vreughd.
Maer, ô goed-dunkenheit, ghy zijt een' slechte deughd!
Waer elcke Vogel sijn, diens 4) oogh hem onderhalen
En oor bereicken kan, mijn bergen en mijn dalen,
Mijn boomen souden 't zijn, daer 't soete goed op nest;
De hebbers voeren wel, maer de begeerers best.
Nu staen de laetst' in 't kael; en ick, der laetsten eerste,
Ga gapen na mijn' Sterr, gelijck die 't al beheerste,
Soo lang hy droomen kost, en, wacker, niet met al.
De kinders loopen recht leê-breken na den bal,
Als ick na dese, wat? na dese Sterr? oh, STERRE!
Al waert ghy soo gedoopt, al scheent ghy soo van verre,
Ghy staet my voor geen' Sterr; en die u niet en vleit,
Sal seggen, 't is een keers die deinsende verleidt,
En nemmer t'huys en brenght; in open' tael: een Stallicht 5),
Dat niemand achterhaelt, tot dat hy in de val light,

---

1) *met de;* later: „by de." 2) Later: „haer." 3) Onder dezen naam bezong Huygens nu en later de beminlijke en begaafde Susanna (Jansdr.) van Baerle, aan wie ook Hooft het hof had gemaakt, en met wie Huygens den 6en April 1627 huwde. 4) Thans *wiens* of *welks.* 5) Anders *dwaallicht.*

En na sijn selven tast. Ghy loecht 1) van verr op my,
Als waert ghy all' de Sterr'n, of all' de Sterren ghy;
Beweegh ick maer een' voet, om maer een' voet te nad'ren,
Ghy gaet 'er ses te rugg, en stolt in all' mijn' ad'ren,
Gelijck een quackel 2)-vorst, mijn onlangs vlietend bloed,
En doyt 'er 't leven in stracks met een' nieuwen gloed,
En vriest er 't leven uyt stracks met een nieuw verstremmen,
En doet my datelick mijn vreesen overstemmen,
En datelick mijn' hoop, nu mijn' goeddunckenheit,
Nu mijn' verachting mijns; gelijck de Zee-man leit
En kiel-kruyst voor den mond van hooger wal en 3) haven,
Ten einde van sijn' reis, in 't midden van sijn slaven;
Hy klieft den wind op 't scherpst en dringhter dicht op in,
Gelijck ick Sterre soeck, of 't halve streeckjen-min.
Maer, werdt de wind verrast, wie sal 't gety bedriegen?
Want, hoe 't de stier-man gist, de Maen en wil niet liegen:
Soo blijft sijn' winst verlies, tot dat de strammer stroom
Naer huys denck', en naer huys en weêr aen 't rijsen koom'.
Noch is 't mijn 't minder luck, en, naer mijn droevigh oordeel,
De Zee-man in den wind heeft, voor sijn land, het voordeel;
Sijn land verwacht hem thuys, en altijd vindt hy 't daer,
Een' halve mijl daer af is altijd even naer 4).
Ghy, Sterre! ghy, mijn land, mijn hooger-wal en haven!
Ghy streckt my sus, ghy soo, en heet my Noord-waert draven,
En keert my 't Zuyden toe, en heet my Zuyd-aen gaen,
En treckt u onversiens een Noorder aensicht aen,
Een Nova Zembla's oogh, en siet my van uw stranden 5),
En waeyt my van uw' kaey, en ebt my van uw landen,
En stelt mijn' streeck te leur, als waert gh' een vlietend droogh,
Als 't land daer Heer Apoll sijn' eerste minne soogh 6).
Maer, Sterre! 't vlotte land geraeckte noch te gronde,
En d' ure was doe 't dreef, en d' ure was doe 't stonde 7);
En heeft soo lompen klomp sijn eigen aerd verleert,
En wert ghy nemmer moê geswaey-hert 8) en gekeert?
Staet, schoone Stal-licht! staet, en leert uw' eer beseffen,
Men wil u stuyten, ja, maer stuytende verheffen;

---

1) Thans tot *lachtet* verzwakt. 2) *lichte*. 3) Zoo lees ik voor *waller*, daar wel het bijv., maar niet het zelfst. n.w. den tweeden naamval op *r* vormt. 4) Thans *na*. 5) Nam. *af. weg*. 6) Het vlottende Delos. 7) Rijmshalve voor *stond*. 8) *met het hart te draaien*.

De dwalende staen laeghst, de vast' in 't hoogste krom 1),
En gaen gestadelick, maer met den Hemel, om.
Maer mijn' gereckte moeyt en kan u niet bereicken;
Mijn' reden schijnt te weeck ter schorse van uw Eicken;
Wat wiecken ik bereí, ghy wilt'er niet by op;
't Schijnt of ick maer een' blaes op, op, en weêr op schop.
Soo danst het Stal-licht oock, op 't snoodste van 't verleiden,
Van 't hoog' in 't lage land, van 't kerckhof in de weiden;
Soo danst ghy, Stal-licht! oock, soo dans ick Dwaler naer,
Soo somtijds tusschen tweên en scheelt het maer een maer.
Maer, moeyelicke maer! men sal u noyt vermaren 2)
Voor marrer 3) van de maer, die ick noch moet bejaren 4);
Eens sal ick wijder treên, eens werd ick vleugel-vlugg',
En stel u, soo ghy my, by bunderen te rugg'.
Dus lust my naer den ghangh, en hebt ghy emmers 't gaen lief,
Gaet, schoone Stal-licht! gaet, maer wacht u voor een Maen-dief,
Een uyl-oogh, die den nacht sijn' middagh maken kan,
Van 't donker maer een floers, en van een mijl een spann'.
Staegh sal ick om u zijn, staegh sal ick u bestappen,
En ramen op uw raem; geen slibber-wegh, geen trappen,
Geen doornen sullen my verwijdren van uw vaert;
Geladde wandel-wegh en maeckt my niet vervaert:
Ick voel's te veel van u om distelen te voelen,
Mijn vyer en konnen my geen wateren ontspoelen.
Voor vlamm' en vrees ick niet, die selver kolen ben:
Locht is der voetselen het soetste dat ick kenn:
Vyer, Water, Locht, en Land, en distelen! ick vergh u
Het uyterst ongemack, en, ongemack! ick tergh u,
En STERRE! ik daegh u uyt: Swemt, kont ghy, door het nat,
Dat heb ick langh gekost 5) van in mijn tranen-bad:
Vlieght wolcke waert, ick volgh; stijght boven 't dack der dagen 6),
Daer heeft my menighmael mijn hoop verby gedragen,
Mijn wenschen menighmael van doen ick STERRE socht,
Tot daer my bult 7) en bergh maer stof van verre docht.
Gaet aen dan, opwaerts aen! ick gev' u ruym de voorbaet,
Van daer ghy rijsen sult tot daer Vrouw Venus' spoor staet;
Leent, kont ghy, daer om hoogh de wiecken van haer kind,
Maer seght, dat ick se hebb', wanneer ghy geen' en vindt.

---

1) *bocht* (van 't Hemelgewelf.) 2) *uitgeven, aankondigen*. 3) *stremmer, tegenhouder*. 4) *door den tijd verkrijgen*. 5) *gekend*. 6) Het Hemelgewelf. 7) *heuvel, hoogte*.

Ontsnuyft ghy Wind en Weêr, noch sult ghy maer verwerren
In uws gelijcken drangh, de wandelende sterren;
Die sal ick onder sien, en staen u boven 't hoofd,
Gelijck de Valck haar proy eerst met de oogen rooft;
Daer sal ick aen een' Sterr den beck, de klauwen boenen,
En dalen u te lijf met overwicht van soenen,
En wreken 't vuyl geweld van Jupiter, den dief,
Van doen hy 't schoone Kind 1) sijn' ouderen onthief:
Daer sal ick, door de webb' van all' die seven 2) ringen,
Al kussende mijn' proy, al tuymelende, dringen.
Saturnus' suer-gesicht sal lacchen met sijn' Soon 3),
En seggen: „Sulcken schelm verdiende sulcken loon!"
Den Af-god van 't gevecht 4) sal 't keeren op sijn' tochten,
En roepen: „Batavier! ga voort, 't is wel gevochten!"
De Lamp-heer van den dagh 5) sal dencken: „ga vry heen,
Wegh met het luyster-licht! nu blijv' ick Sonn alleen:"
De Min-Moêr 6) sal haer' Pol 7) een hoeren-oogh toewencken,
Als: „Boeltje! ghy en hebt nu maer 8) op my te dencken:"
De Gauw-dief van de Goôn 9) sal staen, als of hy docht:
„Nu gaet mijn' komst in swangh, men steelt tot in de locht!"
De Nacht-kaers nemmer-een 10) sal schrickende versinnen 11):
„Met ongestadigheit en is niet meer te winnen,
En zijn de Hemelen geen' uytvlucht van bedroch,
Waer bergh ick endelick den taeyen maegdom noch?"
't Vyer, 't ongesiene Vyer, sal van uw' koelte kissen 12),
En, waer 't mijn meer-vyer niet, ghy raeckten 't uyt te lissen 13);
De Locht sal manen gaen, en eischen 's werelds danck
Voor sulcken dondersteen, als nemmer geen en sanck 14);
De Zee sal bobbelen, en steigeren en stijgen,
Tot daer haer noyt geweld van wind en konde krijgen,
En gaen om 15) *Sterre-zee*, het kostelicker woord,
Dan all' de duisenden der namen die sy hoort;
De Land-kluyt gapende gelijck na 't regen-gieten,
Sal seggen: „sulcken Sterr en sagh ick noyt verschieten,
En is de werp 16) voor my, ick schell Aurora quijt
Met all 't gepeerelt Goud van haren Mergentijd!"

---

1) Ganimedes. 2) De zeven toen bekende dwaalsterren. 3) Jupiter. 4) Mars. 5) De Zon. 6) *Venus*. 7) *lief*. 8) *alleen*. 9) Mercurius. 10) De, altijd wisselende, Maan. 11) *peinzen, bedenken*. 12) Voor *knetleren*. 13) Voor *lesschen, blusschen*. 14) Thans *als er nooit een zonk*. 15) Versta: *streven naar den naam van*. 16) Thans *worp*.

Maer, Land, Locht, Water, Vyer, en Musicale ringen!
'k Versta uw' toonen niet, ghy sult soo schoon niet singen,
De werp en blijve 1) mijn; en blijft u singens lust,
Singht tot ick, weelde sat, en STERRE, moê gekust,
Naer and're Sterren schiet; 't sal 't liedjen sonder end zijn.
Maer singht het om haer bedd', daer sal de werp belendt 2) zijn,
De werp der werpen een die werpen baren sal;
Dat bedde sal mijn' vall, mijn' distelen, mijn dal,
Mijn' doncker diepte zijn; daer sal my 't Stal-licht leiden,
Daer sal ick twijffelen, wie ick ben van ons beiden,
En missen geern het licht van Sonn' of Sterre-schijn,
En tasten na mijn self, en dat sal STERRE zijn.

Soo queelde Sterre-vriend ter antwoord van sijn Luyt,
En 't krachtige geluyd
Deê 't Diamanten hert van stuere STERR vervallen
Tot minder als Crystallen;
Noch schreid' hy al van vreughd, noch songh hy al van pijn,
En STERRE was al sijn'.

Ontwaeck. Aen Sterre.

Sonn'! zijt ghy daer alreê? Dagh! zijt ghy weêr aen 't kriecken?
Nacht! zijt ghy soo voorby, soo vroegh, met sulcke wiecken,
Soo vochtigh en soo vlug? O swarten oogenblick!
O doods-half 3)! daer ick my soo willigh in verstick!
Hoe loopt ghy soo te loor, en laet mijn Ziel verlegen
Om ongevoelickheit, den aller dooden segen;
En ruckt my onvoorsiens uw bruyne deken af,
Uw sarck-steen van mijn bedd', mijn boven-aerdsche graf?
Ick was, en wist het niet; ick lagh, en hadd' geen wesen
Van liggen noch van zijn; met d' ongenucht van 't vreesen,
Met d' onrust van de hoop en hadd' ick niet 4) gemeens,
Mijn hert, mijn herssenen, mijn sinnen waren eens.
Wat scheelt het nu, mijn hert, mijn herssenen, mijn sinnen!
Wat scheelt het nu van eens! hoe woelen wy van binnen!
Hoe vallen wy te hoop, van d' ure dat ick waeck,
En sluype t' mijnent in 5) door 't splijten 6) van den vaeck!

---

1) Thans *of de worp blijft.* 2) *beland.* 3) *halve dood.* 4) Thans *niets.* 5) *En tot mij zelf inkeere.* 6) *splitsen, verdeelen.*

Van d' ure dat ick waeck,
En sluype t' mijnent in door 't splijten van den vaeck,
Staet Sterre voor mijn oogen,
Mijn oogen trane-vocht 1), die dan maer eerst en droogen,
Gelijck de dauw verdwijnt,
Van dat de Morgen-Sonn' de droppelen beschijnt.
„Sterr!" segg ick, „Morgen-sterre,
Die verre van my staet, en noch, en noch soo verre,
En noch soo verre laet,
Als daer het hoogste licht van all' in 't ronde gaet;
Hoe kont ghy Sterre wesen,
En houden tegens my soo staêgh 2), soo fieren wesen,
En staen als een Comeet,
Die, verr van tintelen, van wencken niet en weet?
Kan 't Sterre-licht bevriesen,
En gaen de Sterrheit quijt, en heel de daed verliesen,
En houden heel den naem?
En, Sterre! staet ghy toe, dat sich Nature schaem'
Der plaetse, die s' u gonde,
Van doe sy 't heele hol der Hemelen beronde 3),
En van genoegen loech;
Mits dat s' u naer 4) de Sonn' de tweede plaets opdroegh?
Al kont ghy my vergeten,
Die heldere geboort en mooght ghy niet ontweten,
En onder u geslacht
Soo menigh minder licht, dat stadigh staet en lacht.

Aen de selve.

De Sterren-konst lijdt last: dat heeft s'u danck te weten,
Mijn' Sterre! mijn' Comeet geworden met een lonck;
Wel heb ick droogen damp sien gloeyen tot een vonck,
En stracks van niet tot yet, en weêr te niet versleten.
Maer, sift ick al 't versier 5) van gissers, van Poëten,
Van Hemel-cyferaers, ick vind er oud noch jonck,
Die de Nature derv' belasten met dien spronck,
Dat ongesien verschep van Sterren in Cometen.

---

1) *vochtigh van tranen.* 2) *stroef.* 3) Voor *berunde, berende, doorzweefde.* 4) Thans *na.* 5) *verzinsel.*

Aen de selve.

'k Hebb tongen t'mijn verdoen 1): 'k hebb Dorpen 2), min dan (Steden,
Ten uytvoer van mijn saeck beleefdelick bereidt;
'k Hebb vrienden, in getal, als 't zand ten oever leit,
In aensien menighmael meer waerd dan mijn' gebeden;
'k Hebb', hadden 't andere, sy wisten 't te besteden,
Tot decksel yeder een van syn afsienlickheit;
Maer, o mijn laetste keur van nu 3) in eeuwigheit!
Voor haer gemeene gonst verkies' ick verr uw' reden;
Uw reden, en alleen uw reden soeck ick aen;
Verbiedt ghy my die deur, om t'uwent in te gaen,
't Sal noyt mijn' trachtingh zijn van sijdweghs in te delven.
Neen, Sterre! 'k ben jalours van wat u eigen is,
En wie wat met u deelt, maeckt dat ick 't mijne miss';
Soo soeck ick u alleen te dancken voor u selven.

Aen de selve.

Of vry ick averechts, of moest ick my doen dragen,
En veilen ter genaed van d' een' oft d' ander tongh,
Die my gingh schilderen voor aengenaem, voor jongh,
Voor wel en wijsselick besteder van mijn' dagen,
Voor vroet 4), voor letter-wijs, voor fix 5) op alle vragen.
Voor regen-rijk in 't nat, daer Danaë af 6) ontfongh,
Voor al dat yemandt is, die oyt na 7) Sterre dongh,
En, voor my uyt den bedd', na mijn wild dorste jagen?
Neen, Sterre! stont ghy schoon 8) op d'uytspraeck van dat woord,
Mits my een derde man dat woord moest overtellen,
In soo verdeelden gunst soud' sich mijn' ongunst quellen,
En 't sal mijn vyand zijn, wie dat het voor my hoort.
Nu vry 9) ick u der moeyt, en tred' u selver tegen,
Seght *ja*, maer seght het my; dat zijn de kortste wegen.

---

1) *verbruik.* 2) Zinspeling wellicht op zijne vriendschap met zijne en Susanna's verwante Dorothea van Dorp, aan wie hij zijne Dorpen opdroeg, en over wie verg. Alb. Thijm *Dietsche Waraude* VI, bladz. 473 vv. 3) Zoo verbeterde Bilderdijk te recht voor *u*, dat een zin geeft. 4) *kundig.* 5) *klaar.* 6) *van;* nam. Jupiters Goudregen. 7) Thans *naar.* 8) *al stondt gij, waart gereed.* 9) *bevrij.*

Lied.

't Kan mijn Schip niet qualick gaen,
't Kan mijn Schip etc.
'k Sie mijn' Sterr in 't Oosten staen,
Mijn' Morgen-Sterre;
Stierman! houd vry Oostwaert aen,
Het land en is niet verre.

't Oosten, daer de Sonn ontslaept 1),
't Oosten, daer etc.
Daer Auror' haer peerlen raept,
Het helder Oosten,
Hebb' ick 't lang vergeefs begaept,
Belooft my eens te troosten.

Trotser Toortse van den dagh
Trotser Toortse etc.
Dan 't u blicken 2) halen magh
By Sterres oogen,
Spaert de moeyt van uw bejagh,
Sy sal den dauw wel droogen.

All mijn aensicht was een plas,
All mijn aensicht etc.
Nu is 't drooger dan 't oyt was,
Met bey sijn kranen 3);
Wat zijn druppelen van glas
By sulcken Zee van tranen?

Sulcken Zee heeft Sterr gedrooght,
Sulcken Zee etc.
En my maer van verr' beooght,
Verr' uyt den Oosten;
Komt ghy 4) eens ter middagh-hooghd',
Denckt, hoe se my sal roosten.

---

1) Versta: *ontwaakt.* 2) *schitteren.* 3) Versta: de *oogen.* 4) Bij ieder ander Dichter dan H. zou men, met Bild., hier *zij* willen lezen; bij zijn gedrongen dichttrant laat zich ook *ghy* echter gemakkelijk verklaren.

Stercke Sterr! staet verder af,
Stercke Sterr! etc.
Uw mededoogen valt te straff;
't Is niet te lijden,
Dat die my het leven gaf,
Het leven sou besnijden.

Maer besnijdt my 't leven vry;
Maer besnijdt etc.
Stercke Sterr! staet neven my,
Verlies ick 't leven,
Sulcken levend licht, als ghy,
Sal licht nieuw leven geven.

Vier 1) en meer als menschen pijn,
Vier en meer etc.
Sullen all mijn wenschen zijn
In uwe handen:
Sterre! brenght uw vier by 't mijn,
Het sal te heeter branden.

Hoe ick heet en haester brand,
Hoe ick heet etc.
Hoe ick min u plaester-hand
Sal moeten derven.
Dood! uw vreesen zijn vermant,
Mijn leven is mijn sterven.

---

een S. van Diamanten door Sterre gesonden.

Welkom, Sterren van mijn' Sterr'!
Sterren, die, van Oosten her
En my onbedreven 2) Landen,
Komt gedreven in mijn handen,
Maer gedreven door de hand,
Die u in de Locht geplant 3)
En den Hemel heeft geschoncken;
Daer ghy eerst met steene loncken

Vuur. 2) Voor *onbekende,* tenzij men *onbeseven* lezen wil.
ersta: als tot sterren gemaakt heeft.

Laeght en blickte, laegh en loom,
Door de dickte van den stroom.
Roemt u niet der suerer soenen
Van den meulen 1) die u boenen
En, verminderende, most
Meerderen van kracht en kost 2).
Daer en hebt ghy 't niet gekregen,
Dat u kroonen overwegen,
En sich 't onder-Maensche goed
Met een toewicht helpen doet,
Aen uw' sterckheit hangt uw' waerde;
Die en gaf u Locht noch Aerde,
Noch het Water, noch het Vier;
Sterre, die den Hemel hier
Half geleent heeft, half geschoncken,
Om de Wereld op te proncken,
Als een dier dat sterven gaet,
Met sijn doodelick 3) gewaed;
Sterre, die het all versterret,
Niet wat ik haer' tuyten werret,
Maer alleen de loncken naeckt
Van haer oogh, dat voncken blaeckt; —
Sterre gaf u 't Sterre-wesen,
Daer wy nu gelijck in lesen
't Vriendelicke met het schoon,
Rechten rijckdom van de Goôn.
Steenen! stelt u dan te vreden;
Heeft de Steenheit wat geleden,
Met de Sterheit is 't geboet,
En de schade ruym vergoedt.
Sachtigheit bcduyt meêdoogen,
Dat 's de geest van Sterres oogen;
Klare kooltjens sonder rook,
Eys-gelijck en ronder 4) oock,
Dat 's de print 5) van Sterres oogen;
Droppeltjens, die helder droogen,
Helder als geslepen IJs 6),
Dat een' onbegrepen wijs
Stolt in d' onder-aerdsche kranen,
Dat 's de stof van Sterres tranen.

---

1) den *slijpmolen*. 2) Voor *kostbaarheid*. 3) Voor *doods-*. 4) *Zoo rond en ronder dan een ei*. 5) Thans *het beeld*. 6) Versta: *kristal*.

Weest dan steenen droppeltjens,
Tranen, oogen-koppeltjens,
Kolen, uytgestoockte voncken,
Vlammen, onberoockte loncken,
Brandigh ijs, bevrosen vier,
Weest dan, Steenen, al wat hier
Al wat ergens is te wesen,
Noch en zijt ghy niet vol-presen,
Tot men u den Hemel toont,
Daer uw vierigh' maegschap woont;
Sterren! eens, en noch eens Sterren,
Daer mijn' oogen in verwerren,
Sterren! schoone Burgery
Van een Hemeltjen als ghy;
Sterren! dien mijn Sterr' geleert heeft,
Dat sy op haer hert begeert heeft,
Dat sy van haer hert verkreegh,
Doe ick 't haer voor 't mijne kreegh,
Sterren! eertijds steege 1) steenen,
Nu gebuygelick als teenen 2);
Sterren! daer de vriendlickheit
Ja en ja, en ja in seit;
Sterren, zijde-sacht van wesen!
Sterren, uyt mijn' Sterr' geresen!
Sterren, minder menighmael
Dan de minste, die de Zael
Van de Goden overmelcken 3),
Schooner dan haer Nectarkelcken,
Grooter in mijn gierigh oogh,
Dan de grootste daer om hoogh;
Sterren-steenen, Sterren-oogen,
Sterren, trouw en vol meëdoogen,
Naby Sterren, Sterren verr',
Welkom Sterren als mijn' Sterr'! —

Lied.

Hoe is 't beloven
Van ons vergåren

---

1) *harde.* 2) *twijg.* 3) Hij bedoelt die van den zoogenaamden Melkweg.

Soo haest verstoven
Met wind en baren?
Ey, eigen Sterre!
Die my van soo verre
Siet en niet en siet,
Ey, Sterre! waerom en verschijnt ghy niet?

Het soet verbeiden
Van uw genaken
Kost my het scheiden
Min bitter maken;
Maer, stoute Sterre!
Die u doe soo verre
Van ontrouw geliet 1),
Ontrouwe Sterre! ghy en meenden 't niet.

Soeck ick in 't hooge
Van 's Hemels ronden,
Stracks seght mijn ooge:
Ghy zijt gevonden;
Maer, schoonste Sterre!
Die ick van soo verre
Son en Maen beny,
Maer, Sterre! daer en isser geen' als ghy.

Gaen ick beneden
Langhs 't aerdrijck werren,
Stracks seght de Reden:
Daer staen geen' Sterren.
Ey, aerdsche Sterre!
Die ick eens soo verre
Van den Hemel koos,
Komt, Sterr! en maeckt de reden reden-loos.

Op mijn Afbeelding, korts voor mijnen Trouwdagh.

Schilder! 't quam soo wel te pas,
Recht eer dat ick Sterre was

1) *gedroegt*, *hieldt*.

(Schrickt niet, 'k sal u haest ontwerren,
Hoe ick kost en most *versterren*,
Sterre wierd ick, met als sy
Haer verruylde tegen my),
Mijn gedaente na te trachten;
Zedert waer 't de kracht verkrachten
Van de verw, die pas 1) een man
Mans gelijck verschaeuwen kan.
Ja, ick geve 2), dat mijn vreughden
Maer mijn aengesicht verheughden,
Vreughden, daer van in mijn' Ziel
D'eerste met mijn' Sterre viel;
Noch en waer met dat vermaecken
Mijn gesicht niet naer te maecken;
Sterre leent het sulcken licht,
Datter alle verw voor swicht.
Schilder! 't waer nu veel te spade,
Mijn besit is sonder gade,
Soo mijn vreughden sonder paer,
En daer treckt het aensicht naer.

Speel-reise begost in Iunio. 1628. 3).

Door Delfschen Donderdagh, het weêrspel van de Mart 4),
Berolden wy de kley, en 't Rotterdammer hard;
Daer boorde men in 't slot van onse bors, die maeghd was,
Met dobble Sleutelen, soo datter schier gevraeght was:
„Hoe komt de Visch soo dier? Waerdinne!" maer de Man,
In 't opdoen van sijn' thuyn, verdiende wel een' kan,

---

1) Thans *slechts*. 2) *geef toe*. 3) „22 Juny, met vrouw, broeder, en zuster, naar Delft, Rotterdam, Gouda; 23, Oûwater, Montfoort, IJselstein, Vianen; 24, Culenburg, Buren; 25, Wijk, Amersfoort; 26, Naarden, Muiden; 27, Weesp, Amsterdam; 1 July, Purmer, Beemster, Purmerend, Amsterdam met moeder; 6, Beverwijk, Haarlem; 7, alleen in den Haag terug." Aant. uit Huygens' Dagboek, in 't bezit van mijn kunstlievenden vriend Schinkel. 4) *jaarmarkt*, *kermis*.

En twee Galoches 1) toe, die daer vergeten stonden.
't Was avond eer wy noch ter Goud' het Hert-huys vonden,
Wy vonden 't evenwel, en vonden 't redelijck,
En gaven geern wat meer voor 't praten van Moêr Rijck.
Oudwater 's anderdaeghs was 't eerst van ons bedrillen;
Meer 't lusten ons geen' tijd aen 't spinne-wiel te spillen,
Montfoort was all te na; daer rusten wy te noên,
En hadden met een Uyl, of met een Waerd, te doen.
Daer was geen Beul gesien, dat menschen konden heugen;
Juyst was een Engelsch knecht soo sat geweest van deugen,
Dat desen dagh sijn hoofd daer binnen was gevelt.
Op 't Slot 2) en hebben wy de trappen niet getelt,
Maer buyten op het rond van 't seldsaem Huys staen smaden;
Korts hadden wy 't soo weêr op IJsselstein geladen,
En seîden opentlick: 't was 't Princen-huys, soo 't hiet,
Maer 't was de rechte kas van sulcken grootheit niet.
Vianen lachte meer in onse lecker' oogen,
O groene mueren! o, byna het uyterst poogen
Van Menschen en Natuer! wy droomden all' dien nacht,
Een stuck van 't Paradijs was over Rhijn gebracht.
En 't scheelde Culenburgh de helft van ons behagen,
Dat wy 't soo deun, soo korts, soo vol Vianens 3), sagen;
Maer sijn beleefde Heer 4) vercierde 't met sijn woord:
„Blijft, vrienden! blijft by ons, en reist maer mergen voort."
Wy mosten 't weigeren; en reisden noch dien avond,
Al was'er die ons dreighd' en 't onderweegh te spå vond,
Daer vyand reicken kost; maer wy vernamen geen,
En quamen veil 5) by daegh te Buren ingereên;
Te Buren, 't fier gebouw, en waerdige vernachten
Des grooten eigenaers 6), self kortelingh te wachten,
Te wachten als een Vorst, die Koningen ter nood
Kond' huysen, en versien twee Hoven van sijn brood.
Tot sijner eere was all' d' eere, die m' ons dede,
Van vry bedd' op het Hof, vry' tafel in der Stede,
Met twaelf Apostelen, en 't vriendelick gelaet
Van stille borgery en soete Magistraet.
't Werd Gods-dagh, en tot God besteden wy den mergen,
En kruysten zedert noen Rhijn, Wijck, en Veluw'r-bergen;

1) Fransch, Italiaansch, en Spaansch voor *schoenen*. 2) In 1672 door de Franschen verwoest. 3) *vol van Vianen*. 4) Johan Wolfaert van Brederode; zie Vondel I, blz. 273 en 276. 5) *veilig*. 6) De Prins.

Die klommen wy ten topp, en sagen, van soo hoogh,
De Caart van onse reis in 't wencken van een oogh;
Oock Amersfoort, de rust van wijse wereld-wijckers:
Daer gingen wy alleen dien avond uyt voor kijckers.
Den naesten morgen-stond bereden wy de baen
Van Zoest en Emmenes, daer soo veel Eicken staen
Als Elsen om den Haegh, en Naerden, daer wy dachten
Aen Spangnens wreed verraed, en dreighden te vernachten
In 't gulde Veen 1) aen 't Y; maer Muyden keerden ons 2),
En sloot ons all' den nacht ten hals toe in den dons;
All' sijn' gevangenen en sluyt de Drost soo sacht niet,
Geen vaster. Dat geweld en weten wy de kracht niet
Van Muyder boeyen, maer de vriend'lick ongenå
Van sijn' genegentheit, die alle vroegh te spå
En alle spå te vroegh beduyden 3) om vertrecken,
En yder oogenblick in uren uyt kon recken,
En schrimpen 4) yeder uer tot oogenblicken in,
Met soete wijsheit van sijn ongemeen versin 5).
Die vreughd was op haer hooghst met 's middaghs Sonn' gestegen,
En scheidens uer was rijp; wy scheidden, en, verlegen
Met 's achtermiddaghs lenghd', besteden 's 6) noch een deel
Aen Wesip, d' onbekend' ouw' kenniss' van ons' keel;
Dijck op, dijck af gerolt, en weêr op en weêr neder,
Ontfingh ons Amsterdam, danck hebbe wind en weder,
Danck hebb', die 't weder maeckt!
Hier werd de tocht gestaeckt,
De tocht van vijftien Steden
Den vijfden dagh bereden;
Hier lusten 't ons, met reden
Van vrienden overstreden,
En met geweld gebeden,
Vijf dagen te besteden
Aen Amsterdam, de Stadt van meer als vijftien Steden 7).

Aenhangh.

Vijf Haeghsche dagen doen tien Amsteldamsche nachten,
Met soo veel dagen toe; die gaen daer aen 't verkrachten
Van Maegh en Ingewand met d' een' of d' ander propp',
Tot Maegh en Ingewand will splijten aen de sopp'.

1) Amsterdam. 2) *deed ons wenden.* 3) *aan-, voor-gaf.* 4) Anders *krimpen.* 5) *vernuft, geest* 6) *des, daarvan.* 7) Als hoofdstad van Holland.

Wy riepen dagh op dagh: „Maegh, Ingewand, genade!"
En kregen endelick het Purmer-droogh te stade,
En Beemster kley te baet, tot uytstel van goed cier.
Noch werd het weêr een vraegh: „hoe raken wy van hier,
Door soo veel tafelen?" de naeste raed was: „wijcken 1)!"
De naeste wijck was Wijck; men gunden ons dat kijcken,
En voorts het vrye veld; wy renden tot Marquett' 2),
En wederom te rugg' tot Haerlem toe in 't bedd'.
Hoe schoonen Vrydagh was 't, die ons den Haegh verthoonden!
Hoe ras verthoonden ons de reden waer wy woonden,
En dat maer ongewoont' het schoon van hier ontrent
Doet gelden by den Haegh, die geen gelijck en kent!

't Spoock te Muyden.

Daer ick sliep in Graef Floris de V's Gevang-kamer.

(26 Juny 1628?).

Tesselschâ, die lijden kont
't Sot gerammel van mijn' mond,
Selver als my dunckt ick stamer,
Hoort: het spoockt in dese Kamer.
Kont ghy 't lijden? ja, ghy moet;
't Spoockt 'er, maer in mijn gemoed.
Swanger-hoofdigh van gedachten
Over 't weder-sijds verkrachten
Van den Meester 3) en den Knecht 4),
Bey ten vuylsten aengerecht,
Kruyp ick tusschen dese laeckens,
Daer ick menigh ure waeckens
Besig' aen den overslagh 5),
Wie men schuldighst keuren magh,
Of den terger, of den wreecker,
Of den echten-bande-breecker,
Of den breecker van sijn' trouw,
Tegen 's Lands Heer, om een' Vrouw.
'k Sie den Graef 6) hier liggen vloecken,
'k Sie hem kruypen door de hoecken

---

1) Klankspeling op de *Beverwijk.* 2) Heemskerk. 3) Floris. 4) Gerard van Velzen. 5) *overweging.* 6) Graaf Floris in zijn gevangenschap op 't slot.

Van sijn omgetuymelt hert;
'k Sie hem smelten in sijn' smert:
'k Sie hem zitteren 1) van boosheit,
'k Sie hem alderhande loosheit
Schrapen by den anderen,
Hondert mael veranderen,
Van de balcken tot haer' daken,
Van den hoosband tot het laken,
Van de venster tot de deur,
En verwerren in den keur.
Sluyter Gerrit 2) hoor ick buyten
Woelen, dat mijn' ooren tuyten;
'k Hoor hem stomm'len door den nacht,
'k Hoor hem rasen aen de wacht,
'k Hoor hem kijven op de flauwe,
Reden geven aen de lauwe,
Bystand van de moedighste,
Wrake van de bloedighste;
'k Hoor hem roepen: „lustigh, Vader 3)!
Lustigh, Neef 4)! 't is geen verrader,
Die het luck by 't hayre vat,
Daer 't een ander is te glad:
Nu de webb' soo is begonnen
Moetse soo zijn afgesponnen."
'k Hoorse luyst'ren na een spie,
Die weet hoe, en waer, en wie,
Hoe veel Kermers, hoe veel Vriesen,
Hoe veel Lands-luy van de biesen,
Waterlanders, op het Y
Vallen over 5) 's Graven zy;
'k Sie hem, op soo swaren tijdingh,
Met een masker van verblijdingh,
Treden voor des Graven stoel,
En hem rucken naer den poel,
Dien het edel bloed most smetten,
Doe 't de vlucht niet kon beletten.
'k Sie, — wat sie ick achter dit?
'k Sie de Sonn, de mueren wit,

1) Hoogd. voor *sidderen.* 2) Gerard van Velzen. 3) Zijn schoonvader, Heer Herman van Woerden. 4) Gijsbrecht van Amstel. 5) *naar.*

'k Sie de schaduwen verdwenen,
Die my vleesch en beenen schenen,
'k Sie mijn selven, en mijn' schroom
Even ydel als mijn droom.
Wie sal 't evenwel ontkennen
En mijn seggens-eer niet schennen?
Tesselschade! 't spoockt'er wat;
Vraeght ghy my: hoe veel is dat?
't Is soo veel, als oude Minnen,
Door verrott' of dorre sinnen
Sou doen sweeren, dat het spoock
Vry wat meer is als een roock;
't Is soo veel, als Huys en Hoeven
Huerlingen sou doen behoeven,
Daer 't voor spoock en Toov'ren gaet
Al, dat elck niet en verstaet.
Mochten ghy en ick eens richten,
Daer des Duyvels kaers soo licht, en
Menschen van een' lagen trapp'
Voor den Hencker raken schrap!
'k Meen ons vonnis soude wesen:
„Al uw spoocken is uw vreesen:
Kont ghy 't vatten? Neen. Ghy moet,
't Spoockt'er, maer in uw gemoed!"

Reise van den Prince; 4 Sept. en vv. 1628.

't Was Maendagh, en de Maen aen 't voorste vierendeel;
't Was mijn dagh, en mijn Maend, en 't Jaer eens dusend heel,
Eens half, eens hondert heel, eens thien, en tweemael negen,
Als FREDERICK 1), in 't kort, 's Lands sorgh, en ziel, en zegen,
In 't flickerigh gedrangh van aller verwen sleep,
Van dusent voeten schier de voorste trad te scheep.
Den Hemel sloegh het gaed', en schortte kort sijn' tranen,
En lachte door sijn Sonn, en dweilde fluks de banen
Van Zuyder-Hollands kley, ten besten van sijn rad;
Maer hy verkoos de Schie, en 't weeck' voor 't herde pad.

---

1) Prins Frederik Hendrik.

Hier, aen den Rotter-dam ontmoeten hem de straten
Vol vriendelick geweers van vredige Soldaten;
De Stadt vol roock en reucks, van tweederlei gerucht,
Van weelderigen krijgh en strijd-bare genucht.
Erasmus stond er by, en 't scheen hem soo te stooren,
Dat schier de kopre hand sijn boek sloot en sijn ooren.
Men at het Middaghmael, men pasten op 1) den Vloed,
Men scheid' en maeckte Zeil, en soo gewenschten spoed,
Dat Dordrecht halverweegh de Vloot scheen toe te drijven;
Maer 't scheen, en Dort stond vast (de voorspoed moet het stijven!)
En legerde den Vorst tot naesten morgenstond;
Als Bies-bos, Merw, en Maes stockstil, als Marmer, stond;
Daer pasten 't roeyen op 2). Men roeyde, sonder peilen,
Tot aen St. Truyen-Bergh, daer Mansfelts droeve zeilen 3)
Verdwenen met haer' vracht, en aesden 4) Salm en Steur,
Die Maenden naer den dagh onthiel 5) den menschen-geur.
In 's Vorsten hooge huys onthaelden hy sijn 6) selven.
Naer noen 7) gingh aen 't betreên, ten Westen van 't nieuw delven,
Aen 't nieuw bemetselen ten Oosten van de Stadt;
Danck hebb' bedroeft Breda 8), dat hier van verre sat
En joockte naer sijn' Heer, die nu, als ander' jaren,
Om Eer te velde quam, maer Eer van wèl bewaren.
De Vloot was aengelandt eer 's mergens Sonn' ontstack;
Eer datse naesten dagh de steilste schaduw stack,
Vloogh Volck en Vloot van Land, en, spijt Zuyd-Weste winden,
Sy was, aen 't ancker-tou, ruym voor den nacht te vinden
Aen Willems eigen Stadt 9), nu Frederycks met recht,
Die aen vermakens kost het maeck-geld noch eens leght.
Vermakens dier vermaeck versaedde korts sijn oogen;
Die leid' hy daer te rust, en, met 10) de slib aen 't droogen,
De Zee te Zeewaert gingh, gebood hy Schip en Schuyt:
Het Ancker uyt, 't Zeil op, de Kiel ter haven uyt,
Naer d'eertijds Steenen-bergh 11), in 't nieuwe dal van water 12).
Daer stond hy (en 't en was maer weinig' uren later),

---

1) *nam waar.* 2) *hoorde — bij.* 3) Huygens bedoelt blijkbaar — hoewel topografisch onjuist — de vergeefsche onderneming van Oct. van Mansfelt op Tholen, in 1588, bij welken deze zelf in den modder dreigde te smoren. Verg. Wagenaar VIII, bladz. 289. 4) *spijsden.* 5) *behield.* 6) Thans *zich;* nu *zelf* niet meer als zelfst. n.w. gebezigd wordt. 7) *Na 't middaguur.* 8) Als, in 1625, door Spinola herwonnen. 9) De Willemstad. 10) *met dat, toen.* 11) De vesting Steenbergen. 12) *nieuw gegraven vaart.*

Daer stond hy, en verstond het voorderlick 1) verlies
Van Ploegh in Pleit 2) veraert, van Terw in Bies en Lies.
't Verstaen was 't halve werck; men dede 't hem bevaren
Den naesten achternoen. Daer quamen ons de jaren
Van eertijds in 't gemoed, doe Leiden, stervens-reê,
Het Manna by de wey sagh naken over Zee 3).
Wy naeckten by de wey, de nieuwe Zeeën over
Daer 't aerdige geback 4) van Moermont, Pinssen, Roover 5)
De Bergen aen den Zoom doet duycken voor sijn' hoogd'.
Doortrapte Genouëes 6), hadt ghy het soo beooght,
Eer Maurits uw gevolgh den Bergen uyt quam boenen,
U eer waer noch geberght, en soo veel' Millioenen
Als nu de rekeningh beswaren in Madrid,
En ghy soo verre van de schand als van 't besit.
Maer werdt 7) noch schade--wijs, en rust u hoofd in 't Westen,
In 't bedde van de Sonn'; de kostelicke vesten
Van Sandvliet, beter Dorp dan Stadt van geener waerd,
Staen slaper-dijcksgewijs, en 't lichten van die aerd
Waer min slecht dan 't verhoogh; . . . .

Twee ongepaerde handen op een Clavecimbel.

Leert eendracht, Echte Liên! maer Eendracht met verstand,
Aen 't komen, gaen en staen van dese en dese hand:
Sy hooren yeder aen haer sonderlinge 8) lijven,
Maer zijn en blijven eens in 't onderlingh bedrijven.

Haer onderlingh bedrijf gaet over eene maet;
Die houdense van selfs, schoon dats' haer niemant slaet.
't Schijnt een' eenparigheit van Pols, die in haer' âdren
Gelijcke poosen voert in scheiden en vergad'ren.

Sy scheiden nu en dan in 't wisslen van 't geluyd,
Maer gaen, als Man en Vrouw, elck om den oorbaer uyt;
De Man in swaerder werck, de Vrouw in lichter handel,
Of, is 't maer wand'len, beid' in schickelicken 9) wandel.

---

1) *voordeeliq.* 2) *vaartuig.* 3) Leiden ontzet, 3 Oct. 1574. 4) *wallen van gebakken steen en aarde.* 5) Bevelhebbers in 't leger. 6) Spinola. 7) Thans *wordt* (in de Gebiedende Wijs). 8) *afzonderlijke, eigen.* 9) *voegzamen.*

De Vrouw, de Rechterhand (men gunts' haer meestendeel),
Heeft van geboorte 't scherpst geschetter van de keel;
De Man de dieper stroot 1); soo gaen oock sijn' gedachten;
Maer 't lage dient, om 't hoogh te temp'ren en te sachten.

De Vrouw valt vrouwelick 2), dat's vrolick 2) van gelaet,
Ja, veeltijts huppeligh van voeten en van praet;
Maer stadigh siet sy om, oft' alles op de maet gaet,
En hoe 't in 't aensien van haer liefste Cameraet staet.

De Man gaet soo gerust op haer' beproefde deughd,
Dat hyse stutt en stijft in haer' onnoosel' vreugd;
Haer trillende gelach en kan hem niet vervelen,
Hy stoockter toe 3), en wil sy danssen, hy wil veêlen 4).

De Vrouw let op den Man sijn' steetsche 5) statigheit,
't Schijnt s' op haer luymen en in soete lagen leit;
Men siets' hem op sijn droefst met meeste vreughd te goê doen,
All souws'er quinten 6) (maer een quintje 7) teffens) toe doen.

Verheugens' haer 8) somtijds met eenderhanden swier,
En met een dicht-aen-een-gekettinghde getier,
't Zijn buytjens van de min, die haer kan vrolick maken,
Of mog'lick om den geest van Gasten te vermaken.

Sy dragen sich somwijl als lagens' over hoop,
Of by een' harder' greep, of by een' dwerschen loop;
Het schijnt sy kijven, maer men kan 't haer niet verwijten,
't Is ernstelick gekout, 't is snauwen sonder bijten.

Stracks rakense daer af, en uyt dien wijsen twist
Volght nieuwe soetigheit! hy valt als Somer-mist,
En baert een Sonne-schijn, die schooner werdt genomen,
Dan of de Sonn' te vroegh, te wit waer opgekomen.

---

1) Thans *strot*, maar eertijds *strote*. 2) Men herinnere zich 't oude *vroude* voor ons *vreugd*. 3) *zet het nog aan*. 4) *vedelen, op de vedel spelen*. 5) *aanhoudende*. 6) *muzieknoten*. 7) Oud voor *een vierde lood*. 8) Thans *zich*.

Dat's Tweedracht sonder Gal, dat's Eendracht met verstand.
Komt, Echte Liên! en siet op Mans en Vrouwen hand,
En hoort toe wat sy doen, en let op wat sy laten;
Het geen sy mijden, leert soo veel, als wat sy praten.

Eenstemmingh, schouwen sy *Octaven* kort op een:
Want wat waer 't, Mann en Vrouw malkand'ren naer te treên,
Als warense jalours, of oock soo mal-soet t' samen,
Dat d' een niet 1) seggen mocht, of d' andere songh: Amen!

In wel-getroutheit valt een' soete tegenspraeck,
Schier of de Man de Vrouws gevallen geerne braeck';
Daers' eens zijn in den grond, in willen, doen en wenschen;
En houdens'er 2) soo wat, 't en is maer voor de menschen.

En, zijn die menschen niet van 't grover end gesneên 3),
Sy weten, dat Natuer schrickt van gelijcke tween,
En dat haer schoonheit light in 't ongelijcke wesen;
Daer sy van binnen niet als eens in all's kan wesen.

Sy laten noch een dingh, dees' handen, en van 't best:
Sy komen maer deun 4) by, en paren noyt in 't nest.
Leert dat niet, Echte Liên! dat's spinnen sonder twijnen 5):
Waer yeder soo gesint, de wereld sou verdwijnen.

Ja, leert het, alle Liên! en laet de wereld gaen:
Als 't al gerekent is, s' heeft langh genoegh gestaen;
Leert, datter is een' wijs van teelen sonder paren,
En dat men in on-echt kan echte kind'ren baren.

Twee handen baren wat; dat maken dese waer,
Al blijvens' in onecht; doch 't is maer handt-gebaer,
En, als men 't seggen magh, 't zijn vleeschelicke deelen,
En soo de suyverste manier noch niet van teelen.

Vier oogen baren oock, en beter, met een spronck,
Vier kindertjens met een on-echt' onnoos'len lonck;
En 't vroed-wijf hoeft niet om die vruchtjens af te halen;
Haer' ouders doen 't, dat zijn vier wel-getwernde 6) stralen.

1) *niets.* 2) Gelijk nog in de spreektaal, voor *houden ze zich.*
3) *van plomper maaksel.* 4) *zuinig*, *weinig.* 5) *dubbelslaan.*
6) *getwijnde*. *gesponnen* (verg. 't Hoogd. *Zwirn*).

Maer Zielen baren best, en Hemel-lijcker; twee,
Die even moedig en gemoedigh, even dwee
En even stevigh doen, en dencken, en begeeren,
Dat d' andere begeert, en niet kan willen weeren.

Uyt die versamelingh, daer hand noch oogh toe hoort,
Noch yet dat swaerder weeght als geesten, komen voort,
Wat kinderen! een' vreughd, een' vrientschapp, een genoegen,
By weinig' oyt bekent, die vleesch en beenen droegen.

't Is een gedeelte van der Engelen gesangh;
Wist ick er Noten toe, ick maeckte 't haer soo bangh,
Die voor Musike gaet door handen of door keelen,
Dat niemand haer, noch sy haer selven konde velen.

Soo docht een een Wewenaer 1), soo sprack hy uyt sijn hert,
Diens slincks' onkundigheit te hulp geroepen wert,
By een' vry' rechterhand, die sijner kond' ontbeeren
Maer die haer ootmoed deê gelooven, sy most leeren.

Die al t' ootmoedige behoorden aen een lijf,
Daer in een' ziele stack, die al dit nauw bedrijf
Van baren in den Echt of on-Echt, als een vrijster,
Wel vatte, maer sey Ja, noch Neen daer toe: Ick prijs'ther 2).

Aen Anna en Tesselschade op Suycker-peen van haer ontfangen.

Gesonde Peen!
Ick vat de reên
Van uw geschenck;
't Is met een' wenck
Smaack'lick bewesen:
De wortel soet,
De vrucht moet goed
En heilsaem wesen.

Op eer en deughd
Stond d'eerste vreughd
Van ons vergåren;
Al wat der jaren
Knoop en gespan
Tot noch daer van
Heeft uytgegeven,
En by ons leven

---

1) Huygens zelf, die, in Mei 1637, zijne *Sterre* door den dood verloren had; zie het *Daghwerck* n° deze *Mengelingh.*
2) *prijs het haar.*

Uytgeven moet,
Sal goed en soet
En heilsaem wesen.
Vriend'lick paer Weesen 1)!
Dit is 't beduyd
Van mijn besluyt
Uyt uwe gaven;
Daer ick begraven,
En ghy tot stoff
Sult weder keeren,
Sal dese lof
Ons graf vereeren:
Hier light C. H.
En Tesselscha
En Anna, d' eerste 2);
Die elck om 't seerste,
Met schrift en praet 3),
Met wensch en daed,
Haer' vriendschap sloten;
Vriendschap gesproten
Uyt grond en reén,
Als Suycker-peen..

Op de selve gift.

Ick wil 't gegeven Peerd besien tot in den mond;
Ja, 't monden is 't niet al, ick wil noch dieper vragen:
Wat seght ghy van de Peen? spreeckt monden, en spreeckt magen!
Sy tuygense bey soet, gesonden en gesont.

Verbintenisse aen den Heere Hooft. 1642 4).

Belove ick onderschreven,
Mits 't onverlemde leven
Ten Leger-einde my
Te deel beschoren zy,
Dat geen geweld van buyen
My 't hooge Huys te Muyen
Voorby sal heeten slaen.
O buyen! waer j'er aen!

---

1) Uit dit woord laat zich afleiden, dat het vers van vroeger dagteekening is, en beter boven, vóór het jaar 1623 geplaatst ware. 2) Versta: *oudste* der drie. 3) *kout.* 4) „In 't rijen langs 't bolle veen, daerdoor ick noch des middaghs op mijn Hofwijck quam t' eten, ontdeunde mijn hert dese obligatie." (Huygens aan Hooft, 25 Mei 1642).

O vier van Krijgh en Somer!
Waerje al vier Maenden loomer,
En mijn beminde schuld
Op 't scheiden naer 1) vervuld!
  Hoe soet is 't om betalen,
Daer 't schencken is maer halen,
En uytgeef maer ontfang!
  Nu, lijmige 2) verlangh!
Weest viermael dertigh nachten
Uyt alle mijn' gedachten;
Het onverwacht verbly
Vlieght alle Ty verby.
  Geschreven in den Hage,
Ten Jare, Maend, en dage
Als Henriëtte 3) quam
Vol ciers van Amsterdam.

Andere aen den selven. 1643 4).

Wy Mannen en wy Wyven
Beloven, met ons vijven,
Het naeste Jaer, met lief,
(Mits het den Drost believ'
En de waerde Waerdinne,
Sijn' aerdige Drostinne)
Op Muydens hooge Slot,
Te wreken 't fel gebod
Des Princen van Orangnen 5);
Eer dat hy tegens Spagnen
In 't Somer-Leger treck';
Met Rhijnsche Wijn en Seck 6),
Met singen en met rijmen,
Met sommen en met lijmen 7),
Met sitten en met gaen,
In Sonne-schijn en Maen;
Met kuyeren en praten
Langhs dijcken en langhs straten;
Tot dat de Waerd, versaedt,
Sal seggen: „Gasten, gaet!"
En de Waerdinne: „Vrinden!
Wy willen u niet binden,
't Is moy weêr naer den Haegh,
'k Wild' ick u t' schepe saegh."

---

1) Thans *na*. 2) *langwijlige*. 3) De koningin van Engeland. 4) „Om de verbintenisse in zwang te houden, light hier eene van nieus berijmde obligatie tegens het aenstaende jaer." (Huygens aan Hooft, 20 April 1643). Zie voorts het aangeteekende uit Huygens' Dagboek, in de Bijlagen op Hoofts *Brieven* IV, bladz. 274. 5) Die thans Huygens tot zich geroepen had. 6) *Spaansche wijn*. 7) *drinken en roemen*.

Wy sullen hier wat poosen,
En, tegens dat de Roosen
Ontluycken als Treslon 1)
Die Tessels hertje won,
De weêr-wraeck komen soecken
By Rocken en by Broecken,
Met Man en Vrouw te Paerd,
Op Hofwijck aen de Vaert,
Op Pasgeld 2) aen der weide;
Tot dat ons 't Leger scheide,
En Frederick 3) sijn' knecht 4)
Ontbiede naer 't gevecht.

19 *April* 1643.

Geschreven in den Hage,
In 't afgaen van de Wage 5),
Die ons van Muyden bracht,
Den seventhienden nacht
Aprillis, als drie jaren
Op veertigh gaende waren,
En sesthien hondert meer. —
Aldus op trouw en eer
Besworen en beregelt,
Betekent en besegelt,
Met mond en hert en hand,
Voor listeloosen Band.

A. D. H. G. T(RESLONG).
L. V(AN) T(RELLO).
I. D(E) V(IQUEFORT).
M. D.
C. H(UYGENS).

---

1) De eerstonderteekende. 2) Bij Delft. 3) De Prins. 4) Rijmshalve voor *Secretaris*. 5) Voor *wagen*.

DAGH-WERCK.

Observabo me protinus, et, quod est utilissimum, DIEM meum recognoscam. Hoc nos pessimos facit, quod nemo vitam suam retpicit. SEN. LIB. 12. EP. 1.

(Ik zal mij zorgvuldig gaslaan, en — het nuttigste aller dingen — mijn dag verkennen. Men wordt slecht, doordat niemand zijn leven nagaat. SENECA).

Gebreeckt u yet aen 't werck (het meest gebreeckt'er aen,
Mijn Leser! en ick ben voor halfwegh 1) blijven steken),
Hoe korter Dicht, hoe min misdichtens is begaen;
Hoe meerder uw gebreck, hoe minder mijn gebreken.

ILLUSTRISSIMO SIDERUM,
STELLÆ,
ANIMÆ DIMIDIO SUÆ,
DIEM VITÆ,
VITAM DIEI,
OPERIS DIMIDIUM SUI,
ET SUI,
CUM ÆTERNO LUCTU
D.
NON SUUS AUTOR 2).

---

1) Door den dood zijner gade (zie de volg. aant.) had H. het onvoltooid laten steken. 2) D. i. „Aan *Stella*, de glansrijkste aller Sterren, de helft zijner ziel', wijdt den dag zijns levens, het leven van zijnen dag, de helft van zijn werk en 't hare, met eeuwigen rouw, de Dichter, die zijns niet (meer) is." — *Stella* of *Sterre* was de naam, waaronder Huygens zijne, den 4 Mei 1637 overleden gade, Suzanna van Baerle, beschreide en bezong.

Voor mijn' Uytleggingh 1).

Soo daer geen onderscheit en ware tusschen Dicht en onDicht, mocht men altoos in Dicht, of altoos in onDicht schrijven. Maer het langh gebruyck seght ja, en vele redenen bewijsen 't alle te kennelick, om op nieuws te melden. Nochtans siet men soo ongelijcke dingen hier vermengen, daer verwisselen. Daer zijn Dichters, die selden Dicht baren: meest onDicht in Rijm, ende het wordt gangbaer, *pro captu lectoris* 2). Haer lof is: sy spreken klaer, en behoeven geen' tolck. Soo en doen sy 3). Maer wie soude haer de duysterheit vergeven? haer Dicht is onDicht. Soo en gingh 't met de Oude niet. Haer Dicht was dicht, verre van onDicht, en behoefde wat vertolcks. Wel den genen die sich in moeyte gesteken hebben. Sonder haer, de soetste wijsheit van eertijds waer ons onkundige vruchteloos. Maer de Tolcken hebben hier en daer de weldaed vergalt. Sy hebben den Dichteren menighmael toegedicht 'tgene haer noyt in den sin en quam. Den weinigen die noch heden d'oude na dichten, heb ick 'tselve ongeval sien over komen; en 't heeft my schouw 4) van alle schaduwen 5) gemaeckt: my, die d'oude als een' scheeve schaduwe volge, en nochtans volge. Soo ben ick mijn eigen Tolck geworden. Neemt het wel of qualick, Leser! leest my, of laet my ongelesen: mijn recht is, gelesen te werden soo het my lust. Quamender oock vreemde handen over, wat gedaente kregen schaduwen van schaduwen? —

Op het Dagh-werck van den Heere Constantin Huygens.

Dagh-werck, dat den plicht vervaet
's Menschen, die in eere staet;
Dagh-werck, dat, in weinigh stonden,
Komt kompas en streeck oorkonden,
Om te doen behouden reis,
Met de Schuit van 't doodziek vleis;

---

1) Huygens' eigen korte toelichting van den text, hieronder vervolgens, in zijne spelling, aangegeven. 2) D. i. *naar de bevatting van den lezer.* 3) Thans: *zoo doen zij ook niet.* 4) *schuw.* 5) Versta: *navolgingen, vertalingen.*

Veel is 't waerdt voor Liên en landen,
Dat ghy komt uyt Huygens' handen,
Die geen ander zedespoor
Schildert, dan zijn hart verkoor.
Daer, in 's werelds onderrechten,
Praet en Daed te zamen vechten,
Vecht men om des Leeraers zin,
En zijn woorden gelden min.
Velen, die van Deughden schreven,
Wischten 't uyt met strijdigh leven.
Maer *zijn* Letter, en *zijn* Geest
Schoeyen juist op ééne leest.

P. Cz. Hooft.

Doublet aan Huygens.

Mijn Heere,

Geen dagh en heeft my oyt een toorts ontsteken, daer by ick mijne verloren dagen klaerder ende aendachtigher hebbe opgemerckt, als wanneer my uwe gunstighe hand heeft toegereyckt zijn en zijne Sterre's Dagh-werck. 't Is soo afgebeelt als 't noyt yemand beter konde: maer soo afgewerckt, dat het de beste wercklυyden verre buyten aessem achterlaet. Ick heb noyt Dicht met grooter lust gelesen; maer noyt Gedichte met grooter onlust naer 1)-gedacht. Noyt te gast geweest, daer 't my beter smaeckte; maer noyt opgestaen, van daer ick my meer verkropt vond. Ende heeft dit leste mijne ad'ren soo verstopt en ontroert, dat het al dick en drabbich is, wat ick'er zedert hebbe konne uyt perssen. Ende en sal daeromme 2) uwe wijsheit niet vremt keuren, dat ick (als over-gierighe 3) gast haren milden waert plegen te bedancken) soo heerlijcken onthael erkenne op een onvaste maet-voet, met een stamerende tonghe 4). Ick vertrouwe, dat uw diep-door-boorend' ooge, op 't vol-feylich uyterlijcke niet stuytende, een vlijtigh toe-eygenen van schuldige dienstbaerheyt sal konnen afnemen selfs uyt een hinckend aenbieden. Dat's mijn troost en sulcker anderen meer, als sich neffens my verminckt voelen door het tegestel 5);

1) Thans *na-*. 2) Thans: *daarom moge het.* 3) *grage.* 4) Nam. in 't volgende Klinkdicht. 5) Versta: *tegenover.*

van soo onvolchbaren voor-loper. God gunne u dien op soo ongemenen wijse ten half gebrachten dagh, tot een algemeen voorbeeld, wel laet te moghen brenghen ter dieper avond, dewelcke u weder ten opganck strecke in een beter horisont, leenende ondertusschen te met wat lichts aen

Mijn Heere,

Uwen on-eyndelijck verplichten Dienaer

G. R. Doublet.

Haghe, desen 12 May 1639.

Aen den Heere Constantin Huygens.

RIDDER, HEERE VAN ZULICHEM, ETC.

Op zijn beschreven Dagh-werck.

Doornacht-werckt Dagh-werck, daer noch oly aen gespaert is,
Noch keers, noch Sterr', noch Son, noch Sin, noch zielen-licht;
Wat is mijn ziel verruckt door 't hooch-stijgh 1) van een Dicht,
'tGeen uyt een Hemelsch breyn met Wijsheyt voortgebaert is!
Daer rijm met reên, de schell' 2) met kernen soo gepaert is,
Dat elck voor 's anders pronck, voor beid's al ander swicht:
Dat segghens wet, en nauw besette 3) dichtens-plicht,
Noch oyt soo wel geleert, noch oyt soo wel bewaert is.
'k Roem 's Dagh-werck's schaduw' nu: 'k blijv' voor de schaduw' staen:
't Noyt vol-roemt Dagh-werck selfs en roer' ick niet eens aen.
Dat's my niet nieuws; dien 't luck van kints-aen ond'r een buyrkerck,
Uw' gunst van jeuchts-aen heeft gelegert in uw' gunst;
Die 't opmerck van uw' Son en Sterre-loop, de kunst
Uw's Dagh-wercks, niet zijn Dach, maer maeckt zijn daechlycx uyr-werck.

G. R. Doublet.

1) *de verheffing.* 2) *schil, bast.* 3) Thans *nauwgezette, nauwlettende.*

Op het Dagh-werck des Heeren van Zuylichem.

Om dat de Ster verdween die uwe hand bestraelde,
Hebt gy, doorluchtigh Man! dees Rijm-draed afgesneên;
Gy zijt vóór 't vierde schoft de winkel uyt getreên
Om dat het licht niet meer op uwen arbeyd daelde;
Het licht van eene Ster, die, vast of datse dwaelde,
U diende tot een stuyr en steun van rijm en reên;
Des hebben wy al meê door 't quade uyr geleên,
Dat ons met uwe Ster uw wercklust voorts onthaelde 1).
Het licht, dat in het druckst van uwen dagh vergingh,
Waer aen 't volmaecken van soo schoonen puyck-stuck hingh,
Sal eens weêr komen op een heerelijcker schijnen;
Maer wanneer raeckt dit Werk uyt sijne duysternis?
De graêge Leeser roept: men geev' het soo het is,
Schuyf van uw Dagh-werck eens de dicke nacht-gordijnen!

J. Westerbaen.

AEN DEN WEL-EDELEN GESTRENGEN HEERE

Constantin Huygens,

RIDDER, ETC.

Op zijn' Boeck, genaemt Dagh-werck.

Milaen magh vryelijck van zijnen Bisschop 2) zwijgen,
Die 't werck der Schepping in ses dagen fraey beving 3),
Hoewel'er aen dat stuck meer dagen arbeyds ging;
En Vranckrijck magh zijn' moedt nu oock wel laten zijgen,
Die 't op zijn Weeck-werck 4) voert, nu wy van Huygens krijgen
Zijn Huys en Burger-plicht. 't Is noodloos dat men ding'
Om d'eere met die twee voor hem, wiens lof ick zing,
En wiens verdiende Roem men ziet ten Hemel stijgen.

---

1) *ontroofde;* verg. voorts boven, blz. 161, aant. 1. 2) Ambrosius, die in de laatste jaren der vierde eeuw zijn *Hexaëmeron* aan een bespiegeling der *zes Scheppingsdagen* wijdde. 3) *bevatte, besloot.* 4) Dat van Du Bartas; verg. mijne aant. op Vondel I, blz. 163.

Hun' Boeken waren vol van Godes wonderdaên;
In 't zijne, al is het kleyn, daer vangt hy ernstigh aen,
Om ons Godtvruchtigheit en Deughden aen te preêken.
Maer is 't geen jammer, dat soo kloeck en schrander man,
Die in één dagh alleen ons soo veel leeren kan,
Soo schoon en nut een werck laet op den Middagh steken?

DANIEL MOSTART.

Aen den Heer Constantin Huygens,

RIDDER, ETC.

Op Sijn Boeck. genaemt Dagh-werck.

Gy, op wiens trouwicheid den grooten Fred'rijk 1) rust,
O, onbewogen ziel, tot Hollands stut geboren!
Die rontom in de weeld', en midden in de lust,
Door weelde noch door lust u noyt en liet bekoren;
Verheven Constantin! soo dickmael als ghy komt,
En doet u stercke stem in onse ooren dond'ren,
Bestraft ons vriendelijck, wy staen gelijck verstomt,
Sijn nergens toe bequaem als om u te verwond'ren 2).
De wereld is verblint, met grouwelen belaên,
De deuchd verhuist, d'ondeuchd heeft d'overhand gekregen,
Maer ghy, geswinde geest! komt met u Dagh-werck aan,
En opent ons gesicht, en wijst ons beter wegen.
Wy sien hoe wèl ghy leeft, en hoe u groot gemoed
Niet meê bekommert is, daer 't meeste deel der menschen 3);
Wy werden ongerust, en dese onrust doet
Dat wy, het geen wy zijn, niet meer te blijven wenschen.
U dach weet van geen nacht. Maer noch (vergeeft het my)
O Huygens! (en het werdt van elck een soo gewesen)
Het gene, dat ghy wilt, dat maer een Dagh-werck sy,
Sal, of ghy niet en wilt, een eeuwigh eeuw-werck wesen.

---

1) Prins Frederik Hendrik, wiens Secretaris Huygens was.
2) Thans *bewonderen*. 3) Versta: *dat is*.

Aen de tijd-versuymende Jeucht,

op het selfde Werck.

Tijd-quisters! wijvich volck, die, swaer van ydelheden,
U cierend' u ontciert; die 't beste van u tijd
Noyt wel en hebt besteedt, noyt wel en sult besteden,
Soo langh ghy niet bedenckt, waer dat die heenen glijt;—
Leert, soo ghy leven wilt, van Huygens beter wesen,
En hoe men door de deuchd èn eert èn wordt ge-eert,
God dient, sijn selven kent. Ghy hoeft niet veel te lesen.
Onthouwt maer éénen dach, ghy hebt genoegh geleert.

FRANC. LE BLEU.

DAGH-WERCK.

* STERRE, die mij in de Sterren
Menigh ontij 1) doet verwerren,
Keurigh 2), of my een van all'
Als mijn eigen Sterr gevall';
Sterre, die veel Sterren aen sien,
Als de Keersen by de Maen sien,
Als de Maen (in mijn gesicht)
By de macht van 't Moeder-licht 3);
Sterre, mergh van all' mijn' vreughden,
Die my eens met *Ja* verheughden,
Noyt bedroeven sult met *Neen*,
Tegen 't ja-woord van de Reên;
Sterre, regel van mijn reden,
Al van doe 4) my mijn gebeden
Voor uw reden stelden veil 5);—
Sterr', alleen en al mijn heil!

---

1) Versta, *op menig ontijdig*, d. i. *nachtelijk uur*. 2) *Nagaande*. 3) Versta: *de zon*. 4) *Van toen af*. 5) *onderwierpen*.

*STERRE, mijn eenigh wel gevallen en geluck.

* Nu 't den Hemel soo gepast heeft,
Dat mijn ziel aen d'uwe vast leeft,
Dat Ick Ghy, en t' ééner tijd,
Ghy tot Ick geworden zijt;
Nu wy maer van naem en schillen 1),
Nu mijn lusten zijn uw willen,
Al uw willen al mijn lust,
Yeders vreede elkanders rust; —
† Luystert na de overslagen
Die mijn ziele, langh gedragen,
Nu voldragen, barens-reê,
Als een droppel in uw Zee
Van bescheidenheit 2) wil schencken,
En uw krachtiger bedencken
Halen over 't kinder-kraem 3),
Daer sy geern te bedd' af quaem.
't Kint sal Ernst Van Voor-raed heeten;
Helpt my door den arbeit sweeten,
Daer Ghy Ick zijt, en Ick Ghy,
Moet de Moeder heeten: Wy.
§ Soo en vrees ick voor uw straf niet,
Of ick hier te schielick af liet,
Daer te lange lagh en spon
Over wat ick eens begon;
Of my hier mijn hand ontholde,
Om een Rijm die ronder rolde
Dan de Reden; of ick daer
Wrangh, of hier te lecker waer.
't Is uw hert, dat in mijn ad'ren
Dese krachten helpt vergad'ren,
't Is het mijn dat in u schuylt;
Ziel is tegen Ziel geruylt:
Staet u niet in aller feilen
Wederhelft met my te deilen?

---

1) *verschillen.* 2) *oordeel*, naar de oorspronkelijke beteekenis van 't woord. 3) *van zijn geest*, wel te weten.

* Dewijle God de Heere ons naer Ziel en Lichaem heeft gevoegt. † Hoort en helpt my uyten 't gene ick daerop over lang heb erdacht. § Mits wy een ende eens zijn, ende dit werck gelijcker hand te wege brengen, sult ghy deel aen de feilen ende onfeilen hebben, ende ick uw berispen minder schroomen.

Of wat feilen kander zijn
Dat of 't uwe zy of 't mijn?
Luystert dan, en hoort ghy dolen,
Denckt, dat was ons bey verholen;
Soo u yet om 't herte lacht,
Seght: soo hadd' ick 't oock gedacht.
* Hoe wy dese kleine wereld,
Die ghy, Sterr'! alleen beperelt,
Die ick, ver van uws gelijck,
Ick, en ick alleen, beslijck;
Des', om nauwer te beschrijven,
Bed-gemeente van twee lijven,
Van twee lieven, segh ick best,
Tortelen van ééner nest,
Tamelickst 1) bestieren sullen,
En met vreughd op vreughd vervullen,
Heb ick, hebben ick en ghy
Dus beregelt, seggen wy.
§ God, de God die ons gepaert heeft,
God, de Soon, die Hy gebaert heeft,
God, de Geest, met-al, met een,
God allom, altijd, alleen,
Sal de Vader-Meester wesen,
Die wy vriendlijck sullen vreesen,
En ons eerste onderwint
Daer de wijsheit af 2) begint.
† 's Morgens, eer wy 't licht ontmoeten,
Sullen wy die Godheit groeten,
's Morgens, eer de dagh ontwaeckt,
En de Son de Sterren staeckt.
Sulcken ure koos de Koningh 3),
Die sijn nachten aen 't getoon hingh,
Daer af 't heilige geluyd
Noch in onse ooren tuyt;

1) *Op 't betamelijkst.* 2) *van, uit, bij.* 3) Versta: David, en verg. Ps. 130.

* Mijn, ick segge, ons voornemen is, by Voor-raed vast te stellen, hoe wy op het gevoegelickst te samen sullen hebben te leven. § Gods Vreese sullen wy voor al betrachten. † Des morgens vroegh, sulcks de gewoonte was van de Proph. David, sullen wy hem aan roepen, seggende:

Een van beider nucht're monden
Sal de schuld van beider Sonden
Voeren voor 't genadigh recht,
Daer geen boeren tongh te slecht,
Daer geen dubbel hert te dicht is;
Daer het saligh tegen-wicht is
Onser schael, die altijd helt,
God met God te vreên gestelt.
't Zaligh opsicht onser wegen
Sullen wy hem toe bewegen,
Hem, beweeghlick met één woord,
Dat men maer in 't hert en hoort.
* „Heer, bejegent 1) ons' gebreken!"
Sult ghy, Sterr'! of sal ick spreken,
„Leert ons eischen wat ons dient;
§ Geeft en neemt, voor 't onverdient,
Voor 't onendelick ontfarmen,
Ons altoos onnutt', ons armên,
Ons ondanckbaren gegunt,
Onser herten beste munt,
Danckbaerheit in woorden, wercken,
In gedachten te bemercken,
Stichtelick voor 's naesten oogh,
Heilighlick voor 't Dijn omhoogh.
† Deckt het misdoen onser dagen
Met het voldoen en voldragen
Van hem, Mensch, en van hem, God,
Hem, 't volop van Dijn Gebod.
** Hoedt ons, daer wy heden leggen,
Daer wy swijgen, daer wy seggen,
Daer wy wandelen of staen,
Met ons selven overlaên;
Laet ons over ons niet storten,
§§ Heet ons uwe Eng'len schorten;

1) Voor *komt ons te gemoet in.*

* Heere komt ons onverstand te gemoet en leert ons bidden. § Geeft ons ende ontfanght van ons onse oprechte danckbaerheit voor Dijne oneindige barmhertigheden. † Vergeeft ons onse misdaden om de Voldoeninge Jesu Christi. **Weest allom onse hoede. Bewaert ons voor ons selven. §§ Overstreeft onsen boosen wederwil.

Doet ons willen wat ghy heet 1),
Die ghy onsen onwil weet
En altijd genegen herten,
Om Dijn' lijdsaemheit te terten,
En altijd gebeten bloed
Tegen wat ghy heet en doet.
* Zegent Ziel en zegent Leden;
Doet se beid' haer pond besteden
Dy ter eeren, Dy alleen,
Eigenaer van Ziel en leên!
§ Moet het huys van dese sinnen
Nu een huyveringh van binnen,
Nu een stoot van buiten aen,
Nu een dobbel quaed begaen;
Slaet geneselicke slagen,
Die wy dan, en dan maer, dragen,
Dat ons, naer 2) den sueren dagh,
't Soete weêr te schooner lach'.
† Overwicht van noodlickheden,
Dobbel op het brood van heden
Heeft alreeds Dijn' milde hand
In ons' ackeren geplant;
Lijdt niet, datter onse Zielen
Hare tochten in vernielen,
En versmooren daer het vier
Dat veel hooger hoort als hier;
** Leert ons 't leen als leen besitten,
En in tijds de herten splitten,
Daer af 't minste weder-deel
Aen de tijdlickheit verheel';
T' allen stonden even vaerdigh,
Om den ballast van dit Aerdigh 3)
Uyt te werpen in sijn' Zee,
En soo, kommerloos, de reê,

1) *beveelt*.. 2) *na*.. 3) Versta: *aardsche.*

* Zegent onse Zielen en Lichamen, sulcks dat beide sich tot Dijner eere besteden. § Treft ons niet als met genadelicke ende geneselicke kranckheden. † Laet niet toe, dat wy onse herten verhangen aen de tijdelicke middelen, daer mede ghy ons mildelick gezegent hebt. ** Maer altoos willigh en vaerdigh mogen zijn, om daer af te scheiden, ende onbelast ten Hemel te gaen.

Ja, de steile rotz' beklimmen,
Daer de Werelds loose schimmen
In het prachtigh niet-met-all
Onder ons verdwijnen sal.
* Staet'er in Dijn heiligh voorsien,
Daer Dijn' oogen langhs het spoor sien
Van der dingen eeuwigh wiel 1),
Dat Dy eens voor al beviel,
Staet'er, dat uyt dit versamen
Onser namen erfgenamen
Spruyten moeten, een oft meer,
't Zy dan, Heere! Dy ter eer,
Dy ten dienste! Laet se Dy zijn
Eer se door de Moeders pijn zijn,
Laet se Dijn zijn tot de uer,
Als de geesten uyt de huer
Van de leden sullen scheiden,
En Dijn' tweede komst verbeiden,
Met verlangen naer den dagh
Daer 't Geloof maer tegen magh.
§ Werpt een ernstigh medelijden
Over 't onweêr onser tijden,
Over 't ijsselick 2) gewip
Van Dijn tuymelende Schip.
Buyten lijdt het van de baren,
Die het nu te nauw benâren,
En van alle sijden slaen;
Binnen heeft het noyt gedaen
Met het heelen van de spleten,
Dieder 3) nijd en spijt in reten;
Slaept niet, zijt niet langer doof
Onder ons van klein geloof.
† Stier de Stierluy van dat Schip, en
Sluyt haer' herten op haer' lippen;

---

1) *dwarreling.* 2) Eig. *eiselijk*, *vreeselijk.* 3) *Die er.*

* Is 't by Dy van eeuwigheit beschickt, dat kinderen van ons geboren werden, weest haer genadig God van 't begin ten einde hares levens. § Erbarmt Dy over de buyten en binnen swarigheden Dijner Kercke. † Zegent de Dienaren Dijnes Woords met eendracht.

Lijdt geen Babel in haer werck,
Dien het dack-dicht van Dijn' kerck
Met den binnen-bouw betrouwd is.
* Laet de leugen, die soo oud is,
Datse kindsch geworden schijnt
En al groeyende verdwijnt,
Groeyende voor haer verdwijnen,
Die ghy eens hebt willen mijnen
Tot den huys-dienst, en niet meer,
Van Dijn' erfenissen, Heer!
§ Oh! gelijck haer heiligh Herder,
Tot den huys-dienst, en niet verder,
Laetse sich verledigen;
† Maer, voor 't best verdedigen,
Leertse leven soo sy leeren,
En met weldoen welbekeeren;
Seggen heeft geen seggens macht,
Daer 't de Segger eerst veracht;
Voordoen is geweld van reden,
Die het keyen hert kan kneden,
En Dijn vleesch-geworden woord
Werd gesien gelijck gehoort.
** Staet de voorste van de Vorsten,
Die de voorste 1) wagen dorsten
Haer en 't haer 2) in Dijn gevecht!
§ § Treedt niet in het scherpste recht
Over 't menigh overtreden
Van haer weelderige leden,
Van haer' Zielen in de weeld
Ongevoelick over-eelt.
Hooge helle slibber-wegen
Hebben sy te deel gekregen;

---

1) *het eerst.* 2) Thans *zich en 't hunne.*

* Soo dat Sy de dolingen verdelgen. § Bekommerende sich, als Christus haer Heer, alleen met haer beroep. † Bevestigende haer' Leere met het voorbeeld van haer leven, daer 't meeste bewegen in is. ** Zegent de Princen, die Dijn sake verdedigen. § § Vergeeft de Sonden harer Weelde, die slibberigh is, by de stramme banen van de gene, die door voor- en tegenspoed wandelen.

Meest haer leven is soo glad,
Datter oogh noch voet op vat;
Laet de haer 1) voor struyck'lingh boeten,
Min als and're minder voeten,
Die, door oneenparigheên
Van vermaeck, van swarigheên,
Van gedeckte en bloote leden,
Slepen, ja, maer vaster treden,
* *Frederick* 2), Dijn eigen Held,
Tegen 't stijgende geweld
Van 't steegh Oostenrijck gestegen;
Frederick, 't mergh van den zegen,
Dien ghy noch de kleine rest
Dijner kudde gunt op 't lest;
Frederick doe staegh bedijen,
En beminnen, en benijen,
In sijn vriendelick gesagh:
Raed-, of aen-, of wapen-slagh
Feile noyt van sijn bestellen!
§ Laetse 't vóór den slagh ontgellen,
Die daer mog'lick hand en moed
Scherpen op sijn edel bloed.
Dondert noyt op onse dagen
Met den schrick van sulcke slagen;
† Liever maeck de boose gram
Met meer struycken van den stam,
Dan 't haer luste te verdelgen;
Voor-raed, Heer! van sulcke telgen
Eischen wy Dijn' milde hand,
Die de vryheit heeft geplant
En de slaverny gevelt heeft.
** O, die d' oogen en 't geweld geeft,
Oogen geeft by dit geweld!
Oogen, eens ter wacht gestelt,

1) Thans *hunne*. 2) Frederik Hendrik.

* Zegent het beleid des Princen van Oragne met geluck, met liefde des volcks, met nijd des Vyands. § Verstoort de aenslagen op sijn leven. † Zegent sijn huys met Lijfs erfgenamen. ** Geeft den Overigheden voorsichtigheit ende eendracht.

En die al sien soo der veel' sien:
Hoedt Dijn erve voor haer scheel sien,
Daer de misslagh af ontstaet,
En 't mistrouwen,. erger quaed.
§ Laet Dijn' eer ons eenigh wit zijn,
Die in 't kostelick besit zijn
Van Dijn' waerheit, schier allom
Uytgeluyt met pijp en trom:
Schuyltse noch in 't onkruyd elders,
In de rotsen, in de kelders,
D' oude herbergh van haer' jeughd,
Doet Dijn' Engelen de vreughd,
Datse 't onkruyd onderdrucke,
En haer' taeye rijsen rucke
Over 't heidensch wangewas,
Daerse noyt geplant en was.
† Buckt genadigh over 't knielen,
Daer de knyen en de Zielen
Buygen eenerhanden bocht;
Heer! ghy hebtse eerst gesocht
Die Dy hebben leeren soecken;
Soecktse noch, daer d' een in doecken,
D' een in ysers, d' een in bloed,
D' een in armoed light en wroet,
Ander' onder all' versmooren,
En met open ooren hooren
Naer de trage scheidens uer,
Die den nasmaeck van dit suer
Drencken sal in stadigh bly-zijn,
Door het hoofd-voor-hoofdse by-zijn
En het eeuwige gesicht
Van Dijn onbegrepen licht,
* Hemelsch Vader! Dijns naems eere
Zy geheiligt meer en meere;

---

§ Doet ons behertigen de voortplantingen Dijnes Woords, ıder des selfs blinde verdruckeren. † Verhoort het schreyen ler krancken, gevangenen, armen, ende die daer uyt dit ellenge leven in 't eeuwige wenschen vervoert te werden. * Ons ader, die daer zijt in de Hemelen, geheiliget etc.

Naerdere 1) Dijn eeuwigh rijck;
Gelde Dijn gebod, gelijck
Boven, soo allom beneden;
Dagelicks voedt onse leden;
Houdt ons onser schulden vry;
Soo wy willen, wien het zy;
Laet ons verre van 't gequel zijn
Des benijders van ons weizijn;
Want het hemelsche beleid
Hoort Dy in der eeuwigheit."
§ Soo bedachtelick ontslapen,
Soo versien van 't heiligh wapen,
Tegens Wereld, Hel, en ons,
Sterre! sullen wy den dons
Onbekommerlick ontstijgen,
En gesonde lenden rijgen
In haer noodigh 2) ongemack 3):
't Linnen, 't wollen, 't zijden pack;
† Maer op 't kostelick vermallen
Sal ons' weelde noyt vervallen:
Tamelick verdeck van lijf,
Soo 't vermanne noch verwijv',
Sal de vracht zijn onser leden;
En gekoppelt aen de reden,
Sullen wy den Franschen dwangh,
Niet, als ander', in 't gedrangh,
Maer, als andere, van verre
Volgen voor een valsche Sterre,
Die den Reiser 4) moê geroert,
Voert, en noyt ten einde voert.
't Oude staet ons niet te ruylen
Tegen 't nieuwe, sonder pruylen
Over 't stadige gebouw
Van de werelds laetste vouw,

1) *Nadere.* 2) *noodwendig.* 3) Versta: *de kleeding.* 4) Thans in verlengden vorm, *reiziger.*

§ Soo gebeden hebbende, sullen wy ons in de kleederen steken.
† Kleederen die ons voegen: de nieuwe wijse van verre als een stal-licht, ende niet geern, ja niet eer involgende dan d' oude belacchelick werde.

Laet het nieuwe door-gejouwt 1) zijn,
Laet het oude soo veroudt zijn
Dat het op het jouwen 2) sta,
En by 't uieuw in masker ga,
Eer wy 't nieuw voor 't oude kiesen,
En ons in den drangh verliesen
Die de reden, metter tijd
T' enden adem, overrijdt.
* Futselingh van lint en knoopen
Op het spoedelickst ontloopen,
Sal ick 't oor verlegen gaen
Over 't stadigh af en aen
Van begeerers, van beklagers,
Van verdedigers, van vragers,
Die op 's Vorsten goedigheit
Door my hebben toe geleît.
Grooten sal ick eere bieden,
Even oft sy my gebieden;
Mindere, even oft ick haer
Broederlick verbonden waer;
Armen, onderdruckten, weesen,
Met noch vriendelicker wesen,
Uyt de wanhoop op doen staen;
Niemand helpen aen een traen
Door verbijsterige woorden,
Die d' onnoosele vermoorden,
De behoeftige verslaen,
En ten tweeden 2) doen vergaen.
§ Kan 't niet even rond gedijen,
Troosteloosen te verblijen,
Hopeloosen by der hand
't Lijf te bergen op het land;
'k Sal mijn eigen hert ontschulden,
En de weigeringh vergulden

1) *doorgejoeld.* 2) *jubelen, joelen.* 3) *dubbel.*

* Gekleedt, sal ick my verledigen tot de aenspraeke van allerhande aensoeckeren: met eerbiedinge aen de Groote, ende meêwaerdigheit aen den geringen, ende armen. § Kan ick den bedroefden niet altoos helpen; ten minsten sal ick hem met beleeftheit bejegenen, soo dat sy my vinden deel in haer leed te hebben, ende wat troost in mijn meêdoogen.

Met een vriendelicker *neen*
Dan het *ja* te werden scheen.
Magh ick aen 't geluck niet deelen
Van d' ellendige te heelen,
'k Sal haer thoonen, dwers door my,
Wat ick in haer lijden ly.
Aengetogen swarigheden
Werden stucks-gewijs geleden,
En gedragen, als een lijck,
Van veel' schouderen gelijck:
't Scheelt een merckelick pond quellinghs,
Weinigh merckelick ontstellinghs 1)
Van een ongeveinst gelaet,
Daer 't meêdoogen achter staet.
§ Endtelick, op 't hooger dagen,
Van belegeringh ontslagen,
Sal ick 't wagen in 't gedrangh,
Van het ydel uren-langh,
Dat men in de hoofsche muren
Overduldigh uyt moet duren,
In een hoeckjen van fluweel,
Van geweven goud in geel,
Van Chronijcken aen de wanden 2),
Wanden, die met zijde panden
Bergen Spinneweb en stof,
't Evenbeeld vau 't dubbel Hof.
* Maer de plichten mijner neeringh
Sullen my tot door de sweeringh,
Door 't beliegen, door 't beklap,
Door 't bedriegen, door 't betrap,
Door 't bestrijcken, door 't bestreelen,
Door 't bequijlen, door 't bequeelen
Voeren in den dichten hoeck
Daer mijn Vorst in 't groote Boeck
Van 't beleid van seven Landen
Met gestadigh' oogh en handen,

---

1) *Een luttel ontsteltenis.* 2) Versta: *historisch tapijt-weefsel.*

§ Op den Voormiddagh sal ick my te Hove begeven. * Doo
het gedrangh van de Voor-kamers in 's Princen Cabinet, daer h
de sorge van de gemeene saecke bearbeidt.

Overladen, onvermoedt 1),
Tegen meer als Spagnen wroet;
Daer de rust, die wy beslapen,
In de vormen werdt geschapen;
Daer men d' onrust leven geeft,
Daer 't voorby de Son af heeft;
Daer de Wereld werdt gewogen;
Daer het sincken en 't verhoogen
Van gebuer, vriend, vyands staet
Stadigh in de schalen staet;
Daer men Grol in 't wit 2) besette,
Eerme'r lood of stael op wette;
Daer men 't Weseltjen 3) besprongh,
Jaren vroeger dan men 't vongh;
Daer men vischten in Mantanças
Eerder visch, of net, of kans was,
Daer men 't Vuchter end ontstack
En met Grobbendonck 4) versprack,
Eer sich 't Vuchter end verhoedde,
Eer oyt Grobbendonck vermoedde,
Dat hem noch Orangen bloed
Dreighden in den trotsen vloed,
Die sijn ongemaeckte muren
Tweemael Maurits uyt deê duren,
Eenmael Frederick verliet
Voor 't geluck van sijn gebied.
* Binnen sal men my de woorden,
Die men buyten van my hoorden,
Melden hooren, hem te baet
Die sich t' mijner trouw verlaet;
Verre zy het listigh dencken,
Hoe behendelick te krencken,
Hoe bedecktelick te slaen,
Met het averechts vermaen
Van een omgewrongen reden,
Tegen toesegh en gebeden,

1) Voor *onvermoeid* (gelijk vroeger *noot* voor *nooit*). 2) Versta: *op de kaart*. (gelijk H. zelf hierbij aanteekent). 3) *Wezel*. 4) De Spaanschgezinde bevelhebber van Den Bosch.

* Daer sal ick oprechtelick den dienst doen, dien ick buyten belooft hebbe, soo verre mijn vermogen streckt.

Tegen hoop, gegeven hoop,
Van een hopeloos beloop.
Die my trouw eischt, salse vinden,
En my aen mijn woord verbinden;
't *Ja* geseght en 't *neen* gedaen
Sal maer aen 't vermogen staen.
§ Die my aen de uytkomst meten,
Zijn in 't redenloos geseten;
't Willen gaet naer 't mij gevil 1),
't Konnen hanght aen hooger wil,
Valt de kans ter slincker zijde,
Noch al blijf ick diese mijde,
En bega noch ban noch boet,
Voor 't misdijen 2) mijner moet 3),
Valtse daerse mijn bestier dreef,
Laet het nemen of ick 't vyer wreef
Uyt de vyer-key, die my maer
't Wrijven kost, en, voor of naer,
Van een ander hand gewreven,
Mogelick meer voncks sou geven.
* Over-danck noch overloon,
Zijn de peerlen aen de Kroon,
Die der vromen hert moet kroonen.
'k Sal de arme hand verschoonen,
'k Sal de rijcke doen verstaen,
Dat ick min om loon begaen
Dan om danck ben; min om 't dancken
Min om 't streelige bejancken
Van een halver-mijne gaev',
Dan om 't innerlicke gaef 4)
Van der Zielen welgesteltheit,
Die haer selven in 't gewelt heit 5),
Die de weldaed om het *wel*,
Sonder ander wit, bestell'.

1) Voor *geviel.* 2) *mislukken.* 3) *hoop.* 4) *gaafheid.* 5) Voor *heeft.*

§ Misluckt mijn beleid, ick sal buyten schuld blijven. Luckt het, ick en heb maer den danck van een geringe moeyte verdient, die een ander mogelick met meer machts aengewendt hadde. * Belooninge sal ick van den armen ontseggen; den rijcken thoonen hoe die mijn voorneeme dit geensins en is, maer het vrome genoegen dat uyt wel doen spruyt.

§ Wie den Vorsten, groote Slaven,
Deel eischt in haer minste gaven,
Slaet de zeissen in haer gras,
Ja, in 't redelickst gewas,
Daer sy 't ploegen om besweeten,
Van oock Gods-gelijck te heeten,
In 't verdeelen van de macht,
Daerom haer te deel gebracht.
† In 't vertieren van die panden,
Dienen mogelick mijn handen
Voor een Teems 1) of voor een Treeft 2):
Maer wat geeft hy, die soo geeft?
Wat verdient hy by het geven,
Die, tot Teems of Treeft verheven,
Hoe hy 't wel of qualick meent,
't Geven maer de hand en leent?
* Werd ick dieper in gewrongen,
En mijn onderwind 3) besprongen
Met een onverziens bevel
Van gewichtiger bestell,
'k Salder trouw en vlijt aen hangen;
Noyt verdrieten noch verlangen
Proeven laten, die my last 4);
Maer, bedrogen en verrast,
Sal hy syn bevel sien keeren,
En sijn hand te hulp begeeren,
Die 't versegelende sal
Hechten aen sijn welgeval.
§§ Waer den omtreck van dien vinger
Sporen laet van sijn geslinger,
Werdt de mijne van 't gewicht
Van de rekenschap verlicht;

1) *zeef.* 2) *trechter.* 3) *onderwinden.* 4) *belast.*

§ Want die sich deel toeschrijft in den danck, die den Princen voor hare sware moeyte alleen toekomt, eigent eens anders goed. † Gaet de gift door mijn handen, wat verdien ick daer by? * In bevelen de gemeene sake betreffende sal ick my insgelijcks trouwelick quijten, ende soo naerstighlick, dat de Prince sijne onderteickeninge daer op te setten sal hebben, eer hij 't gelooven konde. §§ Naer die onderteickeninge hebb ick in 't werck niet meer te verantwoorden, maer de Teeckenaer, die 't sal doen als 't noodigh is.

Niemand eische my de reden
Van bevelen of gebeden
Die des Vorsten hoofd gebaert,
't Mijne voor hem heeft bewaert,
Voor hem, op syn welbehagen,
Oor of ooge voorgedragen,
Soeckt ghy 't grondighste bescheid?
Daer is borge voor 't beleid:
Die 't beleidde sal 't beleggen,
En 't weêrleggen wederseggen,
En verdedigen 't geval,
Daer 't den oorbaer eischen sal.
* Ick voldoe by deughd 1) van doosen,
Graegh in 't laden, traegh in 't loosen,
Dicht van duygen, licht van dracht,
Voor de vreemdelingen nacht,
Middagh voor des Meesters oogen;
Daer toe reck ick mijn vermogen,
En voldoe my, en voldoe
Eer en eed, ten bodem toe.
§ Soo bevracht, soo somtijds ledigh,
En van buyten even vredigh,
't Zy dan ledigh of bevracht,
Noch verlegen om de vracht,
Noch verlegen met de ladingh,
Tusschen 't walgen en de gadingh,
Sonder fronssen, sonder lach,
Sonder wenschen, dat men 't sagh,
Sonder vreesen, dat men 't mercke,
Hoe ick ledigh ga of wercke,
Hoe ick in den Acker sweet,
Hoe ick van geen ploegh en weet,
Noch onstuym 2), noch honds, noch harigh,
Maer gemoedigh, maer eenparigh,
Maer eenparig, Sterr'! als ghy,
Met u meer en minder bly,

1) *deugdelijkheid*, *hechtheid*. 2) *onstuimig*, *heftig*.

* Ick volsta met willigh en geheim te zijn. § Van 't Hol sal ick t'huys keeren, sonder uytterlick te laten blijcken, of ick vol besigheits ben of niet; latende alle 's Hoofs bekommering buytens huys.

Sal ick voor uw oogh verschijnen,
En mijn sorgen doen verdwijnen
Tusschen straet en stoep en poort;
Daer sal een voor een vermoort
Tot den naesten uytgangh smachten,
Om mijn hoofd weêr op te wachten,
Met als 't onder zeil, op straet,
Wederom te Zeewaert gaet.
* Stille soeck ick in mijn haven,
Moed' van slingeren en slaven
Over 't Hollandsch dieper hol 1):
Stilte kan ick, als een tol,
Dien de kinderen begapen
En al draeyende doen slapen,
Veinsen en genieten meê,
Met de sinnen, uit der Zee
Noch vol duyselinghs gebleven;
Even als de beenen leven,
Beenen, die, van gaan vermoedt 2),
Tintelen, van gistigh bloed.
§ Loop ick over van geruchten,
Die ick melden met genuchten,
Die ghy sonder afsien meught
Mengen onder ander vreughd;
'k Sal u 's werelds meeste maren
Binnens muers doen wedervaren,
Soo men door 't gelasen 3) gat
't Leven van de dingen vat,
Die sich, op het heetste dagen,
Buytelenke binnen dragen.
† Buytelende; Sterre! merckt:
Dat's gelijck de logen werckt

---

1) Versta: *het Hollandsch Diep.* 2) Voor *vermoeid.* 3) *glazen.*

* Stilte ende gerustigheit wil ick t'huys vinden, niet tegenstaende de suyselingh van 't gerucht, die my in 't hoofd moge spelen. § Heb ick aengename nieuwe tijdingen, ick salse u binnens huys voor brengen, gelijck men in een duystere Kamer, door een geslepen Glas, by sonneschijn verthoont 't gene buytens huys omgaet, maer averechts. † Soo veraverecht ende vervalscht de Logen de tijdingen, die van buyten in komen, eer het yemand gelooven soude.

Op de nieuw-geboren Waerheit,
Nieuw geboren in de klaerheit
Van des middaghs hoogen dagh.
Diese soo ten teërsten sagh,
Sou'se van geen vuyl verdencken:
Maer, wie kan soo schielick wencken,
Als het *neen* voor *ja* verschijnt,
Als het *ja* tot *neen* verdwijnt?
* Gaet, geleerde werelds pennen,
Die al buytelende rennen
Van der dingen *ja* en *neen*,
Dusend jaren achter een
In de vlucht bestaet te vatten,
En verkoopen nu voor schatten
Van een ongeschende Waer,
't Geen ten eersten met een Maer,
Schier als met een Mael geboren,
't Ware wesen had verloren
Tusschen 't kraem-bed en de wiegh,
En, geswachtelt in 't bedriegh',
En, gebakert in de leugen,
Noyt en heeft begost te deugen,
Staegh verergert is, en staegh
Is wat yeder meest behaegh.
Hoe moet nu de waerheit hincken,
Die soo jongh begon te pincken?
Kaes verrot, en werdt gemint,
Maer wat quaed verrot en wint?
§ U en sal men niet berichten,
Dan met waren van gewicht, en
Maren van getoetste trouw:
Lijdt ghy dat het niet verouw',
't Sal u langer niet berouwen
Dan de Pap en doet in 't kouwen.
Pap, die, tusschen tongh en tand,
Maer 1) den haestigen en brandt.

1) *Alleen*, *slechts*.

* Wegh dan, Historie-schrijvers! die ons nu noch d' oude geschiedenissen voor waerheden veilt, die noyt suyver en waren. § U, Sterre! en sal ick niet als oprechte tijdingen geven, insonderheit soo ghy te vreden zijt, datse liever wat out ende zeker, dan heel nieuw ende onseker zijn.

* In 't geheimst van mijn geweten
Dat mijn adren niet en weten,
Daer mijn hert aen mijn gemoed
Schaersche rekeningh af doet,
Dat my van de hand betrouwt is,
Daer mijn rechter aen getrouwt is,
Met geen' ernstelooser trouw,
Sterre! dan ick U en houw;
In dat mergh van mijn onthouden
Sal ick u geen deel onthouden,
Noch gy 's 1) eischen in wat my
Verre min als eigen zy;
Uw bescheidenheit sal weeren
Mijn ontseg, en uw begeeren
Op het ongemeen Gemeen;
En my 't onbesoetelt leen
Met den Maeghdom levren laten
Aen de sinnen, die 't besaten
Eer het my te leene viel.
Liever dan mijn sotte Ziel
Van de misdracht sou bevallen,
Van haer aensien te vermallen
Om een nieuwtjen min of meer,
Sal uw reden sich ter weer
Tegen mijn beswijcken spannen
En uw eigen lust vermannen,
En onthouden my 't berouw
Van om 't jocks 2) verraden trouw.
§ Laet s' haer aen die doornen schenden,
Die haer' sinnen spelen senden,
In de wilde straetsche maer 3),
By gebreck van 't straetsche waer 4);
Die haer huys, in plaats van lampen,
Voederen met sulcke dampen,

1) *des, daarvan.* 2) *uit scherts.* 3) *straatgeruchten.* 4) *waarheid van de straat.*

* 't Geheim dat my van den Prince betrouwt werdt, en sal ick U niet weigeren te ontdecken, want ghy sult soo redelick willen zijn, dat ghy 't my niet en sult vergen; ja, ghy sult het verbieden, of ick wanckelde. § Luyden die malkanderen niet als met nieuwe tijdingen en weten te onderhouden, mogen sich soo vergrijpen.

En de waerheit by geval
Sticken 1) onder niet met al:
Laets' haer' slechte bedd'-gemalen
Koesteren met sulck verhalen,
By gebreck van noodlickheit
Over haev' en huys-beleit.
* Haev' en huys-beleit met eeren,
Vroom gewin, verhaelbaer teeren,
Besigheit van binnens deurs,
Sal ons buyten soo veel keurs
Van uytheemsch, van inheemsch prsten
Luys en leêghs niet 2) soecken laten.
§ Binnens deurs sal uw gelaet
't Voorslagh zijn van ons gepraet:
Staet het als uw-minder stralen 3),
Sterre! die den nacht in halen,
Staet het als een' Sterr' in 't hol
Van een wolck. die, vuyl en vol
Van gereede Somer-plassen,
Om den hoy-boer te verrassen,
't Lieve licht syn tintel staeckt 4);
Staet het soo de Son ontwaeckt,
Eer sy van haer nuchter' oogen
Al het nacht-goed hebb' getogen,
En noch in de slaep-muts steeckt;
Die sy selver maeckt en breeckt;
† 'k Salder mijn gesegh na setten,
En beslaen my in de wetten,
Die de reden en 't bescheid
Heeft gestelt op nw beleid.
** 'k Sal my ernstigh doen verklaren
Van 't onlustigh wedervaren,

1) *Treffen*. H. 2) Thans *niets*. 3) *de sterren*. 4) *rooft*, *belemmert*.

* Het beleit onser Huyshoudinge sal ons soo veel tijdverdrijfs geven, dat wy 't in de klapperye van nieuw-maren niet en hoeven te soecken. § Binnens huys dan sal ick ten eersten acht slaen op uw wesen. Staet dat droevigh, als een' Sterre in een Regenwolck, oft als de Sonne in de morgenstondsche dampen. † Ick salder my naer voegen. ** Maer oock ernstigh ondersoecken wat u quelt; ende 't halve, ja geheele leed op my laden, gelijck men de Waren met Windassen uyt de groote Schepen in de Lichters verbodemt.

Van het overkomen leed,
Dat mijn' Sterre verComeet.
't Overkomen leed sal mijn zijn,
'k Sal ten halven van de pijn zijn
Met ick 't van de Waerheit zy;
Met de wederhelft daer by
Sal ick mijn geduld bevrachten,
En het uw met reden trachten,
Met die reden, Sterre! die,
Die ick altijd by u sie,
Met die reden sien te lichten,
Even als men pack van wicht en
Swarigheit van over Zee
Platte bod'men op de Reê
Siet ontfangen uyt de ronde,
Door gemackelicken vonde,
Wel gewogen, wel gestelt,
Sonder openbaer geweld.
* Maer bevind ick 't pack soo tilbaer,
Dat het, soo 't mijn' Sterres waer,
Bij haer' eigen Redens macht
Of vermijdt 1) waer of verkracht,
'k Sal het leed een' leer ontleenen,
En bespreken 't haestigh stenen
Met een minnelick verwijt,
§ En verwijten u den tijd
Doe noch ghy noch ick en waren;
Doe het Vaderland in 't baren
Van de Vryheit lagh en kreet:
Doe men sich de schand verweet
Van een onverhoedsche suchten,
Van een traen gevloeyt in 't vluchten,
Van een suer gesicht in 't vier,
Aan de pley 2), in 't smooren schier.

1) Thans *vermeden*. 2) *palei*, *martelpaal*.

* Vind' ick dan de oorsaack van uw quellingh soo geringh, dat ghyse had konnen ontgaen oft vermeesteren, sal ick trachten U een vriendelicke Lesse daer op te lesen. § En verthoonen U de swarigheden der vervolgingen, met soo veel manlickheit, by onse voorouderen gedragen.

Doe men, trots de beter' eeuwen,
Sagh in-mans-gekleede Leeuwen,
Vrouwen uond als heele mans,
En in allen weêrspoed kans.
* Sulcker 1) Stammen zijn wy spruyten
Sal ick seggen, en besluyten:
Sou soo wel geboren tack
Buygen onder 't minste pack?
§ Staet mijn Sterre niet in 't hooge,
Siet haer onbetimmert Ooge
Over heen de welvaert 2) niet,
Watter wolcken van verdriet
Byder 3) kimme rijsen mochten?
† O, God suyvere de locht, en
Weere 't weêr van ongenâ!
Maer, om 't ongewis hier-na,
Laet ons sucht en traen-sucht sparen
Tegen meer gewelds van baren
(Lange legg' het wegh en wijt),
Dat men redelick 4) bekrijt.
** Staen uw' Sterren, Sterr'! als Sterren,
Die haer oogh in punten sperren
En betintelen schoon weêr,
Huyden eerst, un morgen weêr;
D' eerste locht van ongenucht en
Sal men in mijn oogh niet luchten 5);
Sondeloose vreughd om vreughd,
Kind en Moeder van de Deughd,

---

1) Thans *van zulke*. 2) Voor *over de welvaart heen*. 3) *Aan de*. 4) *met reden*. 5) *speuren*, *bemerken*.

* Seggende: wy zijn kinderen van die ouders, souden wy ons kleinmoedigh ende der Stammen onwaerdigh dragen? § Bedenckt ghy niet, in uwe hooge bescheidenheit, hoedanige swarigheden ons naer de tegenwoordige welvaert mochten overkomen? † God verhoedese; maer in allen gevalle, laet ons suchten ende tranen sparen, tot wanneermense met reden mochte te gebruyken hebben. ** Vind ick u daer-en-tegen vrolick van oogen, gelijck als glinsterende Sterren, die schoon weder maken ende voorseggen; van mijn' zijde en sal den onlust niet komen. Vreughd sonder sonde sal ick tegens uwe Vrolickheit inbrengen.

Sal ick wisselen en ruylen.
* Uyt de wegh ontijdigh pruylen!
't Leven is soo korten span,
't Slapen steelter soo veel van,
Kleedingh, reeding alle morgen,
Straetsche, Staetsche, Steedsche sorgen,
Elck ontsnijdt het sulcken sneê,
Dat sy 't van de vier op twee,
Van de twee op één verengen:
Maer 't genoegen kan 't verlengen,
Tweemael is 1), die wel gesint
Aller zijds genoegen vindt.
§ Vinden sal ick 't sonder soecken,
Soo diep sien ick in de boecken,
In 't gekoppelde bestier
Van der dingen verr-van-hier.
Socht ick 't, 't waer soo haest verloren,
Als gevonden of geboren;
Vind ick 't, Sterr'! of vindt het ghy,
Die niet *Ick* en zijt, maer *Wy*,
't Sal voor eens gevonden blijven,
En gemackelick beklijven
Als het entjen van den tack,
Als aen een gesmolten lack.
† Sulcke sal de tweespraeck wesen,
Stille swijgend', van ons wesen,
Sprekende, van beider mond;
Stil of niet, van yeders grond;
Stil en sprekend' onder 't malen 2)
Onser dagelickscher Malen;

---

1) *bestaat*, *leeft*. 2) *vermalen*, *orberen*.

* Wegh quellingh sonder swarigheit! De slaep ende de besigheden verkorten ons korte leven al te seer. Laet het ons met alle mögelicke welgesintheit ende genoegen lengen. § Mijnenthalven, ick voorsie genoegh, dat ghy ende ick dat genoegen by den anderen wel vinden sullen, ende sonder soecken; daer meest aen gelegen is. Want daer men moeyte moet doen om het te soecken, en is het noch oprecht noch bestendigh, soo het by ons wesen en hechten sal. † Soodanigh sal ons onderhoud over Tafel wesen.

Over Suycker, over Wijn,
Sal 't de beste Sauce zijn.
* Dagelicksche mael-getijden!
Onder uw gemenght verblijden,
Sal 't verblijden van den smaeck
't Slechtste zijn, daer ick naer haeck.
'k Heb geen' Tong te deel gekregen,
Die zich van gemeenen zegen
Fier en weelderigh ontstell':
Suer en bitter scheidt sy wel,
Sout en Honich kan sy keuren;
Maer geheimenis van geuren,
Die men maer de walgh en biedt 1),
Is van haer bekreuningh niet:
't Gulsige van 't oude Roomen,
't Viese 2) van het nieuw sijn droomen 3)
Tusschen vrucht van Zee en Land
Schudd' en schutt' ick van den tand.
§ Belght u niet, gepluymde Borgers 4)!
Sorgeloose kost-versorgers,
Kleine speel-luy van de locht,
Dood en levend soet gedrocht,
Onder dack en in de lommer;
Noyt en was 't van mijn bekommer
Welck uw malschte jaer-gety,
Waer uw leckerst kerven zy.
Magh ick 't roemen sonder schamen,
Noch van aensien noch by namen
Houd ick uwer veel bekent;
† Maer mijn vreught is sonder end;
Kennis dwinght genucht in palen;
Die en zijnder geen' in 't dwalen;
Wat ick mis in mijn onthoud
Vind ick altijd nieuw in 't Hout 5).

1) *waarvan men maar walgt.* 2) *kieskeurige* (door verbod in 't vasten). 3) *de dr. van 't nieuwe Rome.* 4) *gevogelte.* 5) *'t Haagsche Bosch.*

* Daer sal men my weinigh wercks van de keurlicke Spijsen sien maken. Ick ben geen lecker onderscheider van gerechten. § De beste jaer-getijden van 't gevogelte, ja sijn' meeste namen zijn my onbekent. † Oock in die onkennis is mijn vermaek ruymer.

* 't Lecker scheel 1) van hoofd en wagen,
Visch gevoert en visch gedragen,
Sluys 2) en Schevelinger vangh
Schick ick van gelijck verlangh;
§ 'k Heb mijn' onbehaerde kaecken,
Verr' eñ by, door alle smaecken
Tamelick te weick 3) gehadt:
'k Weet, hoe Vorsten uyt haer' Schat,
Krijghs-bevelers in haer' Tenten,
Heeren uyt haer' hooge renten,
Heertjens uyt haer Land-gewas,
Handel-drijvers uyt haer' Kas,
Borgers uyt haer koel verstoken,
Maegh en tongh en tand bekoken.
† Wederzijds van 't wit geberght 4),
Dat der Sterren steilte terght,
Daer de Rijn en Pô uyt hangen,
Als twee tuyten 5) by de wangen,
Heb ick suer en soet en vet,
Na des eenen wilde wet,
Na des and'ren viese kiesen
Sijn' gedaente sien verliesen,
En in masker over mael
Wandelen soo menigh mael.
** 'k Heb mijn schotel sien bekruysen
In de magere combuysen,
In een' kaetsbal van de Zee 6),
Hier op reis, en daer op Reê;
§ § Maer ick vraegh allom mijn waerden,
Of ick oyt te deun vergaerden 7)
Aen de vriendschap 7) van den kock,
Om een aengenamer brok
Dan ick elders kon verdouwen;
Of my yemand heeft sien schouwen

1) *deksel, vracht.* 2) *Maassluische.* 3) *week.* 4) *Alpen.* 5) *haarvlechten.* 6) Versta: *een schip.* 7) *te karig met vriendschap was.*

* Scheveninghsche oft Maes-sluysche, gedragen oft gevoerde Visch geldt my gelijck. § Ick heb van jongs af hooge ende leege Stands Tafelen bewandelt. † Oock in Duytsland ende Italien. ** Oock t' scheep. § § Maer noyt werck of onderscheit van eten gemaeckt.

Tafels, daer de deughd aen sat,
Om 't geringe datm'er at?
* Sterre! stelt my uyt uw sorgen,
Suft niet over nu en morgen,
Wat ghy mijn verweenden tand
Bieden sult van Zee of Land.
Om niet veel gerechts te tellen,
Voedsel eisch ick uw bestellen;
Voedsel soo, dat bors 1) en maegh
Onbeklagelick verdraegh';
Voedsel, daer ghy sonder schroomen
My en yemand op siet komen,
Yemand, dien ons dagh'licks deel
Noch verhonger' noch verveel'.
§ Wil verbintenis of reden,
Dat men nu en dan de schreden
Van gebreck en van gebruyck,
Met den beck en met den buyck,
Met de vrienden overschrijde,
Set soo langh gebreck ter zijde
En gebruyck, ten naesten dagh.
† Gaet de werelt soo sy plagh,
Vrendschap wil somwijl eens swemmen,
En veranderen van hem 2), en
Spoelen al de vuyltjens uyt,
Died'er veel 3) van swijgen spruyt 3),
Veel van seggen, veel van vragen,
Veel van onverantwoordt klagen,
Veel van ongunst sonder grond,
Tusschen hert en oogh en mond,
Die te langh van een gewennen,
En den anderen ontkennen.

---

1) *beurs.* 2) *bedeksel, kleedij.* 3) Naar zijn ouden aard als zelfst. n. w. genomen, en van daar ook het enkelv. van 't werkw.

* Bekommert u dan met mijn Tafel niet. Ick ben te vreden met gesonde ende middelmatige schotelen, daer men een vriend op mede brengen moge. § Is 't somtijds noodigh dat men een grooter gastmael toerechte, laet ons soo langh het dagelickse te buyten gaen. † Het streckt tot onderhoud van vriendschap, die door langh af zijn vervuylt oft verflauwt.

Spreken min dan seggen vry,
Dichten staet voor alle dry.
Maer daer meent er wit te raecken,
En sy seggen of sy spraecken,
En haer dichten is geseyt.
* Hoofden, verre van bescheit 1)!
't Oude woord kan 't wederleggen:
't Isser niet te doen met seggen,
Keur van woorden, pit van sin,
Drymael dobbel binnen in,
Wat of schael of schel beloven,
Heldre tael en onbestoven,
Spraeck van huyden, toon van straet,
Mannen meeningh, vrouwen praet,
Klare letter, duyster dencken,
Min dan herssenen kan krencken,
Meer dan herssenen ontoom',
't Rijm voorwind, 't gerijmd' in stroom;
§ Sulcke zijn haer' eigenschappen
Die ick soecke t' onderstappen 2),
Soecke, Sterre! maer van wijds 3);
U ontstappen sy van bijds 4);
Ghy doortasts' als fijne webben,
Die men in 't 5) gevoel moet hebben;
Ghy door-smaecktse, ghy bevroedt,
Wat het Sout en 't Suycker doet.
Gulde middelmaet van koken!
Honich in Asijn gebroken,
En dat, hoe? dat snelle scherp?
Neen, dat ampere, dat serp.
† Ghy gevoelt de dichte feilen,
Daers' haer' streken in verzeilen,

1) *oordeel.* 2) *achterhalen, verkrijgen.* 3) *van verre, uit de verte.* 4) *nabij;* zie vroeger. 5) Anders *op 't.*

* Maer daer werdt wat meer vereischt tot een volmaeckt Gedicht, namentlick de eigenschappen die hier volgen. § Dat zijn de deugden van de oprechte dicht-Konst, daer ick van verre naer trachtte; maer die ghy van naer by begrijpt; verstaende te recht, hoe het krachtige ende 't aengename t' samen een volmaeckt Gedicht moeten uytmaken. † Ghy weet hoe onredelick sommige quade Rijmers in de gunst van de wereld zijn, ende die tweederhande.

Dien geen Reden, maer geweld
In 't gerucht van dichten stelt.
Tweederhande, die wy weten
Op den anderen gebeten,
Tergen meest uw taey gedult;
Beide gaen van schuld in schuld:
* Dese stelt sijn hooge luyster
In het swartste van den duyster;
Cijffert al dat leesbaer was,
Of men 't in een' doolhof las;
Schuylt sich in vuyl warre-garen,
Soeckt, en schroomt sich t' openbaren,
Deckt sijn kernen met een schel,
Die den hardsten tand ontstell';
§ Wie gelust sich t' overbijten,
Wie soeckt pitten door dat splijten,
Die men duchten magh en moet,
Of sy bitter zijn of soet?
† 'k Eisch een smaeckelick vermaecken,
En versuft 1) men my met kraecken?
'k Ga te gast op Tongh en Most,
Moet ick sweeten om den kost? —
** D' ander, op den kam geschoren,
Staet gelijck hy werd geboren,
Sonder krul en sonder kleet;
'k Weet ten eersten wat hy weet,
'k Woel hem nergens in mijn tanden.
Die my noodd' op Melck in manden,
Sond my niet soo onversaedt
Van sijn tafel op sijn straet:

---

1) *doet men mij versuffen.*

* D' eerste pronckt met een gesochte duysterheit, als oft hy in Cijffer schreve; schijnende gelesen ende niet verstaen te willen zijn. § Ende wie magh de pijne van door duystere woorden henen te soecken, dat mogelick gevonden zijnde der moeyte onwaerdighst wesen sal? † Moet ick een Gedicht met arbeid lesen, daer ick my in soecke te verheugen? ** De tweede daer tegen komt heel effen en slecht uyt; ende door sijne laffigheit werdt hem mijn smaeck nauwlicks gewaer.

Wie magh Oly in lauw water?
* Langh-verslagen-wijn-verlater,
'k Mis al waer ick hier om kom,
En noch wil mijn maegh rondom;
Wat een vriendelick vermaecken,
Daer de Feest begint van 1) braecken!
Foey van al 't geladde mal!
Vet en soet ontsteeckt mijn Gal.
§ Sterr'! hoe nauw is 't hier te passen,
En hoe sult ghy my verrassen,
Die mijn onmacht in een' wet
Van soo kiesen 2) keur beset!
† Maer ick wet 3), en laetse snijden,
Die mijn wetten willen lijden:
Kreupels wijsen wel een treê,
Die noyt kreupel naer 4) en deê;
Schorre kelen leeren 5) singen:
En uw goedheit sal u dwingen
Waer mijn eigen ongeval
In mijn eigen boete vall'.
** Sal ick d'eerste meester 6) wesen,
Die sich lam en ongenesen
Voor den siecken hebb' verthoont?
Die ter hooger heide 7) woont
Kan ter Zee den Stierman stieren;
Ja, de stomme staende vieren 8)
Rechten hem sijn loop van strand.
§§ Neemt mij voor een houte hand,

1) *met.* 2) *kieschen.* 3) *scherp.* 4) *na.* 5) *onderrichten.* 6) Versta: *genees-* of *heelmeester.* 7) *midden op de hei.* 8) *vuurbaken.*

* Laffe dichter; ick walge van uwen lauwen gladden Rijm; ende uwe soetigheit vergramt my. § Maer ghy, Sterre, sult my met reden uyt mijn eigen regelen veroordeelen. † Doch ten minsten in mijn plompigheit dien ick voor eenen slijpsteen aen andere; ende de meesters en zijn altoos de gauwste niet in 't uytvoeren van de konsten die sy voort leeren. ** Een kreupel Doctor kan evenwel dienstigh wesen, en de Vierbakens zijn stom en dienstigh. §§ Soo kan ick als een houten weghwijser, als een schipwrack op een' plaet, voor een' waerschouwingh dienen; ja, een bolbaken is maer een' ledige Tonne.

Die den reiser 1) op een kruys-wegh
't Kortste toepad naer sijn huys-segh':
Neemt mijn feilen voor een wrack,
Dat een ander mijd' op 't vlack;
Feilen is oock onderwijsen,
En noch is hy wat te prijsen,
Die sich als een leêge tonn'
Voor een baeck ten besten gonn'.
* Maer wat aerde sal my dragen
Brengh ick t'huys dat u behaegh', en
U in oogh en oor gevall'?
Lieve leser! één' voor all';
All' om één kond ick verachten;
Maer sy hebben 't niet te wachten;
All' om éêne sullen mijn',
Alle mijns gesinden zijn;
'k Houw my alle proef te boven
In *uw* lijden, in *uw* loven
Alle proevers; en wat meer?
§ 'k Magh wel swellen 2) op een eer,
Die ick my niet toe en mete,
En maer Polla 3) danck en wete;
Daer haer vijlen over gaen,
Sal ick tegen 't roesten staen,
Tegen 't spijten, tegen 't nijden,
Tegen 't suer van alle tijden,
En men sal my sien naer 4) my,
Daer ghy Ick werdt, en ick Wy.

---

1) *reiziger.* 2) *roemen.* 3) Versta: *Stella* of *Sterre*, gelijk de Lat. dichter Lucanus aan Polla. 4) *na.*

* Maer hoe heugelick sal my daer tegen wesen, soo u mijn werck bevalt! Naer uwen lof sal ick aller leseren berispingh verachten; hoewel ick geloove dat elck sal willen goed vinden 't geene ghy niet en veracht. § Soo derv' ick stoffen, doordien mijn' Gedichten door u gevijlt ende verholpen sullen werden, als die van *Lucanus* van *Polla Argentaria*, sijn wijf, wierden. Door dat behulp sullen mijne wercken het verroesten ende versueren van den tijd ontgaen.

* Maer der Sterren welgevallen
Magh my ongestadigh vallen
Meer dan ghy, mijn even-Sterr!
Mog'lick of sich 't weêr verwerr',
Mog'lick my uyt bos en weyen
Kom' te suchten of te schreyen,
Ander' weyen, ander bos
Kan ick rijden sonder ros:
§ 'k Weet een Bos van witte blad'ren,
Voll van ad'ren, swerte ad'ren,
Ad'ren voll van 't beste bloed,
Daer sich hert en hoofd af voed'.
'k Weet een Bos uyt alle winden;
Over Eicken, over Linden;
O mijn beste wandel-pad!
O mijn Bos van Boecken 1)-blad!
† Sterre! ben ick t'huys te soecken,
Soeckt mij in de Boeck-wey-hoecken:
Magh ick weyen, dat's de wey,
Daer ick liefst van allen wey.
** Maer en laet'er my niet soecken;
Ben ick uyt, dat's in mijn Boecken;
En 't en is geen valsch beduyt,
Daerin, ben ick alom uyt.
§§ Heet ick t'huys, laet boden sweeren,
Menighte van groote Heeren
Staen hem om en om ter tael;
Heeren al? ja, t'eenemael;
Heeren, die geen Heer en kennen;
Heeren, die sich niet en wennen,

---

1) Klankspeling op *boeken* en *beuken*.

* Soo my nu quaed, windrigh, of regenachtigh weder de wandelingh buyten belet, heb ick binnens huys een ander wandelingh te doen. § Onder mijne Boecken. † Daer moet men my binnens huys soecken, als in mijn aengenaemste tijdverdrijf. ** Doch laet liever seggen, wanneer ick daer ben, dat ick uyt ben. Want, in der daed, zijnde in de Boecken, houde ick my uyt en verre van alle andere besigheit. §§ Ja mijn volck mogen seggen, dat ick met een deel Heeren te spreken hebbe; want Boecken zijn Vryheeren, die elck het sijne derven seggen, sonder groot oft klein te verschoonen.

Heeren flauwer aen te gaen,
Dan den armen, op de baen;
Heeren, onversaeghde helden,
Die het lief en 't leede melden,
Sonder blick en sonder blos,
In de Steden als in 't Bos.
* Sy getuygen dat sy weten,
Die 't 1) my soo ter deur uyt heeten,
't Al te droevigen ontrust
Van mijn steelsgewijsen lust.
§ Kort mijn lange buyten-uren,
Kortse, die ick in mijn muren
Voedsel, vaeck, vermaeck, verdriet
Schuldigh blijf 2); hoe na is 't niet,
Daer mijn vrijheit staet op maecke!
† En wanneers'er aen geraecke,
Denckt, hoe slick ick naer een beet,
Die mijn honger niet en weet,
Of hem mergen sal gebeuren;
Denckt, hoe datse my verscheuren,
Die my hier ter halver mael
Storen tusschen lip en schael.
** Hier onthalen my mijn Heeren,
Hier en heb ick niet t' ontbeeren,
Dan 't gerecht dat my verveel';
'k Leen niet meer als keur en keel,
Oogh en oor, en tongh en tanden;
Lust en last, en hert en handen;

---

1) Nam. *'t onrust*. d. i. *de stoornis* of *stoorders in zijn leeslust*; men mag daarom ook niet, met Bilderdijk, *die mij* lezen. 2) *verplicht ben*.

* Ende mijn volck, die my soo doende van de stoorers van mijn vermaeck verlossen, sullen maer de waerheit seggen. § Voorwaer een kort vermaeck: want treckt van mijn leven den tijd, die ick, meest buytens huys, aen mijn beroep, binnens huys, aen allerhande dingen moet verspillen; hoe weinigh schieter over t' mijnen vryen verdoene? † En als my dat geluck gebeurt, hoe graegh moet ick het nutten, en hoe quellick is 't daer af geruckt te werden. ** Hier vind en geniet ick al wat my lust, en elck een deser Heeren spijst my om 't seerst.

'k Eisch maer, en het valt my toe:
En wat eisch ick, wie, en hoe?
Dusend monden, die my toeven,
Die my 't hare heeten proeven,
En versadigen om strijd
Eéne maegh op éénen tijd.
* Grijse mannen, hemel-kinders!
Aller Zielen onderwinders 1),
Stellen my het Manna voor,
Dat wy swelgen door het oor,
Dat wy in 't Gewiss' verkoken;
En sy rechten 't soo gebroken,
Soo doorhackt en soo doorstooft,
Dat het maer een buckend hoofd,
Maer een gapen heeft te kosten.
Suygelingen, die begosten,
Dien, ter spijse niet geherdt,
Niet als melck geschaft en werdt,
Souden dit gerecht verdouwen.
§ Maer wie salder 't suer uythouwen,
Wie het bitter, wie het scherp,
Wie het bitsige verwerp,
Wie het hitsigh tegen-stoken
Van het wederzijdsche koken,
Wie het hooger scheel 2) als oot 3)
Tusschen Vlees en duydend Brood,
Tusschen Bloed en sap van druyven;
En wie sal de blind' onthuyven?

---

1) *sterkers*, *steun*. 2) *verschil*, *onderscheid*. 3) Voor *ooit* (gelijk *noot* voor *nooit*; en niet voor *noode*, gelijk B. meende).

* Eerstelick vind ick daer de Kerckelicke Schrijvers, die my Gods woord voor houden, soo ten breedsten uytgeleght, dat het de teêre leerlingen sonder moeyte konnen begrijpen. § Maer hoe sal men ten einde van den twist ende geschillen komen, die onder haer luyden, sonderlingh tusschen ons ende de Roomsch-gesinde, in swangh zijn? ende hoe sal men die verblinde menschen op den wegh der waerheit helpen?

* Heere! reckt noch Dijn geduld
Op den blinden sonder schuld:
Maer hoe lange wilt ghy beiden
Met den moed-wil van 't verleiden,
Met den sienden, die Dijn licht
Schuylen 1) voor 't gemeen gesicht?
§ Naest den Preëker staet de Rechter,
Mijn getrouwe onderrechter,
Mijn geheime kamer-raed
Over aengeboren baet,
Over aenbeschoren schade;
Mijn verdediger in 't quade,
Mijn beleid naer nut en goed.
Isser dat ick schutten 2) moet,
Isser dat ick eischen derve,
Dat ick late, dat ick erve;
'k Vordere geen licht bescheid,
'k Vraegh hem wat de Keiser seít,
Wat de Borgery van Romen,
Hoe 't de Raedsheer heeft genomen,
Hoe 't de wijse man verstaen,
Hoe 't gebruyck, daer tegen aen.
† Wil de schael niet overwegen,
Staen ick om gewicht verlegen,
Sterre! 'k segg het u in 't oor,
Allerwegen valt gehoor,
Allom glimp, en allom deken,
Allom recht om recht te breken,

1) Voor *doen schuilen*, *verhelen*. 2) *afweren*, *tegengaan*.

* Weest noch langhmoedigh, o God! over de onnoosele ende misleide; maer hoe langh wilt ghy 't wesen over den genen, die haer, beter wetende, misleiden. § Volgen de Boecken van Rechtsgeleerdheit, die my ten dienste staen als soo vele Raeds-heeren, 't zy ick te eischen of te verweeren hebbe. Met hun berade ick my uyt allerhande soorten van Rechten, als daer zijn *Lex et Principum placita*, *Plebiscita*, *Senatusconsulta et Magistratuum Edicta*, *Responsa prudentum*, *Consuetudo*. † Vind ick daer niet t' mijnen voordeel beantwoordt: De uytleggingen der Doctoren zijn van soo verscheiden besluyt, dat men altoos by den eenen oft den anderen geholpen kan werden; ende met de meeste stemmen kan men 't veeltijdts wegh dragen.

Wijsen tegen, wijsen met;
Wil de Wet niet in de wet,
Wet werdt soo om wet gewrongen,
Soo gedreven, soo gedrongen,
Soo gepijnight, soo gepleyt 1),
Dat se seît en niet en seît,
Wat wy velen 2) of bevelen:
't Sterckste recht bestaet in velen 3),
En men stelt sich rechters toe,
En men.... Wegh! ick werdt het moê.
* Verre zy van my bevonden,
Dat ick door de vuyle wonden,
Die'ck in 't Roomsche lichaem 4) kenn',
Van soo menigh' scherpe penn',
Hier gebeten, daer gebeden,
Daer 't gewin ten dienst gesneden,
Boren wil in goed of erf,
Dat ick sonder onrecht derf.
§ Geld met Guychelen verovert,
Goed den eigenaer onttoovert,
By geswinder wetten treck,
Acht ick minder dan gebreck.
† Langh te niet waer 't lange rechten,
Kon men met sijn selven vechten,
Eer men aen de nabuer viel;
Die de vierschaer 't sijnent hiel,
En verdoemde daer sijn tochten,
Eers' hem voor den Rechter brochten,
En besloot sich in de Wet,
Die hem sijn Gewisse set,

---

1) *aan de martelpaal (palei) gehangen.* 2) *toelaten, dulden.* 3) *verschillenden.* 4) Versta: *wetboek (Corpus Juris)*

* Maer God verbiede dat ick my tegen recht ende reden souden willen behelpen, met eenige Keiserlicke onredelicke wetten; die de Wetgevers haer selven of oyt yemand anders te gevalle hebben uytgegeven. § Liever wil ick gebreck lijden, dan my door slimme trecken verrijcken. † Oock, soo yedereen eerst met sijn eigen gemoed te rade gingh, en stelde alle eigensucht onder de voet, het lange gepleit waer haest af.

* Op de Rol en hong sijn Vloe 1) niet,
't Scherpe Recht en waer de roê niet
Tot der Armen eeltigh vel;
't Billick viel ons schier te fel,
En wy souden 't voelen strijden
Met geduld en medelijden,
En ontgeven ons wel wat,
Dat de Wet gegeven had,
Die 't de wet had willen vragen;
§ Maer 't vermogen en 't verdragen
Wil soo qualick eenen wegh;
En hy wil soo noode wegh,
Die de plaets kan eigen heeten!
† Waer heen streckt my oock het weten,
't Woeste weten van de Wet
Daerm' ons herssenen in plet,
In verduft, en in doet smooren,
Pas als Herssenen en Ooren,
Op het baerden van de jeughd,
Houwbaer sijn aen hooger deughd?
Dient haer 't mes, die 't niet en trecken?
** Dapper: 't sal ter weere strecken:
't Sal my decken van een' stoot;
't Sal den mijnen in den nood,
't Sal den weduwen, den weesen,
Voor een muer van Koper wesen,
Rijs ick oyt, daer wees of weêuw
My ten Richter-stoel beschreeuw'.

---

1) Anders *vlouw*, *vangnet*.

* In plaets van ons ter vierschare te haesten, om den behoeftigen op 't Lijf te vallen, souden wy schier ons aller billickste recht ten scherpsten niet willen uytvoeren. § Maer de machtighste wil soo qnalick aen 't wijcken. † Doch, sal yemand seggen, soo wy ons met de Rechts-geleertheit niet en mogen behelpen, waer toe breeckt mender ons het hoofd mede, in 't beste van onse jaren, wanneer wy de krachten hebben om yet beters te leeren? ** Antwoord: Sy sal my strecken, om my, den mijnen, ende den verdruckten, ter nood te helpen verdedigen, soo ick oyt tot het Rechter-ampt verheven werde.

* Richter-stoel, een yeders gadingh,
Die versittingh en versadingh,
Hooger trappen en gewin
Voor wat leeger en wat min
Los of loos bestaen te keuren,
Mog'lick sult ghy my gebeuren,
Mog'lick waer 1) gebreck van stof
My vereisch' in 't Richter-hof;
§ Maer, geladde wentel trappen!
'k Sal ter schoore 2) naer u stappen;
Stappen, taeyer dan mijn schoen,
Sal mijn voet naer boven doen,
Boven, daer 't soo vol gevaer leit.
† Recht is waerheit; en wat, waerheit?
En waer waerheit? ** Ware God!
Die dit blindelingh gebrod,
Dit gestommel, dit gewemel,
Naer 't geheimste van den Hemel,
Naer de waerheit, siet en lijdt,
Die Ghy wegh en waerheit zijt; —
§§ Siet en lijdt met medelijden
Die daer gins en weêr, besijden
Wegh en waerheit, suffen gaen,
In vertwijffelingh van staen,
Meer als wandelende roosen 3)
Die de reise doen in doosen,

---

1) *zoo.* 2) *schoor-voetend.* 3) Versta, met Bilderdijk, die van 't kompas.

* O Rechter-ampt, dat soo begeert werdt door alle soodanige, die oft onbedacht, oft met quaed opset uyt haren middelmatigen staet soecken te versitten tot eenen hoogeren, daer sy hare begeerlickheit in mogen voldoen, mogelick of ick, by gebreck van betere, tot u beroepen werde. § Maer ick salder niet geern toe komen † Want een Rechter moet waerheit spreken: en wie kent de waerheit? ** O Heere ende alleen waerachtige God, die ons dus blindelingh naer de waerheit siet grijpen en grabbelen. §§ Erbarmt u over den genen, die 't sich moeten onderwinden, losser drijvende dan de naelden van de scheeps-compassen, die doch, al soeckende, in 't einde hare Noordsterre geraecken, ende gelijck als kussen.

En, als twijffelende, doen,
Maer geraecken noch ten soen
Van de Sterre 1), die sy vrijen,
En de waerheit daer s' om strijen
Laet sich dwingen met der tijd.
* Waert ghy soo verr' van 't verwijt,
Onder-Goden! water-passen,
Die ons Bloed, en Erf, en Cassen,
Gods-gewijse, royt en recht!
§ Maer, waer blijft hy in 't gevecht
Van Gewiss' en nacht-gepeinsen,
Dien de droeve droomen deinsen
Op verwesen 2) erf of bloed:
Daer noch 't menschelick gemoed,
In de schemeringh van weten,
Twijffelt, door soo nauwe spleten,
Tusschen d' onschuld en de pijn 3),
Offer recht gerecht magh zijn?
† Suer beroep! waer is 't behagen
Dat hem dwingh' u naer te jagen,
Dien de middelmaet van eer
Meer vernoegen kan als meer?
O, bewind van Luyd en Landen!
Fier bestaen van Reusen handen!
Dier betrachten, swaer gebod:
Menschen zijn, en doen als God!

---

1) De Poolstar. 2) *veroordeeld.* 3) *pijnbank.*

* Ende, o Rechters! meesters van ons goed ende bloed, ware het noch met u luyden soo gestelt, dat ghy endtelick de gesochte waerheit treften! § Maer wat moet de mensche strijds in 't gemoet hebben, die, te rugge denckende aen een vonnis over goed of bloed gegeven, al noch, in de duysterheit van sijn verstand, light en twijffelt, of hy Recht gesproken heeft, dan of de beklaeghde op eene onwaerachtige ende maer uytgepijnighde bekentenisse veroordeelt is geweest. † Stout, swaer, ende gevaerlick bewind, des God alleen machtigh is, waer is de redelicke mensche, die sich met een middelmatigh leven konnende te vreden houden, naer u soude willen trachten?

* Stracken ernst, gespannen droomen,
Die my wakend' overkomen,
Laet mijn aendacht wat verlaets 1),
'k Sie wat in de naeste plaets,
Dat mijn' sinnen kan ontdoyen,
En ick derv' er u op noyen 2),
Sterre! die des kundigh zijt
Tot der kundigen verwijt.
§ Luyden, die het langer leven
Niet an nemen, niet en geven;
Maer ontgeven wat gebrecks,
En bestellen wat verspecks 3)
Tegen 't rooven van de qualen,
Die wy voeden oft behalen:
† Sulcker luyden staender hier,
Van de grijsen dry of vier,
Van de groene, dichter hoopen 4);
** Eertijds pinten zijn nu stoopen;
Dat is mensch en tijds gelaet;
Meerder jaren, meerder praet,
Ouderdom versoet aen 't klappen,
Als de kinderen aen pap, en
Poppegoet en koeck en koot,
En de wereld gaet ter dood;
S' is op 't sloopen, dat's haer sterven,
En soo rammelen haer scherven,
Meer dan in haer hechte jeughd;
Doe de sluycke, slechte deughd,

---

1) *ontspanning.* 2) Gelijk nog in de spreektaal, voor *nooden*, *noodigen.* 3) *verzachting.* 4) *grooter aantal.* 5) *vervroolijken.*

* Naer deze ernstige ende swaermoedige gepeinsen lust my mijne sinnen wat te verfrayen 5); ende ick sieder de Boecken toe hier neffens staen, die ghy, Sterre! beter als de ervarenste verstaet. § Namentlick de Schrijvers in Medicine. † Van de oude hebb' icker weinige; van de jonge veel. ** Soo gaet het met de Wereldt: hoe sy ouder werdt hoe sy meer klaps krijght, oock gaetse in duygen vallen; daer af rammelen de stucken, meer als in haer jonge kracht; doe de wetenschappen in weinige ongepronckte woorden werden beschreven.

Of ontkleedt òf sonder boorden,
Sonder boorden gingh van woorden,
Vodden, daer se nu in smoort.
* Sterre! 't is langh al gehoort
Dat men hoort: 't zijn oude koolen,
Die men op hervonckte kolen,
In 't langh sop van desen tijd,
Onse walgh te voren 1) snijdt.
§ Maer, gestaedt 2) ghy mijn berechten,
'k Sal de meesters voor de knechten,
't Grijs voor 't groene doen gestaen,
En hoe sal ick spelen gaen!
† 'k Sal ons door ons selven voeren
** Langhs de lijnen van 't beroeren
Van de toppen tot den teen,
§§ Langhs het holl' en 't volle been,
't Hardsteen-werck van onse huysen 3);
†† Langhs de klapjens van de sluysen 4),
Die sich 's levens Ty ontsluyt,
Daer 't sich heimelick voor stuyt,
Als 't den oorbaer 5) dwinght te ebben;
*** Langhs de weêrgaê van die webben,
Daer sich vierigh vocht door jaeght;
§§§ Door 't besluyt, daer 't all af waeght,
Door den huysraed van de sinnen,
††† Door het vroeghste van 't beginnen,
Door het laetste van 't vergaen,
Door de Smiss' van 't eeuwigh slaen,

---

1) *voor-*. 2) *beaamt* (verg. nog ons *gestand doen*). 3) Versta: *onze lichamen*. 4) *aderen*. 5) *nut*.

* Heden en werdt er niet nieuws geschreven. Al dat onse langhwijlige schrijvers doen, en is maer d' oude spijse, met nieuwe slappe sausen, te verwarmen. § Maer wy, soo het u goed dunckt, sullen ons aen de oorspronckelicke meesters houden. † Ende vermaecken ons met het schepsel van 't menschelicke lichaem te ondersoecken, ende daer in ** de Zenuwen, §§ 't Gebeente, †† de Aderen, met de open en toegaende vellekens daer in gevonden, het Bloed ophoudende ende aflatende, naer 't noodigh is; *** De Arteriën, daer het geestighste bloed door schiet; §§§ De Herssenen; ††† Het herte, oorspronck van pols en leven;

Door het Onrust onser ad'ren,
* Door de sponsiën die 't nadren,
Uyt meêdoogen van den brand
Van sijn' endeloosen trant.
§ Door de klein-geklitste streenen 1)
Van de teêre Bloed-web henen;
† Door de keucken van 't gesin,
Daer ick soo te schrobben vin;
** Door de vier-pan, die met stoken
Moet en macht geeft om te koken;
§§ Door den poel van 't overschot,
Die my soo veel soets verbrodt
Met het suere van sijn' dampen,
Wortels van mijn' yd'le rampen,
Mijn' bekommeringh met niet,
Mijn moedwillige verdriet;
†† Door de kærens 2), die het scheiden
Van de leste wey beleiden,
En beleiden 't door den dwangh
Van den nauwen nedergangh,
Daer wy grouwelick door baren
Keytjens of het kindjens waren,
Kindjens van den harden slagh,
Die men kindjens werden sagh,
Doe men d' eerste steenen beide 3)
Van de tweede wereld leîde;

---

1) *strengen*. 2) *karnen* (versta: de *nieren*). 3) Nam. Deukalion en Pyrrha, die (naar de Grieksche legende) door 't werpen van keisteentjens de wereld op nieuw bevolkten.

* De Longen, dicht by 't herte geleght om het te koelen; § De Lever, gelijckende een' webbe van ontallicke aderkens; † De Mage, die my soo licht vervuylt; ** De Gal, diens hitte de maegh versterckt; §§ De Milte, die my veeltijdts soo quellijck, sonder andere oorsaeck, maeckt; †† De Nieren, die het onnutte vocht, als een wey, van 't Bloed scheiden, ende nederbrengen door de enghde van de watergangen tusschen Nier en Blaes, in de welcke wy de felste pijnen van 't Graveel voelen, barende gelijck steenen kindertjens: als die uyt de steenen groeyden, die Deucaleon en Pyrrha naer den vloed over rugg' wierpen, om de wereld van nieuws met mannekens en wijfkens te versien.

*Door den Treeft van alle vocht;
§ Door al wat men noemen mocht,
Eer het misdaed was te noemen,
Dat de misdaed deê verdoemen,
Eer den appel 't vijgenblad
Tot een' broeck verwesen had;
† Door de slangh van 't leste voedsel,
** Door de slangetjens, haer broedsel,
Die se nuttigh sooght en voedt
Uyt het onnut, dat sy broedt.
§§ Sterre! dat's een mensch in 't korte;
Die hem reckt', als ick hem schorte 1),
Wanneer zeilden een Colom' 2)
Dese kleine wereld 3) om?
†† Maer wat zijnder min-als-blinden,
Die sich 't snuffelen bewinden
Door gesolder en gewelf
Van haer kostelicke self,
' Rijckste Boeck van die wy lesen!
*** 'k Sie by raedselen genesen;
Hoe verdouwt 4) het ons geduld?
'k Sie een Lever, sonder schuld,
Voller 5) Gallan, vuyler 5) Magen,
Dicker 5) Milten boeten dragen:
§§§ Die noyt Milt of Maegh en sagh,
Noyt en wist, als by gewagh,

1) *Wie hem even zoo uitrekte, als ik hem inkortte.* 2) Columbus 3) De mensch als zoogenoemden mikrokosmos. 4) *verdraagt.* 5) *Van volle, vuile, dikke.* 6) Grieksch voor *schaamdeelen.*

* De Blase; § Ta aidoia 6); † De Darmen; ** Ende endelick de kleine Aderen langhs 't ingewand, *Venæ mesaraicæ, die al het* nutte uyt de laeste verteeringh suygen. §§ Dat is het kort begrijp van een mensch, de kleine wereld geheeten, die een Christophorus Columbus, omzeiler van de groote wereld, qualick omzeilen soude, als mense ten breedsten mat. †† Maer hoe weinige onkundige van dit maecksel nemen de moeyte van het te doorsoecken! *** Soo komt het, dat men ons medicijnen byder tast geeft, en 't eene lid voor 't ander quelt. §§§ Want die noyt menschen en sagh openen, derft veeltijdts elck binnen-lid met een Briefken het sijne toeschicken, oft eenen sleur van gewoonte, oft sijn' gierigheit te gevalle.

* Naeste bloed, laet vreemden gaen 1),
Treckt sich sulcke smetten aen,
En daer groeyt yet tusschen magen,
Dat geen redenen en dragen,
Daer af d' oorsaeck in de lucht
Als een stal-licht 2) staet en vlucht.
Witste vriendschap, witste laken
Siet men lichtst aen plecken raken;
En de plecken belgen meest,
Daer noyt vuyl en is geweest.
§ Maer die plecken, en dat vuyl, en,
In een woord, de pleck van pruylen,
Kan verdwijnen in een glas,
Of sy noyt geweest en was.
† Roomen 3) heeft men doen gevoelen,
Watter uyt dat vrolick spoelen
Blancke vrundlickheits ontstaet:
Dat een ongebonden Staet
Van verschrickte Batavieren
Tegen 't dier als seven dieren 4),
En al 't overberghs 5) geweld
Sijn eensinnigheit 6) gestelt,
Hebb' gestelt met sulck bedyen 7),
Dat gemeene tyranny, en
Allom ingevoert gebied
Eerst op ons sijn hoornen stiet,
Stiet sijn hoornen, ja, en deinsde
Op een langh en ongeveinsde
Wederzijds geverghde Vreê;
't Was een dichte dronck of twee,

---

1) *ik zwijg van vreemden, vr. daargelaten.* 2) *dwaallicht;* zie vroeger. 3) Het oude nam. 4) Zinspeling op 't zevenhoofdig monster uit Johannes' Openbaring. 5) *Ultramontaansch;* maar hier natuurlijk niet in kerkelijken zin. 6) *eendracht.* 7) *goeden uitslag.*

* Selfs onder naer verwantschap, daer d'onminne leelickst op af steeckt. § En kan afgedroncken werden. † Dat de Romeinen, allom meester geworden, by onse voorouderen gestuyt werden, ende sich endtelick met een' redelicke vrede te vreden hielden, soo dat de Batavieren op oude steenen genoemt zijn gesien *fratres et populi Romani*, gebeurde uyt kracht van des volcks verbintenissen by den dronck. *Tacitus.*

Die het Hessen 1) bloed verplichte,
En den steen in Holland stichte,
Daer de Batavier op stond:
Broêr en vriend van 't Roomsch verbond.
* Vryheit, die wy noch beleven,
Die ons noyt en wilt 2) begeven,
't Liep oock op uw kindermael 3)
Lustigh over kop en schael,
En wat knoopt' uw peters handen?
Klare Rijnsche wijngaerd-banden.
§ Noch en mist het Spagnen noyt 4),
Daer de Ketter bidt of poyt 5),
Daer de Geusen in haer vasten
Hong'righ naer den Hemel tasten,
Of een algemeen gelach
Teeren in den droeven dagh.
† 't Gaet als daer de bleecke stralen
't Ziltigh nat de Zee onthalen;
't Opgesogen komt wel weêr,
Maer de buyen brengen 't neêr.
** Hevigheit, in 't bits en 't goede,
Overvloed van vollen moede
Volght het vochtige gewagh
Van een vriendelick gelagh:
En den oorbaer eischt die buyen,
Hier om 't stillen, daer om 't ruyen;
Veeltijds isser wit 6) of wat
Voor een Saus van druyven-nat 7).

---

1) De oude Chatten. 2) Wenschender wijs, *moogt willen.* 3) Die der Edelen in 1566. 4) *Nog altoos weet Spanje wel.* 5) *drinkt.* 6) *doel.* 7) Als had Huygens de Duitsche *Zweck-essens* onzer dagen voorzien.

* Het verbond der Edelen, stichters onser tegenwoordige vryheit, wierd mede by vrundelicke mael-tijden bevestight. § Noch dagelicks vernemen de Spaensche, dat onse Bid-dagen ende meer als gebruykelicke gast-malen eenigh groot voornemen beduyden. † Soo treckt de Son vochtigheit uyt der Zee, ende stortse wederom uyt met onweder. ** De Gasterye, segg ick, kan dienen, 't sy om luyden gaende te maken, oft in stilte te helpen.

* Maer wy sullen Ziel en Magen
Vryen van gedichte vlagen
Van gelagen dagh op dagh;
Wied'er tegen wil of magh,
Sterre! my en sal 't niet lusten:
Vrolickheden sonder rusten
Werden onlust in den hoop 1),
En ick walge voor den stoop 2),
En geperste druyven schouw ick;
En de keurlickste verdouw ick
Als het overZeesche Rha 3),
Voor een dienstigh achterna,
Tot verwin van over-spijse.
§ Mocht ick, d'oude Duytsche wijse
Van bedorven nat in weit 4)
Stopte mijn begeerlickheit;
En al 't meer als noodigh natten,
Dat de metselrij doe vatten,
En van kruymen maeck ciment,
Dat sich om de ribben prent 5),
Wenscht' ick aller weeghs t' ontbeeren.
† Enden hebben haer begeeren,
En de Swanen voelen dorst,
Beide sitten met de borst
Daer 't de drinckers haer benijen;
En de redeloose prijen 6)
Kennen 't redelick vol-op
Van haer' onbedwongen kropp:
Hoe is 't menschen toe te geven,
In haer voedsel soo te leven,
Dat 'er 't leven in verga,
Dat de voet niet meer en sta,

1) *dooreen.* 2) *kan.* 3) Anders *Rha-barber.* 4) Versta: *bier*, *gerstedrank.* 5) *drukt*, *hecht.* 6) Voor *dieren.*

* Maer wy sullen haer gebruyck schouwen soo veel mogelick is. Te veel verveelt. Ende ick besige den Wijn als Rhabarber, tot behulp van de mage. § Soude oock liever altoos Bier gebruycken, ende geern allen dronck buyten oorbaer missen. † Want Enden en Swanen weten hare drinckens maet midden in den overvloedt: hoe kan men de redelicke menschen vergeven, dat sy sich met haer voedsel vermoorden?

Dat de hand niet meer en voele,
Dat de tongh niet meer als woele,
Woele, woel' een wild gewoel,
Sonder regel, roy 1), en doel.
* Enden! kost ghy meer als queken,
Swanen! kost ghy soo veel spreken,
Als men u gesanghs toe leyt,
Wijse beesten! 'k wed ghy seid't:
„Beesten, meer dan wy die 't seggen,
Komt ter scholen daer wy leggen;
In 't versadelick gemoed
Is de lust van overvloed."
§ Wy dan Swanen, en wy Enden,
Willen wel doen en wel enden,
Doen en enden in den tijdt,
Die de reden heet of lijdt.
† Waerom souden wij die uren,
Die haer vluchtige geburen
Volgen, met soo snellen schoot,
Of mens' uyt een vier-roer schoot;
Waerom souden wy die dagen,
Die den anderen soo jagen,
't Leven dat noyt Nu en is,
Voorwaert uyt soo ongewis,
Over stuer 2) alleen beseten,
Door gerieflickheit van weten:
Waerom souden wy den tijd
Diem' oock slapende verslijt,
Aen ons' backhuysen vergapen,
En ons niet soo veel als rapen 3)
Uyt het voeder en de mis?
** 't Is ontallick watter is,

1) *raming, maat.* 2) *Wisselvallig.* 3) *verheffen.*

* Kosten die stomme dieren spreken, sy onderwesen ons op haer voorbeeld. § Soo sullen wy met reden de redelose schepselen trachten te volgen. † En waerom souden wy den vluchtigen, ongewissen, korten tijd verspillen met ons overvloedigh voedsel, *senza levarci a volo:* sonder van der aerde te vliegen? ** De middelen om den tijd met vermaeck en ernst door te brengen, zijn niet te berekenen.

Om de dagh en avond-uren
Sonder na-wee uyt te duren,
Speckend' allom leer en vrucht
Met ontspannende genucht.
* D' eerste kan de stramme bochten
Van verseten kniên verlochten;
Wandelingh van dusend treên
Weckt naernoens 1) een slapend been,
En verdeelt den Room van velen
In onendtelicker deelen,
Eer hy sich tot grover Sopp
In de dunste nauwten propp',
Daer sich 't vyer voedt van de tortsen
Averechts herdoopt in Cortsen 2),
Corsten 3) van soo taeyen sleet
In mijn ad'ren, als ghy weet.
§ Komt'er die, met sich verlegen,
Weêrwerck soecken by de wegen,
Weêrwoord, segg ick, by de buert,
Kouters, die de tijd ontsuert,
Klapsters, die hem sich, te wagen,
Als verbranden turf, ontdragen;
† Laets' ons ten gehoore staen,
En min seggen als verstaen;
Lichtelick loopt luye reden
Op 't behael 4) van sucht of Zeden,
Van gedaente, van gemoed
Van des naesten eer of bloed.

---

1) Thans *'s namiddags.* 2) *koortsen.* 3) *Korsten.* 4) *herhaling.*

* Voor eerst het vermaeck van de Wandelingh doet den lichame goed, spreyende het voedsel, nu in de mage tot eenen Room verteert, in sijne gedeelten, ende belettende, dat het sich niet onverteert in de enghde der aderen ende andere gangen en stoppe, daer uyt de vlammen smoken van de Cortse, ja Corste, die in my gemeenlick soo taey om slijten valt. § Komen ons ledige praters besoecken, die haren tijd in Coetsen uyt dragen, gelijck men d'assche met mis-wagens doet. † Laetse meer t' onsent brengen dan halen. Lichtelick verklapt men sich in onnoodigen praet, tot achterdeel van sijnen evennaesten.

* Elck een wil den spiegel swaeyen,
En sijn eigen scheel 1) ontdraeyen;
Elck een vraeght hem naer bescheed
Van een anders swackste leed.
Mog'lick die hem recht liet hangen,
Speurden in sijn' eigen wangen
Sulcken vuyl en sulcken scheef,
Dat hy sich vergapen bleef,
En beval een yeder 't sijne.
§ Lieve Sterre! daer ick mijne,
Mijn' ontelbaer' feilen hebb'
Tot een' af te spinnen webb',
Hoev' ick in der buren hoecken
Geen gehaspelt werck te soecken;
† Laet ons' oogen inwaerts sien!
Die sich soo veel kan gebiên,
Sal de deughd, de Rust, de Reden
Dagelicks wat naerder treden.
En verachten 't vuyl gebruyck
Van de Fransche led'ren huyck 2),
Die der Vrouwen lichte hielen
Lichter hollen doet op wielen,
Wielen, die haer licht geklap,
Die wel eer een' natte kapp',
Een' beslijckten schoen ontsagen,
Lucht en droogh ter stede dragen,
Dragen, daer niet door en kost,
Doe de Joffer draven most.
** Lucht en droogh was wel versonnen;
Wel hem, die het eerst begonnen,

1) *gebrek.* 2) *karos, kapwagen.*

* Yeder een bekroont sich meest met een anders gebreken, ende keert van sich den spiegel, daerin hy genoegh met de sijne te doen soude vinden. § Maer de mijne geven my soo veel wercks, dat ick my die van andere niet en behoeve te onderwinden. † Laet ons op ons selven sien: die dat op sich selven kan verkrijgen, sal het quaed gebruyck van de Carossen leeren misprijsen; siende dat de vrouwen daer door te Commère-achtiger werden, die voor desen ten minsten met quaed weder t'huys bleven. ** De vond van de Carossen is wel in sich selven niet quaed, maer wel bedacht, ende eer hebbe de hand.

Eerst het reisend' rollebedd'
Op sijn assen heeft geset;
* Maer als wy het schockigh vlieten,
't Schongelend 1) gevaer genieten,
Van het over-Zeesch gesleep,
In 't beleid van toom en sweep,
Sullen wy 't te stade brengen,
Niet om 't korten, maer om 't lengen
Van des levens nauwen tijd.
§ Sterre! daer ghy met my zijt,
Daer ons twee paer wielen dragen,
Sal de grootste Sterre-wagen,
Die om 't Noorden rent, by mijn'
Vroegh noch laet benijdbaer zijn.
† In die stilte van twee menschen,
Vind ick 't uyterst mijner wenschen.
Mijner tochten leste wit,
U en eenigheits besit.
** Daer in sullen wy de dagen,
Die wy sien en die wy sagen,
Die wy langh of kort misschien
T' samen hebben t' oversien,
Oversien ten weder zijden,
En verstrammen soo het glijden,
En verlengen soo het touw
Van der uren rap getouw.
Die soo kan, kan driemael leven;
Maer wien is het soo gegeven,
Dien ghy niet gegeven zijt,
Hooghste gift van onsen tijd?

---

1) *schommelend.* Zoo leze men, met Bilderdijk, voor *schoon gelend.*

* Maer ghy en ick sullen hem besigen tot verlengh, ende niet tot kortinge des tijds. § Ende als wy soo t' samen in onse Coetse sullen rijden, sal ick den Sterren-wagen om den Noord-pool sijn' glorie niet benijden. † Daer sal ick mijn hooghste begeeren, U en d' eenigheit besitten. ** Daer sullen wy te samen ons voorleden ende toekomende leven verhandelen, ende alsoo den snellen tijd stuyten ende verlengen. Dat kan men met U doen; maer met wie noch?

* Van die wellust sonder vlecken
Sullen ons getuygen strecken,
Welcke plaetsen? — welcke niet? —
Alle die den Haegh besiet:
Hier het vochte, daer het hooge,
Hier het leege 1), daer het drooge;
Nu ghy, Rijsewijcker wey!
Nu ghy, Wateringer kley!
Nu ghy, Naeldewijcker granen!
Nu ghy, gave boecken 2)-banen!
§ Nu ghy, eicken! edel blad,
Daer de plantster 3) onder sat,
Does' haer, t' midden harer jeughde,
In de vierde trouw verheughde;
† Hier ghy, mem 4) op mem van sand!
Ginder ghy, mijn liever strand!
Enge, ruyme, soete, silte,
Ruchtige, geruste stilte!
En ghy, endeloose plas
Van koel en gesmolten glas!
Alle sullen tuygen wesen,
Tuygen van 't volmaecktste wesen,
Dat de miltste Sterre kan
Gunnen, Sterre! vrouw en man.
** Lijdt 5) ghy (en ghy sult het lijden,
Want de Reden, allerzijden
Spoor en breidel van uw sucht,
Lijdt wel dat ick mijn genucht

1) *lage.* 2) *beuken.* 3) Gravin Jacoba. 4) Voor *hoogte.* 5) *Duldt, laat toe.*

* Soo sullen wy alle de schoone gewesten om den Hage bewandelen. § Ook Vrouw Jacoba van Beyerens plantagie. † Oock de geswollen Zee-duynen, als witte memmen; het strand ende de Zee. ** Gedooght ghy (ende ghy zijt soo redelick, dat ghy 't gedoogen sult), dat ick mijn vermaeck soo naeuw soecke als ick kan, dat ick somtijds gantsch alleen ga wandelen, ende soo alleen als Adam, eer hem Eva uyt sijne ribben bygeschapen was; een vermaeck, dat men wel behoort te verbieden aen uytsinnige, door te drooge, oft aen dweege menschen door te vochtige herssenen, maer niet aen den genen die middelmatigh getempert zijn.

In de smalste riemen snipper');
Lijdt ghy, dat ick, vracht en Schipper,
Als der menschen Bestevaêr
Met sijn' ribben noch te gaêr 1),
Sonder been van sijn gebeente,
Heer alleen, alleen gemeente,
D' enckelst' eenigheit geniet',
Diem' onvriendelick verbiedt,
Dien de Sinnen niet en hollen
Dor van hitte, niet en stollen
Dood van koude slijmigheit,
Maer in middelmatigheit
* Tusschen 't mal en 't vroede dolen; —
Dolen sal ick, en mijn solen
Slepen door 't verborgen gras,
Daer dat jaer geen sool en was;
Of, gestegen op de lenden
Van een vriendelick berend en
Dertel en gehoorsaem Ros,
Dat my mijn gedachten los
In sijn sedigheden 2) late,
In sijn vrolickheit ontlate,
Daerse sich te vast op een
Stremmen mochten en vertreên;
Sal ick mijne besigheden
Deelen in de soetste leden
Die my lust, oft lust en val 3)
T' samen, doen bevroeden sal;
Regel sal geen regel wesen:
§ Somtijds sal ick opwaerts lesen,
En verliesen my in 't vack
Van Gods tweede werck; in 't dack

---

1) *in hun geheel.* 2) *bezadigdheid.* 3) *geval.*

* Soo sal ick my te voet gaen vermeiden door eensame paden; oft, geseten op een goedaerdigh, afgerecht, vrolick, ende nochtans gehoorsaem Peerd, dat my noch ongerust noch droomigh make, sal ick 't op het soetste ende ongedwongeste onderhouden dat ick kan. § Somwijlen sal ick mijne gedachten voeren boven alle de versierde hemelsche ringen, tot in den hoogen, onendigen, onbegrijpelicken Hemel.

Van sijn 's anderdaeghs getimmer,
En door henen 't blauw geschimmer
Dat m' in soo veel schellen 1) snijdt,
Stijgen boven allen tijdt,
En besien, in mijn besinnen 2),
't Onuitsprekelick beginnen,
Onbegrijpelick belendt
Met een buyten sonder end.
* Schielick sal mijn aendacht vallen
Tot in 't onderpunt van allen,
Tot in 't onverdeelbaer Yet,
Daer heen alle swaerte schiet,
Daer heen alle vlackten buygen,
Door 't onwederstane suygen 3),
Dat men avrechts vallen noemt.
§ Trap ick door het klein gebloemt,
Dat ick tusschen gras en varen
Ongekoestert sie vergåren,
Trots het konstige geweld
Daer men 't in den tuyn meê quelt:
Voel ick Muggen, vind ick Mieren,
Sie ick ongesiene Sieren 4),
En al wat men meer veracht;
Uyt des eens bekende macht
Anders nu bekende deelen,
Die sich ons gesicht ontstelen,
Maer geluckigh zijn gesocht,
En ter kennisse gebrocht,
Door 't beklap van stomme glasen;
Allom sal ick my uyt asen 5),
Allom suygen mijns gemoeds
Lessen, beteringh, en toets.

---

1) Naar de aloude hemel-verdeeling. 2) *gedachten.* 3) *aantrekkingskracht.* 4) *nietigheden.* 5) *voeden.*

* Flux sullen mijne gepeinsen dalen tot in 't middel-punct van den Aerd-kloot, daer alle swaer naer getrocken werdt, alle vlack naer buyght, sulcks men, by valsch gebruyck, vallen heet. § Uyt Bloemkens, Muggen, Mieren, ende Sieren sal ick my lessen trekken. Want der schepselen tot noch toe ongesiene deelen zijn nu bekent geworden, door hulpe van onse korte vergroot-brillen.

* 't Schrale meel 1), dat wy vertreden,
Dat wy met de voeten kneden,
Sal mijn insicht niet ontgaen;
't Zijn gesteenten daer wy staen,
Sterre! 't zijn doorluchte kluyten,
Dobbel waerdigh op te sluyten
By 't besweetste poppe-goed
Van der menechen mal gewroet.
§ Maer men kanse nau beoogen?
† Wel toch, oogen! siet om hoogh, en
Twijnt de draden van uw kracht
Door de floersen van den nacht,
Door de soo gevoeghde ringen,
Dat sy van genoegen singen;
't Schijnt de Sonne blaeckt op 't strand,
't Krielter van Crystallen-sand,
Sand van vyer, en elck een' sterre:
** Maer men ooghtse van soo verre,
Dat de schoonste (wie seidt neen?
Wie heeft op de Son gereên
Om d' schoonste t' onderscheyen?),
Dat de snelste van de reyen,
Van soo verr' om laegh misschien
Voor de flauwste werdt gesien:
Moet se dan de flauwste wesen?
§§ Hanght het schoone schrift aen 't lesen,

---

1) *stof, zand.*

* Het dorre sand en sal ick niet onbesien laten. Want door die brillen bevindt men dat elck greintjen als een grof gesteente is, waerdiger dan de gene die de menschen met de meeste moeyte bekomen. § Maer, seggen de luyden, men kan dat by der ooge niet mercken. † Ick antwoordde: Siet des nachts scherpelick opwaerts door de Planeet-hemelen (die men seght dat in hare bewegingen een soete overeenstemminge maken) tot in de vaste sterren: daer vindt ghy een glinsteringh, gelijck men in het sand van den oever doet; daer de Sonne op schijnt. ** Ende mogelick gebeurt het, door de groote vèrheit, (wie heefter soo naer by geweest dat hy 't wederlegge?) dat de schoonste ende snelste Sterren by ons voor eene der geringhste werdt gekeurt: soud 't daerom waer zijn? §§ Hanght het fraey van een geschrift, ofte het soet van een gesangh aen een mogelick gebrekigh oogh oft oore?

't Soete singen aen mijn oor,
Die het licht voor onsoet hoor,
Daer my 't onsoet staet te wijten?
* Maer nu dancken wy den tijdt, en
Die den tijd de gave gunt:
Wy verdeelen tot een punt,
Wy ontkennen groott' en kleinte
Die de dolende gemeinte
't Schepsel by der oogh toe dicht;
§ Wy gevoelen by 't gesicht;
Wy doorwandelen de gronden
Van een wereld nieuw gevonden
Voor een vijfde vierendeel 1);
† Weinigh heeten wy soo veel,
Dat wy 't meeste weinigh heeten;
** Stede-poorten zijn maer spleten,
Spleten, poorten zonder maat;
§§ Dusend mijlen in één graed.
†† En waer sullen wy belenden?
Elle maet is sonder enden,
Alle minder, by versin,
Deelbaer in een eeuwigh min,

1) *werelddeel*, daar Nieuw Holland daarvoor nog niet gold.

* Emmers door de scherpsinnige vonden van de voorn. glasen doorkruypen wy al het geringhste; bewijsende, dat het gene men tot noch toe groot of klein genoemt heeft, in der daet by sich selven noch groot noch klein en is. § Ende onderscheiden alles bij onse oogen, als of wy 't met handen tasten; wandelen door eene tot noch toe onbekende wereld van kleine schepselen, als oft het een nieuw ontdeckt gedeelte van den Aerdbodem ware. † Het gene tot noch toe voor klein ende weinigh is aengesien, seggen wy soo groot te zijn, dat het gene toe voor groot ende veel is gehouden, klein ende weinigh daer by is te noemen. ** By voorbeeld: een' Stads poorte, soo wy se nu sien, is maer een' splete, by een' splete door het vergroot glas gesien, die sich als een onmatige poorte verthoont. §§ Ende als men met sulcke brillen eenen van de 360 graden besagh, men souder ruymte in vinden wel voor 1000 mijlen in plaets van 15. †† Hoe onendelick is dat bedencken, dat het minste altoos noch deelbaer is in minder! mijne aendacht roert het tot God toe.

En het minste gaet in deelen.
Sterre! 't magh u wel vervelen,
Maer 't vervoert my boven Maen,
Boven Son, en hooger aen.
* Voel ick my te hoogh ontvoeren,
En mijn aendacht soo ontroeren
Dat 't vermaecken my vermoê 1),
'k Sack wat lager naer my toe:
§ Met den Hemel ga ick spreken,
Met der Wolcken winter-deken,
Met den Bruygom 2) in de lucht;
Al haer heilige gerucht
Dat sich ongehoort, ter ooren
Aller volckeren, doet hooren,
Sal ick gierigh gade slaen;
Uyt des eenen daghs vermaen
Tot den and'ren, sal ick leeren
't Waerdigh melden sijner eeren
Die den weteloosen wet
Aen de trouwe sijner Wet.
† Wed'rom sal ick my ontsincken,
Uyt het allerhooghste blincken,
Tot in 't midden van de locht,
En daer 't vrolicke gedrocht 3),
Burgery van hoogen stamme,
Nu sijn gave, nu sijn stramme,
Nu sijn scherpe, nu sijn hol,
Nu sijn enckel, nu sijn vol,

---

1) *vermoeie.* 2) *De zon*, naar Psalm 19. 3) *schepsel;* versta: *de vogelen.*

* Bevind ick endelick, dat dat diepe insicht ende bedencken my vervele, ick dael wat nederwaerts. § Ick ga bedencken de deftige gestaltenisse des Hemels, der wolcken, ende insonderheit der Sonne, die (als de Prophete seght) als een Bruydegom uyt sijne kamer komt, dewijle de Hemelen een Tale spreken die alle volcken verstaen, ende ick leere, uyt het vermaen des eenen daghs tot den anderen, de eere verbreiden van God almachtig, die des onverstandigen verstand aen sijn getrouwe Wet scherpt. † Noch wat lager dalende sal ick my vermeiden onder het verscheiden geschal der vogelen, ter eere van haren Schepper singende.

Nu sijn allerley geluyten,
Hem ten dancke, hooren fluyten,
Die het veêr en voedsel geeft.
* (Is 't gedrocht wel soo beleeft,
Dat hy 't voedsel en de veêren,
En de reden en 't beheeren,
Aller veêr en voedsel gaf?)
§ Een verdiepingh lager af
Vind ick d' onderste gebueren,
Die haer kleedingh noyt verdueren 1);
Noyt en wisselen van bont,
Daer men s' eens gedeckt in vond.
Leer ick niets van haer bedrijven?
Hondert lessen die beklijven:
Vreê, genoegen, stilte, rust,
Weelde, meer bepaelden lust,
On-sorgh tegen flus 2) of mergen,
Korten haet op lange tergen,
Wensch noch vrees, d' onnutte pijn,
Daer wy kost'lick mal meê zijn.
† Isser meer? meer, sonder palen 3):
Oh! den Ooghst is dick te halen,
Maer de werck-man staet'er dun;
Hoe veel, dien ick 't niet en gun,
Treedt er langhs die rijcke paden,
Of zy door de doornen traden,
In bekommeringh van veer 4),
Om gewin, om wraeck, om eer,
Om gewin ten overvloede;
Over wraeck van wrevelmoede;
Over eer van over-eer,
't Joocksel van gestadigh meer,

1) *verslijten.* 2) *aanstonds.* 3) *grenzen.* 4) *verre.*

* Is de mensch wel soo dankbaer, die dit alles beheert? § Noch lager vind ick de viervoetige dieren, ende leer van haer menigerhande goede dingen, daer sy ons in overtreffen. † Noch isser veel meer af te halen, maer men versuymt het, ende de meeste luyden treden daer door henen; besigh ende overladen met hare menschelicke bekommeringen, van geld, van eergierigheit, van wraeck en diergelijcke.

Zeilen, meer dan 't Schip kan voeren.
* 't Heilige leght voor de boeren,
En men trapter over heen;
Maer ick raep wat voor ons tween,
Sterr'! en altijd sal ick weeren 1),
Met de leêge hand te keeren
Uyt Gods acker; altijd wat
Gad'ren, dat ick niet en had.
§ En gedoogen 't leêge vrinden
Die my op den dool-wegh vinden,
En ontslaen sy mijn ontmoet
Met een wensch en met een groet
(Die sich, by der nacht vervaren 2)
Tusschen trouweloose baren,
Aen een klippe voelt om hoogh;
Die een gloeyend exteroogh
Tegens key of kanten stoot, en
Staet soo bitter niet verschoten,
Als een eenigh man, beknelt
Van een aenspraeck die hem quelt); —
Doogen 't vrienden uyt meêdoogen
Die my neffens my beoogen,
En niet neffens my als my,
Dat ick, aller aenstoot vry,
Mijn gegaêrde bloemen-stelen
Tot een tuyltjen magh verheelen 3);
† 't Garen sal, grof onder fijn,
Van mijn eigen twijningh zijn;
Garen van gevlochten woorden,
Die u, Sterr'! wel eer bekoorden,

1) *verhoeden.* 2) *in 't varen verdwaald.* 3) *verzamelen, tot een geheel maken.*

* Ondertusschen light alle die kostelickheit alleen onder der landluyden voeten; maer ick salder altoos yet voor ons beiden af t'huys sien te brengen. § Is 't dat my oock in die eenige wandelingh ledige luyden ontmoetende ongemoeyt willen laten (want daer en is niet quellickers noch gevoelickers, dan in sijn gesochte eenigheit gestoort te werden), soo dat ick mijne gedachten bij den anderen vergaderen moge; † ick salse in Dicht verknoopen, ende als bekuypen.

En bevielen my om u;
Vlechten, hoe? als dese nu.
Sulcke reepen 1) sal ick leggen
Om mijn binnens-mondsche seggen,
Om den besem sonder band
Van mijn weyende verstand.
* 'k Wil wel lijen, dat sy dencken,
Die my lacchende bewencken:
„Siet, men merckt het aen 't gesicht,
Of hy mijmert, of hy dicht."
Laet my mijmeren en dichten;
Mog'lick wat ghy 2) van gewicht en
Onverdoemder stoffe vindt
In de munt van mijn bewindt.
Mog'lick of de nijd sal lijden,
Dat sich, verr' van dese tijden,
(Men beleeft die gunsten niet)
Yemand half genoeght 3) geliet,
Half gedwongen vond te seggen:
„Waer magh nu die Dichter leggen,
Die soo noô 't vertreden pad
Van 't gemeen gerijm betrad,
Die soo walghde van de woorden,
Die men maer in 't oor en hoorden,
Van het flauw en lauw geluyt
Van een al te gladden fluyt?"
§ Sterr'! ontschuldight mijn vermeten,
'k Ben onsoenelick gebeten
Tegen 't lamme laffe lijm
Van den dagelickschen Rijm,
En besta het leed te wreken.
† Rijmen is wat meer dan spreken,

1) Voor *banden*. 2) *Wellicht dat gij een en ander*. 3) *voldaan*.

* Ick magh wel lijen, dat men my dan voor een dichter aensie. Want mogelick sult ghy eengen smaeck in mijne wercken vinden; oft oock de nakomelingen; ende prijsen dat ick getracht hebbe yet ongemeens voort te brengen. § In der daed, ick hate de laffigheit van de gemeene dichtery, ende pooge'r tegens in te gaen. † Vier trappen tel ick van onderen op: spreken, seggen, rijmen en dichten. Dese en onderscheiden de gemeene Dichters niet. Soo meenen sy wat volkomens te wege gebracht te hebben, als sy yet gedicht hebben, dat dan voor spreken, oft voor een gemeen seggen, magh uyt gaen.

Gal en Milt en Maeghs beleiden,
Derftse by geschrift bescheiden,
En beschicken, in een' Brief,
Elck sijn' boet, of sijn gerief;
In een' brief, die uyt sijn' pen, en
Vuyl gewin en vuyl gewennen
Heeft gesogen en gelost:
* En hoe kent de Kock sijn' kost?
Als sijn' over groote Vader,
By verhael? neen, noch wat nader,
By sijn koock-boeck; noch een steck,
Noch een treetje, noch een' treck
Naer der waerheit, by de streken 1)
Van een schilder van dry weken.
§ Sterre! 't staet ons niet te deel,
't Spelen met een anders keel;
Maer 't raeckt d' onse, wat wy eten,
En wien voeght het niet te weten,
Wie en roert de kennis niet
Van der schepselen bediet 2)?
† Langht my 't Ceeltjen van Genesen 3),
'k Salt u lichtelick doen lesen
In noch eens soo stercken int 4),
Als uw oogh in 't Ceeltjen vindt;
Lesen, ja, met all' de sinnen:
Keurt mijn' kruymel-doos van binnen;
'k Lever 't all in kruymelen
Wat ghy siet verduymelen,

---

1) *penseeltrekken.* 2) *beteekenis.* 3) *het doctorale receptjen.* 4) *inkt.*

* Oock en kent sulcken Doctor de Kruyden, die hy voorschrijft, niet anders, als by overgift van ouders tot ouders, oft by sijn Medicijn-boeck, oft, voor 't naeste, by sijn Kruyd-boeck, met platen van eenigh jongh Schilder versien. § Ons aengaende: wy en zijn van dat ambacht niet: nochtans isser ons en yeder een aengelegen, te kennen wat men ons in geeft. † Ghy dan, thoont my wat de Doctor heeft voorgeschreven; ick sal u al het gene dat daer genoemt staet doen handelen, smaecken, riecken en sien, in de doosen van simpelen, die ick vergadert hebbe, om die kennisse te bekomen, thoonende by stucken ende monsterkens al wat men in de Apotheke vindt.

Wat ghy lesen siet en pluysen
Voor een vracht van peperhuysen
In de bitt're Coomeny 1);
* Soeckt ghy Greinen? 'k setse by:
Blad en vrucht, die kost kan sparen,
Bloemen, altijd lieve waren,
§ Binnen, om, en onder hout,
† Taeye tranen sonder sout,
** Dieren, brockelingh van dieren,
§§ Steenen, die wy t' over-vieren 2),
†† Plunderingh van onder d' aerd 3),
*** Staet uw ondersoeck bewaert 4),
En 't almachtige vermeugen
Van uw onversaedt geheugen
Sal het machteloose mijn
Trouwelick ten steune zijn;
En wy sullen t' samen wagen
't Onderricht op alle vragen,
Over aller dingen Hoe,
Wat, Waeraf, Waerom, Waertoe?
§§§ Maer het letste sal ons gellen 5);
En gebeurt ons yet t' ontstellen,
Dat den helper 6) by der nacht
Sonder sorge niet en wacht',

1) Thans *winkel;* eig. *koopmanny*, en vooral niet met sommigen door 't onzinnige *kom-en-eisch* te verklaren, of (nog fraaier) met Bilderdijk, van 't Eng. *common-aid* af te leiden. 2) *in waarde overdrijven.* 3) *delfstoffen.* 4) Versta: *dat alles staat* of *is voor uw onderzoek bewaard* of *gereed.* 5) Voor *gelden.* 6) *arts.*

* Het zy dan bladen, vruchten ende blommen, die bewaerbaer zijn. § Of Houten, Schorssen ende Wortelen. † Of Gommen en Terpentijnen, met diergelijcke. ** Of Gedierten en gedeelten der selver. §§ Of gesteenten, die men te hoogh acht. †† Of Bergh-werck: *Mineralia.* *** Alles sal ick t' uwer begeerte leveren ende uwe krachtige geheugenisse sal de swackheit van de mijne daer in te bate komen; ende wy sullen malkanderen indachtigh houden van alle deser dingen gedaente, eigenschap, oorspronck, oorsaeck, reden, en gebruyck. §§§ Maer het gebruyck sullen wy van allen meest behertigen; ende soo ons by nacht ofte ontijden yetwe schielick over komt, daer wy sonder gevaer oft onlijdelicke pijn den Doctor niet toe en konnen verwachten.

Dat wy duldeloos verdroegen.
* Beide sal de vijsel voegen,
Bey de sift 1), en bey de schael,
En het kruydje, dat ick hael'
Uyt mijn Hof van dorre Roosen,
Uyt mijn Bogaertje van doosen,
Sal ons ingaen als een beet,
Die men van sijn Entjen eet:
Senne sal ons min doen zitt'ren;
Myrrh' en Aloë ontbitt'ren,
Rhá min ysen, Rhá by d' ons,
Rhá, niet Barber 2) soo, maer ons
Eigen mes, en eigen slagen
Kan men schrickeloos verdragen,
't Dreigen van den Beul doet wee
Meer als eigen priem of sneê.
§ Maer God weere priem en sneden
Verr' en langh van onse leden
Sterre! werdt 3) ghy d' onlust moê
Tusschen Beul, en Mes, en Roê,
'k Sald'r u bij den Neus af leiden,
En in soeter doosen weiden 4),
Doosen, daer ick 't voêr uyt tap
Van mijn' drooge dronckenschap.
† 't Sta te prijsen of te laecken,
My bekittelt een vermaecken,

---

1) *zeef.* 2) *vreemd;* verg. boven, blz. 200, aant 3. 3) *wordt.* 4) *rondvoeren.*

* Sal d' een of d' ander van ons de hand aen des Apothekers werck slaen; ende 't gene wy ons selven soo uyt onse droogisterye in geven, sal ons min walgen, dan 't gene ons van buyten werdt gebracht. § Maer in lange en moeten wy 's niet van doen hebben; ende verveelt het u daer af te hooren spreken, ick salder u af helpen, ende brengen u tot de laden van mijne Reuck-wercken. † Want, men vinde het goed of quaed, ick vermaecke my in 't konstige vermengh van kostelicke Reucken, daer de thiende mensch geen werck af en maeckt; ende ondersoeckse met sulcken aendacht, als oft mijn' welvaert hingh aen het scherpe oordeel van een geparfumeert leder, daer van de Spaensche alleen de konst te rechte verstaen.

Dat de thiende 1) niet en voelt,
O, de kostelicke soelt!
O, 't geheim van dichte geuren,
Die niet alle neusen keuren,
Die men alle rieckt en geen 2);
Seven Eenen ondereen,
Keur ick met soo viesen keuringh
Of mijn wel-zijn aen den keur hingh
Van het eenigh Spaensche wel 3)
Van een droncken Geiten-vel 4).
* (Of 5) 't gevilde beest sijn' leden
In 't getaende vel verkleedden,
Wat een kijcken waer in 't woud!)
§ My zy dan de konst betrouwt
Van gemengh, geplengh, gepletter,
Van den Indiaenschen Etter,
Van de graeuwe water-Gomm
Met sijn lichte schimmel-blomm
Diese 't Goud doet overwegen;
Van den ongel, waer gekregen?
Uyt (mijn penne weigert weêr)
Uyt gemeste katten-leer!
† Ghy sult doos en roos doen sweeten,
Ghy sult Zelsaminen 6) heeten
Al haer vet en al haer vocht
Lev'ren door den heeten bocht
Van verzegelde gelasen.

---

1) Versta: *van tienen één.* 2) *geen van allen.* 3) *welriekendheid.* 4) *van geur doortrokken krabetleer.* 5) *Zoo, indien eens.* 6) *jasmijnen.* 7) *kruiden.*

* (Hoe souden de dieren staen sien, dat een Beest sijn soo beroockte en bereuckte vell weder aen trock!) § Soo sal ick dan de hand aen 't werck slaen; en stampen, en mengen den Muscus, den Amber (diens schimmel sijn bloessem heet, ende hem ten hooghsten kostelick maeckt) ende de Civette, diens oorsprongh ick my wederom hier als wel eer in 't Kostelick Mal schame te noemen. † Ghy Sterre! sult uw tijdt-verdrijf nemen in 't trecken van Essentiën uyt allerhande simpelen 7) en Bloemen.

* Wel hem, die 't vernuftigh blasen,
't Scherpe scheiden aller stof,
Aller fijn van alle grof
Uyt sijn' Lever heeft gelesen;
Dien den nooddruft heeft gewesen
Hoe men 't noodeloos van 't nut
Door de kop're neusen snutt' 1).
§ Laet hem 't soet geheim misbruycken,
Die sich Bloemen schaemt en struycken,
Die, met scheiden onvoldaen,
Voegen 2) will; en, hooger aen,
Voegen dat den hemel scheide,
Doe hy 't swaerste laeghste leide,
Goud in d' aerde, niet in 't vier.
† Sterre! waerom zijn wy hier?
Om het schepsel te genieten;
** Wil *hy* 't ruilen of vergieten,
Die 't noch eigen, noch alleen,
Nauwelicks besit te leen,
Die 't eens al sal moeten derven?
§ § Laet ons bedelen, verwerven,
En bedancken die het geeft;
Maer 't is wreed of onbeleeft,
Den beleefden te bespringen,
En voor Goud Goud af te dwingen.
†† Wie derft munten? 't slechte merck
Vindt men op des meesters werck,

1) Voor *snuit*. 2) *Verbinden*.

* Danck hebbe, mijnenthalven, die man, die het werck van de Lever na bootsende, het scheiden van de nutte uyt de onnutte stoffen, door het Werck-tuygh van de Alchimie, heeft gevonden. § Ende wie dat sich dan, in het soete overhalen van Kruyden ende Blommen, met het scheiden der dingen niet te vreden en houdt, magh sich begeven tot vergaderen van onvergaderbare stoffen, namentlijck tot Goud-maken. † Ons aengaende, wy leven om de schepselen in hare eigen gedaente te genieten. ** Wilt se sich de mensch onderstaen te verwisselen, dieder niet eigens aen en heeft? § § Laet se ons God afbidden, ende hem voor de gifte dancken; 't is onbehoorlick, maer als genoegh te eischen van soo milden hand. †† Endtelick, 't is alles valsche munt, die wy God naer slaen; laeter ons de hand af houden.

En de stempel light verborgen.
Wy hem soecken? sonder sorgen,
Vruchtbaer vier, geleerde pot!
* Ed'len helm, der dwasen spot,
Der behoeftigen bekoren,
Den bescheidenen beschoren
Tegen walgh en overlast,
Tot gebuyl van pit en bast,
Tot behoeven en vermaecken;
§ 'k Kom uw' stonden niet bewaecken
Op een' oude goude hoop,
Die mijn Silver-sack bekoop',
'k Eisch geen' Kroonen voor oud yser;
† Werdt mijn arre-moed niet wijser,
'k Sie se tragelick verguldt.
** Maer s' is lichtelick gevult.
Als een' kinderhand, met blommen,
Saden, bladen, vruchten, gommen,
Steentjens, beentjens, schors en hout,
En uyt yeder een sijn goud;
Goud van reuck, van smaeck, van leven,
Leven sonder kramp en beven,
Leventje, spijt vee en vis,
Sonder al wat heelbaer is 1).
§ § Sterre! gunts' haer' diere schijven,
Die se koopen voor haer' lijven,

---

1) Voor *heeling behoeft*, *gebrekkig is*.

* Waerdige konst van Alchymie, die maer van de onverstandige veracht eu werdt, van de arme gevrijt; die den verstandigen gegeven zijt, om het goede uyt het ongoede ende overige te siften, ende soo den siecken in 't in nemen min te doen walgen, de aengenaemheit by den oorboor voegende. § Ick en ga niet by een gestadigh vyer sitten waecken, op hope van Goud te maecken, daer ick mijn goed Silver aen spille. † Werd ick niet rijck als door dien wegh, soo blijf ick langh arm. * * Maer mijn begeerlickheit en streckt niet hooger, als om de gulde krachten uyt allerhande voorgemelde simpelen te trecken, ende daer door 's lichaems gebreken te voorkomen ofte te genesen. § § Laet ons dan dat diere Goud niet benijden, dieder haer' welvaert, haer' gesondheit, haer eere ende gerustigheit aen te kost leggen.

Voor een oogh, een eeuwigh seer,
Voor gerustigheit, voor eer,
Wind voor weelde, hoop voor have;
* 't Hooge loon dat ick beslave,
Slaef ick oyt om helm en kruyck,
Is het lemteloos 1) gebruyck
Van gesonde Ziel en leden;
Noyt en heb ick meer gebeden,
Wacht' ick meer van menschen kunst,
Schepper! dan van Dijne gunst?
§ Dese zijn de meester-wijsen,
Die sich 't recht van onderwijsen
En behouden 2), wat wy zijn,
Eigenen, by recht of schijn;
† Die het recht van haer te rechten
Als haer' eigen' opper-knechten,
't Recht van 't Statige Gemeen 3),
** 't Recht van allen onder een,
§§ 't Recht van allen onder allen,
†† 't Recht van weiniger gevallen 4),
*** 't Recht van betere dan veel',
Leveren, by schael en scheel 5),

---

1) *gaaf*, *ongekrenkt*. 2) *in stand houden*. 3) Versta: *'t algemeene Staatsgerecht*. 4) *welbehagen van weinigen*. 5) Versta: *met wikken en wegen nagaan*.

* Al dat ick uyt de Alchymie sal soecken te halen (soo ickse my oyt onderwinde), sal 't betrachten van mijn' volkomen gesondheit wesen. § Tot noch toe heb ick gesproocken van de Boecken der Medicijnen, die sich (te recht of niet) onderwinden, den menschen hare gestaltenisse te leeren, en haer leven te behouden. † Volgen nu de Boecken der gene die Meesters van dese Meesters zijn, namentlick de *Politici*, die daer handelen ende overwegen de verscheidene manieren ende regelen van 't beleid der Gemeene sake. ** Het zy dan in *Monarchia*, onder eenen Prince, §§ Oft in *Democratia*, onder 't gesagh der Gemeente, †† Oft in *Oligarchia*, onder 't beleit van weinige, *** Oft in *Aristocratia*, onder 't bewint van de beste van 't land.

* Eischen haer gehoor, met oogen
Van 't vernuftige vermogen
Daer de wereld onder buckt; —
§ 'k Geef gehoor, en werd 1) verruckt
Uyt het Oostelicker dagen
Tot het bedde-gaen der dagen.
En, in 't kruys 2), van 't Zuyder IJs
Tot de Peper en den Rijs;
Elck ontroetelt my het prijsen
Van sijn' hergebrachte wijsen,
Elck verheft het vast gestel
Van sijn langh gestadigh wel 3).
Wie wil, tusschen Boom en Schellen 4),
't Kittelachtigh vonnis vellen?
Spreeckt ghy, Sterre! neffens my. —

Maer wie staet neffens my? wat spreeck ick, en waer henen?
Mijn Leser valt in slaep, mijn' Sterr' is uyt geschenen;
Daer sleept een witte wolck haer dampen over heen:
Sy strijckt ten Tijden uyt; ick sie het, en versteen,
En steen 5), als steenen doen van onder aerdsche dompen 6),
Die haer doordonderen, en scheurense tot klompen.
Soo ruyscht mijn Steene Milt, mijn moeyelicke klomp:
Soo scheurt my mijn gepeins, en mijn verwerde romp
Huyst mijn' verslagen Ziel, als haspelen 7) in scherven:
't Huys met den *Huys-raed* woest, de mueren aen 't bederven,
Den inboêl hoeksch en dwersch'. O, Godheit! siet om leegh 8),
Bekent mijn eenige, mijn eeuwige t' ondeegh 9).
Oh, Sterre! noch wat straels, noch één oogh van meêdoogen
Op des' onwaerdige, die noyt en sullen droogen!
Hoe treckt ghy t' zeewaert in, en laet my op het strand?
(Wat segg' ick dweepende?) hoe geeft ghy u te land,

---

1) Thans *word*. 2) *overdwars*. 3) *welzijn*. 4) Voor *schors*. 5) *zucht*. 6) *dampen*. 7) *verhaspelde draden* of *lappen*. 8) *laag*. 9) *ongeluk*, *verval*.

* Maer dese verscheidene Schrijvers verschijnen voor my, met dat selve stracke gesicht, daer sy de konst mede handhaven van de Wereld te regieren, ende begeeren van my gehoort te wesen. § Ick hoorse van Oosten, Westen, Zuyden en Noorden; ende elck wil sijns lands oud gebruyck gepresen hebben, als daer het selve langh by bestaen hebbe.

En laet my in de Pinck, ter wellust van de baren,
De baren deser eeuw? Wy wilden t' samen varen,
En deelen 't onweêr half, en half de blijde vaert:
't Gevaerlickste gevaer was welvaert, daer ghy waert,
En, daer ghy niet en zijt, is welvaert qualick-spoeden 1);
Hoe spoedt ghy dan te land, en laet my in het woeden,
In 't woeden tegens my, mijn' Onlust, en mijn' Lust?
Ey, Sterre! voelt noch wat mijn' onrust voor uw' rust.
De Wereld is soo barsch, soo koel van medelijden:
Wien sal ick, sonder u, doen deelen in mijn lijden?
Wien sal mijn toevlucht zijn? wie sal my éénen drop
Van tranen leveren uyt half soo vollen krop,
Als mijne dagelicks ter halver vloed sal swellen?
Wie sal sich waerdigen te queelen 2) in mijn quellen?
Wien sal ick d' aenklacht doen van onverdient geweld,
Van hoon te loon voor goed, van spijt voor vlijt gevelt,
Van ruggelinghs beklap, van opgestoockte quel-raed,
Voor onberoemde gunst, voor onverdiende wel-daed,
Van Vreê in tween geruckt, van twist met list geweckt,
Van vuylen argewaen met Roosen toegedeckt?
Wie sal sich pijnen tot een troostigh: *Weest te vreden!*
't Is werelds werck en wind; God leeft, en weet de reden,
En d' uytkomst, en 't gevolgh ten besten van die lijdt.
Waer wacht ick soo veel heils? de Wereld is soo wijd
Gemaeghschapt in den nood, wien sal ick onderhalen 3),
En rughlingh over mijn oft mijner misval halen?
Wie sal mijn siecke Ziel geleiden, als een Hert
Door 't drooge woud ten stroom, ter koelingh van haer' smert?
Wie sal mijn duyzigh 4) hoofd, mijn' reyelende 5) leden
Van bijds bekoesteren, van verre met gebeden
Ontlasten van haer leed? Wie sal mijn haev' of eer,
Gekrompen of gekroockt, betreuren als zijn zeer?
Wie sal mijn reisbaer' Geest ten huys' uyt helpen packen,
Ten huys uyt van dit slijck? als steen, en stijl, en dack, en,
Verrotte solderingh niet langer, sonder pijn,
D' onsterffelicken gast huys-vestens machtigh zyn;
Wie sal mijn stijve lip, mijn lichteloose lichten,
Beluycken 6) met een hand, diens vriendelick gewicht en

1) *onspoed, weêrspoed.* 3) *weeklagen, zuchten.* 3) *inhalen, inroepen.* 4) Anders tot *duizelig* verlengd. 5) Anders tot *rillen* (*rydelen*) saamgetrokken. 6) *Dichtsluiten.*

Betraende klammigheit mijn oogh noch voelen soû,
Mijn mond noch troetelen door stervens leste koû?
Of blijv' ick later op, door 's Hemels heiligh hengen,
Naer 1) uw te-bedde-gaen, en sie mijn dagen lengen
In tamelick vernoegh; de Wereld is soo bits
Op 's naesten voor-den-wind, soo nijdigh en soo spits
Op vetter Vee als t'huys, op weeldriger gebueren
Dan d'eigen mergen-tael 2); waer sal ick een' om hueren
Een' uyt den dichten drangh, die met geduld en smaeck
Mijn welvaert melden hoor', die deel' in mijn vermaeck,
En gunne my 't geluck? En, magh ick 't minste klagen,
De wereld is soo vies 3), en onse leck're dagen
Soo sat, soo walgende van 't dagelicks gerecht;
Wie sal mijn Leser zijn? hoe sal ick in 't gerecht
Der strenge keurlickheit bestaen, en u ontbeeren,
U, Polla van mijn' penn', die, sonder u, geen veêren
Of vochte veêren voert, van zilte tranen vocht,
En, eertijdts achter u gestegen in de locht,
Nu by der aerde kruypt, en vreest voor alle tacken,
En, waerder yet min hoogh als d' Aerde, soud'er sacken?
Ey, Sterre, noch wat straels! òf voert my daer ghy gaet,
Of licht my daer ick blijf. Wy spreken veel te laet,
Mijn hert! en t' enden hoop; en hopeloose wenschen
Zijn droomen by schoon dagh van vaeckeloose menschen;
Sy reist, en siet niet om; sy reist, en siet niet neêr.
Ey; Sterre! noch — Wat noch? Sy is geen' Sterre meer;
Sy treedt op Sterren. Troost, troost, vrienden! die mijn reden
Van schrick en haer-te-bergh 4) gevoelt hebt in uw leden,
Soo immer levend lit, van levend lit geschroeft,
Uw uyterste geweld van lijden heeft geproeft;
Kent wat ick lijd', en troost; mijn wederwilligh spreken
En sal den stracken raed van uw gesegh niet breken:
Tot spreken hoort noch kracht; de mijne gaet te niet.
Spreeckt, vrienden! ick . . . .

Daer light mijn' plompe Penn; en, moet sy weêr te ploegh,
Sy sal niet leveren als leeden-lied en lijcken- 5)!
Maer, Leser! 't kan bestaen; meer waer meer als genoegh:
Waer 't kind volmaeckt, 't en sou sijn' Vader niet gelijcken.

---

1) *Na.* 2) *eigendom.* 3) *kieskeurig.* 4) (Van ontzetting) *te berge gerezen haar.* 5) *klaag- en lijkliederen.*

Mijn voornemen was, op den selven voet als tot hier toe, dwers door de Boeck-Kamer te wandelen, ende by 1) den wegh op allerhande Wetenschappen mijn eigen gevoelen aengewesen te hebben, soo naer de Waerheit ende soo verre van 't gemeene pad, als my doenlick ware geweest.

Daeraen 2) meende ick te melden andere mindere besigheden van gestolen uren binnens huys, als daer zijn den Hof, de Musike, het Schilderen, Teeckenen, Boetseren, Gieten, Draeyen, ende diergelijcke veel; yeder oock met ondagelicksche opmerckingen min of meer gelenght.

Tegens het ontallige tijdverslijten in konstigh of onkonstigh spel, als Schaecken, Verkeeren, Dammen, etc. wilde ick wat uytgevaren hebben, by vergelijckinge van betere, emmers my aengenamere oeffeningen des lichaems, namentlick in Peerden, in Geweer van verscheiden slagh, Ball, Boll, ende Boll-Tafel 3), met diergelijcke; oock in Danssen, welcks gebruyck, ongebruyck ende misbruyck, ick hier mede, op mijn maniere, meende aengeroert te hebben, hoewelder mijn groenste Jeughd noyt mede verruckt noch verlockt en is geweest.

Naer 4) sulcke Achter-middagh uren, ware ick wederom tot de Hoofsche besigheden gekeert, dien den Avond eigen is; aenwijsende, hoe verr' het van de gulde Vryheit is, op tijdige ende ontijdige uren ten beroepe van 't Hof te staen.

Daer op waer een licht Avontmael aengeroert, ende mijn gebruyck van 5) het Huys-gesin ten gehoore van Gods woord ende een gemeen Gebed te versamelen, met wat vermaens over eenige misslagen, die sommige Christenen, mijns bedunckens, in de maniere van bidden begaen.

De ontledinge van desen éénen dagh had ick voor, met algemeener lessen, bedenckingen, ende voor-raed te besluyten; daer toe ick (om meest alles in 't korte ende in 't beste te begrijpen) een groot gedeelte uyt het 12e Capittel tot de Romeinen te bate gekoren hadde.

D' Opvoedinge der kinderen ware my een versche baen geweest, daer wel wat adems toe behoort hadde; maer ick meende met minder omspraecks daer over te gaen, ende handelen 't stuck krachtigh, doch als bywerck.

Uyt alles en wist ick niet gevoegelicker te scheiden, dan met den wensch van, vele ende lange sulcke dagen beleeft hebbende, wel gereet en geern uyt de Wereld te mogen gaen; doch met

---

1) *langs.* 2) *Daarna.* 3) *biljart.* 4) *Na.* 5) *gewoonte om.*

eenen voorwensch, van noch eens, al levendigh, de ydelheden van 't Hof te mogen ontsterven; te landwaert in stilte geseten, ende aldaer in volle rust ende eenparigheit van gemoed afwachtende des Heeren toekomste, den heiligen wegh ter woonstede der Gerechtigheid.

Soo steil had ick derven opsien, mijn Leser! Maer mijn lieve Leester, dien dit eenigh te gevalle gewrocht wierde, dieder my in steunde en stierde; die my leerde wat sy hooren wilde, ontviel my daer ghy mijn beswijcken gesien hebt.

E volea dir: ô di miei tristi e lenti!
E più cose altre; quand' io vidi allegra
Girsene lei fra belle alme lucenti.

Anzi tempo per me nel suo paese
E ritornata, et alla par sua STELLA.

Soo ick ontrent den middagh sweette, gingh sy slapen;

E compiè sua giornata inanzi sera;

Ja, tot mijnent, langh voor noen; wat haer belanghde, geen' oogenblick te vroegh.

Pino era 'l mondo de' suoi honor perfetti,
All hor, che Dio, per adornarne il Cielo
La si ritolse: e' cosa era da lui.

Heb ick noch konnen aenwijsen, hoe verr ick met haer hoopte te gaen,

Questo m'avanza di cotanta spene.

neemt het

— — — per suoi santi vestiggi.

maer en verght my niet dat ickse natrede. Mijn' Leid-STERRE miss' ick, ende moet swichten:

Morta colei che mi facea parlare,
E che sistava de' pensier' miei in cima,
Che poss' io più?

Laet my met vrede swijgen,

— — — — e vincavi pietate:

— Ti gar pleon aneri kèdous
Mounooi huper gaias, oichomenès alochou? — 1)

---

1) „Voor onkundigen in 't Italiaansch en Grieksch" nemen wy „de volgende aaneenschakeling (dezer uitheemsche) fragmenten" van Bilderdijk over:

Ick stamelde: „o, mijn droeve en al te loome dagen!"
En meer, wanneer ik haar, met lachjens om den mond,
Bij 't blinkend zielental op starren zag gedragen,
Voor mij te vroeg, eilaas! voor haar ter rechter stond,
In 't Vaderland gekeerd, als star der starrentransen,
Nu ze eer de scheemring viel der naderende nacht,
De dagreis, haar bestemd, ten einde had gebracht.
De wareld was vervuld, doorflonkerd met heur glansen,
Als God, om 's Hemels zwerk te sieren met heur gloed,
Haar weder tot zich nam, zijn eigen wettig goed.

Dit bleef van al die hoop, waarvan mijn boezem gloeide,
Mij droeve, neêrgestort in 't hartverscheurendst leed!
En nu zij me is ontroofd, door wie mijn dichtaâr vloeide
(Zij, 't hoogste en middelpunt van wat ik dacht of deed!),
Wat, wat vermag ik meer, den 's Hoogsten will' te zwijgen,
Om door Godvruchte troost mijn jammer te overstijgen?
Want wat is d' Echtgenoot op aarde een wreeder smart,
Dan dat zijn weêrhelft hem wordt afgescheurd van 't hart?

Op de dood van Sterre.

Of droom ick, en is 't nacht, of is mijn' Sterr' verdwenen,
  Ick waeck, en 't is hoogh dagh, en sie mijn' Sterre niet.
  O Hemelen, die my haer aengesicht verbiedt,
Spreeckt menschen-tael en seght: waer is mijn' Sterre henen?
Den Hemel slaet geluyt (ick hoor hem door mijn stenen)
  En seght, mijn' Sterre staet in 't heilige gebied,
  Daer sy de Godheit, daer de Godheit haer besiet,
En, voeght het lacchen daer, belacht mijn ydel weenen.
  Nu, Dood! nu snick, met-een verschenen en verby!
Nu doorgangh van een' steen, van een gesteen 1) ten leven,
Dun schutsel 2)! staet naerby; 'k sal 't u te danck vergeven;
  Komt, Dood! en maeckt my korts van dese Cortsen vry;
'k Verlangh in 't eeuwigh licht te samen te sien sweven
Mijn Heil, mijn Lief, mijn lijf, mijn' God, mijn' Sterr', en my!

---

1) *gezucht.* 2) *schutting*, *scheidsmuur.*

INHOUD.